

משנה מסכת טהרות (מ)

פרק א • פרק ב • פרק ג • פרק ד • פרק ה • פרק ו • פרק ז • פרק ח • פרק ט • פרק י

פרק א

[משנה א](#) [משנה ב](#) [משנה ג](#) [משנה ד](#) [משנה ה](#) [משנה ו](#) [משנה ז](#) [משנה ח](#)
[משנה ט](#)

פרק ב

[משנה א](#) [משנה ב](#) [משנה ג](#) [משנה ד](#) [משנה ה](#) [משנה ו](#) [משנה ז](#) [משנה ח](#)

פרק ג

[משנה א](#) [משנה ב](#) [משנה ג](#) [משנה ד](#) [משנה ה](#) [משנה ו](#) [משנה ז](#) [משנה ח](#)

פרק ד

[משנה א](#) [משנה ב](#) [משנה ג](#) [משנה ד](#) [משנה ה](#) [משנה ו](#) [משנה ז](#) [משנה ח](#)
[משנה ט](#) [משנה י](#) [משנה יא](#) [משנה יב](#) [משנה יג](#)

פרק ה

[משנה א](#) [משנה ב](#) [משנה ג](#) [משנה ד](#) [משנה ה](#) [משנה ו](#) [משנה ז](#) [משנה ח](#)
[משנה ט](#)

פרק ו

[משנה א](#) [משנה ב](#) [משנה ג](#) [משנה ד](#) [משנה ה](#) [משנה ו](#) [משנה ז](#) [משנה ח](#)
[משנה ט](#) [משנה י](#)

פרק ז

[משנה א](#) [משנה ב](#) [משנה ג](#) [משנה ד](#) [משנה ה](#) [משנה ו](#) [משנה ז](#) [משנה ח](#)
[משנה ט](#)

פרק ח

[משנה א](#) [משנה ב](#) [משנה ג](#) [משנה ד](#) [משנה ה](#) [משנה ו](#) [משנה ז](#) [משנה ח](#) [משנה ט](#)

[פרק ט](#)

[משנה א](#) [משנה ב](#) [משנה ג](#) [משנה ד](#) [משנה ה](#) [משנה ו](#) [משנה ז](#) [משנה ח](#) [משנה ט](#)

[פרק י](#)

[משנה א](#) [משנה ב](#) [משנה ג](#) [משנה ד](#) [משנה ה](#) [משנה ו](#) [משנה ז](#) [משנה ח](#)

א

פרק

א

משנה

-

א

פרק

שְׁלֹשָׁה עָשָׂר **{א}** דָּבָר בְּנִבְלָת הָעוֹף הִטָּהוֹר.
צְרִיכָה מַחְשָׁבָה, וְאֵינָה צְרִיכָה הַכָּשֵׁר, וּמִטָּמֵא
טָמֵאת אֲכָלִין בְּכַבִּיצָה **{ג}**, וְכִזְיַת בְּבֵית
הַבְּלִיעָה, וְהָאוֹכֵלָה טָעוֹן הָעֶרֶב שְׁמֵשׁ. וְחִיבִים
עָלֶיהָ עַל בִּיאַת הַמְּקַדָּשׁ, וְשׁוֹרְפִין עָלֶיהָ אֶת
הַתְּרוּמָה. וְהָאוֹכֵל אֶבֶר מִן הַחֵי מִמֶּנָּה סוֹפֵג
אֶת הָאֲרָבָעִים. שְׁחִיטָתָהּ וּמְלִיקָתָהּ מִטְּהָרוֹת

את טרפתה, דברי רבי מאיר. רבי יהודה
אומר, אינן מטהרות. רבי יוסי אומר,
שחיטתה מטהרת, אבל לא מליקתה:

ר"ע מברטנורה **שלשה עשר דבר**. צריכה מחשבה. שיחשב עליה לאכילת
אדם. שכל האכלים המתרים אין צריכים מחשבה, אבל זו הואיל והיא
אסורה באכילה צריכה מחשבה **(ב)** ואחר כך תטמא. ודוקא בכפרים
דליכא רב עם, אבל בשוקים אינה צריכה מחשבה, שפיון שיש רב עם
הבאים לשוק איכא טובא דאכלי נבלת עוף טהור. והכי מפרש בפרק
בתרא דעקצין: **אינה צריכה הכשר**. אלא מטמאה טמאת אכלים ככל
שאר אכלים שנגעו בשרץ שהם נעשים ראשון לטמאה. ואין צריך
שיבאו עליהם מים או שאר משקים ולא שתגע בשרץ. דהכשר בזרעים
הוא דכתיב (ויקרא יא) וכי יתן מים על זרע וגו', ודרשינן מה זרעים שאין
סופן לטמא טמאה חמורה צריך הכשר, אף כל שאין סופו לטמא טמאה
חמורה צריך הכשר, יצאה נבלת עוף טהור שסופה לטמא טמאה
חמורה, שהיא מטמאה אדם ובגדים בבית הבליעה, שאינה צריכה
הכשר: **ומטמאה טמאת אכלין בכביצה**. דכביצה ממנה אם נגעה
באכלין טהורים נטמאו **(ד)**: **וכזית בבית הבליעה**. אדם שאכל כזית
ממנה נטמא, ונטמאו בגדיו כשתגיע לבית הבליעה. דכתיב (שם יז) והנפש
(ה) אשר תאכל נבלה וטרפה וגו', ובנבלת עוף טהור הכתוב מדבר,
וכתיב תאכל, ואין אכילה פחות מפזית: **וטעון הערב שמש**. ולא סגי
בטבילה לחודה **(ו)**: **וחיבים עליה על ביאת המקדש**. כשאר כל
הטמאות. דכתיב בטמאת מקדש וקדשיו (ויקרא ה) לכל טמאתו אשר
יטמא בה, ודרשינן **(ז)** לרבות בולע נבלת עוף טהור: **ושורפין עליה את
התרומה**. אם נגעה נבלת עוף טהור בתרומה, נשרפת, שכשאינה בבית
הבליעה דין ראשון לטמאה יש לה ומטמאה את התרומה בנגיעה להיות
שני: **והאוכל אבר מן החי ממנה סופג את הארבעים**. ואפלו היה האבר
פחות מפזית **(ח)**. וסתם מתניתין דלא כרבי מאיר, דאלו רבי מאיר הא
שמעינן ליה בשלהי גיד הנשה דאמר אבר מן החי אינו נוהג אלא
בבהמה טהורה בלבד: **שחיטתה ומליקתה מטהרות את טרפתה**.
ומוציאה מידי נבלה שלא תטמא. לפי שהמליקה מתרת בפנים לפנהנים
כדרך שהשחיטה מתרת בחוץ, וכשם שטהרתו שחיטתו, כך תטהרנו
מליקתו. ושחיטה דמטהרת את הטרפה מידי נבלה נפקא לן מקרא,
דכתיב **(ט)** (ויקרא יא) וכי ימות מן הבהמה וגו' כל הנגע בנבלתה יטמא,
יש מן הבהמה שהיא מטמאה, ויש שאינה מטמאה, פרט לטרפה
שנשחטה, והוא הדין לטרפת עוף: **רבי יהודה אומר אינן מטהרות**. דלא
ילפינן טרפת עוף מטרפת בהמה: **רבי יוסי אומר שחיטתה מטהרת ולא
מליקתה**. והלכה כרבי יוסי: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט [א] **שְׁלֹשָׁה עָשָׂר**. וּמְנַיֵנָּא לְמַעוּטֵי רְאִשֵׁי אֲגָפִים וְרֹאשׁ הַזָּנָב. וְהֵינּוּ לְרַבֵּי מֵאִיר, דְּלְרַבֵּי יוֹסִי אֵיתְנָהּוּ חֲמִשָּׁה עָשָׂר. וּלְרַבֵּי יְהוּדָה לֵיתְנָהּוּ אֶלָּא שְׁנַיִם עָשָׂר: **[ב]** הֵינּוּ לְטַמְאָת אֶכְלִין, אֲבָל לְטַמְאָ בְּבֵית הַבְּלִיעָה אֵין צְרִיךְ מַחְשְׁבָה, שְׁלֹא מְצִינוּ שׁוּם טַמְאָה חֲמוּרָה שְׁצָרִיכָה הַכֶּשֶׁר, וּלְפִיכֻד דִּין הוּא שְׁלֹא תִּהְיֶה צְרִיכָה מַחְשְׁבָה, אֲבָל טַמְאָה קֵלָה וְהִיא טַמְאָת אֶכְלִין וּמְשָׁקִים, אָף עַל פִּי שְׂזִז אֵינָה צְרִיכָה הַכֶּשֶׁר, הָרִי כֹּל אֶכְלִין צְרִיכִין הַכֶּשֶׁר וְצְרִיכִין מַחְשְׁבָה, הַלְכָּךְ אָף זֶה לְטַמְאָ טַמְאָה קֵלָה אָף עַל פִּי שְׂאֵינָה צְרִיכָה הַכֶּשֶׁר צְרִיכָה מַחְשְׁבָה. גְּמָרָא: **[ג]** **וּמִטַּמְאָה כּוֹי**. צְרִיךְ עֵינוֹן, דְּלֹא תִּנּוּ נְמִי וְכַחצֵי פָּרֶס לְפֶסֶל הַגּוֹיָה, כְּדִלְקַמּוֹן מְשֻׁנָּה גִ'. וּבְפָרְק ד' דְּמַעֲלָה מְשֻׁנָּה ה' תִּנּוּ כֹּל הָאֶכְלִין מְצַטְרָפִין לְפֶסֶל אֶת הַגּוֹיָה: **[ד]** וְכֹן לְהַצְטָרֵף לְפָחוֹת מִכְּפִיצָה אֶכְלִים לְקַבֵּל טַמְאָה, דְּצְרִיךְ שְׂיִהְיוּ כְּפִיצָה לְשִׁיטַת הַר"ב: **[ה]** דְּהוּי לֵיה לְמַכְתָּב וְהָאִישׁ, אֶלָּא לּוֹמַר שְׁבִבִית הַנְּפֶשׁ מִטַּמְאָה. תּוֹרַת כְּהֻנִּים. וְעַיִן בְּהַר"ב פָּרְק ה' דְּזָבִים מְשֻׁנָּה ט': **[ו]** דְּכִתִּיב וְטַמְאָ עַד הָעֶרֶב וְטַהַר: **[ז]** בְּשָׁבוּעוֹת דְּף ז'. וְעַיִן תּוֹסְפּוֹת יוֹם טוֹב: **[ח]** צְרִיךְ עֵינוֹן, דְּבִגְמָרָא מְסִיק דְּצְרִיךְ כְּזִית אֶלָּא דְּגִידִים וְעֶצְמוֹת מְצַטְרָפִים לְמִשְׁהוּ שְׂיֵשׁ בּוֹ, דְּנֻדְאֵי דְּאֵין אֶכְלִיהָ פָּחוֹת מִכְּזִית. וְעַיִן תּוֹסְפּוֹת יוֹם טוֹב: **[ט]** וְאָף עַל גַּב דְּבַחְלִין פָּרְק ד' מְשֻׁנָּה ד' מְשַׁמַּע דְּאֵין צְרִיךְ קָרָא, לְתַנָּא דְּבִרְיָתָא צְרִיךְ קָרָא: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם דע שנבלת עוף טהור אינה בביאור בלשון התורה וכבר ביארנו זה בפתיחה ואמנם היא נעתקה מסמיכות לאמרו יתברך (ויקרא יז) וכל נפש אשר תאכל נבלה וטרפה באזרח ובגר וכבס בגדיו ורחץ במים וטמא עד הערב וטהר ובא הקבלה (חולין דף ק:): שזה הפסוק בא בנבלת עוף טהור ביחוד אשר לא יאסר אלא משום נבלה וטרפה והוא אשר יטמא:

ואמרו צריכה מחשבה שיחשוב עליה לאוכלה ואז יטמא בעצמה טומאת אוכלין וזה שהדברים המותרין לנו אשר מדרך האנשים להזין בהן כמו התאנים והתמרים ובשר שחוטה וזולת זה כי הן לא יצטרכו מחשבה לפי שהן מוכנים לאכילה וכל עוד שנגע בהן טומאה אחר ההכשר נטמא אמנם מה שאינו מותר לאכול כמו נבלת עוף הנה אי אפשר מבלי שיחשוב עליה לאכילה ואז תשוב מכלל האוכלין ותטמא טומאת אוכלין:

ואמר ואינה צריכה הכשר. אבל היא עצמה ראשון לטומאה ותטמא כאוכלין טמאים ואף על פי שלא קדם לה הכשר וזה שההכשר אמנם בא באוכלין כמו שבא הפסוק (ויקרא יא) וכי יותן מים על זרע וגוי וטומאת אוכלין היא טומאה קלה לפי שהיא לא תטמא אדם וכלים כמו שביארנו בפתיחה ונבלת עוף טהור תטמא אדם וכלים בבית הבליעה כמו שיתבאר וזו היא טומאה חמורה כמו שביארנו בראשון מכלים ולהיותה מטמאה טומאה חמורה

בעצמה נפל ממנה דין ההכשר והוא אמרם בספרי וכי יותן מים על זרע מה זרעים שאין סופן להטמא טומאה חמורה צריך הכשר אף כל שאין סופו להטמא טומאה חמורה צריך הכשר ושם נאמר מפני מה אמרו נבלת עוף טהור אינה צריכה הכשר מפני שסופה להטמא טומאה חמורה ודע שהיא בעצמה אע"פ שלא נגע בה טומאה כלל הנה היא טמא' ותטמא טומאת אוכלין ובגמרא דנדה (דף נא.) אמרו מאי שנא הכשר שרץ דלא בעיא כדתנא דבי רבי ישמעאל הכשר מים נמי לא תבעי כדתנא דבי רבי ישמעאל והדבר אשר אמר תנא דבי רבי ישמעאל הוא דאמרי' כל שאין סופו להטמא טומאה חמורה בעיא הכשר ולפי זה העיקר נהיה כביצ' ממנה תטמא טומאת אוכלין ולא תטמא אדם ואפילו השליכו בפיו ואם בלע ממנו כזית מידי עוברה בבית הבליעה נטמא זה האדם ויטמאו בגדיו וכל בגד או כלי יאחזנו [צ"ל והוא בבית] בבית הבליעה תטמאנו זולת כלי חרס כמו שביארנו בפתיחה ואם הגיע בחללו כבר נטמא אך אם נגע אז בכלים הנה לא יטמאם וקבל הוראה על זה מאמר והנפש אשר תאכל אמרו נפש מטמאה ואינה מטמאה לא בתוך הפה ולא בתוך המעים ואמרו תאכל אין אכילה פחותה מכזית :

וטעון הערב שמש. שנא' (ויקרא יז) ורחץ במים וטמא עד הערב ואם בא אל המקדש אחרי אכילה קודם שיטהר הרי הוא חייב קרבן אם היה שוגג או כרת אם היה מזיד כפי מה שביארנו בשבועות או בכריתות :

ובא בפסוק בטומאת מקדש וקדשיו לכל טומאתו אשר יטמא בה אמרו לרבות בולע נבלת עוף טהור וכן זה אשר בלע כזית אם נגע בתרומה אפי' אחר אכילה תשרף לפי שהוא יש בה שני ושני בתרומה טמא כפי העקרים אשר קדם ביאורם בפתיחה :

והאוכל אבר מן החי ממנה סופג את הארבעים. לפי שאיסור אבר מן החי מאמרו אך בשר בנפשו דמו לא תאכלו וכל מה שהותר לנו לאכול אחרי השחיטה מי שאכל ממנו אבר והוא חי סופג את הארבעים ואפי' היה זה האבר פחות מכזית לפי מה שקדם בראשון מאהלות באמרם האיברים אין להם שיעור ואם היה זה העוף טרפה וכבר קדם לך מנין טרפות העוף בחולין ואחר שחט והיא טרפה או נמלק בפנים עם היותו אסור לאכילה לא נחשבהו נבלה ולא יטמא בבית הבליעה ויקבל מופת ר"מ על זה שהיה אומר שבהמה שנבלתה מטמאה במגע ובמשא שחיטתה מטהרת טרפתה כ"ש עוף

שנבלתו לא מטמא במגע ובמשא שתהא שחיטתו מטהרתו ומליקה בפנים כמו שחיטה בחוץ כי מליקה תתיר לכהנים כמו שתתיר שחיטת חוץ לכל וכמו שתטהרתו שחיטתו תטהרתו מליקתו ורבי יהודה אומר בהיות דיניה רבים ויוצאת מדיני הבהמה שהיא טהורה למי שנגע בה ולא תטמאנו ולא יטמא אלא בעת האכילה הנה לא נתן אליה משפט הבהמה אבל לא תמלטנה שחיטתה אם תהיה טרפה מלהטמא הטומאות אשר ייחדוה

ר' יוסי אומר דייה כנבלת בהמה ששחיטתה מטהרת ולא מליקתה ואמנם נפל הקיבוץ על טרפה שנשחטה בבהמה טהורה לאמרו וכי ימות מן הבהמה אשר היא לכם לאכלה ולא אמר וכי תמות אבל הובא בחסרון מהקצאה אמרו יש מן הבהמה מטמאה ויש מן הבהמה שאינה מטמאה פרט לטרפה שנשחטה והלכה כר' יוסי : (רמב"ם)

פרק א - משנה ב

הַכֹּנָפִים וְהַנוֹצָה **[יא]**, מְטַמְּאוֹת וּמְטַמְּאוֹת וְלֹא מְצַטְרְפוֹת. רַבִּי יִשְׁמָעֵאל אוֹמֵר, הַנוֹצָה מְצַטְרֶפֶת. הַחֲרָטוּם וְהַצְּפָרְנִים מְטַמְּאִין וּמְטַמְּאִין וּמְצַטְרְפִים. רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר, אֵף רֵאשֵׁי אֲגָפִים וְרֵאשׁ הַזָּנָב מְצַטְרְפִים, שֶׁכֵּן מְנִיחִים בַּפְּטוּמוֹת :

ר"ע מברטנורה **מְטַמְּאוֹת**. אם נגע בהן שרץ נטמאו **[יא]**. ואם טמאים הן ונגעו הכנפים והנוצה באכלין טהורים, נטמאו, דחשיבי יד להכניס ולהוציא, וכל שהוא יד מטמא ומטמא : **ולא מצטרפות**. אם היה אכל פחות מכביצה **[יב]** אין הכנפים והנוצה מצטרפות להשלימו לכביצה לטמא טמאת אכלים, דלא חשיבי שומר שמצטרף, כדתנן בריש עקצין : **הנוצה מצטרפת**. דחשיב לה שומר. ואין הלכה כרבי ישמעאל : **החרטום**. שהעוף מנקר בו : **ראשי אגפים וראש הזנב**. הנשארים

מִחֲבָרִים לַגּוֹף אַחַר שֶׁמָּרְטוּ הַנוּצָה, רְגִילִים לְחַתְּכֶם וּלְהַשְׁלִיכֶם, דָּלָא חֲזוּ לְאָכִילָה, אֶלָּא שֶׁבְּעוֹפּוֹת הַמִּפְטָמִים מְנִיחִים אוֹתָן וְאוֹכְלִים אוֹתָן עִם הָעוֹף, וְהִינוּ דְקָאֵמַר שֶׁכֵּן מְנִיחִים בְּפִטוּמוֹת. וְאִין הֶלְכָה כְּרַבִּי יוֹסִי. וְהִנֵּי שְׁלֹשָׁה עֶשֶׂר דְּבָרִים דְּחָשִׁיב בְּמִתְנִיתִין, בְּבָבָא קַמִּיתָא אִיכָּא תַּשְׁעָה, דְּשַׁחֲטִיטָהּ וּמְלִיקָתָהּ חֲדָא חָשִׁיב לָהּ, דְּתַרְוִיהוּ הוּוּ טְהָרָה לְטְרַפְתָּהּ, וְהַכֶּנְפִים, וְהַחֲרָטוּם, וְהַצְּפָרְנִים, הֵרִי שְׁלֹשָׁה עֶשֶׂר דְּבָרִים: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט **י** **הַכֶּנְפִים כו'.** הַנוּצָה הַדְּקָה מֵהֶם. הַרְמַב"ם: **יא** תִּימָה, הָא לְעִיל תִּנּוּן שְׂאִין צְרִיךְ הַכְּשֵׁר מִים וְלֹא הַכְּשֵׁר שְׂרָץ. וְהַרְמַב"ם לֹא פָתַב שְׂרָץ: **יב** וְהַרְמַב"ם פִּרְשׁ, לְהַשְׁלִים כְּזֵית, אִם בָּלַע כְּזֵית בְּשֵׁר עִם הַנוּצָה: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם ירצה באמרו פה הכנפים הנוצה הדקה מאד אשר היו בכנפים וישאר אחר זה הנוצה הגדולה וכן הנוצה הקטנה אחרי סור הנוצה כולה ואמר שהן וטמאו כמו שיטמאו אוכלין וטמא ג"כ טומאת אוכלין ולא יצטרף [צ"ל אל הבשר] הבשר להשלים כזית אם בלע אחד כזית בשר מצומצם וזאת הנוצה לא יטמא:

והחרטום המנקרים והצפרנים הטלפים. והדבור פה אמנם הוא כפי המקומות הרכים מהן הקרובים מן הבשר אשר אם יחותכו מן העוף והוא חי יזול הדם ממקום החתיכה:

וראשי אגפים וראש הזנב. קצות הכנפים וקצות הזנב אחר מריטת הנוצה לפי שאלה המקומות בולטין יבשים והם יחותכו ויושלכו מן העופות אלא אם היו עופות שמנים מופלגי השומן כי אז יעזבו ויאותרו לאכילה והוא מה שאמר ר' יוסי שכן מניחים בפטומות ותרגום (בראשית מא) בריאות בשר פטימין בשר ואין הלכה כרבי יוסי ורבי ישמעאל ואלה הן מספר הי"ג דינין אשר זכר בנבלת עוף טהור. המשפט הראשון שהיא צריכה מחשבה. המשפט הב' שהיא לא תצטרך הכשר. המשפט השלישי שהיא תטמא זולתה מן האוכלין בכביצה כמו מה שיטמאו אוכלין טמאין ושמור זה העיקר גם כן שכל מה שיבואר מזכרון טומאת אוכלין וזה שיהא טמאה בעצמה אע"פ שיהיה הפחות שבשיעור ומטמאה לזולתן מאוכלין ומשקים שיהיה בכביצה ולשון ספרי אוכל טמא מלמד שהוא מטמא בכל שהוא יכול שיטמא אף לאחרים בכל שהוא ת"ל אשר יאכל הא אינו מטמא אלא בכביצה. והרביעי שמי שבלע ממנו כזית טעון הערב שמש. והחמישי שמי שנטמא בבליעתה חייב על ביאת מקדש. והששי ששורפים עליה התרומה אם נגע בה. והשביעי שאבר מן החי ממנה יחוייב על אכלו מלקות. והשמיני שחיטתה מטהרתה. והט' מליקתה ג"כ מטהרתה. והעשירי שהנוצה הנקראת גירטה שבכנפים יטמאו ויטמאו כמשפט שאר המאכלים. הי"א שזאת הנוצה לא יצטרף אל הבשר להשלים ממנה שיעור כזית. והי"ב

שהמנקר והטלפים יטמאו ויטמאו כשאר אוכלין כפי מה שביארנו. והיי"ג
שהם יצטרפו לכזית לטמא בבית הבליעה: (רמב"ם)

פרק א - משנה ג

נבלת העוף הטמא צריכה מחשבה והכשר,
ומטמאה טמאת אכלין בכביצה, וכחצי פרס
לפסל את הגויה, ואין בה כזית בבית הבליעה,
והאוכלה אין טעון הערב שמש, ואין חיבין
עליה על ביאת מקדש. אבל שורפין עליה את
התרומה, והאוכל אבר מן החי ממנה אינו
סופג את הארבעים, ואין שחיטתה מטהר
תה. הכנפים והנוצה, מטמאות ומטמאות
ומצטרפות. החרטום והצפרנים, מטמאין
ומטמאים ומצטרפין:

ר"ע מברטנורה **נבלת עוף טמא**. שאין סופה לטמא טמאה חמורה,
שאינה מטמאה אדם ובגדים: **צריכה מחשבה**. שיחשב עליה לאכילה:
והכשר. מים או שאר משקין, ואחר כד תגע בשרץ: **לפסל את הגויה**.
אם נטמאת ואכל ממנה חצי פרס שהיא ביצה ומחצה **[יג]**, נפסל גופו
לאכל בתרומה עד שיטבל: **ואין בה כזית בבית הבליעה**. דכתוב (שם כב)
נבלה וטרפה לא יאכל לטמאה בה, מי שאסורו משום אוכל נבלה
מטמא באכילה בבית הבליעה, יצא זה שאין אסורו משום בל תאכל
נבלה אלא משום בל תאכל דבר טמא: **והאוכלה אין טעון הערב שמש**.
האוכל חצי פרס ממנה לאחר שנטמאת, שהוא פוסל את הגויה לאכל
בתרומה, אם טבל לאחר שאכלה מתר בתרומה מיד ואין טעון הערב
שמש: **ואין חיבים עליה על ביאת מקדש**. אם אכל חצי פרס נבלת עוף
טמא ונכנס למקדש. דטמאה דרבנן היא **[יד]**, אף על גב דשורפין עליה

תְּרוּמָה: וְהָאוֹכֵל אֶבֶר מִן הַחֵי מִמֶּנָּה אֵינוֹ סוֹפֵג אֶת הָאֲרָבָעִים. וְאִם עַל גַּב דָּאוֹכֵל כְּזֵית בֵּין בֶּשֶׂר וְגִידִים וְעֲצָמוֹת, דְּהַשְׁתָּא אֶפְלוּ לְמֵאן דְּאָמַר {טו} אֶבֶר מִן הַחֵי צָרִיד כְּזֵית דְּאֶכְיֵלָה כְּתִיב בֵּיהּ, הֲכָא אִיכָא כְּזֵית, אֶפְלוּ הֲכִי אֵינוֹ סוֹפֵג אֶת הָאֲרָבָעִים {טז}. וּמְשׁוּם טָמֵא לֹא מְחִיב, דְּלִיכָא כְּזֵית בֶּשֶׂר: וְאֵין שְׁחִיטָתָהּ מְטַהְרָתָהּ. בְּאֶכְיֵלָה, לְבָן נַח שְׁמַתָּר בְּעוֹף טָמֵא וְאֶסוּר בְּאֶבֶר מִן הַחֵי, וְאִם שְׁחָטָהּ וְהִיא מְפָרְקֶסֶת לֹא טַהֲרָתָהּ שְׁחִיטָתָהּ בְּאֶכְיֵלָה עַד שְׁתַּמּוּת, אִם עַל גַּב דְּבִטְהוּרָה אֶפְלוּ מְפָרְקֶסֶת מִתַּרְתָּר הַשְׁחִיטָה לְבָן נַח מְגוּ דְּמַכְשָׁרָה לְיִשְׂרָאֵל. וְהֲכִי מְפָרְשָׁה מִתְּנִיתִין בְּשִׁלְהִי פֶרֶק גִּיד הַנְּשָׂה: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {ג} וְרַשִׁי סוֹבֵר שְׁתֵּי בֵּיצִים: {יד} רוֹצֵה לוֹמַר דְּהָא דְּמִטְמָאָה אָדָם אֵינָהּ מְדֹאֲרִיתָא. וְעֵין תּוֹסְפּוֹת יוֹם טוֹב: {טו} לִיכָא מֵאן דְּפָלִיג, כְּמוֹ שְׁפַתְבְּתִי לְעֵיל אוֹת חֵי: {טז} דְּאֶבֶר מִן הַחֵי אֵינוֹ נוֹהֵג אֶלָּא בְּטַהוּרִים. גְּמָרָא. וְעֵין תּוֹסְפּוֹת יוֹם טוֹב: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם מבאוריניו להלכה הקודמת יתבאר שנבלת עוף טמא צריכה הכשר לפי שהיא לא תטמא טומאה חמורה ואמנם היא כשאר אוכלין טמאין תטמא זולתו בכביצה ומי שאוכל ממנה אחר המחשבה וההכשר כחצי פרס והוא כביצה ומחצה נפסל גוויתו כמו כל אוכל אוכלין טמאין זה השיעור ואם נגעה בתרומה טמאה והאיש אשר יאכל ממנה כחצי פרס לא יצטרך הערב שמש כפי מה שביארנו בפתיחת זה הסדר שאוכל אוכלים טמאים אם טבל טהור תיכף ולא יחוייב כרת על ביאת המקדש ואפילו קודם טבילה כמו שהתבאר בי"א מפרה. אמר הש"י בטומאת מקדש (ויקרא ה) או נפש אשר תגע בנבלת וגו' ואמרו יכול נגע [צ"ל באוכלין] (בו אוכלין) ומשקין ובכלי חרס יהיה טמא ת"ל בהמה טמאה מה בהמה טמאה מיוחדת שהיא אב הטומאה יצאו אלו שאינן אב הטומאה וכבר ביארנו שאין חיוב אבר מן החי אלא אם נחתך מבעלי חיים יותר לאכול אחר השחיטה וידוע הוא שהשחיטה לא תועיל בבעלי חיים אשר מינו אסור.

ואמרו פה מצטרפין להשלמת השיעור אם כביצה לטמא זולתו או כחצי פרס לפסול הגויה. וממה שראוי שתדעהו שאבר מן החי מעוף טמא או מעוף טהור לא יטמא באופן מן האופנים וזה שאמר יתעלה (שם יא) ולאלה תטמאו הגיענו הפי' שהוא אמנם ירמוז אל אבר מן החי ואמרו אחר זה לכל הבהמה אשר היא מפרסת פרסה ואמרו אוציא את העוף אשר אין לו פרסה אמנם אבר מן המת מן העוף הנה משפטו משפט זה העוף אם היה עוף טמא משפט עוף טמא הקוד' ואם היה עוף טהור משפט עוף טהור ותשמור בו השיעור ר"ל שיהיה בזה האבר כזית ואז יטמא בבית הבליעה אם היה מעוף טהור ושיהיה ג"כ כביצה ואז יטמא טומאת אוכלים או כחצי פרס ואז יפסול את

הגוויה אם יהי מעוף טמא ולא יודן בו כדין האיברים אשר אין להם שיעור
כפי מה שהתבאר בראשון מאהלות ואלה הדברים נתבארו במופתיהם
בספרי: (רמב"ם)

פרק א - משנה ד

וּבְבִהְמָה, הָעוֹר וְהָרֶטֶב וְהַקֶּפֶה וְהָאֶלֶל
וְהַעֲצָמוֹת וְהַגִּידִים וְהַקֶּרְנִים וְהַטְּלָפִים,
מִצִּטְרֵפִין לְטֵמָא טֵמְאָת אַכְלִין, אֲבָל לֹא
טֵמְאָת נְבִלוֹת. כִּיּוֹצֵא בּוֹ, הַשּׁוֹחֵט בְּהֵמָה
טֵמְאָה לְנִכְרִי וְהִיא מִפְּרֻכָּסֹת, מִטֵּמְאָה טֵמְאָת
אַכְלִין, אֲבָל לֹא טֵמְאָת נְבִלוֹת, עַד שְׁתֵּמוֹת אוֹ
עַד שְׂיִתִּיז אֶת רֵאשָׁה. רַבָּה לְטֵמָא טֵמְאָת
אַכְלִין, מִמָּה שֶׁרַבָּה לְטֵמָא טֵמְאָת נְבִלוֹת:

ר"ע מברטנורה וּבְבִהְמָה הָעוֹר וְהָרֶטֶב. כֵּלָה מִתְנִיתִין מִפְּרֻשָׁה בְּחֻלִּין פֶּרֶק
הָעוֹר וְהָרֶטֶב: (ר"ע מברטנורה).

רמב"ם זאת ההלכה כבר קדם ביאורה בפ"ט מחולין (דף קכ.). ואמנם אשיב
פה:

רוטב. הוא המרק:

קיפה התבלין:

והאלל חתיכת בשר אשר תפרד בעת הפשט הבהמה ותשאר בעור וגידים
יקראו העורקים והעצבים והקשורים והמיתרים והקרומות וירצה בקרנים
המקומות הרכים מהם אשר אם יחותכו מן החי ישולח הדם וכן הטלפים

מה שהוא מן הטלפים על זה התאר שאם יהיה מאלה ומן הבשר כזית מן הנבלה הנה לא יטמאו שלא יטמא מן הנבילה אלא בשרה כפי מה שבארנו בפתיחה. ובהמה טמאה כל עוד שלא יכלה פרכוסה תטמא טומאת אוכלין לפי שהיא תאות לאכילה ולאכילה נשחטה ולא תטמא כמשפט הנבלה עד שתמות ויבטל הפרכוס או שיותז ראשה :

ואמרו ריבה לטמא טומאת אוכלים. ביאר שטומאת אוכלין יותר כוללת מטומאת נבלות לפי שכל מה שיטמא משום נבלה הנה הוא ג"כ טמא טומאת אוכלין אע"פ שלא יהיה נבלה אלא שחוטא : (רמב"ם)

פרק א - משנה ה

הָאֵכֶל שְׁנֵי טֵמְאָה בְּאֵב הַטֵּמְאָה וְשְׁנֵי טֵמְאָה בְּוֶלֶד הַטֵּמְאָה, מְצַטְרְפִין זֶה עִם זֶה לְטֵמְאָה כִּקְל שְׁבִשְׁנֵיהֶן. כִּי צָד. כְּחֻצֵי בִיצָה אֵכֶל רֵאשׁוֹן וְכְחֻצֵי בִיצָה אֵכֶל שְׁנֵי שְׁבִלְלוֹן זֶה בְּזָה, שְׁנֵי. כְּחֻצֵי בִיצָה אֵכֶל שְׁנֵי וְכְחֻצֵי בִיצָה אֵכֶל שְׁלִישֵׁי שְׁבִלְלוֹן זֶה בְּזָה, שְׁלִישֵׁי. כְּבִיצָה אֵכֶל שְׁנֵי שְׁבִלְלוֹן זֶה בְּזָה, רֵאשׁוֹן. חֲלָקוֹן, זֶה שְׁנֵי וְזֶה שְׁנֵי. נֶפֶל זֶה לְעֶצְמוֹ וְזֶה לְעֶצְמוֹ עַל כְּפֹר שֶׁל תְּרוּמָה, פְּסָלוֹהוּ. נֶפֶל שְׁנֵיהֶן כְּאַחַת, עֲשָׂאוֹהוּ שְׁנֵי :

ר"ע מברטנורה מְצַטְרְפִין זֶה עִם זֶה לְטֵמְאָה. אִם אֵין בְּאֶחָד מֵהֶן כְּבִיצָה, מְצַטְרְפִין לְשַׁעוֹר לְטֵמְאָה כִּקְל שְׁבִשְׁנֵיהֶם, שְׁאִם נִגַּע בְּתְרוּמָה פְּסָלָהּ, כְּדִין אֵכֶל שְׁנֵי טֵמְאָה בְּוֶלֶד הַטֵּמְאָה שְׁפּוֹסֵל אֶת הַתְּרוּמָה וְאֵינוֹ מְטֵמְאָה : כְּחֻצֵי בִיצָה וְכוּ'. שְׁבִלְלוֹן זֶה בְּזָה : שְׁנֵי. הַתְּעַרְבֵת הַזֶּה תּוֹרַת שְׁנֵי עָלְיוֹ וּפּוֹסֵל

אֶת הַתְּרוּמָה : שְׁלִישִׁי. וּפּוֹסֵל אֶת הַקֹּדֶשׁ : רֵאשׁוֹן. וְעוֹשֶׂה מִגְּעוּ שְׁנֵי. דָּהָא
אִיכָּא שְׁעוּרָא דְרֵאשׁוֹן בְּגוּיָה לִיתָן טַמְאָה : חֶלְקוֹן זֶה שְׁנֵי וְזֶה שְׁנֵי. שְׁהָרִי
בְּכָל אֶחָד חֲצֵי שְׁעוּר דְרֵאשׁוֹן וְחֲצֵי שְׁעוּר דְשְׁנֵי, וְתַנּוּן לְעִיל רֵאשׁוֹן וְשְׁנֵי
מִצְטָרְפִין לְקַל שְׁבָהָן : (ר"ע מברטנורא).

רמב"ם כבר בארנו בפתיחה שאשר יטמא באב מאבות הטומאה הוא ראשון ואשר יגע בראשון שני ואשר יגע בשני שלישי ושהראשון והשני והשלישי והרביעי כולן יקראו ולד הטומאה ושם ביארנו ג"כ שהיות אוכל מטמא אוכל אמנם הוא מדרבנן אמנם מן התורה אין אוכל מטמא אוכל ועוד יתבאר בפי אשר אחר זה ששלישי של תרומה הוא עצמו פסול אך לא יטמא זולתו ולכך יקרא פסול ואין שני של תרומה מטמא שלישי וכבר ביארנו זה בפתיחה ולא תסור ממך זאת הכונה ולא תצטרך לכופלה עתה ואם יהיה השיעור אשר יטמא טומאת אוכלין הוא כביצה מקובץ מאוכל ראשון ושני ושלישי או מאוכל שני ושלישי הנה יטמא כקל שבשניהן כמו שהתבאר אמנם אם היה כביצה מזה וכביצה מזה הנה המקובץ מהן יטמא כחמור שבשניהם וזה מבואר לפי שבזה הקבוץ מזה החמור השיעור אשר יטמא ואם נחלקו אחרי התערבם הנה יטמא כל אחד מהם כקל שבשניהם לפי שכבר שב זה השיעור המצומצם ר"ל אשר הוא כביצה מעורב מקל וחמור ולכן יטמא כקל שבשניהן :

אמרו נפל זה לעצמו וזה לעצמו על ככר של תרומה הנה ישיבוהו שני להיות המקובץ מהן ראשון ואם יהיה ככר של תרומה (שני) אינו [צ"ל פסול] פוסל אמנם הוא טמא ויטמא ככר של תרומה אחר אם נגע בו וישיבהו שלישי וזה הככר האחרון אשר יהיה פסול כמו שבארנו ואמרו ועשאוהו שלישי ביאר ששני עושה שלישי בתרומה : (רמב"ם)

פרק א - משנה ו

כְּבִיצָה אֶכֶל שְׁנֵי וְכְבִיצָה אֶכֶל שְׁלִישִׁי שְׁבָלָן

זֶה בָּזָה, שְׁנִי. חֲלָקוֹ, זֶה שְׁלִישֵׁי וְזֶה שְׁלִישֵׁי. נָפַל
זֶה לְעֶצְמוֹ וְזֶה לְעֶצְמוֹ עַל כְּפָר שֶׁל תְּרוּמָה, לֹא
פְּסָלוּהוּ. נָפְלוּ שְׁנֵיהֶן כְּאַחַת, עֲשָׂאוּהוּ שְׁלִישֵׁי.
כִּבְיָצָה אָכַל רֵאשׁוֹן וְכִבְיָצָה אָכַל שְׁלִישֵׁי
שֶׁבֶלֶן זֶה בָּזָה, רֵאשׁוֹן. חֲלָקוֹ, זֶה שְׁנִי וְזֶה שְׁנִי,
שָׂאֵף הַשְּׁלִישֵׁי שֶׁנִּגַּע בְּרֵאשׁוֹן נֶעֱשֶׂה שְׁנִי. כְּשֵׁתִי
בִּיצִים אָכַל רֵאשׁוֹן כְּשֵׁתִי בִּיצִים אָכַל שְׁנִי
שֶׁבֶלֶן זֶה בָּזָה, רֵאשׁוֹן. חֲלָקוֹ, זֶה רֵאשׁוֹן וְזֶה
רֵאשׁוֹן. לְשֵׁלְשָׁה אוֹ לְאַרְבָּעָה, הֵרִי אֱלוֹ שְׁנִי.
כְּשֵׁתִי בִּיצִים אָכַל שְׁנִי וְכְשֵׁתִי בִּיצִים אָכַל
שְׁלִישֵׁי שֶׁבֶלֶן זֶה בָּזָה, שְׁנִי. חֲלָקוֹ, זֶה שְׁנִי וְזֶה
שְׁנִי. לְשֵׁלְשָׁה אוֹ לְאַרְבָּעָה, הֵרִי אֱלוֹ שְׁלִישֵׁי :

ר"ע מברטנורה [פֶּל הַנֶּדֶד בְּבוֹת פְּשׁוּטוֹת הַן]. וְכָל מְקוֹם שֶׁאֲנִי יָכוֹל לְתַלּוֹת שְׁיִישׁ
כִּבְיָצָה מִן הַחֲמוֹר בָּזָה וּבָזָה, אֲזַלִּינָן בְּתַר חֲמוֹר. וְאִם לָאוּ, אֲזַלִּינָן בְּתַר
הַקָּל : (ר"ע מברטנורה).

רמב"ם אם חלק המעורב לשני חצאים נהיה כל חצי מהן ראשון כמו
שביארנו בהלכה הקודמת אמנם אם חלק זה המעורב על ג' חלקים ובכל
חלק מהן אין בו כביצה מאוכל ראשון הנה שב זה השיעור המקובץ מאוכל
ראשון ושני ואין באחד מהן כביצה הנה יטמא כקל שבשניהם ואמנם תקבל
תנאי באמרי במאמר אשר ילוה אליו במדרגה להשמר מאוכל ראשון
שנתערב באוכל שלישי אשר אם לוקח מן המקובץ מהם חלק יהיה בו פחות
מכביצה אוכל ראשון הנה זה החלק יטמא כמו שיטמא השני לעיקר אשר
קדם שהראשון בעת מה שנגע בשלישי ישיבהו שני ואמרו במה שקדם בזה
הפ' שאף זה שלישי שנגע בראשון נעשה שני : (רמב"ם)

פרק א - משנה ז

מְקַרְצוֹת נוֹשְׁכוֹת זוּ בָּזוּ, וְכַפְרִים נוֹשְׁכִין זֶה
בָּזָה, נְטִמָּאת אַחַת מֵהֶן בְּשֶׁרֶץ, כֵּלָן תְּחִלָּה.
פְּרָשׁוֹ, כֵּלָן תְּחִלָּה. בְּמִשְׁקִין, כֵּלָן שְׁנִיּוֹת. פְּרָשׁוֹ,
כֵּלָן שְׁנִיּוֹת. בְּיָדַיִם, כֵּלָן שְׁלִישִׁיּוֹת. פְּרָשׁוֹ, כֵּלָן
שְׁלִישִׁיּוֹת:

ר"ע מברטנורה **מקראות**. חתיכות של בצק. לשון קרץ מצפון בא (ירמיה
מו): **נושכות זו את זו**. שהן דבוקות זו בזו ואי אפשר להפרישן אלא אם
כן נושכות זו מזו: **כלן תחלה**. דחשובות כאחת וכאלו נגע בכלן: **פרשו**.
החתיכות זו מזו: **במשקין כלן שניות**. דמשקין תחלה הוו ועושין שני:
בידים כלן שלישיות. דידיים שניות הן, ועושות שלישי בתרומה: (ר"ע
מברטנורה).

רמב"ם ביאור אמתת מלת מקרצות מחותכות מאמרו (איוב לג) מחומר
קורצתי גם אני וזה שהנה יעשו עגות דומות ללוחות גדולות ויחתכו בכלי
ברזל ולא יותזו בעת החתיכה לגמרי אבל יעזוב ביניהן דבקות מועט ותאפה
הלוח בכללו והוא מחובר וכאשר יושלם אפייתה יתפרק זה החתך בעצמו
מקצתו והיא תתפרק בפחותה שבתנועות וזאת היא מלאכת הנקודים
אצלנו וכוונת נושכות זו בזו שתהיה האחת מחוברת בשנית הנה היא כולה
כדמות לחם אחד. וידוע הוא שהשרץ אב הטומאה ואשר יגע בו ראשון והנה
יקרא הראשון ג"כ תחלה וזה באוכלין ומשקין לבד כמו שביארנו בפתיחה
וכבר ביארנו בפתיחת זה הסדר שהמשקין יהיו לעולם תחלה ואפילו נטמאו
בשני לטומאה ובהיות המשקין טמאים לעולם תחלה הנה הן ישימו הדבר
אשר יטמאו שני ועוד יתבאר לך במס' ידים (פ"ג) שהידיים הן שניות לעולם
ובסוף זבים נבאר שהידיים פוסלים את התרומה שהנוגע בידו בתרומה
פסלה והשיבה שלישית עד שירחץ ידיו כמו שיתבאר במה שאחר זה ולכן
אמר בידיים כולן שלישיות לפי שהן כולן גשם אחד: (רמב"ם)

פרק א - משנה ח

מְקַרְצָת שֶׁהִיְתָה תְּחֵלָה וְהִשִּׁיךְ לָהּ אַחֲרוֹת, כִּלְכֹן
תְּחֵלָה. פִּרְשׁוּ, הִיא תְּחֵלָה וְכִלְכֹן שְׁנִיּוֹת. הִיְתָה
שְׁנִיָּה וְהִשִּׁיךְ לָהּ אַחֲרוֹת, כִּלְכֹן שְׁנִיּוֹת. פִּרְשׁוּ,
הִיא שְׁנִיָּה וְכִלְכֹן שְׁלִישִׁיּוֹת. הִיְתָה שְׁלִישִׁית
וְהִשִּׁיךְ לָהּ אַחֲרוֹת, הִיא שְׁלִישִׁית וְכִלְכֹן
טְהוּרוֹת, בֵּין שְׁפִרְשׁוּ בֵּין שְׁלֵא פִרְשׁוּ:

ר"ע מברטנורה **מקראות**. חתיכת בצק שהיתה תחלה וחבר לה חתיכות
אחרות: **כִּלְכֹן תְּחֵלָה**. והנוגע באחרות כְּנוֹגֵעַ בְּרֵאשׁוֹן לְטַמְאָה, דְּחִשְׁבָּא
חבור. וכן נמי היתה שְׁנִיָּה, חֲשׂוּבוֹת חבור, מֵאַחַר דָּאִם פִּרְשׁוּ אֶשְׁתִּיר
בְּהוּ טַמְאָה. אֲבָל הִיְתָה שְׁלִישִׁית, דָּאִם פִּרְשׁוּ לִית בְּהוּ טַמְאָה, דָּאִין
שְׁלִישִׁי עוֹשֶׂה רְבִיעִי בְּתְרוּמָה **{ז}**, אֲפֹלוּ כִי לֹא פִרְשׁוּ לֹא חֲשִׁיבֵן חבור,
וְטְהוּרוֹת: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט **{ז}** והדבור פה באַכְלִין שֶׁל תְּרוּמָה. הַרְמַב"ם: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם הדבור פה באוכלין של תרומה וידוע ששלישי מתרומה לא יטמא
לזולתו בשום פנים ושאין רביעי בתרומה וכבר ביארנו זה פעמים רבות
והדבור כולו מבואר לא יצטרך ביאור אם הובן כל מה שסדרנו בפתיחת זה
הסדר: (רמב"ם)

פרק א - משנה ט

כְּכָרוֹת הַקֹּדֶשׁ שֶׁבְּתוֹךְ גְּמוּתֵיהֶם מֵיָם
מְקַדְּשִׁים, נְטִמָּאת אַחַת מֵהֶן בְּשֶׁרֶץ, כִּלְכֹן

טמאות. בתרומה, מטמא שנים ופוסל אחד. אם יש ביניהם משקה טופח {יח}, אף בתרומה, הכל טמא :

ר"ע מברטנורה **כפרות הקדש**. כגון שתי הלחם ולחם הפנים ומנחות וכיוצא בהן: **שבתוך גמותיהן מים המקדשים**. שהיו בתוך הגמות שעל גבי הכפר מים שנעשו על טהרת הקדש, ונטמא כפר אחד בשרץ, ונגע הכפר שנטמא בשני, והשני בשלישי, ואפלו הן מאה כפר טמאים, ואף על פי שלא נגעו במים שבכפר אלא נגע כל כפר בחברו, נטמאו כפר, שחבת הקדש עושה כאלו המשקה שבתוך כל כפר שהוא נעשה תחלה הוא שנגע בכפר וטמאו. אבל בתרומה אינו כן, אלא הכפר הראשון הנטמא בשרץ בלבד מטמא את חברו להיות שני, והשני פוסל את השלישי, ותו לא, ולא חישנו למשקה שבתוך הגמא: **אם יש בין הכפרות משקה טופח אף בתרומה כפר טמאות**. המשקה טופח שבין כל כפר וכפר חוזר להיות תחלה, ומטמא הכפר שהוא נוגע בו לעשותו שני, וכן לעולם. פרוש אחר, כפרות הקדש המנחות בטבלא העשויה גמות גמות, וכל כפר מנח בתוך גמא שלו. והמים המקדשים גרסינו, פרוש, וכן המים המקדשים המנחים בכלי העשוי גמות גמות, אם נטמא אחד מהן בשרץ, נטמאו כפר, שהכלי מצרף מה שבתוכו לקדש, אבל לא לתרומה, דבתרומה אינו מטמא אלא ראשון ושני ופוסל שלישי היכא דנגעו זה בזה, ואין כלי מצרף. ואם יש בין הגמות משקה טופח הכל טמא, שהכפר שהוא שני עושה המשקה ראשון וחוזר ומטמא כפר האחר, וכן כלם: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {יח} **טופח**. ואפלו שלא להטפח. ולא דמי להא דתנן בסוף פרק ח' משקה טופח אינו חבור לא לטמאה ולא לטהרה. אי נמי, טופח דמתניתין לאו דוקא. הר"ש: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם גומותיהן. החפירות אשר ישארו בחיצוני הלחם בעת אפייתו ולא ירצה פה באמרו מים מקודשין מי חטאת ואמנם ירצה בהן מים יהיו על טהרת הקדש כמו ככרות הקדש עד שיהיו אלה המים משקה הקדש ואלה הככרות אוכלין של קדש ואם נגע השרץ בא' מאלה הככרות ונגעה הראשוני בשני ושני בשלישי ושלישי ברביעי וכן אל לא תכלית הנה כולן טמאות מפני המשקה מועט אשר בכל ככר מהן כי זה המשקה תחלה ואע"פ שהמשקה אינו אשר נגע בככר השני אך מפני חבת הקדש חשבנו היות המשקה שבתוך הגומא הוא אשר נגע בכל ככר מהן וישוב כל ככר מאלו הככרות שני לטומאה מפני המשקה אשר היא תחלה ואשר תהיינה אלו הככרות ככרות תרומה הנה השרץ מטמא שנים ופוסל אחד כפי העיקר אשר ביארנו ופירשנו בפתיחת זה הסדר לפי שהוא אם נגע בככר של תרומה שב ראשון ואם נגע ככר ראשון בככר שני טמאו ואלה השנים טמאים והככר השלישי פסול וכל מה שאחר השלישי טהור זה אם נגע ככר זה בככר לבד ולא נקפיד

במשקה אשר בתוך הגומות בככרות תרומה אמנם אם היה בין כל ככר וככר לחות שיעור די שיטפית היד והיא אשר תקרא משקה טופח כמו שביארנו פעמים רבות הנה כל אלה הככרות טמאות ואפ"י היה אלף לפי שהוא תרומה וביאור זה שהשרץ בעת שנגע בזה הככר שמו ראשון וזה המשקה הטופח אשר בככר הוא תחלה ואם נגע הככר השני בזה המשקה הטופח אשר בככר הראשון שב הככר השני להיות תחלה ואם נגע הככר השלישי בזה המשקה אשר יתחבר ביניהן ישוב הככר שלישי ג"כ שני לטומאה וכן ישובו הככרות כולן שני לטומאה אלא הככר הראשון אשר נגע בו השרץ שהוא ראשון וזה מפני המשקה אשר בין כל ככר וככר אשר הוא תחלה לעולם ואע"פ שהוא נטמא בשני לטומאה וכבר ביארנו אלה השרשים כולן בפתיחת זה הסדר והיה זוכר לכל לשון זאת הפתיחה כמו שהודעתיד שמה : (רמב"ם)

ב

פרק

פרק ב - משנה א

הַאִשָּׁה שֶׁהִיְתָה כּוֹבֶשֶׁת יָרֵק בְּקִדְרָה וְנִגְעָה בְּעֵלָה חוּץ לְקִדְרָה בְּמָקוֹם הַנָּגוּב, אֵף עַל פִּי שֵׁשׁ בּוֹ כְּבִיצָה, הוּא טָמֵא וְהֵלַל טָהוֹר. נִגְעָה בְּמָקוֹם הַמְּשֻׁקָּה, אִם יֵשׁ בּוֹ כְּבִיצָה, הֵלַל טָמֵא. אִין בּוֹ כְּבִיצָה, הוּא טָמֵא וְהֵלַל טָהוֹר. חִזַּר לְקִדְרָה, הֵלַל טָמֵא. הִיְתָה מִגַּע טָמֵא מֵת

וְנִגְעָה, בֵּין בְּמִקּוֹם הַמְּשָׁקָה בֵּין בְּמִקּוֹם הַנְּגוּב,
אִם יֵשׁ בּוֹ כַּבִּיצָה, הַכֹּל טָמֵא. אִין בּוֹ כַּבִּיצָה,
הוּא טָמֵא וְהַכֹּל טָהוֹר {ד}. הִיתָה טְבוּלַת יוֹם
מִנְעֵרַת אֶת הַקְּדָרָה בְּיָדַיִם מְסֻאָבוֹת, וְרֵאֲתָה
מִשְׁקִין עַל יָדֶיהָ, סִפֵּק מִן הַקְּדָרָה נִתְזוּ, סִפֵּק
שֶׁהַקְּלַח נִגַע בְּיָדֶיהָ, הִירָק פָּסוּל וְהַקְּדָרָה
טָהוֹרָה:

ר"ע מברטנורה **האשה**. באשה טהורה אירי: שהיתה כובשת ירק. של
תרומה בקדרה. ואותו ירק לא הכשר לקבל טמאה {א}, אלא פדרך
הכובשים שמחתכים את הירק בלא משקה ומולחים אותו ונותנים
בקדרה או בחבית ואחר כך נותנים עליו יין או חמץ או שמן, (והכשר אותו
העלה): נגעה. בידיים מסאבות {ב} שפוסלים את התרומה: בעלה. של
ירק שהיה חציו בקדרה עם המשקין וחציו חוץ לקדרה נגוב, ונגעה
במקום הנגוב: אף על פי שיש בו כביצה. שהוא שעור לטמא אכלים:
הוא טמא. אותו העלה: והכל טהור. שאר הירק והמשקין שבקדרה.
דלא אתי האי עלה שמקצתו בקדרה ומטמא להו, דידיים שניות, והעלה
שלישי, ואין שלישי עושה רביעי בתרומה: נגעה. בסתם ידיים שהם
שניות: במקום משקה. כלומר במקום שאין העלה נגוב, נעשה משקה
שעליו תחלה, דכל הפוסל את התרומה מטמא משקין להיות תחלה,
והמשקה עושה את העלה שני, הלכך כשיש בעלה כביצה הינו שעור
לטמא אחרים: הכל טמא. אף הקדרה עצמה, דמקצת עלה שבקדרה
עושה משקה שבקדרה תחלה וחוזרין ומטמאין את הקדרה, כדאיתא
בפרק קמא דשבת, האכלים והכלים שנטמאו במשקין: אין בו כביצה
הוא טמא. אותו עלה שנגעה בו: והכל טהור. דפחות מכביצה אין
מטמא אחר: חזר לקדרה. אותו מקום המשקה {ג} שנגע בו: הכל טמא.
אף על פי שאין בעלה כביצה, שהמשקה שנגע בו חזר וטמא כל מה
שבקדרה, ואף הקדרה עצמה: היתה מגע טמא מת. אשה זו שכובשת
את הירק. הרי האשה ראשון והעלה שנגעה בו שני, הלכך אם יש בו
כביצה הכל טמא: היתה טבולת יום מנערת את הקדרה. דהשתא יש
באשה זו שתי טמאות, חדא דטבולת יום ואידך דסתם ידיים שהם
שניות, כדקתני בידיים מסאבות. ותרויהו צריכין משום סיפא {ה}.
מנערת, מערה {ו} מה שבתוך הקדרה. לישנא אחריןא, מנערת, מגיסה
בתוך הקדרה בכף שבידה: ספק מן הקדרה נתזו. ולא נטמא מה
שבתוכה: ספק שהקלח. שכלו מלא משקה והוא בתוך הקדרה נגע
בידה: הירק פסול. משום ספקא דטבול יום. אבל משום ספק ידיים
לא, כדתנן בפרק ב' דטבול יום (משנה ב), חמר בטבול יום שספק טבול

יום פוסל את התרומה, והימים ספקן טהור: והקדרה טהורה. דמשום טבול יום לא מטמאה אפלו ודאי נגעה במשקין, דאין טבול יום עושה משקה תחלה, כדתנן (פרה פ"ח מ"ו), כל הפוסל את התרומה מטמא את המשקין להיות תחלה חוץ מטבול יום. ואי משום ימים, לא מטמאה, דכיון דספקא הוא שמה נתזו על ידיה, מספיקא קדרה טהורה, שספק ימים לטמא, טהור: (רי"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט **א** דאי בהכשר, אם כן מכי נתנתו בקדרה טמאתו. הר"ש: **ב** ששתם ימים שניות הן. הר"ש. אבל בסיפא תני בהדיא בימים מסאבות, דלא תימא משום טבול יום לחוד קתני, קא משמע לן דמסאבות ומשום שתי טמאות דאית בה. נראה לי: **ג** דלמשקין אין שעור. ועין תוספות יום טוב: **ד** **טמא כו'**. וקשה, דלא תני הכא חזר לקדרה מה דינו. ונראה לי, כיון דערב ותני בין נגעה במקום הנגוב ובין במקום המשקה, הלכך לא תני חזר כו', דעל כרחק אינו מטמא את הכל כשחזר אלא אם כן נגעה במקום המשקה או בכביצה ואפלו נגוב, אבל בפחות מכביצה ונגוב לא מהני החזרה כלל, וכיון דלא מצי קתני סתמא חזר, לא חש להאריך ולחלק: **ה** הר"ש. וכלומר לאשמעינן דאף על גב דיש בה שתי טמאות, אפלו הכי הקדרה טהורה: **ו** מלשון מסלק את הטבלה בלה ומנערה. וללישנא אחרתא הוא מלשון נער וכסה. הר"ש: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם תחלת מה שראוי שתדעהו שזה הירק הוא חולין ואמרו תחלה האשה שהיתה כובשת ירק היא אשה נדה אשר היא אב ולא ירצה באמרו כובשת שהיתה מכבשת והיא נדה ואמנם הפי' כן קדרה שהיה בה ירק כבוש ונגעה נדה בעלה חוץ לקדרה אם נגעה בזה עלה הירק היוצאת מן הקדרה והיה זה העלה יבש אפילו היה במה שיוצא מן הירק חוץ מן הקדרה כביצה הנה הוא טמא ושאר הירקות אשר הם בקדרה טהורים וכן הקדרה והמשקה אשר נכבש בה הירק הזה הכל טהור לפי שזה העלה כמובדל מכל מה שבקדרה להיותו יוצא מן הקדרה ואע"פ שקצתו תוך הקדרה ואם היה זה העלה אשר חוץ הקדרה בו משקה ונגעה בו והיה בו כביצה הנה להיותו כביצה יטמא המשקה אשר בו וזה המשקה מחובר במשקה אשר תוך הקדרה אשר בה נכבש זה הדבר הכבוש יטמא המשקה כולן אשר בתוך הקדרה ולזה יטמא כל הירק והקדרה כי משקין טמאין יטמאו הכלים והאוכלים כפי מה שהתבאר ואם לא היה בו כביצה הנה לא יטמא המשקה המחובר בה כפי מה שהתבאר ואחר [כד] אמר חזר לקדרה הכל טמא ר"ל אם היה בו כביצה והוא נגוב ונגעה בו חוץ לקדרה אשר אמרנו שהוא טמא והכל טהור כל זה עוד (שיאריך להיות) [היותו] חוץ לקדרה אמנם אם חזר לקדרה הנה הוא יטמא המשקה אשר בתוך הקדרה אשר בה נכבש הירק ויטמא זה

המשקה לקדרה ולכל מה שבה כמו שהתבאר ואחר [כד] אמר היתה מגע טמא מת אשר הוא ראשון לטומאה כפי מה שביארנו בשמיני מכלים נגעה בו ירצה בירק אשר בקדרה בין במקום המשקה בין במקום הנגוב אם יש בו כביצה הכל טמא וזה שזאת הביצה ישוב שני לטומאה ולהיותו בתוך הקדרה יהיה כל הירק הכבוש חבור ויטמא המשקה אשר בתוך הקדרה כפי מה שיתבאר בזה הפרק שהשני בחולין מטמא משקה חולין :

ואחר אמר היתה טבולת יום מנערת הקדרה בידיים מסואבו'. לפי שטבול יום לא יטמא חולין ולזה הוצרך לומר ידים מסואבו' (ולהבדיל) [יעב"ץ ולהודיע] שהיא טבולת יום להודיענו הכוונה אשר התבאר בתוספתא והוא אמרם (אחד) טהור שידיו טמאות מטמאה משקה חולין ר' אלעזר בר' שמעון אומר אין ידים לטבול יום ר"ל אין הבדל בין היות ידיו טמאות או טהורות ואינה הלכה ואל זאת הכוונה כיון פה אמנם היות הירק פסול והקדרה טהורה לפי שהמשקין שנטמאו מחמת ידים לא יטמאו הכלי בשום פנים כמו שביארנו בפתיחת זה הסדר : (רמב"ם)

פרק ב - משנה ב

רבי אליעזר אומר, האוכל אכל ראשון, ראשון. אכל שני, שני. אכל שלישי, שלישי [n]. רבי יהושע אומר, האוכל אכל ראשון ואכל שני, שני. שלישי, שני לקדש ולא שני לתרומה, בחלין שנעשו לטהרת תרומה :

ר"ע מברטנורה **האוכל אכל ראשון**. נעשה גופו ראשון להיות מגעו שני. והאוכל אכל שני נעשה גופו שני, ואם נגע בתרומה פסלה. אלו משמנה עשר דבר שגזרו בו ביום. ודוקא שאכל חצי פרס [z], שהוא ביצה ומחצה להרמב"ם ושתי ביצים לרש"י, שזהו שעור אכלים לפסל את הגויה: רבי יהושע אומר האוכל אכל ראשון ואכל שני נעשה גופו שני.

דְּסָבִירָא לִיה דְּלֹא מְשׁוּינָן לִיה לְאוּכַל כְּמֵאֲכָל עֲצָמוּ, וְהָאִי דְמְשׁוּי לְאוּכַל אֲכָל שְׁנֵי שְׁנֵי וְלֹא שְׁלִישִׁי, לְפִי שְׁמַצִּינוּ שְׁנֵי עוֹשֶׂה שְׁנֵי עַל יְדֵי מְשָׁקִין [ט], שְׁהַמְשָׁקִין שְׁנֵי טְמֵאֵי בְּשְׁנֵי הֵן נַעֲשִׂים תְּחִלָּה וְהַנּוֹגַע בָּהֶם הוּא שְׁנֵי, וְאִי הֵן מְשׁוּינָן לִיה לְאוּכַל אֲכָל שְׁנֵי שְׁלִישִׁי לֹא הֵן פּוֹסֵל אֶת הַתְּרוּמָה, דְּאִין שְׁלִישִׁי עוֹשֶׂה רְבִיעִי בַתְּרוּמָה, וְחֻכְמִים גְּזָרוּ עַל הָאוּכַל אֲכָל שְׁנֵי שְׁיֵהִיה פּוֹסֵל אֶת הַתְּרוּמָה, מְשׁוּם דְּזַמְנִין אֲכִיל אֲכָלִים טְמֵאִים וְשָׂדֵי מְשָׁקִין שֶׁל תְּרוּמָה לְתוֹךְ פִּיּו בְּעוֹד שְׁאֲכָלִים טְמֵאִים בְּפִיּו וּפְסִיל לְהוּ, הַלְּכָךְ אַף עַל גַּב דְּבִאוּכַל אֲכָל רֵאשׁוֹן לֹא מְשׁוּינָן לִיה לְאוּכַל כְּמֵאֲכָל עֲצָמוּ, בְּאוּכַל אֲכָל שְׁנֵי מְשׁוּינָן לִיה שְׁנֵי כְּמוֹ הַמֵּאֲכָל, כְּדִי שְׁיִפְסֵל אֶת הַתְּרוּמָה: **שְׁלִישִׁי שְׁנֵי לְקַדֵּשׁ**. הָאוּכַל אֲכָל שְׁלִישִׁי נַעֲשֶׂה גּוֹפּוֹ שְׁנֵי לְקַדֵּשׁ [י], וְעֵבִיד שְׁלִישִׁי וְרְבִיעִי בְּקַדֵּשׁ: **וְלֹא שְׁנֵי לְתְרוּמָה**. דְּאִי נִגַע בַתְּרוּמָה לֹא פְסָלָהּ. וּמִיָּהוּ אֲסוּר הוּא לְאֲכָל בַתְּרוּמָה, וְהֵכִי מוֹכַח [יא] בְּגִמְרָא פְּרָק ב' דְּחֻלִּין [דף לד]: **בְּחֻלִּין שְׁנַעֲשׂוּ עַל טְהָרַת תְּרוּמָה**. כְּלוּמַר הָאִי אוּכַל אֲכָל רֵאשׁוֹן וְאוּכַל אֲכָל שְׁנֵי וְשְׁלִישִׁי דְתַנִּין בְּמַתְנִיתִין, בְּחֻלִּין שְׁנַעֲשׂוּ עַל טְהָרַת תְּרוּמָה קַמִּירִי, דְּחֻלִּין גְּרִידָא אִין בָּהֶם שְׁלִישִׁי: (ר"ע מברטנורא).

עיקר תוי"ט [ז] וְאִף עַל גַּב דְּלִטְעָמָא דְּזַמְנִין כּוֹי סָגִי בְּכַבִּיצָה, שְׁמָא אִין רְגִילוֹת שְׁיֵהִיא אָדָם צָמָא עַד דְּאֲכִיל לִיה כְּחֻצֵי פְּרָס. הֵר"שׁ: **[ח] הָאוּכַל כּוֹי**. שְׁמַצִּינוּ אוּכַל חֲמוּר מִן הַמֵּאֲכָל, דְּנִבְלַת עוֹף טְהוֹר לֹא מְטַמָּא בְּחוּץ, וְאֵלוּ אֲכָלָה מְטַמָּא בְּגָדִים, וְאֵנוּ אִידָּךְ לֹא נַעֲשֶׂה אוּכַל כְּמֵאֲכָל. גְּמָרָא. וְאִף עַל גַּב דְּמִטְעָם הַגְּזָרָה דְּזַמְנִין אֲכִיל כּוֹי אֲפֵלוּ אִי נַעֲשֶׂהוּ שְׁנֵי סָגִי, דְּהָא עוֹשֶׂה מְשָׁקִים תְּחִלָּה, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר מְשׁוּה מְדוּתֵיו לַעֲשׂוֹת אוּכַל כְּמֵאֲכָל לְגַמְרִי. תּוֹסְפּוֹת. וְכֵן נִמְי בְּאֲכָל שְׁלִישִׁי לֹא שְׁיָכָא הֵךְ גְּזָרָה, דְּאִין שְׁלִישִׁי עוֹשֶׂה רְבִיעִי בַתְּרוּמָה, לֹא חִלְקוּ חֻכְמִים בְּאֲכָלִין. הֵר"שׁ: **[ט]** וְאִם תֵּאמַר, לִימָא מְשׁוּם זַמְנִין דְּאֲכִיל כּוֹי, וְיֵשׁ לוֹמַר, דְּאִי לֹאוּ דְּאֲשַׁכְּחוּ הֵכִי בְּעֵלְמָא, לִית לָן לְמַגְזָר, דְּלֵהוּי כְּחוּכָא וְאֲטְלוּלָא. תּוֹסְפּוֹת: **[י]** דְּטְהָרַת תְּרוּמָה טְמֵאָה הִיא אֲצֵל קַדֵּשׁ, וְחִישִׁינָן שְׁמָא רֵאשׁוֹן הוּא וְעוֹשֶׂה שְׁנֵי. רְשִׁי. וְעִין תּוֹסְפּוֹת יוֹם טוֹב: **[יא]** צָרִיד לּוֹמַר וְהֵכִי מוֹכִיחַ. וְעִין תּוֹסְפּוֹת יוֹם טוֹב: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם ר' אליעזר אומר. שאנחנו מצאנו דין מי שיאכל הדבר הטמא אשר יותר רע מהדבר הנאכל עצמו ההיא אשר טמאו וזה נבלת עוף טהור אשר יתבאר שהיא לא תטמא בעצמה אדם וכלים במגע ומי שאכלה נטמא הנה לא אומר מאין נשים אנחנו אשר יאכל אוכל ראשון ישיבהו ראשון לטומאה ומי שאכל השני שני ומי שיאכל השלישי שלישי. ר' יהושע אומר שאנחנו לא [גיי יעב"ץ אמרנו] ידענו מנבלת עוף טהור לפי שדינה זר יוצא מן ההיקש וכן אמר חדוש הוא אבל יאמר שהוא ימצא דין האיש האוכל יותר קל מדין הדבר הטמא הנאכל שאוכלין טמאין יטמאו בכביצה ומי שיאכל כביצה מאוכלין טמאין הנה הוא טהור עד שיאכל כחצי פרס כמו שבארנו בזאת המסכתא ור' יהושע אומר שמי שאכל אוכל ראשון ישוב שני ואמנם סבת זה שמי שאכל אוכל שני ישוב שני ולא הורידו ממדרגתו שאנחנו נמצא משקין טמאין ישימו האוכלין שני לטומאה אם יקרבו בהן ואם יהיו אלו המשקין כבר נטמאו בשני לטומאה כמו שביארנו בפתיחה וזהו ענין אמרם בתת סבה לזה שהשני עושה שני ע"י משקין ואמנם עשה ר' צ"ל ר' יהושע

(יהודה) זה ושם אוכל אוכל שני שני והודיענו באמצעו' המשקין כמו שזכרנו לסבה אשר ביארנו בגמרא דשבת (דף יד.) וזה שאילו שמנו אוכל אוכל שני שלישי לכן לא יפסול את התרומה לפי שהשני הוא אשר יפסול כמו שבארנו פעמים רבות ואנחנו כבר שמנו מי"ח דבר שגזרו שיהיה מי שאוכל אוכל שני שיפסול את התרומה ר"ל שאם אכל אוכל שני ואחר שיהיה עליו משקה תרומה והוא עדיין בפיו הנה יטמא המשקה וישיבהו תחלה ולכן גזרו על אוכל אוכל שני שיפסול את התרומה ולא יפסול אלא אם היה שני כמו שהתבאר פעמים רבות ואחר אמר שמי שיאכל אוכל שלישי ישוב שני לענין הקדש לבד לפי שהוא אם נגע בקודש ישיבהו שלישי ולא נחשבהו שני לתרומה עד שנאמר שהוא אם נגע בתרומה פסלה כמו שיעשה השני אבל אם נגע בתרומה זה אשר אוכל אוכל שלישי לא פסלה כמו אילו נגע בו אוכל שלישי אשר אינו פוסל לזולתו כמו שהתבאר שם ביאורו ואמר שזה האוכל שלישי אשר אמרנו שמי שאכלו ישוב שני לקדש ושלישי לתרומה הוא שלישי לחולין שנעשו על טהרת התרומה לפי שהחולין עצמן לא ימצא בהן ג' בשום פנים כמו שיתבאר בזה הפרק. וכונת אמרם בכ"מ שנעשו על טהרת הקודש ועל טהרת התרומה מה שאני מספר בהיות החברים הנכבדים רוצים להסבב הבטול מהמון עמי הארץ עד שלא יאכילום ולא ישקום למה שיהיה בזה מן הטוב כפי מה שיובן מדברינו באבות היו מחייבין עצמן שיהיו אוכלין חוליהן בטהרה ואם היה אוכל על טהרת התרומה הנה יהיו אלו החולין כאילו הן תרומה לענין הטומאה וההפסד ואם היה אוכל על טהרת הקדש הנה מדרגתה כאילו הוא קדש וכבר ביארנו זה *צ"ל בפ"ב בסוף מסכת חגיגה (דף כ.) וכן התבאר בסוף מסכת פרה שיעשו חולין ג"כ על טהרת החטאת ר"ל פרה אדומה וידוע הוא ששלישי של תרומה פסול ומי שאכל שלישי שבחולין שנעשו על טהרת תרומה ישוב שני לקדש כי בין הקדש והתרומה מדרגות כמו שהתבאר ואם נגע בקדש ישיבהו שלישי ולא ישוב שני לתרומה אמנם זה האדם הוא כמו אוכל שלישי עצמו אשר הוא פסול ולא יפסול זולתו ויהיה לשון זו המשנה וביאורה כן האוכל אוכל שלישי של חולין שנעשה על טהרת תרומה נעשה שני לקודש ואין שני לתרומה אלא שלישי וכבר נתבאר לך מדברי ר' יהושע שמי שאכל שלישי של חולין שנעשו על טהרת תרומה שב פסול לתרומה ר"ל שאין ראוי לאכילה אמנם אם נגע בתרומה אינו פוסל אותו וזה הענין בעצמו במי שיאכל שלישי של תרומה עצמה שהוא פסול לאכול את התרומה ואינו פוסל את התרומה במגע כמו שפסל אותה האוכל אוכל שני וזהו ביאור הש"ס כלל זה המאמר במסכת חולין (דף לד.) ושמור אלה העקרנים למה שיבא אחר זה והיה זוכר אותן והלכה כרבי יהושע: (רמב"ם)

הָרֵאשׁוֹן שֶׁבְּחֵלִין, טָמֵא וּמְטֵמֵא. הַשְּׁנִי פוֹסֵל
וְלֹא מְטֵמֵא. וְהַשְּׁלִישִׁי נֶאֱכָל בְּנִזִיד הַדְּמֵעַ:

ר"ע מברטנורה הָרֵאשׁוֹן שֶׁבְּחֵלִין טָמֵא וּמְטֵמֵא. תְּרוּמָה. שֶׁכֶּפֶר שֶׁל
תְּרוּמָה שֶׁנֶּגַע בְּרֵאשׁוֹן שֶׁל חֵלִין, נַעֲשֶׂה שְׁנֵי וּפּוֹסֵל אֶת הַשְּׁלִישִׁי: וְהַשְּׁנִי.
שֶׁבְּחֵלִין. פּוֹסֵל אֶת הַתְּרוּמָה וְאֵינוֹ מְטֵמֵא, דְּשְׁלִישִׁי דְתְּרוּמָה לֹא עֵבִיד
רְבִיעִי, הַלֶּכֶד שְׁלִישִׁי דְתְּרוּמָה לֹא מְקַרֵי טָמֵא אֶלָּא פְּסוּל: וְהַשְּׁלִישִׁי. שֶׁל
חֵלִין. הֵכִי קָאָמַר, וְאִם יֵשׁ בְּאוֹתוֹן חֵלִין שְׁלִישִׁי, כְּגוֹן שֶׁנַּעֲשׂוּ עַל טְהַרְת
תְּרוּמָה: **נֶאֱכָל בְּנִזִיד הַדְּמֵעַ.** בְּתַבְשִׁיל [שְׁתְּרוּמָה] מְעַרְבֵת בּוֹ. וְהַתְּרוּמָה
קְרוּיָה דְּמֵעַ, שֶׁנֶּאֱמַר (שְׁמוֹת כב) מְלֹאֲתֶךָ וְדִמְעָךָ לֹא תֵאָחֵר. וּבְפֶרֶק ב' דְּחֵלִין
מוֹכִיחַ דְּדוֹקָא כְּשֶׁאֵין בְּנִזִיד הַדְּמֵעַ כְּזֵית תְּרוּמָה בְּכַדֵי אֶכִילַת פָּרֶס הוּא
דְּשָׂרֵי לִיהָ לֶאֱכֹל אֶכֶל שְׁלִישִׁי, אֲבָל אֵי אֵיכָא כְּזֵית תְּרוּמָה בְּכַדֵי אֶכִילַת
פָּרֶס, אָסוּר, דְּקִימָא לָן הָאוֹכֵל אֶכֶל שְׁלִישִׁי מִחֵלִין שֶׁנַּעֲשׂוּ עַל טְהַרְת
תְּרוּמָה, נֶפְסֵל גּוֹפּוֹ מְלֶאכֶל בְּתְּרוּמָה: (ר"ע מברטנורה).

רמב"ם כבר ביארנו בפתיחת זה הסדר שכל מאכל טמא ושלא יטמא זולתו
יקרא פסול ודע זה ודע גם כן שהטמא זה אשר יקרא פסול יאמר אליו פוסל
ולא יסופקו אלו השמות עליך ולא יתחלף לך פסול בפוסל וידענו שהשני
שבחולין טמא מאמרו (ויקרא יא) וכלי חרש אשר יפול מהם אל תוכו כל אשר
בתוכו יטמא והשרץ אב הטומאה והכלי ראשון והדבר אשר יהיה בתוכו מן
האוכלין שני ואמר הש"י יטמא ולא יהיה בחולין שלישי לעולם ולשון
הגמרא שאין שני עושה שלישי בחולין וכבר זכרנו זה בחמישי מסוטה (ד' ל).
ובאמרו הנה השלישי אמנם הוא בחולין שנעשו על טהרת תרומה וכן
יתבאר בגמרא חולין (ד' לה). ונזיד הדמע הוא התבשיל אשר יהיה בו תרומה
אשר נקרא דמע כמו שאמר (שמות כב) מלאתך דמעך לא תאחר וכבר התנה
בש"ס (תמורה דף ד.) בזה התבשיל תנאי והוא שלא יהיה מן התרומה בזה
התבשיל השיעור מה שיבא ממנו כז"י בכדי א"פ ולזה מותר למעוט שיעור
התרומה אמנם אם היתה התרומה יותר נראה מזה לא יותר לאכול זה
המאכל באוכל שלישי לפי שאנחנו כבר ביארנו בהלכ' אשר קודם זאת שמי
שאכל שלישי שבחולין שנעשו על טהרת התרומ' אין ראוי לו לאכול התרומ'
אע"פ שלא יפסול אות' בנגיע' ובי"ב מזבחי' (דף טז:) אמרו שלישי של תרומ'
עצמה אסור לאכול ומותר ליגע באכילה עבוד רבנן מעלה בנגיע' לא עבוד
רבנן מעלה ושמור אלו העקרי': (רמב"ם)

פרק ב - משנה ד

הָרֵאשׁוֹן וְהַשֵּׁנִי שֶׁבַּתְרוּמָה טְמֵאִין וּמְטֵמֵאִין
{יב}. הַשְּׁלִישִׁי, פּוֹסֵל וְלֹא מְטֵמֵא. וְהַרְבִּיעִי,
נֹאכֵל בְּנֵזִיד הַקֹּדֶשׁ : {יג}

ר"ע מברטנורה הַרְבִּיעִי נֹאכֵל בְּנֵזִיד הַקֹּדֶשׁ. כְּלוּמַר, וְאִם יֵשׁ בְּאוֹתָהּ
תְּרוּמָה רְבִיעִי, כְּגוֹן שֶׁנַּעֲשִׂיתָ עַל טְהַרְתָּ הַקֹּדֶשׁ. וְכֵן הַחֲמִישִׁי נֹאכֵל בְּנֵזִיד
הַקֹּדֶשׁ דְּקִתְּנֵי לְקַמּוֹ, הֵכִי קֹאמֵר, וְאִם יֵשׁ בְּאוֹתוֹ קֹדֶשׁ חֲמִישִׁי, כְּגוֹן
שֶׁנַּעֲשֶׂה עַל טְהַרְתָּ חֲטָאת שֶׁל אֶפֶר פָּרָה, דְּאֶמְרִינָן בְּגִדֵי אוֹכְלֵי קֹדֶשׁ מְדַרְס
לְחֲטָאת נֹאכֵל בְּנֵזִיד הַקֹּדֶשׁ, מִתֵּר לְעֶרֶב בּוֹ תִּבְשִׁיל שֶׁל קֹדֶשׁ טְהוֹר : (ר"ע
מברטנורה).

עיקר תוי"ט {יב} וּמְטֵמֵאִים. לְשִׁלְשִׁי בְּקֹדֶשׁ : {יג} נֹאכֵל כּוֹי. וְאִין לְתַמָּה אִיךָ
נֹאכְלֵת הַתְּרוּמָה כִּינּוֹן דְּטֵמְאָה הִיא, מֵאַחַר דְּבַתְרוּמָה אִין בָּהּ רְבִיעִי לִיכָא
אֲסוּרָא. וְכֵן בְּמִשְׁנֵה ה' לְעֵנָן חֲמִישִׁי בְּקֹדֶשׁ. הַר"ש וְתוֹסְפוֹת : (עיקר תוי"ט).

רמב"ם הנה שמו השני שיפסול השלישי בתרומי במצאם הפסוק אוסר על
טבול יום לאכול התרומה והוא אמרו (ויקרא כב) ובא השמש וטהר ואחר
יאכל מן הקדשים וקראו האל יתברך (שם) טמא והוא אמרו (ויקרא יא) במים
יובא וטמא עד הערב וטהר וכבר ידעת ששכבת זרע מאבות הטומאות ובעל
קרי ראשון כמו שביארנו בפתיחת הסדר ועוד יתבאר לך לשון זה הענין
בסוף זבים בעל קרי כמגע שרץ ואם טבל ירד מדרגה אחת מן הטומאה ושב
שני אך שהוא עם זה נקרא טמא ואסור עליו לאכול התרומה ויפסול
התרומה וישיבה ג' בתרומה ולזה ג' בתרומה פסול אמנם הדי' הנה הוא
טהור ולכן מותר לאכול בנזיד הקדש לפי שהוא אילו אכל ג' שבתרומה שב
שני לקדש כמו שקדם : (רמב"ם)

פרק ב - משנה ה

הָרֵאשׁוֹן וְהַשְּׁנִי וְהַשְּׁלִישִׁי שֶׁבַּקֹּדֶשׁ, טְמֵאִין
וּמְטֵמֵאִין. הָרְבִיעִי, פּוֹסֵל וְלֹא מְטֵמֵא.
וְהַחֲמִישִׁי, נֶאֱכָל בְּנֵזִיד הַקֹּדֶשׁ:

רמב"ם מן העקרים אשר קדמו שמחוסר כפורים מותר לו לאכול תרומה ולא יאכל בקדשים עד שיביא כפרתו ולאמרו (שם יב) וכפר עליה הכהן וטהרה אמרו טהרה לאכול בזבחים וכבר ביארנו בתורה בביאור היות שני בחולין טמא והוא אמרו (שם יא) כל אשר בתוכו יטמא ואמר בבשר קדשים (שם יז) והבשר אשר יגע בכל טמא לא יאכל באש ישרף ואמרו בכל טמא יכנס תחתיו שני לטומאה אשר לשון הכתוב בו שהוא טמא כמו שביארנו וזה הבשר אם יגע בשני ישוב שלישי וצוה השם בשריפתו בהיותו טמא וכבר מצאנו לשון התורה שיש שלישי בקדש ואמרנו ג"כ שאם היה מחוסר כפורים שהוא מותר בתרומה ואסור בקדש כל שכן השלישי שהוא פסול בתרומה לא ימעט מלפסול רביעי בקדש וזהו אמנם למדנו שלישי בקדש מן התורה ורביעי מק"ו וכמו שהאוכל שלישי של תרומה אסור לאכול תרומה ואע"פ שלא יטמא שלישי בתרומה לזולתו בנגיעה כפי מה שביארנו כן ג"כ אשר יאכל רביעי של קדש פסול ולא יותר לו לאכול הקדש ולכן לא יותר לאכול נזיד הקדש אלא בחמישי ולא ברביעי שהוא בעת אוכלו הרביעי יפסול גופו ולא יותר לו לאכול נזיד הקדש ולא נאמר כמו שאמרנו בתרומה שאם לא יהיה כזית בכדי אכילת פרס מותר לו זה לפי שלקדש מעלה יתרה על התרומה בדברים רבים כמו שהתבאר בשני מחגיגה (דף יח:). וזהו הקדש הנזכר פה בבשר קדש ולחם קדשים ובתוס' (פ"א) באיזה קדש אמרו בקדשי מקדש כגון חלות תודה ורקיקי נזיר שלא נשחט עליהן הזבח והמנחות שלא קדשו בכלי אינן לא כקדש ולא כחולין אלא הם כתרומה והשרץ מטמא שנים ופוסל באחד מהן ושם נאמר גם כן החלה והבכורים ותשלומי תרומה וחומשה הרי הן כתרומה והטבל והמדומע וגדולי תרומה ומעשר שני הרי הן כחולין אמנם מעשר ראשון כבר קדם לך מחלוקת בו בי"א מפרה:

(רמב"ם)

פרק ב - משנה ו

הַשְּׁנַי שֶׁבְּחֻלִּין, מְטַמָּא מִשְׁקָה חֲלִין, וּפּוֹסֵל לְאַכְלֵי תְרוּמָה. הַשְּׁלִישִׁי שֶׁבְּתְרוּמָה, מְטַמָּא מִשְׁקָה קֹדֶשׁ, וּפּוֹסֵל לְאַכְלֵי קֹדֶשׁ שֶׁנַּעֲשׂוּ לְטַהֲרֵת הַקֹּדֶשׁ. אָבֵל אִם נַעֲשׂוּ לְטַהֲרֵת תְרוּמָה, מְטַמָּא שְׁנַיִם וּפּוֹסֵל אֶחָד בַּקֹּדֶשׁ :

ר"ע מברטנורה הַשְּׁנַי שֶׁבְּחֻלִּין מְטַמָּא מִשְׁקָה חֲלִין. דָּכַל הַפּוֹסֵל אֶת הַתְרוּמָה מְטַמָּא מִשְׁקִים לְהִיּוֹת תַּחֲלָה: מְטַמָּא מִשְׁקָה קֹדֶשׁ. דָּכַל הַפּוֹסֵל אֶת הַקֹּדֶשׁ מְטַמָּא מִשְׁקִין (קֹדֶשׁ) לְהִיּוֹת תַּחֲלָה לְקֹדֶשׁ: שֶׁנַּעֲשׂוּ עַל טַהֲרֵת הַקֹּדֶשׁ. כְּלוּמַר, הָא דְאִמְרִינן דְשְׁלִישִׁי שֶׁל תְרוּמָה פּוֹסֵל וְלֹא מְטַמָּא אֶכְלֵי קֹדֶשׁ, הֵנִי מְלִי כְּשֶׁנַּעֲשִׂית עַל טַהֲרֵת הַקֹּדֶשׁ. אָבֵל נַעֲשִׂית עַל טַהֲרֵת תְרוּמָה, שֶׁלֹּא שְׁמַרְהוּ עַל טַהֲרֵת הַקֹּדֶשׁ, הַשְּׁלִישִׁי מְטַמָּא שְׁנַיִם וּפּוֹסֵל אֶחָד בַּקֹּדֶשׁ. שֶׁטַהֲרָתָהּ שֶׁל תְרוּמָה טַמְּאָה הִיא אֶצֶל הַקֹּדֶשׁ, וְהָרִי זֶה הַשְּׁלִישִׁי דְתְרוּמָה חָשׁוּב אֶצֶל הַקֹּדֶשׁ כְּאִלּוּ נְטַמָּא בְּשַׂרְךָ עֲצָמוֹ [יד]: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט [יד] דְּבִגְדֵי אוֹכְלֵי תְרוּמָה מְדַרְס לְקֹדֶשׁ, אָבֵל לֹא נוֹכַל לְחַשֵּׁב אֶכְלִין לְאֵב לֹא מְדַבְּרֵי תוֹרָה וְלֹא מְדַבְּרֵיהֶם, כִּי אִם כְּנִטְמָאוּ בְּשַׂרְךָ שְׂיִהְיוּ רֵאשׁוֹן. הָרַמְבַּ"ם: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם כבר נתבאר בגמרת תרומה ובמסכת חולין (דף לג:). שהוא רוצה פה באמרו שנעשו על טהרת הקדש ואמר שזה האוכל שלישי נגע ברביעי של קדש פוסלו וישיבהו פסול כמו שקדם לך וכן אם נגע בחולין שנעשו על טהרת הקדש וזו היא משנה ראשונה אשר אמרו חולין שנעשו על טהרת הקדש כקדש דמו בכל הדברים וכבר ביארנו בשני מחגיגה (דף כ.ב.) של זה בשש מעלות הראשונות לבד ואמנם ה' האחרונות והיא הכלי מצרף מה שבתוכו לקדש. הרביעי בקדש פסול [היד צ"ל] היא מטמאה חבירתה בקדש צ"ל אין בין אוכלים טמאים נגובים בידים מסואבות בקדש אונן ומחוסר כפורים צריכין טבילה לקדש כי הקדש לבדו נתייחד לא חולין שנעשו על טהרת הקדש וכבר נתבאר לך שהרביעי אינו פסול בהן וכן השלישי אמנם הן בענין מגע טומאות כחולין כמו שהתבאר בסוף נדה (דף עא.) וכל מה שתמצא במשנה מזכרון שלישי [בחולין] שנעשו על טהרת הקדש היא משנה ראשונה ואחר ביאר ואמר שזה אשר אמרנו ששלישי בתרומה עושה רביעי בקדש אמנם זה שלישי של תרומה עצמה אמנם שלישי של חולין שנעשו על טהרת תרומה אמנם ימצא בה לעולם שנים טמאים ואחד פסול ואפי' בקדש ולא תעבור ממנה הטומאה לאוכל רביעי כלל וזה כוונת אמרם אבל אם נעשו

לטהרת תרומה מטמא ב' ופוסל אחד משל בזה שיהיה אוכל ראשון של חולין שנעשו על טהרת תרומה שנגעו בו אוכלין של קדש הנה הוא ישימם שני ויהיו טמאים ואם נגעו אלו האוכלים באוכלי קדש ג"כ הנה זה האוכל ישוב פסול ולא יטמא זולתו ואע"פ שהוא קדש ומאשר הגיע בטומאתו אמנם מחולין שנעשו על טהרת הקדש לא תעבור הטומאה ממנו זולת אל השלישי ואפילו היה השני והשלישי אשר הוכנה להן הטומאה קדש והבן זאת הכוונה שהיא בתכלית העיון ויהיה לשון זה הדבר להוסיף הכוונה והביאור כן השלישי שבתרומה מטמא [משקה] קדש ופוסל אוכלין של קדש ושל חולין שנעשו על טהרת קדש בד"א בתרומה עצמה אבל חולין שנעשו על טהרת התרומה שנים טמאים והשלישי פסול ואפי' היה השני והשלישי קדש אינו עושה רביעי בקדש הואיל והראשון של חולין נעשו על טהרת תרומה והבן זה והיה זוכר לדברינו בטומאת משקין בפתחת זה הסדר: (רמב"ם)

פרק ב - משנה ז

רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, שְׁלֹשֶׁתָּן שׁוּיִן. הָאֶחָד שֶׁבִּקְדָשׁ וְשֶׁבִּתְרוּמָה וְשֶׁבְּחֻלִּין, מְטַמֵּא שְׁנַיִם וּפּוֹסֵל אֶחָד בִּקְדָשׁ, מְטַמֵּא אֶחָד וּפּוֹסֵל אֶחָד בִּתְרוּמָה, וּפּוֹסֵל אֶת הַחֻלִּין. הַשְּׁנַיִ שֶׁבְּכֻלָּן, מְטַמֵּא אֶחָד וּפּוֹסֵל אֶחָד בִּקְדָשׁ, וּמְטַמֵּא מִשְׁקָה חֻלִּין, וּפּוֹסֵל לְאֶכְלֵי תְרוּמָה. הַשְּׁלִישִׁי שֶׁבְּכֻלָּן, מְטַמֵּא מִשְׁקָה קְדָשׁ וּפּוֹסֵל לְאֶכְלֵי קְדָשׁ:

ר"ע מברטנורה רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר שְׁלֹשֶׁתָּן שׁוּיִן. כְּדַמְפָּרֵשׁ וְאַזְיֵל, דְּלִית לִיהּ לְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר טְהוּרָתָהּ שֶׁל תְרוּמָה טְמֵאָה הִיא אֶצֶל הַקְדָּשׁ: הַשְּׁלִישִׁי שֶׁבְּכֻלָּן. לֹא מִשְׁפַּחַת שְׁלִישִׁי בְּחֻלִּין אֶלָּא אִם כֵּן נֶעֱשׂוּ עַל טְהוּרַת תְרוּמָה **[טו]**. וְאִין הִלְכָה כְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {טו} או על טהרת הקדש. הר"ש. ולכאורה שבכונה השמיטו הר"ב, כדי לפרש מתניתין דהקא דסברה נמי דאין חלין נתפסים בקדשת הקדש. וקשה, דבמתניתין דלקמן מפרש למתניתין דהקא אפכא: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם זה הדבור כולו מבואר ואמתי זולת פרק אחד ממנו והוא אשר חלק בו ר' אליעזר והוא אמרו שטומאת הקדש ואפי' היה התחלתה מן החולין הנה ימצא בה הרביעי כמו שביאר [בד"י הגי' פה] בו באמרו שהראשון שבחולין תעבור ממנו הטומאה אל הרביעי בקדש ושהוא יטמא השני והשלישי ויפסול הרביעי וכן אמר השלישי של חולין יפסול גם כן רביעי של קדש ויטמא משקה הקדש וישיבם משקין טמאים וכבר קדם מאמר ת"ק שלא יעשה זה אלא שלישי של תרומה עצמה אמנם חולין שנעשו על טהרת תרומה הנה לא ימצא בהן אלא שנים טמאים ואחד פסול ואפילו בקדש לא תעבור הטומאה אלא השלישי כמו שביארנו וכ"ש אם היה עיקר הטומאה מן החולין עצמן ואין הלכה כר"א: (רמב"ם)

פרק ב - משנה ח

האוכל אכל שני, לא יעשה בבית הבד. וחלין שנעשו על גב קדש, הרי אלו כחלין. רבי אלעזר בר רבי צדוק אומר, הרי אלו כתרומה, לטמא שנים ולפסל אחד:

ר"ע מברטנורה האוכל אכל שני לא יעשה בבית הבד. לא יתעסק לעשות שמן בבית הבד, דהא מודה רבי יהושע לעיל לרבי אליעזר שהאוכל אכל שני הוא עצמו נעשה שני ופוסל את התרומה ומטמא משקין להיות תחלה, (דהיני השמן): על גב הקדש. על טהרת הקדש: הרי אלו כחלין. ואין באים לכלל שלישי {טז}: הרי אלו כתרומה. ויש בהם שלישי. והני תנאי תרוניהו סבירא להו חלין שנעשו על טהרת הקדש לאו פקדש דמו, ושאין לך דבר שעושה רביעי {יז} בקדש אלא קדש מקדש {יח} בלבד, ופליגא אמתניתין דלעיל דקתני השלישי שבכלן פוסל לאכלי קדש: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {טז} דבְּטָלָה דְעֵתוֹ. הָרִ"שׁ. [נרבי אליעזר סבר דעל כל פנים לדין תרומה לא בְּטָלָה דְעֵתוֹ. וְשֵׁלֶשׁ מַחְלוּקוֹת בְּדַבְרֵי הָרִ"שׁ. תוספות חדשים]: **יז** {יז} בְּמַגֵּעַ וְכֵן הָאוֹכְלוֹ לֹא נִפְסַל גּוֹפוֹ. וְזֶהוּ כְּוִנַּת הָרִ"ב סוֹף פֶּרֶק ב' דְּחִגְיָגָה שְׂאִינּוּ כְּקֹדֶשׁ לְכָל הַדְּבָרִים: **יח** {יח} קֹדֶשֶׁת הַגּוֹיף כְּגוֹן קֶרֶבּוֹ וְחִלּוֹת תּוֹדָה וּמִנְחוֹת שֶׁקֹּדְשׁוֹ בְּכָלִי. רש"י: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם כבר התבאר. שהאוכל אוכל שני ישוב שני לטומאה ושם התבאר ג"כ שהשני לטומאה מטמא משקה חולין וכבר ביארנו פעמים רבות שאלה המשקין טמאין ישובו תחלה ולכן לא יעשה בבית הבד לבלתי יטמא השמן ולשון התוס' האוכל אוכל שני לא יעשה בבית הבד מפני שהוא שני והשני מטמא המשקין לעשותו תחלי' ואמרו על משקה הקדש ירצ' לומר על טהרת הקדש ואמר לטמא שנים ולפסול אחד כל עוד שתשמעהו בכל המשנה והש"ס כונתו שיהיה הראשון והשני טמאים והשלישי פסול כמו שהתבאר במשפט טומאת תרומה ואשר אמר שהוא [צ"ל כחולין] (באוכלין) יהיה הראשון טמא והשני פסול ואלה השלשה סברות בחולין שנעשו על טהרת הקדש וכקדש דמו ואין הראשון טמא והשני פסול לבד והשלישי טהור בחולין: (רמב"ם)

פרק ג

פרק ג - משנה א

הָרֶטֶב וְהַגְּרִיסִים וְהַחֶלֶב, בְּזֵמַן שֶׁהֵן מְשֻׁקָּה טוֹפֵחַ, הָרִי אֵלוֹ תְּחִלָּה. קֶרְשׁוֹ, הָרִי אֵלוֹ שְׁנֵיִם. חֲזָרוּ וְנִמְחוּ, כְּפִיצָה מְכֻּוֹן, טָהוֹר. יוֹתֵר

מַכְבִּיצָה, טָמֵא, שְׁפִיזוֹן, שְׂיִצָּאָה טָפָה הָרֵאוּשׁוֹנָה, נְטִמַּאת בְּכַבִּיצָה :

ר"ע מברטנורה הָרֵטֵב וְהַגְרִיסִין. שֶׁהוּן מְשַׁקָּה טוֹפֵחַ. שֶׁהוּן לַחִין כָּל כֶּד שְׂיִשׁ בְּהוּן טוֹפֵחַ עַל מְנַת לְהַטְפִּיחַ : הָרֵי אֱלוֹ תַחֲלָה. דְּחֻשׁוּבִים כְּמִשְׁקִין : קָרְשׁוֹ הָרֵי אֱלוֹ שְׁנִיִּים. דְּכִיּוֹן שְׁנִקְרָשׁוֹ, חֻשׁוּבִים כְּאֶכְלִים שְׁנִגְעוּ בְּמִשְׁקִין : חֲזָרוּ וְנִמְחוּ כְּבִיצָה מִכּוֹן טָהוֹר. דְּיִצָּא מֵהוּן תּוֹרַת אֶכְל וְיִרְדַּע עֲלֵיהוֹן תּוֹרַת מְשַׁקָּה, וּפְרָחָה טְמֵאוֹתוֹ כְּשֶׁנִּשְׁתַּנּוּ, וְאִין לְמִשְׁקָה זֶה מִי שְׂיִטְמָאוֹנוּ, דְּמַכִּי יִצָּאת טָפָה רֵאוּשׁוֹנָה אֲמַעִיט הָאֶכְל מְכַבִּיצָה, וּפְחוֹת מְכַבִּיצָה אִין מְטַמֵּא אַחֲרִים. אֲבָל יוֹתֵר מְכַבִּיצָה טָמֵא, כְּדִמְפָרֵשׁ טַעֲמָא, דְּמַכִּי יִצָּאת טָפָה רֵאוּשׁוֹנָה נְטִמַּאת אוֹתָהּ טָפָה בְּכַבִּיצָה אֶכְל טָמֵא, וּכְשֶׁנִּמְחָה אַחֵר כֶּד כְּלוֹ חֲזָרָה הַטְפָּה וְטַמְאָה אֶת הַכֹּל : (ר"ע מברטנורה).

רמב"ם כבר ביארנו פעמים רבות שהמשקין תחלה לעולם ואפי' נטמאו באוכל שני וכבר ביארנו שרוטב הוא מרק אשר אם יקפא ישוב דומה לדבק וגריסין נזיד הפולין ומדרכו ג"כ שאם יקורר יקפא וכן החלב אם יעמוד זמן מה יקפא ואם היה אחד מאלו השרפים אשר מדרכן שיקפאו אם [צ"ל יקוררו] ישארו וכבר התחילו להקפא ונשאר בהם מהלחות שיעור שיטפוח היד הנה היא במדרגת המשקין ואם נטמאו שבו תחלה ואם צ"ל יקפאו נטמאו אחרי הטמאם ונשלם הקפאתה שבו שניים לפי שהם אז אוכל והוא כמו אוכל שנגע במשקה טמא אשר הוא שני כמו שהתבאר ואם נהפך הענין שנטמאו והוּן נקפין והיו שני ואחר לקחו להתיך אחר היותם שני לטמא הנה יש בו זאת החלוקה שאם היה הדבר הנקפה בכללו כביצה מכוונת ואחר הותך הנה זה הניתך טהור לפי שהוּן משקין ולא יטמאו בדבר כי האוכל אשר כבר נטמא כבר נשתנה צורתו ואם היה זה האוכל שני הנקפה יותר מכביצה הנה כל המשקה הניתך ממנו טמא ואם הותך הכל שבו המשקין טמאין לפי שבעת מה שלקח ההתכה תחלת נקודת ההתכה נטמא באוכל שני אשר הובדל ממנו לפי שנשאר ממנו נפרד כביצה בעת צאת זאת הטפה וכבר ביארנו שכביצה מאוכלין טמאין יטמא משקין אם נגע בהן וכל מה שיותך אחר זה יעורב באלה המשקין טמאים אשר יצאו ראשונה וזה היא כונת אמרו כיון שיצאה טיפה ראשונה נטמא בכביצה : (רמב"ם)

רַבִּי מֵאִיר אֹמֵר, הַשֶּׁמֶן תְּחַלֶּה לְעוֹלָם.
וְחֻכְמַיִם אֹמְרִים, אַף הַדְּבֶשׁ. רַבִּי שְׁמַעוֹן
שְׁזוּרִי אֹמֵר, אַף הַיַּיִן. וְגוֹשׁ שֶׁל זֵיתִים שֶׁנִּפְל
לְתַנּוּר וְהִסֵּק, כְּבִיצָה מִכֶּן, טְהוֹר. יוֹתֵר
מִכְּבִיצָה, טָמֵא, שְׁכִינּוֹן שֶׁיִּצְאָת טָפָה
הָרֵאשׁוֹנָה, נִטְמָאת בְּכְבִיצָה. אִם הָיוּ פְרוּדִין,
אֶפְלוּ הֵן סָאָה, טְהוֹר:

ר"ע מברטנורה הַשֶּׁמֶן תְּחַלֶּה לְעוֹלָם. וְאַף עַל פִּי שֶׁקָּרַשׁ אֵינּוּ יוֹצֵא מִתּוֹרַת
מִשְׁקָה: רַבִּי שְׁמַעוֹן שְׁזוּרִי אֹמֵר אַף הַיַּיִן. שֶׁקָּרַשׁ אֵינּוּ יוֹצֵא מִתּוֹרַת
מִשְׁקָה. וְאֵין הִלְכָה כְּרַבִּי שְׁמַעוֹן שְׁזוּרִי: גּוֹשׁ שֶׁל זֵיתִים. זֵיתִים הִרְבֵּה
מִחֻבְרִים יָחַד. וּבְגוֹשׁ טָמֵא אֵירִי: כְּבִיצָה מִכֶּן טְהוֹר. הַתַּנּוּר. דָּאֵין אֶכְל
מִטָּמֵא כָּלִי. וּמִשְׁקָה הַיּוֹצֵא מִן הַגּוֹשׁ מִחֻמַּת הַסֵּק אֵין לוֹ בְּמָה יִטְמָא,
דְּמִכִּין דְּיִצְאָת טָפָה רֵאשׁוֹנָה חֲסֵר לִיה מִכְּבִיצָה. אֲבָל כְּשֵׁישׁ בְּגוֹשׁ יוֹתֵר
מִכְּבִיצָה, כְּשֵׁיִצְאָת טָפָה רֵאשׁוֹנָה עֲדִין נִשְׁאַר בְּגוֹשׁ כְּבִיצָה, וְנִטְמָאָה
הַטָּפָה בְּגוֹשׁ, וְחִזְרָה לְהִיּוֹת תְּחַלֶּה, וְטָמֵאָה הַטָּפָה אֶת הַתַּנּוּר, שֶׁמִּשְׁקִין
מִטָּמֵאִים כָּלִי: אִם הָיוּ פְרוּדִים. אִם הָיוּ הַזֵּיתִים פְּרוּדִים, שְׁאֵינָן גּוֹשׁ:
אֶפְלוּ הֵן מָאָה. כְּלוּמַר אֶפְלוּ הֵן שְׁעוּר מָאָה בִּיצִים אֵין מְצַטְרְפִין לְכְבִיצָה
לְטָמֵא אֶת שֶׁמֶן הַיּוֹצֵא, לְהִיּוֹת תְּחַלֶּה: (ר"ע מברטנורה).

רמב"ם כּוֹנֵת אִמְרוּ תְחַלֶּה לְעוֹלָם שֶׁאִם נִטְמָא וְאַחַר נִקְפָה (אַחַר זֶה) וְאַחַר
נִמְחָה וְאַחַר נִקְפָה וְאַחַר נִמְחָה אִפִּי הִיָּה זֶה אֶלֶף פַּעֲמִים הֵנָּה הוּא תְחַלֶּה
לְפִי שֶׁהִנְקִפִין לֹא יִקְפְּאוּ בְּאִמַּת וּמִשְׁקִים יִחֻשְׁבוּ וְאִפִּילוּ בַעַת הַהִקְפָּאָה:

וּפִירוּשׁ גּוֹשׁ. הַגּוֹף הַמְדוּבֵק כְּמוֹ גּוֹשׁ עֶפֶר וְהַכּוֹנֵה פֶה שֶׁהֵיוּ כָל הַזֵּיתִים
טָמֵאִים מִקּוֹבְצִין מִחֻבְרִין גֶּשֶׁם אֶחָד וְכִבֵּר פִּירְשָׁנוּ וּבִיאָרְנוּ בַּפְתִּיחָה
שֶׁאֹכְלִין טָמֵאִין לֹא יִטְמָאוּ הַכֻּלִּים וּשְׁמִשְׁקִין טָמֵאִים יִטְמָאוּ הַכֻּלִּים
וְהַתְּבָאָר גַּם כֵּן בְּכֻלִּים שֶׁמִּשְׁקִין טָמֵאִין מִטָּמֵאִים הַתַּנּוּר בְּאוּר אִם הָיוּ יוֹתֵר
מִכְּבִיצָה בַּעַת מָה שִׁיצָא הַשֶּׁמֶן בְּחוּם הָאֵשׁ יִטְמָא בְּכִיצָה הַנִּשְׁאָרֵת מִשְׁאָר
הַזֵּיתִים קוֹדֵם שֶׁרִיפְתָּן וַיִּשׁוּבוּ מִשְׁקִים טָמֵאִים וַיִּטְמָאוּ הַתַּנּוּר לְהַגִּיעַם
בְּאוּר וְזֶה אִם יִהְיוּ מִקּוֹבְצִים אִמְנֵם אִם יִהְיוּ הַזֵּיתִים גִּרְגָרִים מוּבְדִלִים אוֹ
חֻלּוּקִים לֹא יִהְיֶה בְּכָל כְּבִיצָה וְאִפִּי הִיָּה אִי זֶה שִׁיעוּר שִׁיְהִיָּה הֵנָּה לֹא יִטְמָא
הַתַּנּוּר לְפִי שֶׁהַשֶּׁמֶן אֲשֶׁר יִצָּא יִצְטָרֵךְ שִׁיִּגִיעַ בּוֹ כְּבִיצָה אוֹכֵל טָמֵא וְשִׁיְהִיָּה
כּוֹלוּ מִחֻבְרֵי וְאִזּוּ יִטְמָא וְאֵין הִלְכָה כַּר"שׁ שְׁזוּרִי: (רמב"ם)

פרק ג - משנה ג

טִמְאָה מֵת **[א]** שְׁסַחֲט זֵיתִים וְעֲנָבִים, כַּבִּיצָה מְכֻוֹן, טְהוֹר, וּבִלְבַד שְׁלֹא יִגַע בְּמִקּוֹם הַמְשָׁקָה. יוֹתֵר מִכַּבִּיצָה, טִמְאָה, שְׁכִיּוֹן שְׁיִצְאָה טְפָה הָרְאוּשׁוֹנָה, נְטִמְאָת בְּכַבִּיצָה. אִם הָיָה זָב אוֹ זָבָה, אֶפְלוּ גִרְגֵר יְחִידִי, טִמְאָה, שְׁכִיּוֹן שְׁיִצְאָה טְפָה הָרְאוּשׁוֹנָה, נְטִמְאָת בְּמִשָּׂא. זָב שְׁחָלַב אֶת הָעֵז **[ב]**, הִחָלַב טִמְאָה, שְׁכִיּוֹן שְׁיִצְאָה טְפָה הָרְאוּשׁוֹנָה, נְטִמְאָת בְּמִשָּׂא:

ר"ע מברטנורה וּבִלְבַד שְׁלֹא יִגַע בְּמִשְׁקִין. כָּגוֹן שֶׁדָּרְכוֹן בְּפִשׁוּטֵי כָּלִי עֵץ שְׂאִינָן מִטִּמְאָה, דְּהַשְׁתָּא אִין כָּאן מִי שְׂיִטְמָא הַמְשָׁקִין אֶלְא הַזְּגִין שְׁנַגַע בְּהוֹן טִמְאָה מֵת, שְׁהָרִי לֹא נִזְהַר מִנְּגִיעָתוֹ אֶלְא מִשְׂיָצָא מִשְׁקָה, וְכִשְׁהַמְשָׁקִין נוֹגְעִים בְּזָגִין כְּבָר חָסַר שְׁעוֹר כַּבִּיצָה, וְאִין אֶכְל מִטִּמְאָה בְּפָחוֹת מִכַּבִּיצָה: יוֹתֵר מִכַּבִּיצָה טִמְאָה. שְׁכִיּוֹן שְׁיִצְאָה טְפָה רְאוּשׁוֹנָה נְטִמְאָת בְּכַבִּיצָה, דְּאָף עַל גַּב דְּאִין מִשְׁקָה הַנִּבְלָע בְּאֶכְל מִקְבֵּל טִמְאָה עִמּוֹ, מִשְׁלִים הוּא אֶת שְׁעוֹרוֹ. דְּדַכְוֹתִיהָ אֲשַׁכְּחוּן בְּסִמּוּד גַּבִּי כְּזֵית מִן הַמֵּת וְיִמּוֹ הַנִּבְלָה שְׁנִתְמַעֲטוּ בְּחִמְיָה וְהִנְיָחוּ בְּגִשְׁמִים וְתַפְחוּ, דְּגִשְׁמִים הַמְבִלְעִים מִשְׁלִימִין לְכַשְׁעוֹר: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט **[א]** טִמְאָה מֵת. וְהוּא הַדִּין לְטִמְאָה שְׂרָץ וְכָל טִמְאֵי מַגַע שְׂאִינָן מִטִּמְאָה בְּהִסָּט. וְטִמְאָה מֵת לְרִבּוּתָא נִקְטָה דְּהוּי אַב הַטִּמְאָה, מִשּׁוּם דְּקִתְנִי סִיפָא אֶבֶל זָב כּוּי. רְשִׁי: **[ב]** זָב שְׁחָלַב כּוּי. שְׁהָזַב וְהַדּוּמָה לוֹ, רוּצָה לוֹמַר זָבָה וְנִדָּה וְיוֹלְדֵת, יְטִמְאָה כָּל מָה שְׂיִשָּׂא וְאֶפְלוּ בְּלֹא נְגִיעָה. וְשׁוּיִן בְּזָה הָאֶכְלִין וְהַמְשָׁקִין. הַרְמַב"ם: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם אִם תְּהִיָּה זֹכֵר לַעֲקָרִים הַקּוֹדְמִים בִּיאוּרִם וְהַבְּנֵת מֵהַשְׁקָדִים מִן הַבִּיאוּר הֵנָּה זֶה הַמֵּאֲמָר מִבּוֹאֵר וְאִמְנָם יִצְטָרֵךְ לִידְעֵת עֵיקָר אַחַד לְבַד וְהוּא שְׁהָזַב וְהַדּוּמָה לוֹ ר"ל זָבָה וְנִדָּה וְיוֹלְדֵת יְטִמְאָה כָּל מָה [צ"ל שִׂישָׂא] שִׂישָׂאֵר וְאֵעִיף שְׁלֹא יִגַע בְּהוֹן אֶבֶל יְטִמְאָה בְּמִשָּׂא וְשׁוּיִן בְּזָה הַאֹכְלִים וְהַמְשָׁקִים כְּמוֹ שֶׁנִּבְאָר בְּסוּף זָבִים: (רמב"ם)

פרק ג - משנה ד

כְּפִיצָה אֶכְלִין שְׁהֵנִיחוֹ בַּחֲמָה וְנִתְמַעְטוּ, וְכוּן
 כְּזֵית מִן הַמֵּת, וְכֵזֵית מִן הַנְּבִלָה, וְכַעֲדָשָׁה מִן
 הַשְּׂרָץ, כְּזֵית פֶּגוּל, כְּזֵית נוֹתֵר, כְּזֵית חֶלֶב, הֵרִי
 אֵלוֹ טְהוּרִים, וְאִין חֲזִיבִין עֲלֵיהֶן מְשׁוּם פֶּגוּל,
 נוֹתֵר וְטָמֵא {ד}. הֵנִיחוֹ בְּגִשְׁמִים וְנִתְפָּחוּ,
 טָמֵאִין, וְחֲזִיבִין עֲלֵיהֶם מְשׁוּם פֶּגוּל, נוֹתֵר
 וְטָמֵא:

ר"ע מברטנורה הֵרִי אֵלוֹ טְהוּרִים. אֶכְפִּיצָה אֶכְלִים וְאֶכְזֵית מִן הַמֵּת
 וְכֵזֵית מִן הַנְּבִלָה וְכַעֲדָשָׁה מִן הַשְּׂרָץ קֵאִי {ג}: הֵנִיחוֹ בְּגִשְׁמִים וְנִתְפָּחוּ
 טָמֵאִין. דָּכַל הַשְּׂעוּרִים בְּתֵר גּוֹדְלֵיהוּ אֲזֵלִינֵן {ה}. וּמִהֲכֵא קִימָא לֹן דְּאִין
 דְּחוּי אֲצַל אֲסוּרִים {ו}: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {ג} דְּאָף עַל גַּב דְּבַפְגּוּל וְנוֹתֵר נְפִי שֵׁיךְ טָמְאָה, מִיְהָא קִימָא לֹן
 דְּבַכְפִּיצָה, וְאֲנֵן תֵּנֵן בְּכֵזֵית, עַל כְּרִחֻךְ לְעֵנִין אֲסוּר. וּמִכָּל מְקוּם אִי הֵוָה
 כְּפִיצָה, נְפִי דִינָא הָכִי לְעֵנִין טָמְאָה: {ד} וְטָמֵא. וְקִשָּׁה, טָמֵא מֵאֵן דְּכַר שְׂמִיָּה.
 וְעוֹד, דְּהֵוָה לִיָּה לְמִתְנֵי נְפִי בְּרִישָׁא טָמֵא וְלִסְיָם נְפִי וְחֶלֶב. וּבְמִנְחוֹת דָּף נִיד
 גָּרֵס וְחֶלֶב וְלֹא גָרֵס וְטָמֵא: {ה} כְּלוּמַר אֵף עַל פִּי שְׁהִגְשְׁמִים הַמְבֻלַּע בְּהֵם
 הַשְּׂלִימוֹ לְכַשְׂעוּר. וְכִמּוֹ שְׁכַתְבְּנוּ לְעִיל בְּסָמוּךְ. וְעֵינֵן תּוֹסְפּוֹת יוֹם טוֹב: {ו} הוּא
 עֵנִין בְּפִנֵי עֲצָמוֹ, לוּמַר דְּאֶפְלוּ שְׁכַבְרֵן נִתְמַעְטוּ וְנִטְהָרוּ, כְּשִׁחְזָרוּ וְנִתְפָּחוּ חֲזָרוּ
 לְאֲסוּרֵן, דְּאִין דְּחוּי: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם ידוע שהשמש יכלה לחות הגוף וינגבנו ולכן יכמש והמים ילחלחם
 וירפם ויגדלם ויוסיף בגדלן ואודיעך הנה עיקר אחד והוא שהשיעורים כולן
 אמנם נשמור בהם שיעור הגודל ולא נביט לרפיון החלקים (וההתעכבות)
 [וההתאבכות] לא לענין הטומאה ולא לענין איסור והיתר וביאור נתפחו נפחו
 ר"ל שנוספו וגדלו: (רמב"ם)

פרק ג - משנה ה

כָּל הַטְּמְאוֹת, כְּשַׁעַת מְצִיאָתָן. אִם טְמְאוֹת, טְמְאוֹת. וְאִם טְהוֹרוֹת, טְהוֹרוֹת. אִם מְכֻסּוֹת, מְכֻסּוֹת. אִם מְגֻלוֹת, מְגֻלוֹת. מִחַט שְׁנִמְצְאוּ מִלְּאָה חֲלָדָה אוֹ שְׁבוּרָה, טְהוֹרָה, שְׁכָל הַטְּמְאוֹת, כְּשַׁעַת מְצִיאָתָן :

ר"ע מברטנורה אִם טְמְאוֹת טְמְאוֹת. כִּי הָא דְתַנּוּן לְקַמּוֹן בְּפֶרֶק הַשְּׂרָץ וְהַצְּפָרְדֵּי [משנה ז'] נִגַּע בְּאֶחָד בְּלִילָה וְאִין יָדוּעַ אִם חֵי אִם מֵת וּבִשְׁחַר עֶמֶד וּמְצָאוּ מֵת, חֲכָמִים מְטַמְּאִים, שְׁכָל הַטְּמְאוֹת כְּשַׁעַת מְצִיאָתָן. וְדוֹקָא בְּמָקוֹם מְצִיאָתָן, לְמַעוּטֵי נִגַּע בְּאֶחָד בְּלִילָה בְּזוּיָת זֶה וּלְמַחֵר מְצָאוּ מֵת בְּזוּיָת אַחֲרֵת וְכִיּוֹצֵא בְּזֶה: **אם מכסות מכסות.** כְּגוֹן כָּלִי חֶרֶס הַמְּקַף צְמִיד פְּתִיל, לֹא אֲמַרִּין שְׁמָא בְּשַׁעָה שְׁהִיָּה הַמֵּת בְּאֶהֱל הִיָּה מְגֻלָּה וְעִכְשָׁיו מְכֻסָּה, אוֹ אִם מְצָאוּ מְגֻלָּה לֹא אֲמַרִּין שְׁמָא בְּשַׁעָה שְׁהִיָּה הַמֵּת (בְּאֶהֱל) הִיָּה מְכֻסָּה וּמְקַף צְמִיד פְּתִיל: **מחט שנמצאת מלאה חלדה.** שְׁמַעְפֻּבֵּת אֶת הַתְּפִירָה, דְּחֲלָדָה כְּזוֹ מְטַהֲרָתָה מִיַּדֵּי טְמֵאָתָה: **או שבורה טהורה.** וְלֹא אֲמַרִּין שְׁמָא כְּשֶׁהִיָּתָה שְׁלֵמָה נְטַמְּאָה וְכִשְׁיִתְקַנּוּהָ וְתַחֲזֹר שְׁלֵמָה תַחֲזֹר לְטַמְּאָתָה הַיְשָׁנָה [ז]. וְהִינּוּ פְּרוּשָׁא דְּאִם טְהוֹרוֹת טְהוֹרוֹת דְּתַנּוּן לְעִיל: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט [ז] כְּדִתַּנּוּן רִישׁ פֶּרֶק י"א דְּכֻלָּים: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם ירצה בזה המאמר שמשפטי הטומאות והטהרות ילכו כפי הענין אשר ימצא עליה הדבר שאם יהיה בענין שיקבל טומאה הנה הוא טמא ואם יהיה בענין שלא יקבל טומאה הנה הוא טהור והמשל הנזכר הוא שאם ימצא מחט מליאה חלודה או שבורה אשר לא יטמא היא על זה הענין שהיא לא [צ"ל לאתויין] תאמר לתפירה כמו שבארנו ביי"ג מכלים ולזה תהיה אצלנו בחזקת טהרה ולא נאמר אולי טמאה היתה בעוד שהיתה שלימה ואחרי הוטמאה נשברה וטהרה שלא נשאר בה טומאה כפי מה שהתבאר בכלי מתכות שהן חוזרים לטומאתן הישנה אבל נשימה כמו טהורה אם נמצא בענין הטהור: (רמב"ם)

פרק ג - משנה ו

חרש שוטה וקטן שנמצאו במבוי שיש בו טמאה, הרי אלו בחזקת טהרה. וכל הפקח, בחזקת טמאה. וכל שאין בו דעת להשאל, ספקו טהור:

ר"ע מברטנורה בחזקת טהרה. ואף על גב דספק טמאה ברשות היחיד ספקו טמא והאי מבוי רשות היחיד הוא, אפלו הכי כיון דספקא הוי בדבר שאין בו דעת לשאל, כגון חרש שוטה וקטן, ספקו טהור, דהכי ילפינן מקראי דכתיב ויקרא לו והבשר אשר יגע בכל טמא לא יאכל, משמע ודאי טמא לא יאכל, ספק טמא יאכל, וכתיב כל טהור לא יאכל בשר, ודאי טהור הוא דיאכל, הא ספק טמא ספק טהור לא יאכל, אלא לאו שמע מנה כאן שיש בו דעת לשאל כאן שאין בו דעת לשאל (ה): וכל הפקח. שיש בו דעת לשאל. אם לא ידע אם הלך במקום טמאה אם לאו, בחזקת טמאה הוא. דספק טמאה ברשות היחיד ספקו טמא, מסוטה ילפינן (ט), דספקא היא אם נטמאת אם לאו, וספק זה במקום סתירה הוא דהינו רשות היחיד, ואמר רחמנא ונסתרה והיא נטמאה, וסוטה יש בה דעת לשאל אם נטמאה אם לאו: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט (ה) הבשר אשר יגע הוא דבר שאין בו דעת לשאל, דהבשר הוי נוגע, הלכך ספקו טהור. וכל טהור וגוי דמיירי בטמאת הגוף דיש בו דעת. ספקו טמא. רש"י: (ט) ואצטריך והבשר, ולמגמר נמי מסוטה. דאי מוהבשר הנה אמינא בין ברשות היחיד בין ברשות הרבים, ואי מסוטה הנה אמינא עד דאיכא דעת נוגע ומגיע. גמרא. ועין תוספות יום טוב: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם כבר בארנו פעמים רבות שספק טומאה ברה"י ספיקו טמא וברה"ר ספיקו טהור. וידענו זה מסוטה שאם נסתרה עם איש ברה"י נאסרה לבעלה והענין ספק לפי שהוא לפעמים בועלה או לא והוא אמרו יתברך (במדבר ה) ונסתרה והיא נטמאה הנה זה מלמד שכל ספק טומאה ברה"י טמא. ובתנאי שיהיה זה אשר נתחדש לו הספק יש בו דעת להשאל וישיב במאמר אמנם מי שאין לו דעת להשאל אפי' יהיה ברה"י ספיקו טהור לפי שאנחנו ידענו

ספק טומאה ברה"י ספיקו טמא מסוטה אשר יש לה שכל ואפשר לשאול פיה ויאמר אליה אם נבעלה ותענה מזה ואז נדין בספיקה שהוא טמא וכל מי שיש לו שכל ואפשר לשאלו אם נטמא אם לא הוא אשר ספיקו ברה"י טמא ולזה העיקר אמר שחרש שוטה וקטן אם נמצאו במבוי שיש בו טומאה שהן טהורים ואע"פ שהמבוי רה"י ונחנו לא נדע אם נגעו בטומאה אם לא לפי שהן אין בהן דעת. אמנם הפקח ספיקו ברה"י טמא. ולשון התוספתא [דטהרות פ"ו] שאלו את בן זומא מפני מה ספק רה"י טמא אמר להן סוטה מה היא לבעלה ודאי או ספק אמרו לו ספק אמר להן מצינו שהיא אסורה לבעלה ומכאן אתה דן לשרץ מה כאן רה"י אף להלן רה"י מה כאן דבר שיש בו דעת להשאל אף להלן דבר שיש בו דעת להשאל מכאן אמרו דבר שיש בו דעת להשאל ברה"י ספיקו טמא ברה"י ספיקו טהור. ומפני מה ספק רה"י טהור אמר להן מצינו שהצבור עושה הפסח בטומאה בזמן שרובן של צבור טמאים אם טומאה ודאית הותרה לצבור ק"ו לספק טומאה רשב"ג אומר מפני מה ספק רה"י טמא וספק רה"י טהור שאפשר להשאל ליחיד ואי אפשר להשאל לרבי: (רמב"ם)

פרק ג - משנה ז

תינוק שְׁנִמְצָא בְּצֵד בֵּית הַקְּבָרוֹת וְהַשּׁוֹשְׁנִים בְּיָדוֹ, וְאִין הַשּׁוֹשְׁנִים אֶלָּא בְּמִקּוֹם הַטְּמֵאָה, טָהוֹר, שְׁאַנִּי אוֹמֵר, אַחַר לְקָטָן וְנָתַן לוֹ. וְכֹן חֲמוֹר בֵּין הַקְּבָרוֹת, כִּלְיֹו טָהוֹרִין:

ר"ע מברטנורה וְאִין הַשּׁוֹשְׁנִים אֶלָּא בְּמִקּוֹם הַטְּמֵאָה. שְׁאִי אֶפְשָׁר שְׂיִקַּח הַשּׁוֹשְׁנִים אֶלָּא אִם כֹּן יִכְנֶס לְבֵית הַקְּבָרוֹת: טָהוֹר. כִּיִּן דְּאִיכָּא לְמַתְּלֵי בְּאַחַר, שְׂמָא לְקָטָן אַחַר וְנָתַן לוֹ, דְּתִינוּק אִין בּוֹ דְּעֵת לְשֵׁאל וְסִפְקוֹ טָהוֹר: וְכֹן חֲמוֹר. שְׂהִיָּה עוֹמֵד בְּמִקּוֹם טָהוֹר וְלֹא יִדְעִין אִם נִכְנָס בְּמִקּוֹם טְמֵאָה **[ז]**: כִּלְיֹו טָהוֹרִים. לְפִי שְׂאִין בּוֹ דְּעֵת לְשֵׁאל: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט **[ז]** שְׂאִם הַשְּׂכִיב עֲצָמוֹ עַל הָאָרֶץ וְנָגַע בְּקֶבֶר נְטֵמָאוֹ הַכְּלִים. הַרְמַבְ"ם: (עיקר תוי"ט).

דעת לשאל: **וחכמים מטמאים**. לטעמיהו דלא חישי למעוטא **[יג]**, ורב תינוקות מטפחים. והלכה פחכמים: **נקירת**. נקבים נקבים יש בעסה מחמת התרנגולים שנקרו בה: **שינגבו את פיהם בארץ**. דרך התרנגולים לאחר ששתו מנגבין פיהן בארץ, הלכך אם יש קרקע מפסקת בין משקין לכפרות כדי שיוכלו לנגב בה פיהן לאחר ששתו, הכפרות טהורים. ואם לאו, טמאים, שהרי נטמאו במשקין טמאים שהיה בפיהן של תרנגולים **[יד]**. ואף על גב דבשיש קרקע מפסקת מספקא לן אם נגבו פיהן אם לא, הוי ספק טמאה בדבר שאין בו דעת לשאל, וספקו טהור: **שהוא פקח**. ואין דרכו לשתות כל זמן שהוא מוצא לאכל, שהוא אומר כל שעה משקין מצויין ואין כל שעה אכלין מצויין. והלכה כרבי אליעזר בן יעקב: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט [יא] תינוק כו'. והוא ברשות היחיד. הרמב"ם: **[יב]** לפי שחשש שלא יטמא התינוק את העסה, לכך תלינן באדם טהור. מה שאין כן בריש פרק י"א דפירה. תוספות. ועין תוספות יום טוב: **[יג]** ורפא וחזקה רפא עדיף. גמרא. ועין תוספות יום טוב: **[יד]** לפי שחזקתן שהם ישתו ואז יאכלו מהעסה. הרמב"ם. ועין תוספות יום טוב: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם זה התינוק הוא טמא והעיסה טהורה והוא ברה"י ומצאנו חתיכה מזאת העיסה בידו ר' מאיר אומר ספק הוא אם חתכה בידו וטימא את העיסה או חתכה זולתו אליו ולכן ספיקו טהור ויהיה העיסה טהור לפי שאין בו דעת להשאל כמו שבארנו וחכמים אומרים אין שם ספק שחזקה שהתינוק מטפח ולכן יהיה העיסה טמא בחזקתה וכפי זה האופן ילך הדין בתרנגולין ומשקין טמאים וכן שאר ב"ח אע"פ שהיו אלה המינים אין בהן דעת להשאל לפי שחזקתם שהם ישתו ואז יאכלו מזאת העיסה ואם היה הקירוב בין העיסה והמשקה הטמא עד שישאר הטפחה בפיהם מאלה המשקים הנה טמאה העיסה בלי ספק ואין הלכה כר"מ והלכה כר' אליעזר בן יעקב: (רמב"ם)

פרק ד - משנה א

הזורק טמאה ממקום למקום, כפר לבין המפתחות, מפתח לבין הכפרות {א}, טהור. רבי יהודה אומר, כפר לבין המפתחות, טמא. מפתח לבין הכפרות, טהור:

ר"ע מברטנורה הזורק. כפר לבין המפתחות. לא שנא זרק כפר טהור לבין מפתחות טמאות, ולא שנא זרק מפתחות טמאות לבין הכפרות, ולא נודע אם נגע הכפר הטהור במפתחות הטמאות, טהור הכפר, דסבירא ליה להאי תנא זורק כמי שאין בו דעת לשאל דמי: **רבי יהודה אומר כפר לבין המפתחות טמא**. דסבירא ליה לרבי יהודה זורק כמי שיש בו דעת לשאל דמי, וספקו טמא. מיהו כשזרק [מפתח טמא בין כפרות], טהור, הואיל והטמאה אינה נחה במקום אלא עוברת על הטהור, ספקו טהור. ואין הלכה כרבי יהודה. וכפר ומפתחות דנקט במתניתין, הוא הדין לכל שאר דברים הנזרקים, אלא משום דאורחיהו דאיינשי לזרק כפר ומפתחות זה לזה, משום הכי נקט הני: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {א} **כפר כו'**. זו ואין צריך לומר זו קתני: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם הזורק טומאה. ר"ל מי שישליך דבר טמא ואמר שבין שישליך ככר טהור בין מפתחות טמאים או השליך מפתח טמא בין ככרות ונמצא הככר בלתי נוגע במפתחות הנה הלחם טהור וזה הספק טהור ולא נאמר לך נגע הככר במפתחות בעת עברו עליהן אחר שהטומאה לא נחה על הדבר אבל עברה עליה העברה ורבי יהודה אומר שאם השליך ככר טהור בין מפתחות ועבר עליהן הנה הככר טמא לפי שהמפתחות הטומאות נחות והרי יש לטומאה מקום ואם השליך מפתח טמא בין ככרות טהורות הנה הוא טהור לפי שהטומאה בלתי נחה ולא תעצור לה מקום והמשל במפתחות והוא ההיקש לשאר טומאות אמנם הכוונה שאם השליך דבר טמא ולא יודע בעת עברו בזה המקום אם נגע או לא נגע והידוע ברוב שיושלך מפתח או ככר ואין הלכה כרבי יהודה: (רמב"ם)

פרק ד - משנה ב

הַשָּׂרֵץ **[ב]** בְּפִי הַחֲלָדָה וּמִהַלְכֶת עַל גִּבֵּי כְפָרוֹת
שֶׁל תְּרוּמָה **[ג]**, סָפֵק נָגַע סָפֵק לֹא נָגַע, סָפֵקוֹ
טָהוֹר :

ר"ע מברטנורה סָפֵק נָגַע סָפֵק לֹא נָגַע סָפֵקוֹ טָהוֹר. וְאֶפְלוּ בְּרִשּׁוֹת הַיָּחִיד,
וְאֶפְלוּ אָדָם שֵׁישׁ בּוֹ דַּעַת לְשֹׂאֵל אוֹחִז בְּטֻמְאַה **[ד]**. שֶׁאֵין לְטֻמְאַה מְקוֹם
שֶׁתְּהֵא נָחָה בּוֹ, שֶׁכָּל זָמַן שֶׁהִיא בְּפִי הַחֲלָדָה אוֹ בְּפִי הַכֶּלֶב אֵינָה חֲשׂוּבָה
נָחָה בְּמְקוֹם, אֲלֹא טֻמְאַה עוֹבְרֶת הִיא, הַלְכָּד סָפֵקוֹ טָהוֹר, וְאֶפְלוּ אוֹחִז
בְּטֻמְאַה הָאָדָם שֵׁישׁ בּוֹ דַּעַת לְשֹׂאֵל : (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט **[ב]** הַשָּׂרֵץ. מֵת. רְש"י : **[ג]** תְּרוּמָה. אָף עַל פִּי שֶׁהוּא שֶׁל תְּרוּמָה.
הַרְמַב"ם : **[ד]** דִּקְיָמָא לֹן סָפֵק טֻמְאַה הַבָּאָה בְּיַד אָדָם, טֻמְאָ כְּמִי שֵׁישׁ בּוֹ
דַּעַת לְשֹׂאֵל, וְאֶפְלוּ הַכֶּלִי מִנַּח עַל גִּבֵּי קֶרֶקַע, הִכָּא דְאֵין לְטֻמְאַה מְקוֹם, טָהוֹר.
הַרְאֵב"ד. וְקָשָׁה, דְהוּא לִיה לְהַר"ב לְמַכְתָּב רְבוּתָא טְפִי דְאֶפְלוּ אָדָם הָאוֹחִז
בְּכְפָרוֹת, טָהוֹרִים, כְּדַמוּכַח בְּגִמְרָא דְטְפִי אִיכָּא לְאֶטְמוּיִי בְּאוֹחִז בְּטָהֲרָה
מִבְּאוֹחִז בְּטֻמְאַה. וְעֵין תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב : (עיקר תוי"ט).

רמב"ם סָפֵקוֹ טָהוֹר. וְאֵע"פ שֶׁהִיא תְּרוּמָה כֹּאשֶׁר לֹא נָחָה הַטּוּמְאָה בְּמְקוֹם
יָדוּעַ סָפֵקוֹ טָהוֹר : (רמב"ם)

פרק ד - משנה ג

הַשָּׂרֵץ בְּפִי הַחֲלָדָה, וְהַנְּבֵלָה בְּפִי הַכֶּלֶב, וְעָבְרוּ
בֵּין הַטָּהוֹרִים, אוֹ שֶׁעָבְרוּ טָהוֹרִים בֵּינֵיהֶן,

סִפְקוֹ טְהוֹר, מִפְּנֵי שְׂאִין לְטִמְאַה מְקוֹם. הָיוּ
מְנַקְרִין בָּהֶן {ה} עַל הָאָרֶץ וְאָמַר, הֲלֹכְתִי
לְמִקוֹם הַלֵּז וְאֵינִי יוֹדֵעַ אִם נִגְעַתִי אִם לֹא
נִגְעַתִי, סִפְקוֹ טְמֵא, מִפְּנֵי שֵׁישׁ לְטִמְאַה מְקוֹם :

ר"ע מברטנורה הֵיוּ מְנַקְרִין בָּהֶן. אִם הִשְׁלִיכוּ הַחֲלָדָה אֶת הַשָּׂרָץ, וְהִכְלִיב
אֶת הַנְּבִלָה, מִפְּיָהֶם עַל הָאָרֶץ וְהָיוּ מְנַקְרִים בָּהֶן, הֲרִי יֵשׁ מְקוֹם לְטִמְאַה
וְסִפְקָה טְמֵא : (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {ה} מְנַקְרִין כּו'. אַף עַל פִּי שְׂמִנְקְרִין בָּהֶן לֹא בָטַל הַמְקוֹם. הַר"שׁ :
(עיקר תוי"ט).

רמב"ם זֶה כּוֹלוּ מִבּוֹאֵר וְאָמַר הָיוּ מְנַקְרִים בֵּהֶן עַל הָאָרֶץ רָצָה לומר שֶׁהֵנִיחוּ
זֶה הַשָּׂרָץ עַל הָאָרֶץ וַיִּנְקְרוּ בוֹ וַיֹּאכְלוּ וּבִתְנַאי שִׁיחִיָּה זֶה בְּרַה"י וְלֹא אִם
נִסְתַּפַּק אִם נִגַּע אִם לֹא נִגַּע סִפְקוֹ טְמֵא כִּמוֹ שֶׁבִיאָרְנוּ : (רמב"ם)

פּוּק - ד - מִשְׁנָה ד

כְּזֵית מִן הַמֵּת בְּפִי הָעוֹרֵב, סִפְקָה הָאֶהִיל עַל
הָאָדָם וְעַל הַכְּלִים בְּרִשּׁוֹת הַיְחִיד, סִפְקָה אָדָם,
טְמֵא, סִפְקָה כְּלִים, טְהוֹר. הַמְּמַלֵּא בְּעֶשְׂרָה
דָּלָיִים וְנִמְצָא שָׂרָץ בְּאַחַד מֵהֶן, הוּא טְמֵא וְכֻלּוֹ
טְהוֹרִין. הַמְּעַרְהָ מִכְּלֵי לְכָלִי וְנִמְצָא שָׂרָץ
בְּתַחְתּוֹן, הָעֲלִיוֹן טְהוֹר {ז} :

ר"ע מברטנורה סִפְקָה אָדָם. סִפְקָה הָאֶהִיל עַל הָאָדָם : טְמֵא. שֵׁישׁ בּוֹ דַּעַת
לְשֹׂאֵל. וְאֵינוֹ טְהוֹר מִטְעָמָא שֶׁהִטְמֵאָה בְּפִי הָעוֹרֵב וְהִיא טְמֵאָה עוֹבְרָת,
דְּכָל הַמְּאֶהִילִין חֲשׂוּבוֹת יֵשׁ לְטִמְאַה מְקוֹם, וְאֶפְלוּ הַנְּזַרְקִין : סִפְקָה
כְּלִים. סִפְקָה הָאֶהִיל עַל הַכְּלִים : טְהוֹר. שְׂאִין בָּהֶן דַּעַת לְשֹׂאֵל : הַמְּמַלֵּא

בַּעֲשֶׂרָה דָלִיִּים. זֶה אַחַר זֶה: **וְנִמְצָא שָׂרָץ בְּאַחַד מֵהֶן הוּא טְמֵא וְכֻלֵּן טְהוּרִין.** וְהָיָה מִלִּי כְּשֶׁאֵין [לְדַלֵּי] אֲגָנִים. אֲבָל יֵשׁ לָהּ אֲגָנִים, כִּלְּוֹן טְמֵאִים, דְּשִׁמָּא הַשָּׂרָץ הָיָה בְּרֵאשׁוֹן **{ו}**, וְהָיָה דְלָא נָפַל עִם הַמַּיִם אִימור אֲגָנִים עִכְבוּהוּ: **הָעֲלִיּוֹן טְהוּר.** וְלֹא חִישִׁינוּ שְׁמָא מִן הָעֲלִיּוֹן נָפַל לְתַחְתּוֹן: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {ו} ולפי זה מיגרי בדלי אחד שְמֵלָא בו עֶשֶׂר פְּעָמִים. אֵלָא שְׁבִי"ת שֶׁל בַּעֲשֶׂרָה אֵינּוּ מְדַקְדָּק לְפִי זֶה. וְהַתּוֹסְפוֹת הָעֵתִיקוּ בְּלֹא בִי"ת. וְעֵין תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב: **{ז} טְהוּר.** מִפְּנֵי שֶׁאֵין בְּכֻלֵּים דְּעֵת לְשֶׁאֵל. הַרְמַב"ם. וְתַמָּה הַרְאֵב"ד, הָא טְמֵאָה הַבָּאָה בְּיַדִּי אָדָם הִיא. אֲבָל הַטַּעַם שֶׁכֹּל הַטְּמֵאוֹת כְּשֶׁעֵת מְצִיאתָן, וּבְמָקוֹם מְצִיאתָן כּו'. וְלִדְעַת הַרְמַב"ם יֵשׁ לוֹמַר, שְׁמֵאֲחַר שֶׁלֹּא נוֹדַע לְאָדָם (וְלֹא הָיָה לָיָה לְמִידַע), דָּאֵין דְּרָךְ הַטְּמֵאָה לְבֹא, לֹא חֲשִׁיבָא בָּאָה בְּיַדִּי אָדָם. כָּסָף מְשֻׁנָּה. וְהֵינּוּ דְּוָקָא כְּשֶׁהַטְּמֵאָה בָּאָה עַל יַדִּי אָדָם. וְעֵין תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם כבר קדם לך באהלות (פ"ב מ"א) שכזית מן המת מטמא באהל וכן התבאר מה שנטמא באהל אם האהיל על האדם ועל הכלים טמאים אמנם שמנו ספק כלים טהור אע"פ שהן ברה"י לעיקר אשר זכרנו והוא שאין בו דעת לישאל ואף ע"פ שהוא ספק כי לפעמים כל אחד מהכלים נגע בשרץ בעת השאיבה וכן לפעמים יהיה השרץ בכלי העליון אשר ישפך ממנו ובעת מה ששפך הגיע בכלי התחתון ועם כל זה טהרנו זה הספק ואמרנו שהעליון טהור והכלי טהורין זולת אשר נמצא בו השרץ: (רמב"ם)

פ ר ק ד - משנה ה

עַל שְׁשֵׁה סְפִקוֹת שׁוֹרְפִין **{ה}** אֶת הַתְּרוּמָה. עַל סְפִק בֵּית הַפָּרֶס, וְעַל סְפִק עֶפֶר הַבָּא מֵאֶרֶץ הָעַמִּים, עַל סְפִק בְּגָדֵי עִם הָאֶרֶץ, עַל סְפִק כֻּלָּים הַנִּמְצָאִין, עַל סְפִק הַרְקִיּוֹן הַנִּמְצָאִין, עַל סְפִק מִי רִגְלֵי אָדָם שֶׁהוּן כִּנְגָד מִי רִגְלֵי בְּהֵמָה. עַל וְדָאֵי מִגְעוֹן שֶׁהוּא סְפִק טְמֵאָתוֹן, שׁוֹרְפִין אֶת

התְרוּמָה. רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר, אֵף עַל סִפְק מַגְעוֹן בְּרִשׁוֹת הַיְחִיד. וְחֻכְמִים אוֹמְרִים, בְּרִשׁוֹת הַיְחִיד, תּוֹלִין. וּבְרִשׁוֹת הַרְבִּים, טְהוֹר :

ר"ע מברטנורה על ספק בית הפרס. כגון תְרוּמָה שֶׁנִּכְנְסָה לְבֵית הַפְּרָס, דְּהוּא שְׂדֵה שְׁנַחֲרֵשׁ בְּהַ קָבֵר **{ט}** וְסִפְק אִם יֵשׁ בָּהּ עֵצִים כְּשֶׁעָרָה מִן הַמֵּת : **וְעַל סִפְק עֵפֶר הַבָּא מֵאֶרֶץ הָעַמִּים.** דְּכָל עֵפֶר הַבָּא מֵאֶרֶץ הָעַמִּים מְסַפְקִינָן לִיהַ בְּרִקְב **{י}** שֶׁל מֵת. וְשִׁנֵּי אֱלֹהִים, אֶרֶץ הָעַמִּים וּבֵית הַפְּרָס, גִּזְרוּ בָהֶם שְׂיִהְיוּ מִטְמְאִים בְּמַגַּע וּבְמִשְׁא : **וְעַל סִפְקוֹן שֶׁל בְּגָדֵי עַם הָאֶרֶץ.** דְּכֻלְהוֹן מְסַפְקָא לָן אִם יֵשְׁבָה עֲלֵיהוֹן אֲשֶׁתּוֹ נְדָה : **וְעַל סִפְק פְּלִים הַנִּמְצָאִים.** דְּלֹא יִדְעִינָן אִם טְמְאִים הֵן : **וְעַל סִפְק רִקִּין.** דְּשָׂמָא שֶׁל זָב וְזָבָה הֵן, אוֹ דְנִדָּה וְיִוֹלְדֵת : **מִי רִגְלֵי אָדָם שֶׁהוּן כְּנָגֵד מִי רִגְלֵי בְּהֵמָה.** רְבוּתָא קְמִשְׁמַע לָן, דְּלֹא אֶמְרִינָן מִדְּהַנִּי דְּבִהֵמָה הַנִּי נְמִי דְּבִהֵמָה, וְאֵף עַל גַּב דְּאִיכָּא תְרֵי סִפְקֵי לְקַלָּא, סִפְק דְּבִהֵמָה סִפְק דְּאָדָם, וְאֶפְלוּ אִם תִּמְצִי לִוְמֵר דְּאָדָם, שְׂמָא דְּאָדָם טְהוֹר **{יא}**. וְרַמְבַּ"ם פִּרְשׁ עַל פִּי הַתּוֹסֵפֶת, כְּגוֹן שְׁנַתְעַרְבוּ מִי רִגְלֵי אָדָם טְמָא עִם מִי נִרְגְּלוּ בְּהֵמָה חֲצִי בְּחֲצִי בְּשׂוּה, וְזֶהוּ שְׁכַנְגָד מִי רִגְלֵי בְּהֵמָה, וּמְסַפְקָא לָן אִם בְּטֻלוּ מֵרְאִיְהוֹן שֶׁל מִי רִגְלֵי אָדָם וְיִהְיוּ כְּלָן טְהוֹרִין, אוֹ לֹא בְּטֻלוּ וְיִהְיוּ כְּלָן טְמְאִין : **עַל וְדָאֵי מַגְעוֹן שֶׁהוּא סִפְק טְמְאָתוֹן.** יוֹדַע וְדָאֵי שְׁנַגְעָה בְּהוֹן תְרוּמָה, אֲבָל אֵינוֹ יוֹדַע אִם הֵן טְמְאִים אוֹ לֹא, כְּדִפְרִישְׁנָא סִפְקָא דְּכֻלְהוֹן : **וְחֻכְמִים אוֹמְרִים בְּרִשׁוֹת הַיְחִיד תּוֹלִין.** עַל סִפְק מַגְעוֹן. וְלֹא שׁוֹרְפִים מְשׁוּם דְּהוּי סִפְק סִפְקָא לְקַלָּא, סִפְק נִגַּע סִפְק לֹא נִגַּע, וְאֶפְלוּ אִם תִּמְצִי לִוְמֵר נִגַּע, סִפְק טְמְאִים סִפְק טְהוֹרִים. וְאֵין הִלְכָה כְּרַבִּי יוֹסִי דְּאָמַר עַל סִפְק מַגְעוֹן שׁוֹרְפִין : (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {ח} שו"פין. הוֹאִיל דְּוְדָאֵי סִפְקוֹת אֵלוּ טְמְאָתוֹן מִן הַתּוֹרָה, שְׁהֵמֵת וְהִזָּב טְמְאִין מִדְּאוֹרִיתָא. הַרְמַבַּ"ם : **{ט}** אֲבָל לֹא שְׂאָבֵד בְּהַ קָבֵר, דְּבִהֵמָה הוּא אִיכָּא סִפְקָא דְּאוֹרִיתָא, וְאִם כֵּן אֶמְאֵי אֶמְרֵי רַבְּנָן תּוֹלִין בְּרִשׁוֹת הַיְחִיד, וְהֵא סִפְק בְּרִשׁוֹת הַיְחִיד טְמָא. הַר"ש : **{י}** וְתַמְהַנִּי, הֵיאֵד נַחֲשׁ שְׁנַתְקִימוּ בּוֹ כָּל הַתְּנָאִים שְׁכַתְבַּת הַר"ב בְּרִישׁ פֶּרֶק ב' דְּאֶהֱלוֹת. וְרַש"י כְּתַב בְּקָבֵר : **{יא}** וְקִשָּׁה, אֶמְאֵי טְמָא, הֵא הוּי סִפְק סִפְקָא. וּפְרָשׁוּ הַתּוֹסֵפּוֹת, דְּנִקְיֵט כְּנָגֵד מִי רִגְלֵי בְּהֵמָה מְשׁוּם דְּכֻשְׁהוֹן זֶה אֲצֵל זֶה הֵן נִפְרוֹת טְפִי שְׁהוֹן שֶׁל אָדָם וְלִיכָּא אֶלָּא סִפְק אֶחָד : (עיקר תוי"ט).

רמב"ם כִּבֵּר בִּיאֲרֵנוּ בַּפְּתִיחָה שְׁשַׁתְּנֵי הַטְּמְאִין הֵן מִשְׁקִין טְמְאִין וְיִדוּע שְׁשַׁתְּנֵי הַבְּהֵמוֹת טְהוֹרִים וְכִבֵּר הַתְּבָאֵר בַּתּוֹסֵפֶת שֶׁאִם נִתְעַרְבוּ מִי רִגְלֵים טְהוֹרִים עִם מִי רִגְלֵים טְמְאִין אִמְרוּ רֹאִין אוֹתוֹן כֵּאלִלוּ הֵן יִין בְּמִים אִם בְּטֻלוּ מֵרְאִיְהוֹן טְהוֹרִים וְאִם לֹא טְמְאִין וְאִמְרַ שֶׁם שֶׁאִם נִתְעַרְבוּ מִי רִגְלֵי אָדָם טְמָא עִם מִי רִגְלֵי בְּהֵמָה בְּשׂוּה חֲצִי בְּחֲצִי הֵנָּה זֶה הַמְעוֹרֵב סִפְק אִם בְּטֻלוּ מֵרְאִיְהוֹן וְיִהְיֶה טְהוֹר אוֹ לֹא בְּטֻלוּ מִי רִגְלֵי הָאָדָם וְיִהְיֶה הַכֹּל טְמָא וְזֶהוּ מִכְּלָל הַסְּפִיקוֹת אֲשֶׁר שׁוֹרְפִים עֲלֵיהֶם הַתְּרוּמָה וְכִבֵּר נִתְבָּאֵר בַּאֶהֱלוֹת (פ"ח מ"ו)

שארץ העמים ובית הפרס מטמאים במגע ובמשא והיה ספק אם יש בה עצם כשעורה או אין בה וכן הרוק הנמצאות בשווקים הנה לפעמים הוא רוק איש טמא והוא משקין טמאים או הוא רוק איש טהור וכן הכלים הנמצאים אפשר שיהיה כלי טמא או כלי טהור ובגדי עם הארץ ג"כ ספק אם הן טמאין או טהורים וכל עוד שנגעה תרומה באחד מאלו הדברים הטמאים אשר נטמאו בספק הנה היא תשרף לפי שנטמאה וזהו ענין אמרו על ודאי מגען שהוא ספק טומאתן רצה לומר שהתרומה נגעה באחד מאלה באמת וזהו ספק טומאה ולפי שאלה בעצמן טמאין בספק כמו שביארנו ואמר ר' יוסי שספק מגען ג"כ ברה"י שורפין את התרומה וחכ"א ברה"י תולין לפי שהיא שתי ספיקות אחת מהן ספק נגע ספק לא נגע ואת"ל נגע ספק טמא הוא זה הרוק או זה הכלי או טהור והעיקר אצלנו שעל ספק ספיקא אין שורפין את התרומה כמו שיתבאר בד' מנדה ולכן ברה"י תולין וברה"ר טהור כפי העיקר ואין הלכה כרבי יוסי : (רמב"ם)

פרק ד - משנה ו

שְׁנֵי רִקִּין, אֶחָד טָמֵא וְאֶחָד טָהוֹר, תּוֹלִין עַל מִגְעָן וְעַל מִשְׁאָן וְעַל הֶסְטָן בְּרִשּׁוֹת הַיְחִיד, וְעַל מִגְעָן בְּרִשּׁוֹת הָרַבִּים בְּזִמְן שֶׁהוּן לַחִין, וְעַל מִשְׁאָן בֵּין לַחִין וּבֵין יְבִשִׁין **[יג]**. הָיָה לֶק יְחִידִי וְנָגַע בּוֹ וּנְשָׂאוֹ וְהִסִּיטוֹ בְּרִשּׁוֹת הָרַבִּים, שׁוֹרְפִין עָלָיו אֶת הַתְּרוּמָה, וְאִין צָרִיד לֹמַר בְּרִשּׁוֹת הַיְחִיד :

ר"ע מברטנורה אֶחָד טָמֵא. לָאוֹ טָמֵא וְדָאִי שֶׁהוּא יְדוּעַ דְּשָׁל זָב אוֹ שָׁל זָבָה, דָּאִם כֵּן בְּרִשּׁוֹת הַיְחִיד לְשָׂרוֹף כְּשֶׁאֵר כָּל סִפְק טְמֵאָה, אֶלָּא אֶחָד טָמֵא שֶׁהוּא מְסַתֵּם רִקִּין, וְאֶחָד טָהוֹר דְּיְדוּעַ שֶׁהוּא שָׁל אָדָם טָהוֹר. וְכִינּוּן דְּאֶפְלוּ נִגַע וְדָאִי בְּטָמֵא זֶה שֶׁהוּא סַתֵּם רִקִּין אֵינּוּ אֶלָּא מְדַרְבְּנָן, הַשְׁתָּא דְּאִיכָּא סִפְק נִגַע **[יב]** בְּטָהוֹר, תּוֹלִין בְּרִשּׁוֹת הַיְחִיד בֵּין אֲמַנְע בֵּין אֲמַשָּׂא בֵּין אֶהְסֵט בֵּין בְּלַח בֵּין בְּיָבֵשׁ. וְלֹא יָבֵשׁ כָּל כֶּד שְׁאִין יָכוֹל לַחְזֹר וּלְהַשְׁרוֹת

כְּמוֹת שְׁהִיָּה, דְּהֵהוּא טְהוֹר גְּמוֹר אֶפְלוּ וּדְאֵי דְזָב, אֶלְא דְיִכּוֹל לְחֹזֵר
וּלְהִשְׁרוֹת לְכְמוֹת שְׁהִיָּה: **וְעַל מַגְעוֹן בְּרִשּׁוֹת הָרַבִּים בְּזִמְנֵי שְׁהֵם לַחִים.** אֵי
אֶפְשָׁר שְׁלֵא יִדְבֵק מֵהֶן כָּל שְׁהוּא בְּגוֹף הַנוֹגֵעַ בָּהֶן, וְיִצֵּא מִכָּלֵל סִפְק
טְמֵאָה בְּרִשּׁוֹת הָרַבִּים, וְדִין רִשּׁוֹת הַיְחִיד יֵשׁ לוֹ כְּשֶׁנִּדְבֵק כָּל שְׁהוּא בְּגוֹף
הָאָדָם. אֲבָל רַק יֵבֵשׁ שְׁאִינוּ נִדְבֵק, אִם נִגַּע בּוֹ הוּי סִפְק טְמֵאָה בְּרִשּׁוֹת
הָרַבִּים דְּסִפְקוֹ טְהוֹר: **וְעַל מִשְׁאֵן בֵּין לַחִין בֵּין יִבְשִׁין.** דְּכִשְׁנִתְלַשָּׁה
הַטְּמֵאָה בְּרִשּׁוֹת הָרַבִּים וְנִשְׂאָת עַל גְּבִי אָדָם, לֹא חֲשִׁיבָא עוֹד טְמֵאָה
בְּרִשּׁוֹת הָרַבִּים, אֶלְא הֵרִי הִיא כְּטְמֵאָה בְּרִשּׁוֹת הַיְחִיד, כְּדֹאֲמֵרוּ: **הִיָּה**
רַק יְחִידִי. מִהֲרַקִּין הַנִּמְצָאִים, סִפְק שֶׁל אָדָם טְמֵא סִפְק שֶׁל אָדָם טְהוֹר:
וְנִגַּע בּוֹ וְנִשְׂאָו וְהִסִּיטוּ. אֶפְלוּ בְּרִשּׁוֹת הָרַבִּים, וְאַחַר כֵּן נִגַּע בְּתֵרוּמָה:
שׁוֹרְפִים עָלָיו אֶת הַתְּרוּמָה. כְּדִתְנִן בְּרִישָׁא, עַל וּדְאֵי מַגְעוֹן שְׁהוּא סִפְק
טְמֵאָתָן שׁוֹרְפִין אֶת הַתְּרוּמָה: (ר"ע מברטנורא).

עיקר תוי"ט [יב] או הסיט או נשא: **[יג] משאן כו'.** ולא תני נמי ועל הסטן,
דדלמא הסיט בביבש טהור ברשות הרבים כמו מגע פיון דלא (הוי עליהו) ונזי
ליה, והוה מצי למתני הסטן בזמן שהם לחים. הר"ש: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם כבר ביארנו בפתיחת זה הסדר שרוק הזב מאבות הטומאה ועוד
יתבאר בסוף זבים שהוא מטמא במגע ובמשא ובהסט ויתבאר לך בפי' ז'
מנדה (דף נד:). שרוק הזב אמנם יטמא כל עוד שהוא לח אמנם אם יתייבש
ונתגב תכלית היובש הנה לא יטמא כמו שהתבאר שם ואם יהיה ברה"י
שני רוקין אחד טמא ואחד טהור ונגע באחד מהן ולא ידע באיזה מהן נגע
ואמרו פה טמא אינו רוצה בו טמא ודאי אמנם ירצה בו אחד מן הרוקים
הנמצאים אשר קדם המאמר בהן שהן טמאים ושורפים עליהן התרומה
כאילו יאמר רוק אחד טהור ודאי וא' נמצא ונגע ונשא או הסיט לאחד מהן
ברה"י ולא ידע באיזה מהן נגע הנה זה האיש אם נגע אחר זה בתרומה
תולין ואין שורפין לפי שהוא תרי ספקי וזהו ביאור אמרם בהלכה הקודמת
שספק מגען ברה"י תולין כי אין הבדל בין נפילת הספק בככר של תרומה
עצמה אם לא נגע או בנפילת הספק באיש אשר נגע בתרומה באמת אם נגע
ברוק טהור או ברוק הנמצא וכן בשאר הספקות ששורפים עליהן התרומה
ואמר על מגען ברה"י (או ברוק הנמצא) תולין עליו את התרומה וסבת זה מה
שהתבאר מן התוספתא והוא אמרם כיון שנתלש עליו נעשה רה"י וכוונת
זה שהרוק אם יהיה לח יתלה באבר אשר יגע בו וכבר ביארנו שהוא מטמא
בכל שהוא ואם הגיע ממנו על גוף זה האיש אי זה שיעור שיהיה הנה הוא
ספק ברה"י לפי שגוף האדם אינו רה"י אמנם אם היה הרוק הנמצא יבש
וכן הרוק הטהור ונגע בא' מהן ברה"י אשר לא נתלה בגופו דבר הנה הוא
טהור לגמרי ולא יפסיד התרומה לעולם כמו שקדם בהלכה אשר קודם זאת
שספק מגען ברה"י טהור אמנם אם נשאה ר"ל נשא אחד מהן ולא ידע איזה
מהן הנה הוא ג"כ תולין עליו את התרומה אע"פ שהם יבשים לפי שכבר
נשא ויצא הספק מרה"י בהיות זה הרוק נשוא על זה האדם ותכלית מה
שאמר שספק טומאה ברה"י טהור ואם ספק נגע או לא נגע אשר עצם
הדברים אשר נפל בהן הספק ברה"י אמנם המשא הנה לא לעיקר אשר
זכרנו והוא אמרם כיון שנתלש נעשה רה"י אמר היה רוק יחידי ר"ל רוק

יחידי נמצא ונגע בו או הסיטו ואפי' ברה"ר כי זה האיש שורפין עליו את התרומה כפי מה שהתבאר שעל ודאי מגען שהוא ספק טומאה שורפים ואפי' ברה"ר כפי מה שביארנו בהלכה הקודמת ומבואר הוא שאמרו פה ברוקין היבשים לא ירצה בהן שהן יבשים בתכלית שהן אז לא יטמאו כמו שיתבאר בנדה (שם) ואפי' היה רוק הזב ודאי אמנם ירצה בהן ששבו מן הנגוב בגדר שלא יתלה ביד [אדם] אם לא ימששהו לכוונה אשר ביארנו ולזה אמרה התוספתא נגובים ולא אמר יבשים : (רמב"ם)

פרק ד - משנה ז

אלו ספקות שטהרו חכמים {ד}. ספק מים שאובים למקוה. ספק טמאה צפה על פני המים. ספק משקין, לטמא, טמא, ולטמא, טהור. ספק ידים, לטמא ולטמא ולטהר, טהור. ספק רשות הרבים. ספק דברי סופרים. ספק החליון. ספק שרצים. ספק נגעיים. ספק נזירות {טו}. ספק בכורות. וספק קרבנות :

ר"ע מברטנורה ספק מים שאובים. ספק אם נפלו למקוה זה מים שאובים ופסלוהו, או לא נפלו. או שראינו שנפלו בו מים שאובין, ספק אם היה בהן שלשה לגין שהוא שעור כדי לפסל את המקוה, או לא היה בהן פשעור. וכלהו שאר ספקות מפרשים לקמן בפרקין : (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {ד} אלו כו' שטהרו. ואפלו יש בהן דעת לשאל, וכמו שכתבתי לעיל אות ד' לדעת הראב"ד. ומשום הכי קתני אלו שטהרו. ועין תוספות יום טוב : {טו} נזירות כו'. אינם ענין לטמאה ולטהרה. ונראה לי שאלו השנים עשר בבית דין אחד טהורים, כמו שכתבו התוספות על ששה ספקות דלעיל. ועין תוספות יום טוב : (עיקר תוי"ט).

רמב"ם ידוע הוא שגי' לוגין מים שאובים פוסלים את המקוה ואם נפל הספק אם נפלו המים שאובים לזה המקוה או לא נפל או נפל הספק ג"כ

היש בהן השיעור אשר יפסול אם לא הנה המקוה כשר כמו שיתבאר בשני ממסכתא מקוואות והוא מתחיל לבאר כל ספק מאלה י"א ספיקות הנשארות: (רמב"ם)

פרק ד - משנה ח

סֶפֶק טַמְאָה צָפָה עַל פְּנֵי הַמַּיִם {טז}, בֵּין בַּכֵּלִים בֵּין בַּקְרָקָע. רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר, בַּכֵּלִים, טָמֵא. וּבַקְרָקָע, טָהוֹר {יז}. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, סֶפֶק יְרִידָתוֹ, טָמֵא. וְסֶפֶק עֲלִיתוֹ, טָהוֹר. רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר, אֶפְלוּ אֵין שָׁם אֶלָּא מְלֵא אָדָם וְטַמְאָה, טָהוֹר:

ר"ע מברטנורה סֶפֶק טַמְאָה צָפָה עַל פְּנֵי הַמַּיִם. סֶפֶק אִם נִגַע בְּטַמְאָה שְׁצָפָה עַל פְּנֵי הַמַּיִם אוֹ לֹא נִגַע: בֵּין בַּכֵּלִים בֵּין בַּקְרָקָע. בֵּין שְׁהַמַּיִם בַּכֵּלִים בֵּין שְׁהַמַּיִם בַּקְרָקָע, טָהוֹר, דְּחָשִׁיב כְּאֵלוּ אֵין מְקוֹם לְטַמְאָה: בַּכֵּלִים טָמֵא. דְּחָשִׁיבֵי כְּאֵלוּ יֵשׁ מְקוֹם לְטַמְאָה. וְאֵין הִלְכָה כְּרַבִּי שְׁמַעוֹן: סֶפֶק יְרִידָתוֹ טָמֵא. שֶׁדָּרָךְ אָדָם כְּשִׁינֵרְד לְבִרְכָה שֶׁל מַיִם, שֶׁכֵּל דָּבָר שְׁבַמַּיִם בָּא עָלָיו, מְחַמֵּת הַהֶסֶט שֶׁמִּתְחִיל לְרַחֵץ אֶת עַצְמוֹ. אֲבָל כְּשֶׁעוֹלָה מִן הַמַּיִם, הַדְּבָרִים שְׁבַמַּיִם מִתְרַחֲקִים מִמֶּנּוּ וְהוֹלְכִים לְצַדֵּי הַבִּרְכָּה: אֶפְלוּ אֵין שָׁם אֶלָּא מְלֵא הָאָדָם וְהַטַּמְאָה. שֶׁהַמְקוֹם צָר בְּדָרָךְ שְׂאֵי אֶפְשָׁר לוֹ שֶׁלֹּא יִגַע, אֶפְלוּ הִכִּי טָהוֹר, קִסְבֵּר דְּטַמְאָה צָפָה אֵינָה מְטַמְאָה. כִּד מְצֵאתִי. אֲבָל רַמְבַּ"ם פִּרְשׁ, כֹּל זְמַן שֶׁלֹּא יָדַע בּוֹדָאֵי שְׁנִגַע בְּטַמְאָה, טָהוֹר. נִרְאֶה שֶׁאִם הָיָה בְּדָרָךְ שְׂאֵי אֶפְשָׁר לוֹ שֶׁלֹּא יִגַע, טָמֵא: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {טז} סֶפֶק כּוֹי. מִגְעוֹ טָהוֹר. גְּמָרָא. וְהִינּוּ טַעְמָא נִמְי בְּנִזְרָקִים דְּרִישׁ פְּרָקִין כּוֹי, מְשׁוּם דְּכָל הִיכָא שְׁיֵשׁ לְטַמְאָה מְקוֹם, קָרִינָא בֵּיה עַל הָאָרֶץ. הַר"שׁ. וְעֵין תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב: {יז} רַבִּי שְׁמַעוֹן כּוֹי. בְּגִמְרָא יְלִיף לְהוּ. וְעֵין תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם מאשר לא תנוח זאת הטומאה על גב הקרקע שמו ספיקו טהור כי ספק הוא אם נגע או לא נגע ור' שמעון אומר אם היו המים אשר הטומאה צפה על פניהם בכלים ספיקו טמא רבי יהודה אומר שאפ"י היו בקרקע וספק הוא אם נגע או לא נגע כי המים אז נחו והטומאה אז נחה לפי שהוא ירצה פה בירידה רדתו לטבול באלה המים או לרחוץ בהן ואם טבל ועלה ונסתפק אם נגע או לא נגע בעת עלותו הנה הוא טהור כי [צ"ל בעליתו מן המים] ברדתו אל המים תדחה הטומאה לצדדים ותרחק ממנו והוא אמרם בתוספתא (פ"ה) מפני שהמים דוחפים אותה לצדדין ור' יוסי אומר אפילו היה המקום צר בגדר שתבא הטומאה וידביקהו כל עוד שלא יתאמת שהוא נגע ספיקו טהור להיותו צפה על פני המים ומבואר הוא שזה כולו אמנם ברה"י אמנם ברה"ר אפ"י לא תהיה צפה ספיקו טהור כמו שיתבאר ועוד התבאר במסכת נזיר (דף טז.) שזה הדין אמנם הוא לענין שרץ בלבד. וזה שת"ק אומר שאמרו בכל השרץ השורץ יורה שהוא מטמא בכל מקום ששורץ ואפ"י על פני המים ואמרו על הארץ יורה שהוא לא יטמא אלא על הארץ ואמר אם לא יהיה השרץ על הארץ ונסתפק אם נגע או לא נגע ספקו טהור *צ"ל ור' שמעון ור' יהושע יקבל מיפת מאומו (ויקרא יא) אך מעין ובור מקוה מים יהיה טהור הנה זה מופת שהשרץ לא יטמא במים ואחר אמר ונוגע בנבלתה יטמא עד הערב הנה זה יורה שמי שנגע בשרץ וירד במים טמא ויגיע מזה אם נתאמת בנגע שהוא טמא ואם נסתפק אם נגע או לא נגע טהור זה במעין ובור אשר המים בקרקע אמנם אם יהיו המים בכלים ספיקו טמא והלכה כת"ק והתבאר רבי יוסי והגעתו בענין אמת: (רמב"ם)

פ ר ק ד - מ ש נ ה ט

סֶפֶק מִשְׁקִין לְטָמֵא, טָמֵא. כִּיצַד. טָמֵא שְׁפָשֵׁט
אֶת רִגְלוֹ לְבֵין מִשְׁקִין טְהוֹרִין, סֶפֶק נֶגַע סֶפֶק
לֹא נֶגַע, סֶפֶקוֹ טָמֵא. הִיָּתָה כִּכָּר טְמֵאָה בְּיָדוֹ
וְזָרְקָה לְבֵין מִשְׁקִין טְהוֹרִין, סֶפֶק נֶגַע סֶפֶק לֹא
נֶגַע, סֶפֶקוֹ טָמֵא. וּלְטָמֵא, טְהוֹר. כִּיצַד. הִיָּתָה
מִקָּל בְּיָדוֹ וּבְרֵאשֵׁה מִשְׁקִין טְמֵאִין וְזָרְקָה לְבֵין

כְּפָרוֹת טְהוּרִין, סִפְק נִגְע סִפְק לֹא נִגְע, סִפְקוּ טְהוּר :

ר"ע מברטנורה סִפְק מִשְׁקִים לְטֵמֵא. מִשְׁקִים טְהוּרִים שְׁנוּלָד בְּהֵן סִפְק אִם קִבְּלוּ טֵמְאָה אִם לֹא, סִפְקוּ טֵמֵא, כְּדַמְפְּרֵשׁ וְאַזִּיל : לְטֵמֵא טְהוּר. וְאִם הַמִּשְׁקִין טֵמְאִין וְיֵשׁ לָנוּ סִפְק אִם טֵמְאוּ הַדְּבָר הַטְּהוּר אִם לֹא, סִפְקוּ טְהוּר : וְזִרְקָה לְבִין הַכְּפָרוֹת כּו' סִפְקוּ טְהוּר. וּכְגוּן שֶׁהִיא לָנוּ סִפְק אִם לְאַחַר שְׁנַח הַמִּקְל נִגְעוּ הַמִּשְׁקִים בְּכְפָרוֹת אוֹ לֹא נִגְעוּ. דְּאִי בְּשַׁעַת זְרִיקָה, הָיִי לִי טֵמְאָה שְׂאִין לָהּ מְקוֹם, וְאַפְלוּ בְּשַׁרְץ דְּאוֹרֵיתָא סִפְקוּ טְהוּר, כִּינּוֹן שֶׁהַטֵּמְאָה נִזְרְקָה. וְאִם תֵּאמַר אֶפְתִּי תַפּוּק לִי [דְטְהוּר] אֶפְלוּ בְּשַׁרְץ מְשׁוּם דְּאִין בּוֹ דַּעַת לְשַׁאֲל. וְיֵשׁ לוֹמַר דְּאִיכָּא לְאוּקְמִי מִתְּנִיתִין כְּשֶׁאֲדָם אוֹחֵז הַכְּפָרוֹת : (ר"ע מברטנורה).

רמב"ם זה כולו מבואר וזה שהוא אומר אם נפל הספק בטומאה בעצמה אם נטמא אם לא נטמא ספיקו טמא וישובו משקים טמאים ואם נפל הספק בטמא זולתו יהיה הזולת טהור כמו שהמשיל והביא המשל באיש טמא וכבר טמא להודיענו שאין הבדל בין היות הספק נופל במי שיש בו דעת לישאל או שאין בו דעת לישאל הנה ספק המשקים לענין אם נטמאו בעצמן טמא : (רמב"ם)

פּוּק ד - מִשְׁנָה י

רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר, סִפְק מִשְׁקִין, לְאַכְלִים, טֵמֵא, וְלִכְלִים, טְהוּר. כִּיצַד. שְׁתֵּי חֲבִיּוֹת, אַחַת טֵמְאָה וְאַחַת טְהוּרָה, וְעָשָׂה עֵסָה מֵאַחַת מֵהֶן, סִפְק מִן הַטְּהוּרָה עָשָׂה, סִפְק מִן הַטְּהוּרָה עָשָׂה, זֶה הוּא סִפְק מִשְׁקִין לְאַכְלִין טֵמֵא וְלִכְלִים טְהוּר :

ר"ע מברטנורה **ספק משקין לאכלין טמא**. קסבר רבי יוסי טמאת משקין לטמא אחרים דאורייתא **{יח}**, דדריש קרא וכל משקה אשר ישתה בכל כלי יטמא, לטמא את אחרים, הלכך ספק משקין לטמא אכלין, טמא: **ולכלים טהור**. דטמאת משקין לטמא כלים מדרבנן, משמנה עשר דבר שגזרו בו ביום **{יט}**. ותנא קמא דפליג עליה דרבי יוסי דריש וכל משקה אשר ישתה בכל כלי יטמא, אבל לא לטמא את אחרים, וטמאת משקין לטמא אכלים ומשקין דרבנן, הלכך ספק טמאת משקין לטמא אחרים טהור. ואין הלכה כרבי יוסי: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט **{יח}** בגמרא דפסחים מסיק דאליבא דרבי עקיבא רבו קאמר הכי, וליה לא סבירא ליה אלא דרבנן היא, נאלא דחשיב להו כטמאת עצמן שהמים מערבין בעסה. ורבי מאיר פליג בתוספתא וסבירא ליה דבטלי לגבי עסה וחשיב להו כלטמא אחרים. הר"ש ואתי שפיר דקתני כיצד כו' זה הוא. וכדאיתא בתוספתא, לא זהו ספק משקין שנחלקו עליו, אלא איזהו כו' כיצד שתי חביות כו'. ועין תוספות יום טוב: **{יט}** כדיליף ליה בגמרא שם דף י"ח: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם רבי יוסי אומר שהעיסה טמאה להיותה אוכלין והעריבה אשר שם נילושה בה זאת העיסה טהורה להיותה כלים ובטומאת משקין ג' סברות שיש אחד שאומר שאין טומאת משקים מן התורה כל עיקר ואפי' לטמא עצמם אמנם הוא מדרבנן ושאומו ית' (שם) וכל משקה אשר ישתה בכלי יטמא אמנם ירצה בו שמשקין התלושין מן הקרקע מכשירין אע"פ שהן בכלים וכוונת יטמא יכין לטומאה או יכשיר ושם מי שיחשוב שטומאת משקים בעצמן מן התורה כמו שנראה מלשון הפסוק וטומאת זולתן מדרבנן וזהו סברת ת"ק ולזה אמר שאם נפל הספק בטומאת עצמן ספיקו טמא ואם נפל הספק בטומאת זולתן ספיקו טהור להיות זה מדרבנן ושם מי שיחשוב שאפילו לטמא משקים בזולתו מן התורה ושאומו יתברך יטמא ירצה בו זולתן וזו היא סברת ר' יוסי ולזה אמר שאם נפל הספק בטמא המשקים לאוכלין הנה האוכלין טמאים אמנם אם נפל הספק בטמאם לכלים הנה אלה הכלים טהורים לפי שהמשקים טמאים שיטמאו הכלים הוא מדרבנן לדברי הכל כמו שזכרנו בפתיחת זה הסדר ואין הלי' כר' יוסי: (רמב"ם)

פרק ד - משנה יא

ספק ידים לטמא ולטמא ולטהר, טהור. ספק

רְשׁוֹת הַרְבִּים, טְהוֹר. סִפְק דְּבַרֵי סוּפְרִים, אֶכֶל
אֶכְלִים טְמֵאִים, שְׁתָּה מִשְׁקִים טְמֵאִים, בָּא
רְאִשׁוֹ וְרַבּוֹ בְּמִים שְׂאוּבִין, אוֹ שְׁנַפְלוּ עַל רְאִשׁוֹ
וְרַבּוֹ שְׁלֶשָׁה לֶגֶין מִים שְׂאוּבִים, סִפְקוֹ טְהוֹר.
אֲבָל דְּבַר שֶׁהוּא אֵב הַטְּמֵאָה וְהוּא מִדְּבַרֵי
סוּפְרִים, סִפְקוֹ טְמֵא :

ר"ע מברטנורה ספק ידים לטמא. מי שֶׁהָיוּ יָדָיו טְהוֹרוֹת וְסִפְק נִגַע
בְּאֶכְלִים טְמֵאִין אוֹ בְּמִשְׁקִין טְמֵאִין וְנִטְמָאוּ יָדָיו, סִפְק לֹא נִגַע וְלֹא
נִטְמָאוּ יָדָיו: **וּלְטֵמֵא.** הָיוּ יָדָיו טְמֵאוֹת, סִפְק נִגַע בְּאֶכְלִים וּמִשְׁקִין
וְטְמֵאוֹ, סִפְק לֹא נִגַע: **וְלְטֵהָר.** הָיוּ יָדָיו טְמֵאוֹת וְטֵהָר, סִפְק נִטְהָרוּ
כְּרְאוּי אִם לֹאוּ. בְּכָל הַסְּפָקוֹת הַלְלוּ, סִפְקוֹ טְהוֹר: **סִפְק רְשׁוֹת הַרְבִּים.**
סִפְק טְמֵאָה בְּרְשׁוֹת הַרְבִּים, טְהוֹר, שְׁכֵן מְצִינוּ צְבוּר עוֹשִׂים אֶת הַפְּסַח
בְּטְמֵאָה, אִם טְמֵאָה וְדֹאֵית הַתְּרָה לְצְבוּר, קַל וְחֹמֶר סִפְק טְמֵאָה **[כ]**:
סִפְק דְּבַרֵי סוּפְרִים. כְּגוֹן כָּל הַנֶּדֶד דְּחֻשִׁיב, דְּכִלְהוּ מִשְׁמֵנָה עֶשֶׂר דְּבַר
שְׁגָזְרוּ בּוֹ בַּיּוֹם, וּמִפְרָשִׁין הֵן בְּמִסְכַּת שֶׁבֶת פֶּרֶק קָמָא: **אֲבָל דְּבַר שֶׁהוּא**
אֵב הַטְּמֵאָה וְהוּא מִדְּבַרֵי סוּפְרִים. כְּגוֹן דָּם תְּבוּסָה, וְנִכְרִים שְׁעִשְׂאוּם
כְּזָבִים, וְכִיּוּצָא בְּאֵלוֹ **[כא]**, אִם נִסְתַּפֵּק אִם נִגַע בְּהֵן אִם לֹא נִגַע: **סִפְקוֹ**
טְמֵא. וּמִיָּהוּ אֵב הַטְּמֵאָה מִדְּבַרֵי סוּפְרִים שֶׁהוּא עֲצָמוֹ מִסִּפְק, כְּגוֹן בֵּית
הַפֶּרֶס דְּאִיכָא סִפְקָא אִם יֵשׁ בּוֹ עֶצֶם כְּשֶׁעָרָה אִם לֹאוּ, בְּהָא תַנּוּן לְעִיל
דְּעַל וְדֹאֵי מִגְעוֹן שׁוֹרְפִין, וְעַל סִפְק מִגְעוֹן אִין שׁוֹרְפִין, דְּהָיוּ סִפְק סִפְקָא:
(ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט [כ] הַר"ש וְהַרְמַב"ם מֵהַתּוֹסְפֹתָא. וְקִשָּׁה, דְּהָא מִדִּילְפִינָן סִפְק
רְשׁוֹת הַיְחִיד מְסוּטָה, מִמִּילָא דְּבְרִשׁוֹת הַרְבִּים דְּלֹא דְמִי לְסוּטָה, טְהוֹר.
וְהַתּוֹסְפוֹת בְּסוּטָה דִּף כ"ח כְּתָבוּ, דְּסִלְקָא דְּעִתְדָא אֶמִינָא דְּוִנְסְתָרָה לֹאוּ דְּוִקָא
אֶלָּא שְׁדַבֵּר הַכְּתוּב בְּהִזְהָה. וְעֵין תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב: **[כא]** וְכָגוֹן הָא דְּנִבְלַת הָעוֹף
טְמֵא דְּפֶרֶק קָמָא בְּמִשְׁנָה ג'. וּפְרוּשׁ דָּם תְּבוּסָה, עֵין פֶּרֶק ג' דְּאֶהְלוֹת מִשְׁנָה
ה': (עיקר תוי"ט).

רמב"ם כבר ביארנו פעמים רבות שמי שנגע באוכלים טמאים או במשקים
טמאים או בכלים שיהיה ראשון לטומאה בידיו נטמאו ידיו וכן ביארנו
שידים טמאים יטמאו משקים ובחגיגה (נדף כ): אמרו שהיד מטמאה חבירתה
בקדש ואם נפל הספק אם נטמאו ידיו אם לא או שהיתה ידו טמאה ונפל
אליו הספק אם נטמאה אחרת או לא נטמאת או טהר ידיו אחר אשר
הטומאה ונפל אליו הספק אם נטהרה כפי מה שראוי או היא טהרה נפסדת
וידו נשארה בטומאתה הנה נגביר הטהרה בכל הפנים מאלה הג' ויהיה
ספיקו טהור כפי מה שנבאר בשני ממסכת ידים. ואמרו ספק רה"ר טהור
התחיל לבאר זה לפי שהוא הבדיל בו הבדלים רבים ויבארנו בפי אשר אחר

זה והתחיל לבאר ספק דברי סופרים וזכר אלה הדי' מינים אשר כל אחד מהן טמא מדברי סופרים ר"ל שהוא פוסל את התרומה וזהו מכלל י"ח דבר שגזרו הנזכרים בראש שבת (דף יג:). וכבר זכרנו סבתם באוכל אוכלים טמאים ועוד נזכר סבת הכל בסוף זבים ולאיזה דבר שמוהו פוסל את התרומה ואם נפל עליו הספק אם אכל אוכלים טמאים או שתה משקי' טמאים או בא ראשו ורובו במים שאובים או נפלו על ראשו ועל רובו שלשת לוגין מים שאובים או שלא יהיה דבר מזה הנה הוא טהור ואינו פוסל את התרומה אמנם אם נסתפק האדם אם נטמא באב מאבות הטומאה אשר הם מדברי סופרים כי ספיקו טמא ושורפין עליו את התרומה וכבר ביארנו אבות הטומאה שהן מדברי סופרים בפתיחת זה הסדר ומנינו אותן כולן אלא אם יהיה האב עצמו ספק כמו בית הפרס שהוא ספק אם נגע או לא נגע אין שורפים עליו את התרומה לפי שהוא ספק ספיקא כפי מה שביארנו: (רמב"ם)

פרק ד - משנה יב

סֶפֶק הַחֵלְיוֹן, זֹו טְהוֹרַת פְּרִישׁוֹת. סֶפֶק שְׂרָצִים, כְּשַׁעַת מְצִיאָתוֹן. סֶפֶק נִגְעִים, בְּתַחֲלָה טְהוֹר, עַד שֶׁלֹא נִזְקַק לְטִמְאָה. מִשְׁנִזְקַק לְטִמְאָה, סֶפֶקוֹ טִמְאָה. סֶפֶק נְזִירוֹת, מִתֵּר. סֶפֶק בְּכוֹרוֹת, אֶחָד בְּכוֹרֵי אָדָם וְאֶחָד בְּכוֹרֵי בְהֵמָה, בֵּין טִמְאָה בֵּין טְהוֹרָה **{כב}**, שֶׁהַמוֹצִיא מִחֲבֵרוֹ עָלָיו הִרְאָיָה:

ר"ע מברטנורה זו טְהוֹרַת פְּרִישׁוֹת. דִּתְנִן, בְּגִדֵי עֵם הָאֶרֶץ מְדָרְס לְפְרוֹשִׁים, וּבְגִדֵי פְרוֹשִׁים מְדָרְס לְאוֹכְלֵי תְרוּמָה. וְאִם נִסְתַּפֵּק אֶחָד מִן הַפְּרוֹשִׁים שְׂאוֹכְלִין **{נחליהן}** בְּטְהוֹרָה, אִם נִגַע בְּבִגְדֵי עֵם הָאֶרֶץ אִם לֹא נִגַע, וְכֵן אוֹכֵל תְרוּמָה שֶׁנִּסְתַּפֵּק אִם נִגַע בְּבִגְדֵי הַפְּרוֹשִׁים וְנִטְמָא בָהוֹן לְתְרוּמָה, סֶפֶקוֹ טְהוֹר: **סֶפֶק שְׂרָצִים**. הַשְּׁלִיךְ שְׂרָץ בֵּין הַכְּפָרוֹת, סֶפֶק נִגַע בְּכְפָרוֹת בְּשַׁעַת שְׁעֵבֶר עָלֶיהוֹן, סֶפֶק לֹא נִגַע, אִם מְצָא אוֹתוֹ שְׁאִינוֹ נוֹגַע, הֵרִי הַכְּפָרוֹת כְּשַׁעַת מְצִיאָתוֹן וְסֶפֶקוֹ טְהוֹר: **עַד שֶׁלֹא נִזְקַק לְטִמְאָה**. בְּפֶרֶק ה' דִּנְגַעִים

מִפְרֵשׁ כִּיצַד : סִפְק נְזִירוֹת. כְּגוֹן שֶׁאָמַר הָרִינִי נְזִיר אִם יֵשׁ בְּכָרִי הַזֶּה מֵאָה כּוֹר, הֶלֶךְ וּמָצְאוּ שֶׁנִּגְנַב אוֹ שֶׁאֲבַד, סִפְק הָיָה בּוֹ, סִפְק לֹא הָיָה בּוֹ, מִתֵּר לְשִׁתּוֹת יֵין וּלְהַטְמֵא לְמֵתִים : סִפְק בְּכוֹרוֹת. סִפְק אִם הוּא פֶטֶר רָחֵם אִם לֹא : אֶחָד בְּכוֹרֵי אָדָם. פֶּטֶר מְלִיתָת חֲמִשׁ סְלָעִים לְפָהֵן : אֶחָד בְּכוֹרֵי בְהֵמָה טְמֵאָה. פֶּטֶר חֲמֹר : שֶׁהַמוֹצִיא מִחֲבִירוֹ עָלָיו הָרְאָיָה. דָּאָמַר לִיָּה לְפָהֵן, אֵיִתִּי רְאָיָה דְהוּא בְכוֹר וְשִׁקוּל : (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {כב} **טהורה**. וְהִיא בְּעֵלְת מוּם שֶׁיִּתְנַנֵּה לְפָהֵן וְאֵין בָּהּ לְמִזְבֵּחַ כְּלוּם : (עיקר תוי"ט).

רמב"ם כבר ביארנו בחגיגה (דף יח:) שפרושים הם אוכלים חוליהן בטהרה וזכרנו ג"כ בזאת המס' (פ"ב) שהחולין הנה יהיו על טהרת הקדש ועל טהרת התרומה ושם אמרנו בגדי ע"ה מדרס לפרושים בגדי פרושים מדרס לאוכלי תרומה ואם נסתפק זה הפרוש אם נגע בבגדי ע"ה אם לא הנה הוא טהור וכן אם נסתפק אוכל תרומה ונתחדש לו ספק בבגדים זה הפרוש הנה הוא טהור ולזה אמרו זו טהרת פרישות לכלול שתי הכוונות יחד וספק שרצים הוא כמו שביארו בתוספי' והוא אמרם אי זהו ספק שרצים שטהרו חכמים זה ספק הנזרק כמו שישליך שרץ בין הככרות ונסתפק אם נגע או לא נגע כי הככרות טהורות כמו שהתבאר בתחלת זה הפרק מאשר לא ימצא השרץ נוגע בככר והוא אמרו כשעת מציאותן ולא נאמר לך שבשעת עברו על הככר נתחכך עמו אמנם ספק נגעים כבר ביארנוהו בה' מנגעים וכן אם נתחדש לו ספק נזירות כמו שביארנו בב' מנזיר (דף יג:) שהוא מותר לשתות יין וליטמא למתים :

וספק בכורות. סבתו מה שזכר שהמוציא מחבירו עליו הראיה ויאמר לכהן הביא ראיה שהוא בכור וקחנו לך :

ואמרו בין טמאה בין טהורה. ירמוז אל פטר חמור אשר אמר ה' יתברך (במדבר יח) אך פדה תפדה את בכור האדם ואת בכור הבהמה הטמאה תפדה וכבר נתבאר דמיון הספקות הנופלות בבכורות במקומן : (רמב"ם)

פרק ד - משנה יג

סִפֵּק קֶרְבָּנוֹת, הָאִשָּׁה שֵׁישׁ עָלֶיהָ סִפֵּק חֶמֶשׁ לַיְדוּת וְסִפֵּק חֶמֶשׁ זֵיבוֹת, מְבִיאָה קֶרְבָּן אֶחָד, וְאוֹכֶלֶת בְּזָבָחִים, וְאִין הַשָּׂאֵר עָלֶיהָ חוֹבָה :

ר"ע מברטנורה סִפֵּק קֶרְבָּנוֹת. פִּיצַד, הָאִשָּׁה שֵׁישׁ עָלֶיהָ סִפֵּק חֶמֶשׁ לַיְדוּת וְכוּ' : מְבִיאָה קֶרְבָּן אֶחָד. חֲטָאת הָעוֹף הֵבֵא עַל הַסִּפֵּק : וְאוֹכֶלֶת בְּזָבָחִים. שֶׁהַקֶּרְבָּן הַזֶּה לְגִמּוֹר טְהוֹרָתָהּ בָּא וְהָרִי הוּא כְּטַבִּילָה, שֶׁאִם נִטְמְאָת הָאִשָּׁה כְּמֵה טְמֵאוֹת, טַבִּילָה אַחַת עוֹלָה לְכָל, אִף קֶרְבָּן זֶה כּוּ' : וְאִין הַשָּׂאֵר עָלֶיהָ חוֹבָה. לֹא הִצְרִיכוּהָ חֲכָמִים לְהַבְיִאוֹן. שֶׁאִף הָאֶחָד בְּקִשְׁי הַתִּירוֹ לְהַקְרִיב סִפֵּק מְלִיקַת חֲלִין לְמִזְבֵּחַ, אֲלֹא כְּדִי לַעֲשׂוֹת לָהּ תַּקְנָה לְטַהֵר לְאָכַל בְּקִדְשִׁים : (ר"ע מברטנורה).

רמב"ם זה מבואר וכבר קדם זה הלשון בראש כריתות (דף ח. ט.) [צ"ל ויהי] ויעוד זה הספק מכלל הטהרות כי מחוסר כפורים אינו בשלמות הטהרה ושהוא לא יאכל בקדשים עד שיביא קרבנו כמו שביארנו פעמים רבות : (רמב"ם)

פרק ה

פרק ה - משנה א

הַשָּׂרֵץ וְהַצִּפְרָדֵּעַ בְּרִשׁוֹת הָרְבִים, וְכֹן כְּזִית מִן
הַמֵּת וְכִזִּית מִן הַנְּבֵלָה, וְעֶצֶם מִן הַמֵּת וְעֶצֶם
מִן הַנְּבֵלָה, וְגֹשׁ מֵאֶרֶץ טְהוֹרָה וְגֹשׁ מִבֵּית
הַפָּרֶס, גֹּשׁ מֵאֶרֶץ טְהוֹרָה וְגֹשׁ מֵאֶרֶץ הָעַמִּים,
שְׁנֵי שְׁבִילִין, אֶחָד טָמֵא וְאֶחָד טְהוֹר, הֶלֶדֶת
בְּאֶחָד מֵהֶם וְאִין יָדוּעַ בְּאִיזָה מֵהֶן הֶלֶדֶת,
הָאֶהֱיֵל עַל אֶחָד מֵהֶם וְאִין יָדוּעַ עַל אִיזָה מֵהֶן
הָאֶהֱיֵל, הִסִּיט אֶת אֶחָד מֵהֶם וְאִין יָדוּעַ אִיזָה
מֵהֶם הִסִּיט, רַבִּי עֲקִיבָא מְטַמֵּא, וְחַכְמַיִם
מְטַהְרִים:

ר"ע מברטנורה הַשָּׂרֵץ. שָׂרֵץ מְטַמֵּא בְּמַגֵּעַ וְלֹא בְּמִשָּׁא: צִפְרָדֵּעַ. טְהוֹר.
וְלִפִּי שְׁצִפְרָדֵּעַ דּוֹמָה לְצֵב וְטֵעוּ בֵּיהּ, מִשּׁוּם הִכִּי נִקְטַ צִפְרָדֵּעַ: כְּזִית מִן
הַמֵּת. מְטַמֵּא בְּאֶהֱל. וְנֵבֵלָה אִינְהּ מְטַמֵּאָה בְּאֶהֱל: עֶצֶם מִן הַמֵּת. מְטַמֵּא
בְּהֶסֶט, וְעֶצֶם דְּנֵבֵלָה טְהוֹר: גֹּשׁ מִבֵּית הַפָּרֶס וְגֹשׁ מֵאֶרֶץ הָעַמִּים.
מְטַמֵּאִים בְּמַגֵּעַ וּבְמִשָּׁא וְאִין מְטַמֵּאִין בְּאֶהֱל: שְׁנֵי שְׁבִילִין אֶחָד טָמֵא.
שְׂאֶחָד מֵהֶן קָבַר מְטַל בּוֹ לְרַחֲבוֹ, וּמְמַלֵּא אֶת כְּלוֹ, וְאִין עוֹבֵר בּוֹ שְׂלֵא
יֵאֶהֱיֵל: הָאֶהֱיֵל עַל אֶחָד מֵהֶן. עַל כְּזִית מִן הַמֵּת וְכִזִּית מִן הַנְּבֵלָה קָאִי:
הִסִּיט אֶחָד מֵהֶן. [עַל עֶצֶם מִן הַמֵּת וְעֶצֶם מִן הַנְּבֵלָה, וְכֹן] אֶגֹּשׁ מֵאֶרֶץ טְהוֹרָה וְגֹשׁ
מִבֵּית הַפָּרֶס וְגֹשׁ מֵאֶרֶץ הָעַמִּים קָאִי, דְּמְטַמֵּאִין בְּהֶסֶט: רַבִּי עֲקִיבָא
מְטַמֵּא. דְּסִבִּירָא לִיהּ לְרַבִּי עֲקִיבָא דְּסַפֵּק טְמֵאָה בְּרִשׁוֹת הָרְבִים סַפֵּקוּ
טְהוֹר הֵנִי מְלִי כְּשִׁעְשָׂה טְהוֹרוֹת {א}, כִּינּוּ דְּאִין לְהֶם תִּקְנָה כְּשִׁנְטְמָאוּ.
אָבֵל לְגַבִּי גִבְרָא לְהַצְרִיכוֹ טְבִילָה וְהַזָּאָה, סִבִּירָא לִיהּ דְּצָרִיךְ טְבִילָה
וְהַזָּאָה, שְׂמָא הַיּוֹם וּמְחַר יִתְבַּרֵּר הַדְּבַר שְׁנֵטְמָא: וְחַכְמַיִם מְטַהְרִים.
דְּאֶפְלוּ גִבְרָא דְּאִית לִיהּ תִּקְנָתָא לֹא מְצָרְכִינּוּ לִיהּ טְבִילָה וְהַזָּאָה. וְהִלְכָה
כְּחַכְמַיִם: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {א} וְאֶפְשָׁר שְׂאֵם נוֹדַע לוֹ שֶׁהוּא בְּסַפֵּק קָדָם שְׁעֵשָׂה טְהוֹרוֹת, אִם
הָיָה עוֹשֶׂה טְהוֹרוֹת אַחַר כֵּן, הָיוּ טְמֵאוֹת לְרַבִּי עֲקִיבָא. הַר"ש: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם כבר ביארנו בראש כלים שהשרץ מטמא במגע ולא במשא וידוע הוא
שהצפרדע טהור כמו שביארנו בפתחה וכזית מן המת מטמא באהל
והנבלה לא תטמא באהל ועצם מן המת מטמא ועצמות הנבילה לא יטמאו
כפי מה שביארנו בפתחה ויהיה השביל טמא כגון שיהיה בבית הקברות
וביארנו בשני מאהלות שבית הפרס עצמו וארץ העמים מטמא במגע ואמרו
הסיט את אחד מהן שב אל גוש ארץ טהורה וגוש בית הפרס כי גוש בית
הפרס וארץ העמים ג"כ מטמאים במשא אמנם הנבלה והמת כל אחד מהן

מטמא בהסט כמו שביארנו בראש כלים ועוד נוסף בזה ביאור בזבים
והשרץ לא יטמא בהסט ואין הלכה כרבי עקיבא: (רמב"ם)

פרק ה - משנה ב

אָחַד שְׁאָמַר, נִגְעַתִּי בְּזֶה וְאֵינִי יוֹדֵעַ אִם הוּא
טָמֵא וְאִם הוּא טָהוֹר, נִגְעַתִּי וְאֵינִי יוֹדֵעַ בְּאֵיזֶה
מִשְׁנֵיהֶם נִגְעַתִּי, רַבִּי עֲקִיבָא מְטַמָּא, וְחַכְמַיִם
מְטַהְרִים. רַבִּי יוֹסִי מְטַמָּא בְּכֻלָּן, וּמְטַהֵר
בְּשִׁבִיל, שֶׁדָּרָךְ בְּנֵי אָדָם לְהֵלֵךְ וְאֵין דִּרְכָם לִגְע:

ר"ע מברטנורה אָחַד שְׁאָמַר נִגְעַתִּי בְּזֶה. אֲהַשְׂרִץ וְהִצְפַּרְדֵּעַ דְּרִישָׁא קְאִי,
דְּצַפְרָדַע דְּזוּמָה לְצַב וְטַעוּ בֵּיהּ: שֶׁדָּרָךְ בְּנֵי אָדָם לְהֵלֵךְ. שְׂאֵי אֶפְשָׁר לְאָדָם
לְמַנְעַ עֲצָמוֹ שְׁלֵא יֵלֵךְ בְּרִשּׁוֹת הַרְבֵּים **[ב]**, הַלְכָךְ סִפְקַ שְׁבִילֵין טָהוֹר. אֲבָל
מִגַּע אֶפְשָׁר לְאָדָם שְׁלֵא לִגְע, הַלְכָךְ כִּי מְסַפְקָא לִיהּ אִי נִגַּע אִי לֹא נִגַּע,
סִפְקוֹ טָמֵא. וְאֵין הַלְכָה לֹא כְּרַבִּי עֲקִיבָא וְלֹא כְּרַבִּי יוֹסִי: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט **[ב]** וְהָיִי כְּאֵין לוֹ תִקְנָה. שֶׁכָּךְ כָּתַב הַר"ש דְּרַבִּי יוֹסִי נִמִּי דְּוִקָא
כְּשֶׁכָּבַר עֲשֵׂה טְהוֹרוֹת מְטַהֵר: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם אמרו נגיעתו בזה ר"ל באדם זה: ר' יוסי אומר א"א לאדם מללכת
ברה"ר ולזה ספק שבילים טהור אמנם המגע אשר אינו הכרחי כל עוד
שנסתפק אם נגע בו או לא נגע ספקו טמא ואין הלכה כר"ע ולא כרבי יוסי:
(רמב"ם)

פרק ה - משנה ג

שְׁנֵי שָׁבִילִים, אֶחָד טָמֵא וְאֶחָד טָהוֹר, הֵלֵךְ בְּאַחַד מֵהֶם וְעָשָׂה טְהוֹרוֹת וְנֶאֱכָלוּ, הִזָּה וְשָׁנָה וְטָבַל וְטָהַר **{ג}**, וְהֵלֵךְ בְּשְׁנֵי וְעָשָׂה טְהוֹרוֹת, הָרִי אֵלוֹ טְהוֹרוֹת. אִם קִיְמוֹת הָרֵאשׁוֹנוֹת, אֵלוֹ וְאֵלוֹ תְלוּיוֹת. אִם לֹא טָהַר בֵּינֵתִים, הָרֵאשׁוֹנוֹת תְלוּיוֹת וְהַשְּׁנִיּוֹת יִשְׁרְפוּ:

ר"ע מברטנורה הִזָּה וְשָׁנָה. הִזָּה בְּשְׁלִישֵׁי, וְשָׁנָה בְּשַׁבְעֵי: אֵלוֹ וְאֵלוֹ תְלוּיוֹת. אִף עַל גֵּב דְּבִשְׁנַיִם שֶׁהֲלָכוּ מוֹקְמִינָן כָּל חַד בְּחִזְקַת טְהוֹרָה, כְּדַתְנָן לְקַמּוֹ, הֲכֵא גַבֵּי חַד בְּתַרֵּי זְמַנֵּי לֹא שִׁיךְ לְטָהַר בְּקִיְמוֹת, דְּאִפְלוּ בְּשְׁנַיִם כְּשֶׁבָאוּ לְשֹׂאֵל בְּבֵת אַחַת, טָמְאִין. וְחַד אִפְלוּ בְּזָה אַחַר זֶה כְּבֵת אַחַת דְּמִי: וְהַשְּׁנִיּוֹת יִשְׁרְפוּ. דּוּדְאֵי טָמֵא הִזָּה כְּשֶׁנֶּעְשׂוּ: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט **{ג}** וְטָהַר. פְּרוּשׁ, בְּהַעֲרַב שְׁמֶשׁ. וְלַעֲנֵן תְּרוּמָה, דְּטָבוּל יוֹם פּוֹסֵל בָּהּ מִדְּאוֹרְיָתָא: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם כִּבְר בִּיאָרְנוּ שֶׁהַשְּׁבִיל לֹא יִהְיֶה טָמֵא אֲלֵא בְּטוּמַאת מֵת וְלִזָּה אָמַר הִזָּה וְשָׁנָה וְטָבַל. וְהַשְּׁנִיּוֹת יִשְׁרְפוּ בִּיאַר שְׁאִינָן סַפֵּק אַחַר שֶׁנִּכְנַס בְּשְׁנֵי הַשְּׁבִילִין יַחַד וְאֶחָד מֵהֶן וְדָאֵי טָמֵא: (רמב"ם)

פרק ה - משנה ד

הַשְּׂרָץ וְהַצְּפַרְדֵּי בְּרֵשׁוֹת הָרַבִּים, נִגַּע **{ד}** בְּאַחַד מֵהֶם וְעָשָׂה טְהוֹרוֹת וְנֶאֱכָלוּ, טָבַל, נִגַּע בְּשְׁנֵי וְעָשָׂה טְהוֹרוֹת, הָרִי אֵלוֹ טְהוֹרוֹת. אִם קִיְמוֹת

הָרֵאשׁוֹנוֹת, אֱלוֹ וְאֱלוֹ תְלוּיּוֹת. אִם לֹא טָבֵל בֵּינֵתָיִם, הָרֵאשׁוֹנוֹת תְלוּיּוֹת וְהַשְׁנִיּוֹת יִשְׁרְפוּ :

עיקר תוי"ט [ד] נָגַע כּוֹי. מִשְׁמִיעֵנוּ שְׂדִין מִגַּע שְׁוֹה לְדִין הַשְּׁבִיל, וְאֶפְלוּ לְרַבִּי יוֹסִי דְאָמַר דְרָדָּ לְהִלְדָּ וְאִין דְרָדָּ לְגַע. הַרְמַב"ם : (עיקר תוי"ט).

רמב"ם זה מבואר וזה הדין הוא כמו הדין הקודם ואמנם [משמיענו] (כוונת) [זה] הדין בטומאת השביל והמשפט בטומאת מגע שהכל משפט אחד ואפי' לר' יוסי שאומר דרכו של אדם להלוך ואין דרכו ליגע : (רמב"ם)

פּרָק ה - מִשְׁנֵה ה

שְׁנֵי שְׁבִילִין, אֶחָד טָמֵא וְאֶחָד טָהוֹר, הִלְדָּ
בְּאֶחָד מֵהֶן וְעָשָׂה טְהוֹרוֹת **[ה]**, וּבֵא חֲבֵרוֹ וְהִלְדָּ
בְּשְׁנֵי וְעָשָׂה טְהוֹרוֹת, רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אִם
נִשְׁאַלוּ זֶה בְּפָנָי עֲצָמוֹ וְזֶה בְּפָנָי עֲצָמוֹ, טְהוֹרִין.
וְאִם נִשְׁאַלוּ שְׁנֵיהֶם כְּאֶחָד, טְמֵאִים. רַבִּי יוֹסִי
אוֹמֵר, בֵּין כָּדָּ וּבֵין כָּדָּ, טְמֵאִים :

ר"ע מברטנורה אִם נִשְׁאַלוּ. כָּל אֶחָד לְחַכְמִים עַל סִפְקוֹ בְּפָנָי עֲצָמוֹ, אִין
בֵּית דִּין יְכוּלִין לְטַמְּאוֹ, דְהָא קִימָא לֹן סִפְק טְמֵאָה בְּרִשׁוֹת הַרְבִּים סִפְקוֹ
טְהוֹר. וְאִם בָּאוּ בְּבֵת אַחַת, הוֹאִיל וּבְהוֹרָאָה אַחַת יֵשׁ לָנוּ לֹמַר טְמֵאִין
אַתֶּם אוֹ טְהוֹרִים אַתֶּם, אִי אֶפְשָׁר לָנוּ לֹמַר טְהוֹרִים אַתֶּם, שְׁהָרִי אֶחָד
וְדָאִי טָמֵא : רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר בֵּין כָּדָּ וּבֵין כָּדָּ טְמֵאִין. לֹא נִחְלְקוּ רַבִּי יוֹסִי
וְרַבִּי יְהוּדָה כְּשֶׁבָּאוּ לְשֶׂאל בְּבֵת אַחַת, דְּדַבְּרִי הַכֹּל טְמֵאִין **[ו]**. וְכִשְׁבָּאוּ
לְשֶׂאל זֶה אַחַר זֶה דַּבְּרִי הַכֹּל טְהוֹרִים **[ז]**. עַל מֵה נִחְלְקוּ, עַל הַבָּא לְשֶׂאל
עָלָיו וְעַל חֲבֵרוֹ, דְרַבִּי יְהוּדָה מְדַמֵּי לִיה לְזֶה אַחַר זֶה, וְרַבִּי יוֹסִי מְדַמֵּי
לִיה לְבֵת אַחַת. וְהִלְכָה כְּרַבִּי יוֹסִי : (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {ה} **וְעָשָׂה כּוֹי**. משום רבי יוסי אצטריך למתניי ועשה טהרות, דכרבי עקיבא סבירא ליה לגבי אדם. תוספות: **{ו}** מדרבנן. דמדאורייתא טהורים. תוספות: **{ז}** לא שיאכל אדם אחד, דאם כן יאכל ודאי טמאה. תוספות. ועין תוספות יום טוב: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם אין מחלוקת אם באו זה אחר זה שניהן טהורין לפי שכל מי שיבא מהן יאמרו אליו טהור אתה ואם נשאלו שניהן כאחת טמאים ואמנם מחלוקתם בימי ששאל עליו ועל חבירו כמו שביאר הגמרא וכן לשון התוס' (פ"ו) שנים היינו ובשני שבילים הלכנו ושני טהרות עשינו רבי יהודה ישימם כאילו באו זה אחר זה ורבי יוסי ישימם כאילו באו בבת אחת והלכה כרבי יוסי: (רמב"ם)

פרק ה - משנה ו

שְׁנֵי כִפָּרִים, אֶחָד טָמֵא וְאֶחָד טָהוֹר, אָכַל אֶת אֶחָד מֵהֶם וְעָשָׂה טְהוֹרוֹת וּבָא חֲבֵרוֹ וְאָכַל אֶת הַשְּׁנַיִם וְעָשָׂה טְהוֹרוֹת, רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אִם נִשְׁאַלּוּ זֶה בְּפָנָי עֲצָמוֹ וְזֶה בְּפָנָי עֲצָמוֹ, טְהוֹרִין. וְאִם נִשְׁאַלּוּ שְׁנֵיהֶן כְּאַחַת, טָמֵאִים. רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר, בֵּין כֶּךָ וּבֵין כֶּךָ, טָמֵאִים:

ר"ע מברטנורה **אכל אחד מהן**. תנא טמאה דאורייתא וקתני טמאה דרבנן. ופלוגתיהו דרבי יהודה ורבי יוסי הקא נמי בבא לשאל עליו ועל חברו, כפלוגתיהו לעיל. והלכה כרבי יוסי: (ר"ע מברטנורה).

רמב"ם כבר קדם לך בפרק שקודם זה שספק דברי סופרים טהור ושם נסתפק אם אכל אוכלים טמאים אם לא שהוא טהור ומחלוקתן ג"כ פה בבא להשאל עליו ועל חבירו כמו שביארנו במה שקדם ודע שאין הבדל בין טומאה חמורה לטומאה קלה בכמו אלה הספיקות והלכה כר' יוסי: (רמב"ם)

פרק ה - משנה ז

מִי שֶׁיָּשֵׁב בְּרִשּׁוֹת הַרְבֵּים וּבָא אֶחָד וְדָרַס עַל בְּגָדָיו, אוֹ שָׂרַק וְנָגַע בְּרִקּוֹ, עַל רִקּוֹ שׁוֹרְפִים אֶת הַתְּרוּמָה, וְעַל בְּגָדָיו הוֹלְכִין אַחַר הָרֵב. יֵשֵׁן בְּרִשּׁוֹת הַרְבֵּים וְעָמַד, כְּלָיו טְמָאִים מְדָרַס, דְּבָרֵי רַבִּי מֵאִיר. וְחֻכְמַיִם מְטַהְרִין. נָגַע בְּאֶחָד בְּלִילָה, וְאִין יָדוּעַ אִם חֵי אִם מֵת, וּבִשְׁחַר עָמַד וּמָצְאוֹ מֵת, רַבִּי מֵאִיר מְטַהֵר. וְחֻכְמַיִם מְטַמְּאִים, שְׁכָל הַטְּמָאוֹת כְּשַׁעַת מְצִיאָתָן :

ר"ע מברטנורה על ריקו שורפים. שעל ריקים הנמצאים שורפים את התרומה, כדתנו בפרקין דלעיל, ואף על פי שהן ספק, ולא אזלינן בתר רבא: ועל בגדיו הולכים אחר הרב. אם רב אנשי אותה העיר זבים וזבות (ה), שורפין: כליו טמאין מדָרַס. אף על גב דבגדי וּבָא אֶחָד וְדָרַס הוֹלְכִין אַחַר הָרֵב, יֵשֵׁן שְׂאֵנִי, דְּחִישִׁינָן שְׂמָא רַב בְּנֵי אָדָם דָּרְסוּ עַל בְּגָדָיו וְאֶחָד מֵהוֹן זָב אוֹ זָבָה: וְחֻכְמַיִם מְטַהְרִין. כִּיּוֹן דְּהוּי סַפֵּק טְמָאָה בְּרִשּׁוֹת הַרְבֵּים, טָהוֹר, שְׂמָא לֹא דָרַס כָּלֵל: נָגַע בְּאֶחָד בְּלִילָה. בְּרִשּׁוֹת הַרְבֵּים דְּוָקָא מִיָּרִי: וְחֻכְמַיִם מְטַמְּאִין. אִם רָאָהוּ חֵי מְבַעְרַב אִף עַל פִּי שְׂבָא שְׁחָרִית וּמָצְאוֹ שְׂמָת, מוֹדִים חֻכְמַיִם לְרַבִּי מֵאִיר שֶׁהוּא טָהוֹר, וְכִשְׁלֹא רָאָהוּ חֵי פְּלִיגִי. וְהִלְכָה כְּחֻכְמַיִם: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט (ה) דאף על גב דבגדי עם הארץ מדָרַס, לאו דעם הארץ עושהו מדָרַס, אלא שְׂמָא יִשְׁבָּה עֲלֵיהוֹן אֶשְׁתּוֹ נָדָה. וְקָשָׁה, דְּמִשְׁמַע דְּאֶתְיָא כְּרַבִּי מֵאִיר, וְלְרַבִּי מֵאִיר סְמוּךְ מְעוּטָא לְחֻזְקָה וְאֶתְרַע לִיהַ רַבָּא. הַר"ש. וּלְפִי מַה שֶּׁכְּתִבוּ הַתּוֹסְפוֹת דְּלֹא סְבִירָא לִיהַ לְרַבִּי מֵאִיר סְמוּךְ מְעוּטָא לְחֻזְקָה אֲלֵא מְדַרְבְּנָן לְהַחְמִיר, נִיחָא: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם כבר הקדמנו בפרק אשר לפני זה שהרוקין הנמצאי שורפים עליה את התרומה ואע"פ שהן ספק ולכן אם נגע ברוק זה האיש הסכל נהיה טמא בספק ואם נגע בתרומה תשרף אמנם אם נגע בבגדיו ר"ל בבגד זה האיש

הסכל היושב ברה"ר ונמשך בזה הרוב ר"ל אם יהיו רוב אנשי העיר טמאים הנה הוא טמא ואם היו רובם טהורים הנה הוא טהור ואחר אמר שאם ישן ברה"ר הנה כליו טמאים מדרס לפי שלפעמים דרס עליו הזב זו היא סברת ר"מ אמנם חכמים אומרים שלא נחזיק טומאה בשום פנים כאשר אין שם להתלות ובתוספתא מודים חכמי לר"מ שאם ראהו חי מבערב אע"פ שהוא בא בשחרית ומצאו מת הנה הוא טהור מפני שזה ספק רה"ר והלכה כחכמים : (רמב"ם)

פרק ה - משנה ח

שׁוֹטָה {ט} אַחַת בְּעִיר, או נְכָרִית, או כּוֹתֵית, כָּל הַרְקִים שֶׁבְּעִיר טְמֵאִין {יא}. מִי שֶׁדָּרְסָה אִשָּׁה עַל בְּגָדָיו, או שִׁישְׁבָה עִמּוֹ בְּסָפִינָה, אִם מִכִּירְתּוֹ שֶׁהוּא אוֹכֵל בְּתֵרוֹמָה, כָּלִיו טְהוֹרִין. וְאִם לֹא, יִשְׁאַלְנָה :

ר"ע מברטנורה שׁוֹטָה אַחַת בְּעִיר. וְדוֹקָא אִשָּׁה שׁוֹטָה, אֲבָל אָדָם {י} שׁוֹטָה לֹא, דְּאִשָּׁה רְגִילָה בְּנִדוּת, וְאִין אָדָם רְגִיל בְּזִיבוּת: או נְכָרִית. וְהוּא הַדִּין לְנִכְרִי, דְּמִדְּאוּרִיתָא אִין חִלּוּק בֵּין נִכְרִי לְנִכְרִית, וְכַלּוֹן טְהוֹרִין, וְרַבְּנָן גְּזָרוּ עֲלֵיהוּ שְׂיֵהִיו כְּזָבִים. וְכֵן כּוֹתֵית אִין חִלּוּק בֵּין כּוֹתֵי לְכוֹתֵית לְמֵאן דְּאָמַר כּוֹתֵים גְּרִי אֲרִיּוֹת הֵן, וְגַם הָאִידְנָא גְּזָרוּ עֲלֵיהוּ שְׂיֵהִיו כְּנִכְרִים לְכָל דְּבָרֵיהֶם: כָּל הַרְקִין שֶׁבְּעִיר טְמֵאִים. שֶׁדָּרְכָן לְהִלָּךְ בְּכָל הָעִיר: או שִׁישְׁבָה עִמּוֹ בְּסָפִינָה. דְּמִטְמָאָה מְדָרְס אַף עַל פִּי שְׂאִין בְּגָדֵיהָ נוֹגְעִים, כְּדַתְנָן בְּרִישׁ פְּרָק ג' דְּזָבִים: אִם מִכִּירְתּוֹ שֶׁהוּא אוֹכֵל בְּתֵרוֹמָה כָּלִיו טְהוֹרִים. דְּאִם הִיתָה נְדָה או זָבָה לֹא הִיתָה דוֹרְסַת עַל בְּגָדָיו וְלֹא נִכְנָסַת עִמּוֹ בְּסָפִינָה: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {ט} שׁוֹטָה כּוֹי. וְיָדוּעַ שֶׁהַשׁוֹטָה לֹא תִשְׁמַר עֲצָמָהּ וְלֹא תִדְעַ וְסִתְפָה וְלֹא תִשְׁתַּדֵּל בְּזָה כְּפִי מַה שְׂיִגְזַר הַתּוֹרָה. הַרְמַבְ"ם: {י} הַכֶּסֶף מְשֻׁנָּה הָעֵתִיק לְשׁוֹן הַרִ"שׁ, אֲבָל אִישׁ כּוֹי. וּבְרִישׁ סִיִּים נָמִי, וְאִין אִישׁ: {יא} טְמֵאִין. לֹא יִרְצָה שֶׁהוּן טְמֵאִין בְּסָפֵק כְּמוֹ הַרְקִים הַנִּמְצָאִים, כִּי הֵתִם לֹא נִתְאַמַּת אִישׁ טְמֵא,

אָמַנְס הָכָא נְתַאמְתְּנוּ הָיִית רֶק טָמָא נִמְצָא בְּזֹאת הַמְדִינָה וְשָׁבָה הַטְּמֵאָה קְבוּעָה כּוּי, וְזֶהוּ כְּוֹנֵת אָמְרוּ טְמֵאִים. הַרְמַב"ם : (עיקר תוי"ט).

רמב"ם כבר ביארנו בפתיחה שהעובדי כוכבים כזבים לכל דבריהם ועוד יתבאר ברביעי מנדה (דף לא:) שהעובדת כוכבים בחזקת נדה לעולם וידוע הוא שהאשה השוטה לא תשמור עצמה ולא תדע עתות ווסתה ולא תשתדל בזה כפי מה שיגזרהו התורה ואמרו פה כל הרוקין טמאים לא ירצה בזה [שהן] טמאים בספק ויהיו כמו רוקים הנמצאים כי רוקים הנמצאים לא התאמת אצלנו איש טמא אמנם פה אשר נתאמתנו היות רוק טמא נמצא בזאת המדינה ושה טומאה קבועה הנה כל רוק שימצא בזאת המדינה הוא טמא כרוק הזב האמתי וזהו כונת אמרו טמאים : (רמב"ם)

פּרָק ה' - מִשְׁנֵה ט

עַד אֹמֵר נְטֵמָא, וְהוּא אֹמֵר לֹא נְטֵמָא תִי, טְהוּר. שְׁנַיִם אֹמְרִים נְטֵמָא תִי, וְהוּא אֹמֵר לֹא נְטֵמָא תִי, רַבִּי מֵאִיר מְטֵמָא. וְחֻכְמִים אֹמְרִים, הוּא נֶאֱמָן עַל יְדֵי עֲצָמוֹ. עַד אֹמֵר נְטֵמָא, וְשְׁנַיִם אֹמְרִים לֹא נְטֵמָא, בֵּין בְּרִשּׁוֹת הַיְחִיד בֵּין בְּרִשּׁוֹת הַרְבִּים, טְהוּר. שְׁנַיִם אֹמְרִים נְטֵמָא, וְעַד אֹמֵר לֹא נְטֵמָא, בֵּין בְּרִשּׁוֹת הַיְחִיד בֵּין בְּרִשּׁוֹת הַרְבִּים, טְמָא. עַד אֹמֵר נְטֵמָא וְעַד אֹמֵר לֹא נְטֵמָא, אִשָּׁה אֹמְרֵת נְטֵמָא וְאִשָּׁה אֹמְרֵת לֹא נְטֵמָא, בְּרִשּׁוֹת הַיְחִיד, טְמָא. בְּרִשּׁוֹת הַרְבִּים, טְהוּר :

ר"ע מברטנורה רַבִּי מֵאִיר מְטֵמָא. שְׁאִם הֵבִיאוּהוּ שְׁנַיִם לִידֵי מִיתָה חֲמוּרָה, לֹא יְבִיאוּהוּ לִידֵי הַקֵּל: וְחֻכְמִים אֹמְרִים אָדָם נֶאֱמָן עַל פִּי

עצמו. דמתרצינן דבוריה, מאי לא נטמאתי דקאמר, לא עמדתי
בטמאתי אלא טבלתי, והואיל וכו', אדם נאמן על ידי עצמו: **ברשות**
היחיד טמא ברשות הרבים טהור. דחשיב פשאר ספק טמאה דעלמא:
(רי"ע מברטנורה).

רמב"ם זה כולו מבואר ועבר על העיקר הקודם שספק טומאה ברה"י טמא
וברה"ר טהור ואין הלכה כר"מ: (רמב"ם)

ו

פרק

פרק ו - משנה א

מקום שהיה רשות היחיד ונעשה רשות
הרבים, חזר ונעשה רשות היחיד, כשהוא
רשות היחיד, ספקו טמא. כשהוא רשות
הרבים, ספקו טהור. המסכן ברשות היחיד
והוציאוהו לרשות הרבים, והחזירוהו לרשות
היחיד, כשהוא ברשות היחיד, ספקו טמא.
כשהוא ברשות הרבים, ספקו טהור. רבי
שמעון אומר, רשות הרבים מפסקת:

ר"ע מברטנורה מקום שהיה רשות היחיד ונעשה רשות הרבים. כגון בקעה, דבימות הגשמים רשות היחיד ובימות החמה רשות הרבים: **המסכן**. מי שנתעלף ואין ידוע ממנו אם חי אם מת: **והחזירוהו לרשות היחיד**. ושם ראוהו שמת: **כשהוא ברשות היחיד ספקו טמא**. ומטמאין מספק כל אדם וכלים **[א]** שהיו עמו ברשות היחיד שהיה שם בראשונה. ואדם וכלים שהיו עמו ברשות הרבים לאחר שהוציאוהו מרשות היחיד, טהורין, דספק טמאה ברשות הרבים הוא, וספקו טהור: **רבי שמעון אומר רשות הרבים מפסקת**. כיון דחשבין ליה כחי לאחר שהוציאוהו מרשות היחיד לרשות הרבים, ומטהרין לכלים ואדם שהיו עמו ברשות הרבים דשפא חי הוא, איך נחשבהו מת למפרע קדם שיצא מרשות היחיד, על כרחך אין יכולין לטמא מספק אדם וכלים שהיו עמו ברשות היחיד בראשונה, הואיל ורשות הרבים שהוציאוהו שם באחרונה מפסקת שאתה מחשיבו כחי ומטהרת אדם וכלים שהיו עמו שם. ואין הלכה כרבי שמעון: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט [א] ומירי כשאדם אוזח בפלים. דאי לא תימא הכי הוה דבר שאין בו דעת לשאל וטהורים: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם המסוכן. הוא המתעלף והוא ספק אם הוא חי או שהוא מת בעת שנגע בו ואמר רבי שמעון רה"ר מפסקת כוונתו שזה המתעלף אשר ספקו ברה"י טמא ואחר הוציאוהו לרה"ר אותו אשר נגע בו שם טהור ואחר הכניסוהו לרה"י פעם שנית הנה אשר נגע בו בזה ברה"י טמא ואשר נגע בו ברה"י הראשונה קודם שיצא לרה"ר ישוב טהור מאחר שאמרנו שאשר שנגע בו ברה"ר טהור לפי שהוא שם בחזקת חי הנה מן הראוי שיהי טהור אשר נגע בו לפני זה והוא ברה"י כי איך יאמר שהוא עתה ברה"ר חי ולפני זה כשהיה ברה"י היה מת זה יהיה שקר וזהו ענין אמרו רה"ר מפסקת ר"ל יסור משפט הספק הקודם ברה"י ולשון התוספת בביאור מאמר רבי שמעון כן הוא ור"ש מטהר שהיה ר' שמעון אומר רה"ר מפסקת למפרע שאינו יכול לומר מת היה ברה"י וחי ברה"ר ואין הלכה כר"ש: (רמב"ם)

פרק ו - משנה ב

ארבעה ספקות רבי יהושע מטמא וחכמים

מְטַהֲרִין. פִּיצוּד. הַטְּמֵא עוֹמֵד וְהַטְּהוֹר עוֹבֵר,
הַטְּהוֹר עוֹמֵד וְהַטְּמֵא עוֹבֵר, הַטְּמֵאָה בְּרִשּׁוֹת
הַיְחִיד וְטְהָרָה בְּרִשּׁוֹת הַרְבֵּים, טְהָרָה בְּרִשּׁוֹת
הַיְחִיד וְטְמֵאָה בְּרִשּׁוֹת הַרְבֵּים, סָפֵק נִגַּע סָפֵק
לֹא נִגַּע, סָפֵק הָאֶהֱיֵל סָפֵק לֹא הָאֶהֱיֵל, סָפֵק
הַסֵּיט סָפֵק לֹא הַסֵּיט, רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ מְטַמֵּא,
וְחֻכְמֵים מְטַהֲרִין :

ר"ע מברטנורה **הטמא עומד**. מצרע עומד תחת האהל או תחת האילן :
וטהור עובר. דרדך שם, ספק נגע ספק לא נגע, או ספק האהיל האהל או
האילן על שניהם ונטמא הטהור, ספק לא האהיל ולא נטמא. או שהיה
הטהור עומד והמצרע עובר. פרוש אחר, כגון השרץ בפי החלדה והנבלה
בפי הפלב, עברו בין הטהורים, או הטהורים עברו ביניהן, חכמים
מטהרים אם ספק נגע ספק לא נגע, מפני שאין לטמאה מקום, כדתנן
לעיל פרק הזורק טמאה **(ב)**. ולפי פרוש זה, ספק האהיל ספק לא
האהיל ליכא לאוקמא אהד רישא דטמא עומד וטהור עובר, דבטמאת
אהל אין חלוק בין יש מקום לטמאה **(ג)** בין אין מקום לטמאה,
כדהוכחנו לעיל פרק הזורק טמאה: **טמאה ברשות היחיד וטהרה**
ברשות הרבים. כגון חנות הפתוחה לרשות הרבים, ספק נכנס ספק לא
נכנס: **רבי יהושע מטמא**. דסבר ספק ברשות היחיד ורבים המשתתפים
בו, בתר רשות היחיד אזלינן וספקו טמא. ורבנן סברי, בתר רשות
הרבים אזלינן וספקו טהור. ואין הלכה כרבי יהושע: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט **(ב)** בפרק ב' דעדינות משנה ז' רבי יהושע מטהר בהד דלעיל,
דהתם לא כתב הר"ב דאדם או חזו, והכא באדם העובר ויש בו דעת לשאל.
והרמב"ם דמפרש כפרוש ראשון פסק התם כרבי יהושע, והכא דלא כותיה:
(ג) אין צריך לזה, דספק האהיל קאי אכזית מת בפי העורב דתנן נמי התם
גביהו דשרץ וחלדה. ועין תוספות יום טוב: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם הספק הראשון שיהי מצורע תחת אהל ועבר איש טהור לשם
ונסתפק לו אם הגיע תחת אהל אחד עם המצורע ונטמא כפי מה שהתבאר
בי"ג מנגעים או לא נהיה עמו באהל אחד והספק השני שיהיה איש טהור
תחת אהל ועבר איש מצורע תחת זה אהל ונסתפק לו אם עמד המצורע בעת
עברו ונטמא האיש הטהור או לא עמד כפי מה שביארנו שם [צ"ל ובוה] מזה
הפרק אמר באחרית ההלכה ספק האהיל ספק לא האהיל והספק הג'
שיהיה דבר טמא ברה"י ודבר טהור ברה"ר ונגע באחד מהן או הסיטו או
האהיל עליו אם היה אחד מהן ממה שיטמא באהל ולא ידע אם נגע בדבר
הטמא או בדבר הטהור והספק הרביעי שהדבר הטמא ברה"ר ודבר הטהור

ברה"י ונפל הספק ג"כ באיזה מהן נגע ורבי יהושע ידין בטומאה בכל ספק
מהן ואין הלכה כר' יהושע: (רמב"ם)

פרק ו - משנה ג

אֵילָן שֶׁהוּא עוֹמֵד בְּרִשׁוֹת הַרְבִּים וְהִטְמְאָה
בְּתוֹכוֹ, עָלָה לְרֵאשׁוֹ, סָפֵק נֶגַע סָפֵק לֹא נֶגַע,
סָפֵקוֹ טָמֵא. הַכֵּנִיס יָדוֹ לְחוֹר שְׂיֵשׁ בּוֹ טָמְאָה,
סָפֵק נֶגַע סָפֵק לֹא נֶגַע, סָפֵקוֹ טָמֵא. חֲנוּת שֶׁהוּא
טָמֵא וּפְתוּחַ לְרִשׁוֹת הַרְבִּים, סָפֵק נִכְנָס סָפֵק
לֹא נִכְנָס, סָפֵקוֹ טָהוֹר. סָפֵק נֶגַע סָפֵק לֹא נֶגַע,
סָפֵקוֹ טָהוֹר. שְׁתֵּי חֲנִיּוֹת, אֶחָד טָמֵא וְאֶחָד
טָהוֹר, נִכְנָס לְאֶחָד מֵהֶן, סָפֵק לְטָמֵא נִכְנָס
סָפֵק לְטָהוֹר נִכְנָס, סָפֵקוֹ טָמֵא:

ר"ע מברטנורה עָלָה לְרֵאשׁוֹ. רֵאשׁוֹ שֶׁל אֵילָן חָשׁוּב רִשׁוֹת הַיְחִיד: הַכֵּנִיס
יָדוֹ לְחוֹר שְׂיֵשׁ בּוֹ טָמְאָה. הַחוֹר חָשׁוּב רִשׁוֹת הַיְחִיד, וְאֵף עַל פִּי שֶׁהָאָדָם
עוֹמֵד בְּרִשׁוֹת הַרְבִּים, כִּינּוֹן שֶׁהַכֵּנִיס יָדוֹ לְחוֹר, כְּעוֹמֵד בְּרִשׁוֹת הַיְחִיד דְּמִי.
וְאֵף עַל גַּב דְּהָאֵילָן וְהַחוֹר לֹא הוּוּ רִשׁוֹת הַיְחִיד אֲצֵל שַׁבֵּת, הוּוּ רִשׁוֹת
הַיְחִיד אֲצֵל טָמְאָה **[ד]**: חֲנוּת שֶׁהוּא טָמֵא וּפְתוּחַ לְרִשׁוֹת הַרְבִּים. הוּוּ
כָּל הַחֲנוּת כְּלָה כְּטָמְאָה הַמְּנַחֵת בְּרִשׁוֹת הַרְבִּים, וְכֵשֶׁם שֶׁאִם הָיָה שְׂרָץ
בְּרִשׁוֹת הַרְבִּים סָפֵק נֶגַע בּוֹ סָפֵק לֹא נֶגַע סָפֵקוֹ טָהוֹר, הֵכָא נִמְיֵי סָפֵק נִכְנָס
לְחֲנוּת זֶה סָפֵק לֹא נִכְנָס, סָפֵקוֹ טָהוֹר. אֲבָל אִם הָיוּ שְׁתֵּי חֲנִיּוֹת אַחַת
טָהוֹרָה וְאַחַת טָמְאָה, סָפֵק לְטָמֵא נִכְנָס סָפֵק לְטָהוֹר נִכְנָס, סָפֵקוֹ טָמֵא
[ה], דְּהוּוּא לִיָּה סָפֵק טָמְאָה בְּרִשׁוֹת הַיְחִיד: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט **[ד]** הוּוּאֵל וְאִין הָאָדָם יָכוֹל לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶם וְאִינוּ רְגִיל לְהִלָּךְ
בָּהֶן. הַרְמַב"ם: **[ה]** דְּהָא וְדָאֵי נִכְנָס לְרִשׁוֹת הַיְחִיד. וְעֵין תוֹסֵפוֹת יוֹם טוֹב:
(עיקר תוי"ט).

רמב"ם עוד יתבאר לך בזה הפרק שרשות היחיד לענין טומאה אין מתנאו שיהיה רה"י גם כן לענין שבת ולכן לא יעלה בלבבך שזה האילן בו תנאי בהעלותו או בעביו וכן החור אבל אין תנאי בזה אלא אע"פ שראש האילן והחור בהיות האדם אינו יכול להשתמש בהן אינו רגיל להלוך בהן הנה הן רה"י לטומא' טמא וספקו טמא וידוע הוא שהחנו' רה"י ואם היתה החנות טמא ופתחו ברה"י הנה כלל החנויות כמו דבר טמא ברה"י כמו שאילו השרץ ברה"י וספק נגע ספק לא נגע ספיקו טהור ג"כ זה החנות הטמא אשר הוא ברה"י אם נסתפק אם נכנס בו או לא נכנס ספיקו טהור אמנם אם נפל הספק באיזה חנות נכנס וכל אחד מהן רה"י הנה הוא ספק טומאה ברה"י אשר ספיקו טמא : (רמב"ם)

פרק ו - משנה ד

כָּל שְׂאֵתָה יְכוּל לְרַבּוֹת סְפִיקוֹת וְסִפְקֵי סְפִיקוֹת,
בְּרִשׁוֹת הַיְחִיד, טָמֵא **(ו)**. בְּרִשׁוֹת הָרַבִּים, טָהוֹר
(ז). כִּיצַד, נִכְנָס לְמַבּוּי וְהִטְמֵאָה בְּחֵצֵי **(ח)**, סִפְקֵי
נִכְנָס סִפְקֵי לֹא נִכְנָס, טְמֵאָה בְּבֵית, סִפְקֵי נִכְנָס
סִפְקֵי לֹא נִכְנָס, וְאֶפְלוּ נִכְנָס, סִפְקֵי הִיָּתָה שֵׁם
סִפְקֵי לֹא הִיָּתָה שֵׁם, וְאֶפְלוּ הִיָּתָה שֵׁם, סִפְקֵי
שֵׁשׁ בָּהּ כְּשֶׁעוֹר סִפְקֵי שְׂאִין בָּהּ כְּשֶׁעוֹר, וְאֶפְלוּ
שֵׁשׁ בָּהּ, סִפְקֵי טְמֵאָה סִפְקֵי טְהוֹרָה, וְאֶפְלוּ
טְמֵאָה, סִפְקֵי נֶגַע סִפְקֵי לֹא נֶגַע, סִפְקוֹ טָמֵא. רַבִּי
אֶלְעָזָר אֹמֵר, סִפְקֵי בִיָּאָה, טָהוֹר. סִפְקֵי מִנְעֵ
טְמֵאָה, טָמֵא :

ר"ע מברטנורה סִפְקֵי בִיָּאָה טָהוֹר. מִשּׁוּם דְּבִעֵינָּן דּוּמְיָא דְּסוּטָה, דְּוָדָא
נִסְתַּרְתָּה אֶלָּא דְּסִפְקֵי נֶגַע סִפְקֵי לֹא נֶגַע, דְּלֹא יִדְעֵינָּן אִם נִטְמֵאת, וְקָרִיָּה

רְחֲמָנָא טַמְאָה, דְּכִתִּיב (בְּמִדְבָּר ד) וְנִסְתֵּרָה וְהִיא נְטֻמְאָה. אָבֵל סִפְק בִּיאָה טְהוֹר : (ר״ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {ו} **טמא**. דְּמִן הַדִּין אֶפְלוּ חַד סִפְק טְהוֹר דְּאוֹקְמָה אַחֲזָקָה, אֶלָּא דִּילְפִינָן מְסוּטָה, וְאִם כֵּן מָה לִּי חַד סִפְק וּמָה לִּי כְּמָה סִפְקִי. תּוֹסְפוֹת : {ז} **טהור**. אִיִּדִי קִתְּנִי. דְּהָא אֶפְלוּ חַד סִפְקָא טְהוֹר : {ח} **והטמאה כו'**. לֹא טַמְאָה וְדָאִית, אֶלָּא כְּלוּמַר מָה שְׁמַבִּיא עֲלֵינוּ לְסִפְק אִם נְטֻמָּא אוֹתוֹ דְּבַר הוּא בְּחֻצָּר : (עיקר תוי"ט).

רמב"ם ידוע שהחצר רה"י כמו הבית וכל זה דבור מבואר ואין הלכה כר"א : (רמב"ם)

פרק ו - משנה ה

נְכַנְס לְבִקְעָה בְּיָמוֹת הַגְּשָׁמִים, וְטַמְאָה בְּשָׂדֵה פְּלוּנִית, וְאָמַר, הֲלִכְתִּי לְמָקוֹם הַלֵּז וְאִינִי יוֹדֵעַ אִם נְכַנְסְתִּי לְאוֹתוֹ הַשָּׂדֵה וְאִם לֹא נְכַנְסְתִּי, רַבִּי אֶלְעָזָר מְטָהָר, וְחַכְמֵי מְטַמְּאִין :

ר"ע מברטנורה **בקעה**. שְׂדוֹת שֶׁל אֲנָשִׁים הַרְבֵּה, וּבִימֹת הַגְּשָׁמִים שֶׁהֵן חַרוּשׁוֹת וְזָרוּעוֹת יֵשׁ לָהֶן דִּין רְשׁוּת הַיְחִיד, לְפִי שְׁבָנֵי אָדָם נִזְהָרִים מִלְּהַלֵּךְ עַל גְּבֵי הַזָּרְעִים שֶׁלֹּא יִפְסִידוּ : **רבי אלעזר מטהר**. דְּהוּי לִיה סִפְק בִּיאָה, וְאִין כָּל הַבִּקְעָה חֲשׁוּבָה כְּשָׂדֵה אַחַת, לְפִי שֶׁהַשָּׂדוֹת חֲלוּקִים בְּמִצְרֵי שְׂלָהֶם : (ר"ע מברטנורה).

רמב"ם הבקעה. השדות אשר יחרשו ויזרעו והם בימות הגשמים רה"י לענין טומאה ושבת כמו שהתבאר בזה הפרק וסבת זה שבוזה הזמן לא ילך בהן אדם לבלתי יפסידו ברגליהם ואם היה השדה מכלל השדות טמאה ואמר אני נכנסתי בזאת הבקעה אשר בה שדות הרבה ולא נודע אם הלך בזה השדה אם לא ר"א מטהר לפי שהוא ספק ביאה וחכמים מטמאים כפי העיקר אשר קדם מסברתם שספק טומאה ברה"י טמא בין שיהיה ספק ביאה או ספק נגיעה והלכה כחכמים : (רמב"ם)

פרק ו - משנה ו

סֶפֶק רְשׁוֹת הַיְחִיד, טָמֵא, עַד שְׂיֵאמֹר לֹא נִגְעָתִי. סֶפֶק רְשׁוֹת הָרַבִּים טְהוֹר, עַד שְׂיֵאמֹר נִגְעָתִי. אֵיזוֹ הִיא רְשׁוֹת הָרַבִּים. שְׁבִילֵי בַּיִת גְּלָגוּל, וְכֵן פְּיוּצָא בָהוֹן, רְשׁוֹת הַיְחִיד לְשַׁבָּת, וְרְשׁוֹת הָרַבִּים לְטַמְאָה. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, לֹא הִזְכְּרוּ שְׁבִילֵי בַּיִת גְּלָגוּל, אֶלָּא שֶׁהֵם רְשׁוֹת הַיְחִיד לְכַךְ וּלְכַךְ. הַשְּׁבִילִים הַמְּפַלְשִׁים לְבוֹרוֹת וּלְשִׁיחִים וּלְמַעְרוֹת וּלְגִתּוֹת **[י]**, רְשׁוֹת הַיְחִיד לְשַׁבָּת וְרְשׁוֹת הָרַבִּים לְטַמְאָה:

ר"ע מברטנורה עד שֵׂיֵאמֹר לֹא נִגְעָתִי. לאו דוֹקָא שְׂיֵאמֹר בְּרִי לִי שְׂלֵא נִגְעָתִי, דְּהוּא הַדִּין הֵיכָא דְאִיכָא מִיַּדִּי לְמַתְּלֵי בֵּיה שְׂלֵא נִגְעַ **[ט]**: שְׁבִילֵי בַּיִת גְּלָגוּל. מְקוּם עָגַל וְעוֹלָה וְיֹזֶרֶד, וְאִין רַב עִם יְכוּלִין לְלַכְתּוּ בְּאוֹתוֹן שְׁבִילִין: רְשׁוֹת הַיְחִיד לְשַׁבָּת. לאו רְשׁוֹת הַיְחִיד מִמֶּשׁ, אֶלָּא פְּרָמְלִית נִינְהוּ. וְאִמַּאי קָרִי לֵה רְשׁוֹת הַיְחִיד, לְפִי שְׂאִינְהָ רְשׁוֹת הָרַבִּים. וְכֵן הָא דְתַנֵּן בְּסַמּוּדָא, הַבְּקָעָה בִּימּוֹת הַחֲמֵה רְשׁוֹת הַיְחִיד לְשַׁבָּת, לאו רְשׁוֹת הַיְחִיד מִמֶּשׁ, אֶלָּא פְּרָמְלִית. וְהַשְּׁתָּא כֹּל הַנִּי גּוֹנֵי דְתַנֵּן הֵכָא דְהוּוּ רְשׁוֹת הָרַבִּים, מִיָּרִי כְּגוֹן דְּלִיכָא תְּלַתָּא בְּשַׁעָה שְׁנוּלֵד הַסֶּפֶק, וְאֶפְלוּ הַכִּי כִּיּוֹן דְּרַבִּים מְצוּיִין שָׁם, כְּרְשׁוֹת הָרַבִּים דְּמִי. דְּאִי בְּדְאִיכָא תְּלַתָּא בְּהֵהִיא שְׁעָתָא שְׁנוּלֵד הַסֶּפֶק בְּהָא, אֶפְלוּ בְּחֻדְרֵי חֻדְרֵי טְהוֹר, דְּיִלְפִינן מְסוּטָה דְּהוּי רְשׁוֹת הַיְחִיד, מְשׁוּם דְּלִיכָא תַּמָּן אֶלָּא תְּרִי, בּוּעַל וְנִבְעָלַת: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט **[ט]** כְּדַמוּכַח בְּפִסְחִים דְּף ט'. הַר"ש. וְעֵינן שָׁם בְּתוֹסְפוֹת דְּבוֹר הַמִּתְחִיל סֶפֶק, דְּמוּכַח דְּדוֹקָא בְּסֶפֶק סֶפֶקָא וְאַחַד מֵהוֹן הוּא סֶפֶק הַרְגִּיל. וְלִשׁוֹן הָרַמְבַּ"ם, עַד שְׂיֵאמֹר וְדָאִי שְׂלֵא נְטַמְאָתִי: **[י]** לְבוֹרוֹת כּוּי. שְׂיֵהִיָּה בְּרֵאשׁ הַמְּבוּי חֲפִירָה בְּקַרְקַע כְּמוֹ בּוֹר כּוּי וְיַעֲמֵד זֶה מְקוּם כְּתוּל וְיִשׁוּב מְבוּי

שְׁאִינוּ מְפֹלֵשׁ, לְפִי שְׁלֹא יוּכַל אָדָם לְבֹא מִצַּד אֶחָד וּלְצִאת מִצַּד אֲחֵר.
הַרְמַב"ם : (עיקר תוי"ט).

רמב"ם שבילי בית גלגול. מקומות [מוכנים] [כ"ה בד"נ]. לא ילך בהן המון העם. וענין מפולש'י לשיחין שיהיה בראש המבוי חפירה נחפרה בקרקע אם בור או שיח או מערה ויעמוד להן זה מקום כותל וישוב מבוי שאינו מפולש לפי שלא יוכל האדם לבא מצד אחד ולצאת מצד אחר וכבר ביארנו בראש שבת (דף ו.ו.) ובשארית מסכת שבת (דף קיז.). ועירובין (דף כב.): משפטי רשויות שבת מה הן ובאלה השרשים אשר ביארנו שם תדע אי זה מקום יהיה רה"י ואיזה רה"ר לענון שבת בתנאי המבוארים בכל רשות מהן כפי מה שבארנו שם: (רמב"ם)

פרק ו - משנה ז

הַבְּקָעָה, בְּיָמוֹת הַחֲמָה **[יא]**, רְשׁוֹת הַיְחִיד
לְשֶׁבֶת וְרְשׁוֹת הָרַבִּים לְטַמְאָה. וּבְיָמוֹת
הַגִּשְׁמִים **[יב]**, רְשׁוֹת הַיְחִיד לְכָף וּלְכָף :

ר"ע מברטנורה וְרְשׁוֹת הָרַבִּים לְטַמְאָה. דְּבִימֹת הַחֲמָה שְׂכִיחֵי אֵינְשֵׁי
דְּאֶזְלֵי בָּהּ לְקַצֵּר וּלְדוֹשׁ וּלְחַרֵּשׁ הַקָּרְקַע, לְזַרְעָה לְשָׁנָה הַבָּאָה : בְּיָמוֹת
הַגִּשְׁמִים. שְׁהִיא זְרוּעָה, אֵין אָדָם נִכְנָס לָּהּ : (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט **[יא]** בְּיָמוֹת הַחֲמָה. מִשְׁתַּעֲקֵר הַתְּבוּאָה מִתּוֹכָהּ. תּוֹסַפְתָּא : **[יב]**
וּבְיָמוֹת הַגִּשְׁמִים. מִשְׁתַּרְדַּד רְבִיעָה שְׁנִיָּה. שְׁמֶשֶׁם וְאֵילָף גְּדֻלִים הַזְּרָעִים
וּדְרִיסֵת הַרְגָּל מְזַקֵּת לָהֶם : (עיקר תוי"ט).

רמב"ם הבקעה בימות הקיץ ואע"פ שלא ילכו בה ההמון אך ישתמשו בה הקוצרים ועושה הקציר והדישה וחרישת הקרקע להכניח לזריעה במה שיבא ולכן נהיתה רה"ר לטומאה אמנם בימות הגשמים כאשר לא יכנס בה ולא ישתמש אדם אחר לפי שיפסידוה ברגליהן ולא לאחד מהן ג"כ שום עסק בה לפי שכבר נחרשה ונזרעה והגשמים ירדו תמיד ולא נשאר זולת לענין צמיחת התבואה לבד וכבר נתבאר במסכת שבת (דף ו.ו.) שאמרם שהבקעה היא רה"י לענין שבת לומר שאינה רה"ר ואמנם היא כרמלית כמו שביארנו שם אלא אם יהיה לו מחיצה מוקפת בה גבוה מ"ט כי אז היא

רה"י לשבת כמו שבארנו בש"ס ובתוספתא אמרו אלו הן ימות החמה משתעקר התבואה מתוכה ואלו הן ימות הגשמים משתרד רביעה שניה וכבר ביארנו זמן רביעה שניה פעמים רבות בפיאה ובנדריים ובזולתן: (רמב"ם)

פרק ו - משנה ח

בְּסִילְקֵי, רְשׁוֹת הַיְחִיד לְשֶׁבֶת וְרְשׁוֹת הָרַבִּים לְטַמְּאָה. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אִם עוֹמֵד הוּא בַּפֶּתַח הַזֶּה וְרוֹאֶה אֶת הַנִּכְנָסִין וְאֶת הַיּוֹצְאִין בַּפֶּתַח הַלְּזוֹ, רְשׁוֹת הַיְחִיד לְכַדּוֹ וּלְכַדּוֹ. וְאִם לָאוּ, רְשׁוֹת הַיְחִיד לְשֶׁבֶת וְרְשׁוֹת הָרַבִּים לְטַמְּאָה:

ר"ע מברטנורה בְּסִילְקֵי. פְּלִטָּא גְדוּלָּה. וְהָכִי אָמְרִינן בְּפֶרֶק ב' דִּיּוֹמָא [נדף] לְשֶׁבֶת הַגְּזִית כְּמִין בְּסִילְקֵי גְדוּלָּה הֵיטְהָ: וְרוֹאֶה אֶת הַנִּכְנָסִין וְאֶת הַיּוֹצְאִין. דְּכִי רוֹאֶה הַנִּכְנָסִים וְהַיּוֹצְאִים חֲשִׁיבָא רְשׁוֹת הַיְחִיד טְפִי. וְאִין הִלְכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה: (ר"ע מברטנורה).

רמב"ם בסילקי. הוא בנין גדול מאד נמשך לרוחב הפתחים כמו המקומות אשר יבנו להקהיל העם והוא מבנין המלכים ולזה יאמרו בסילקי של מלכים ואין הלכה כרבי יהודה: (רמב"ם)

פרק ו - משנה ט

הַפָּרוֹן, רְשׁוֹת הַיְחִיד לַשַּׁבָּת וְרְשׁוֹת הַרְבִּים
לַטְמָאָה. וְכֵן הַצְדָּדִין. רַבִּי מֵאִיר אֹמֵר,
הַצְדָּדִין, רְשׁוֹת הַיְחִיד לְכָךְ וּלְכָךְ:

ר"ע מברטנורה הַפָּרוֹן. דוֹמָה לְבִסְיִלְקִי, וַיֵּשׁ לוֹ שְׁנֵי פְתָחִים מְכֻנָּיִם זֶה
כְּנֶגֶד זֶה **[יג]**: וְכֵן הַצְדָּדִין. מִכָּאן וּמִכָּאן לְפָרוֹן, חֲשִׁיבֵי נִמְי רְשׁוֹת הַרְבִּים,
כִּיּוֹן שְׂרָבִים מִשְׁתַּמְשִׁין בְּאוֹתָן צְדָדִין: **רַבִּי מֵאִיר אֹמֵר הַצְדָּדִין רְשׁוֹת**
הַיְחִיד. שְׂאֲמָצַע הַפָּרוֹן בְּלֶבֶד עֲשׂוּי לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ רְבִים, וְלֹא הַצְדָּדִין. וַאֲיִן
הִלְכָה כְּרַבִּי מֵאִיר: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט [יג] וְקָשָׁה, לְפָלוֹג רַבִּי יְהוּדָה כְּמוֹ בְּמִתְנִיתִין דְּלַעִיל. וּבְתוֹסַפְתָּא
גְּרַסִּין בְּדַרְבֵּי יְהוּדָה אֶפְכָא, וְאֵתִי שְׁפִיר. וּבְר"שׁ מְפָרֵשׁ, פָּרוֹן, מְגִדֵּל שְׁשַׁלְשׁ
רוּחוֹתֶיהָ בְּתוֹךְ הַיָּם וְרוּחַ אַחַת לִיבְשָׁה. וַאֲיִנוּ עֲנִין לְבִסְיִלְקִי דְּלַעִיל: (עיקר
תוי"ט).

רמב"ם כִּבֵּר נִתְבָּאֵר בְּתוֹסַפְתָּא שֶׁזֶה הַבְּנִין אֲשֶׁר יִקְרָאוּהוּ פָרוֹן הוּא דוֹמָה
לְבִסְיִלְקִי וַיְהִיָּה לוֹ שְׁנֵי פְתָחִים מְכוּוּנִים זֶה כְּנֶגֶד זֶה כִּזְאֵת הַצּוּרָה וְחַכְמִים
אוֹמְרִים שְׂכוּלוֹ רְשׁוֹת הַרְבִּים לְטוֹמָאָה כֹּאֲשֶׁר יִשְׁתַּמֵּשׁ וּבֵהֵן הַרְבִּי וְר"מ
אוֹמֵר שֶׁהַצְדָּדִין מֵהֵן אֲשֶׁר יִשְׁתַּמְשׁוּ הָאֲנָשִׁי הוּא רְשׁוֹת הַיְחִיד לְטוֹמָאָה
וּבְאֲמָצַע לְבַד רַה"ר לְטוֹמָאָה וַאֲיִן הִלְכָה כְּר"מ: (רמב"ם)

פֶּרֶק ו - מִשְׁנָה י

הָאֶסְטוֹנִית, רְשׁוֹת הַיְחִיד לַשַּׁבָּת וְרְשׁוֹת
הַרְבִּים לַטְמָאָה. חָצַר שְׁהַרְבִּים נְכַנְסִים בְּזוֹ
וְיוֹצְאִים בְּזוֹ, רְשׁוֹת הַיְחִיד לַשַּׁבָּת וְרְשׁוֹת
הַרְבִּים לַטְמָאָה:

ר"ע מברטנורה הָאֶסְטוֹנִית. מְקוֹם צָר כְּאִמָּה רַחֵב, גְּבוּהָ אֲרַבְעָה אוֹ
חֲמִשָּׁה טְפָחִים, עוֹמֵד לְפָנֵי הַחֲנִיּוֹת שֶׁהַסּוֹחְרִים יוֹשְׁבִים שָׁם: (ר"ע
מברטנורה).

רמב"ם כבר נתבאר בגמרת ושבת (שם) שהאיצטבא היא כרמלית ואמרנו פה רה"י לשבת רוצה לומר שהוא אינה רה"ר וכבר ביארנו תנאי כרמלית וגדרה בראש שבת : (רמב"ם)

פרק

פרק ז - משנה א

הקָדָר שֶׁהֵנִיחַ אֶת קִדְרוֹתָיו וַיֵּרַד לְשֵׁתוֹת, הַפְּנִימִיּוֹת טְהוֹרוֹת, וְהַחִיצוֹנוֹת טְמֵאוֹת. אָמַר רַבִּי יוֹסִי, בְּמָה דְבָרִים אָמוּרִים, בְּמִתְרוֹת. אֲבָל בְּאַגּוּדוֹת, הַכֹּל טְהוֹר. הַמּוֹסֵר מִפְּתָחוֹ לְעַם הָאָרֶץ, הַבֵּית טְהוֹר, שֶׁלֹּא מָסַר לוֹ אֶלֶּא שְׂמִירַת הַמִּפְתָּח :

ר"ע מברטנורה הקָדָר שֶׁהֵנִיחַ אֶת קִדְרוֹתָיו. מוֹכֵר הַקְּדָרוֹת שֶׁהוּא חֵבֵר, שֶׁהֵנִיחַ קִדְרוֹתָיו בְּרְשׁוֹת הַרְבִּים, וַיִּגְלִין לְתֵת בְּצַדֵּי רְשׁוֹת הַרְבִּים אֲבָנִים גְּדוֹלוֹת אוֹ יִתְדוֹת לְהַרְחִיק הָעַגְלוֹת שֶׁלֹּא יִזְיָקוּ הַכְּתָלִים, וּמִתּוֹךְ שֶׁהֵיִתְדוֹת הַלָּלוּ דוֹחֲקוֹת אֶת רְשׁוֹת הַרְבִּים, וְזֶה הֵנִיחַ קִדְרוֹת אֶצְלָם, דָּחַק גַּם הוּא אֶת הַדֶּרֶךְ יוֹתֵר, וְהַעוֹבְרִין מִתַּחַכְכִּים בָּהֶן וּבְגִדֵיהֶם עוֹבְרִים עַל פִּי אֲוִירוֹ **[א]**, וּבְגִדֵי עַם הָאָרֶץ טְמֵאִין הֵן וּמִטְמְאִין אֶת הַחִיצוֹנִיּוֹת : **בְּמָה דְבָרִים אָמוּרִים בְּמִתְרוֹת.** שֶׁהַעוֹבְרִים וְשָׁבִים מִסִּיטִין אוֹתָן **[ב]** : **אֲבָל בְּאַגּוּדוֹת.** שְׂאֵי אֶפְשָׁר לְהַסִּיטוֹן, הַכֹּל טְהוֹר. וְאִין הִלְכָה כְּרַבִּי יוֹסִי :

שְׁלֹא מִסֹּר לֹו אֵלֶּא שְׁמִירַת הַמִּפְתָּח. וְלֹא סִמְכָא דְעֵתִיָּה לְהַכְּנֵס, מִפְּנֵי שֶׁהוּא נִתְפָּס עָלָיו כְּגֹנֵב: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט [א] הַר"ש. וְאִין הִלְשׁוֹן מִדְּקָדֵק, שְׁהָרִי לֹא מְצִינֵו שְׁאֵהֵל מִטְּמֵא אֵלֶּא בְּמַת כּוֹי. וְהָוָה לִיָּה לְמִימַר וּבְגִדֵיהֶם נִכְנָסִים לְפִיָּהֶם, שְׁאֵז טְמֵא מְאֹוִירוֹ: **[ב]** וְתִימָה, דְּלִקְמֹן מִשְׁנָה ה' פִּרְשׁ שְׁאִין עִם הָאָרֶץ מִטְּמֵא בְּהֶסֶט. וְהִרְמִיבִים לְפִי גִרְסָתוֹ כְּתַב, שְׁמָא יִנְיַע הַזָּב. וּמִכָּל מְקוֹם קָשָׁה, אֲמַאי חוֹשְׁשִׁים לְהֶסֶט, וּמַאי שְׁנָא מְהָא דְּפָרֵק ה' מִשְׁנָה ז' וְעַל בְּגָדָיו הוֹלְכִין אַחַר הָרֵב: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם יָשׁוּבוּ הַחִיצוֹנוֹת טְמֵאוֹת לְפִי שֶׁהָאֲנָשִׁים יָבִאוּ שֵׁם וַיִּגְעוּ בָהֶן וּרְיִ יוֹסִי אוֹמֵר שֶׁאִם הָיוּ כּוֹלֵן בְּשִׁבְכָה אַחַת הֵנָּה הַכֵּל טְמֵא [נ"א שְׁמָא] שֶׁלְּפַעֲמִים יִנְיַע הַזָּב הַכֵּל וַיְהִיֹו טְמֵאִים בְּהִיסָט הַזָּב וְאִפְיִי הַקְּדֵרוֹת אֲשֶׁר לֹא נִגַּע בָּהֶם וְאִין הַלְכָה כְּרַבִּי יוֹסִי: (רמב"ם)

פֶּרֶק ז' - מִשְׁנָה ב

הַמְּנִיחַ עִם הָאָרֶץ בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ עֵר וּמְצָאוֹ עֵר, יָשׁוֹן וּמְצָאוֹ יָשׁוֹן, עֵר וּמְצָאוֹ יָשׁוֹן, הַבֵּית טָהוֹר, יָשׁוֹן וּמְצָאוֹ עֵר, הַבֵּית טְמֵא, דְּבָרֵי רַבִּי מְאִיר. וְחֻכְמִים אוֹמְרִים, אִין טְמֵא אֵלֶּא עַד מְקוֹם שֶׁהוּא יָכוֹל לְפָשֵׁט אֶת יָדוֹ וְלָגַע:

ר"ע מברטנורה יָשׁוֹן וּמְצָאוֹ עֵר הַבֵּית טְמֵא. כָּל מָה שֶׁבְּבֵית טְמֵא, דְּחִיְשִׁינֵן שְׁמָא כְּשֶׁהִקִּיץ מִשְׁנָתוֹ נִגַּע בְּכָלִים שֶׁבְּבֵית שְׁלֹא רָאָה אוֹתָם מִתְּחִלָּה כְּשֶׁהָיָה יָשׁוֹן, שְׁכֹן דְּרָךְ בְּנֵי אָדָם לְמִשְׁמֵשׁ וְלִבְדֵּק בְּמָה שְׁלֹא רָאוּ מֵעוֹלָם. אֲבָל עֵר וּמְצָאוֹ עֵר, לֹא חִיְשִׁינֵן, שְׁכָבֵר רָאָה כָּל אֲשֶׁר בְּבֵית כְּשֶׁהָיָה עֵר: עַד מְקוֹם שֶׁהוּא יָכוֹל לְפָשֵׁט אֶת יָדוֹ. כָּל הַכָּלִים שֶׁיָּכוֹל לְהִגִּיעַ לָהֶם כְּשִׁיּוֹשִׁיט יָדוֹ מִן הַמְּקוֹם שֶׁהָיָה יָשׁוֹן שֵׁם, חִיְשִׁינֵן לְהוֹי שְׁמָא נִגַּע בָּהֶם, אֲבָל לֹא חִיְשִׁינֵן שְׁמָא הִלְךְ בְּבֵית וְנִגַּע בְּכָלִים. וְהִלְכָה בְּחֻכְמִים: (ר"ע מברטנורה).

רמב"ם כבר התבאר בחגיגה (דף כג.) שמגע עם הארץ טמא ושמא נגע בבגדים או בכלים (טמאים) ואמרו הבית טמא ר"ל כל הכלים והבגדים אשר בבית וחכמים אומרים שכל מה שאפשר שיגיעהו אם ישלח ידו הוא אשר נטמא שאולי שלח ידו אליו בעת שהקיץ לראותו כאשר לא ראהו קודם זה והלכה כחכמים : (רמב"ם)

פרק ז - משנה ג

הַמְּנִיחַ אֲמָנִים בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ, הַבֵּית טָמֵא, דְּבָרֵי רַבִּי מֵאִיר. וְחַכְמִים אוֹמְרִים, אֵין טָמֵא אֶלָּא עַד מְקוֹם שֶׁהוּן יְכוּלִין לִפְשֹׁט אֶת יָדָם וְלָגֵעַ :

ר"ע מברטנורה הַמְּנִיחַ אֲמָנִים וְכוּ'. מְשוּם דְּאֲמָנִין סָמְכוּ דְּעֵתִיָּהוּ לְמִשְׁמֵשׁ כָּל אֲשֶׁר בְּבֵית, וְסִלְקָא דְּעֵתָא דְּבִתָּא מוֹדוּ חַכְמִים לְרַבִּי מֵאִיר דְּכָל הַבֵּית טָמֵא, קָא מְשַׁמַּע לֶן דְּאֶפְלוּ בְּאֲמָנִין פְּלִיגֵי רַבְּנָן עָלֶיהָ וְאֲמָרֵי דְּאֵין טָמֵא אֶלָּא עַד מְקוֹם שֶׁהוּן יְכוּלִין לִפְשֹׁט אֶת יָדָם וְלָגֵעַ. וְהִלְכָה כְּחַכְמִים : (ר"ע מברטנורה).

רמב"ם אלו האומנים הן עמי הארץ והיה עולה במחשבתנו שבהיותם משתמשים בכל הבית שיהיה כל מה שבבית טמא אצל החכמים והודיעונו שאפ"י האומנים לא יטמאו אלא כל מה שאפשר שנגעו בו מבלי רדת אל הדבר ההוא או לעלות על דבר גבוה ואז ישיגהו וכן נתבאר בתוספתא והלכה כחכמים : (רמב"ם)

אֵשֶׁת חֵבֵר {ג} שֶׁהִנִּיחָה לְאִשְׁתּוֹ עִם הָאָרֶץ טוֹחֲנֵת בְּתוֹךְ בֵּיתָהּ, פְּסָקָה הֶרְחִימָהּ, הַבֵּית טָמֵא {ד}.
לֹא פְּסָקָה הֶרְחִימָהּ, אֵין טָמֵא אֶלָּא עַד מְקוֹם שֶׁהִיא יְכוּלָה לְפָשֵׁט אֶת יָדָהּ וּלְגַע. הָיוּ שְׂתֵי יָמִים, בֵּין כָּךְ וּבֵין כָּךְ, הַבֵּית טָמֵא, שְׁאַחַת טוֹחֲנֵת וְאַחַת מְשַׁמֶּשֶׁת {ה}, דְּבָרֵי רַבִּי מֵאִיר. וְחֻכְמֵי אֹמְרִים, אֵין טָמֵא אֶלָּא עַד מְקוֹם שֶׁהוּא יְכוּלִין לְפָשֵׁט אֶת יָדוֹ וּלְגַע:

ר"ע מברטנורה אֵשֶׁת חֵבֵר. שֶׁנֶּאֱמַר עַל הַטְּהָרוֹת, דְּאִשְׁתּוֹ חֵבֵר הָרִי הִיא כְּחֵבֵר: שֶׁהִנִּיחָה לְאִשְׁתּוֹ עִם הָאָרֶץ. שֶׁאֵינָה נֶאֱמַרְת, דְּאִשְׁתּוֹ עִם הָאָרֶץ וּבָנָיו כְּמוֹתוֹ, עַד שֶׁיִּקְבְּלוּ עֲלֵיהֶם דְּבָרֵי חֵבְרוֹת: פְּסָקָה הֶרְחִימָהּ. גְּמָרָה טְחִינְתָהּ וּפְסָקָה מְלֻטָּחוֹן. דְּכָל זְמַן שֶׁהִיא עֲסוּקָה בְּמִלְאכְתָּהּ בְּרַחֲמֵי אֵינָה הוֹלֶכֶת וּמְשַׁמֶּשֶׁת בְּבֵיתָהּ: וְחֻכְמֵי אֹמְרִים וְכוּ'. וְהִלְכָה כְּחֻכְמֵי: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {ג} אֵשֶׁת כו'. דְּסָלְקָא דְעֵתָךְ שְׁחֻכְמֵי מוֹדִים לְרַבִּי מֵאִיר בְּאִשָּׁה, לְפִי שֶׁהִיא רַבַּת הָעֲסָקִים וְהַמְשֻׁמוֹשׁ בְּדְבָרִים שְׂאִינָם נוֹגְעִים לָהּ, קָמְשָׁמַע לָן. הַרְמְב"ם: {ד} טָמֵא. וְחֻכְמֵי אֹמְרִים דְּבִסְיָפָא, קָמָא נְמִי אֶדְהֵקָא: {ה} מְשַׁמֶּשֶׁת. כְּמוֹ מְשַׁמֶּשֶׁת, מְלֻטָּחוֹן כִּי מְשַׁמֶּשֶׁת [בְּרַאשֵׁית לֵא]. הַר"ש: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם מעקרנו הוא שאשת חבר הרי היא כחבר ובניו ובני ביתו הרי הם כחבר ואשת עם הארץ ובניו ובני ביתו הרי הם כמוהו להיות בחזקת הטומאה וכבר ביארנו זה בזרעים והיה עולה בדעתנו שחכמים מודים לר"מ באשה לפי שהיא רבת העסקים והמשמוש בדברים שאינם נוגעים לה ושהיא כו' המותרים והשמירה ממה שלא יוחד ושהיא תמשש על מה שלא תפקד ותחפש ותהפך והשמיענו שאין חולקין אפי' בנשים והלכה כחכמים: (רמב"ם)

פרק ז - משנה ה

הַמְּנִיחַ עִם הָאָרֶץ בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ לְשֹׁמְרוֹ, בְּזֶמַן שֶׁהוּא רוֹאֶה אֶת הַנִּכְנָסִין וְאֶת הַיּוֹצְאִין, הָאֲכָלִים וְהַמְּשָׁקִים וְכֻלֵּי חֶרֶס הַפְּתוּחִים, טְמֵאִים. אֲבָל הַמְּשַׁכְּבוֹת וְהַמּוֹשְׁבוֹת וְכֻלֵּי חֶרֶס הַמְּקַפֵּין צְמִיד פְּתִיל, טְהוֹרִין. וְאִם אֵינוֹ רוֹאֶה לֹא אֶת הַנִּכְנָסִין וְלֹא אֶת הַיּוֹצְאִין, אֶפְלוּ מוּבָל, אֶפְלוּ כְּפוֹת, הֵכֵל טְמֵא **[ז]** :

ר"ע מברטנורה בְּזֶמַן שֶׁהוּא רוֹאֶה. בְּזֶמַן שֶׁבַעֵל הַבַּיִת יָכוֹל לִרְאוֹת הַנִּכְנָסִין בְּבֵית וְהַיּוֹצְאִין מִן הַבַּיִת : הָאֲכָלִין וְהַמְּשָׁקִין וְכוּ' טְמֵאִין. דְּחִישִׁינָן שְׂמָא נִגַע בְּהֵן הַשּׁוֹמֵר הִזָּה שֶׁהוּא עִם הָאָרֶץ : אֲבָל הַמְּשַׁכְּבוֹת וְהַמּוֹשְׁבוֹת וְכוּ' טְהוֹרִין. שְׂאִין עִם הָאָרֶץ עוֹשֶׂה מְשַׁכֵּב וּמוֹשֵׁב וְאֵינוֹ מְטַמֵּא בְּהֶסֶט, דְּלֹא גָזְרוּ אֶלָּא עַל טְמֵאת מִנְּעוּ בְּלִבָּד **[ז]** : וְלֹא אֶת הַיּוֹשְׁבִים. אֵף עַל פִּי שְׂאִים עוֹמֵד רוֹאֶהוּ, כִּיּוֹן שֶׁאֵינוֹ רוֹאֶה אֶת הַיּוֹשֵׁב, הֵכֵל טְמֵא : אֶפְלוּ מוּבָל. אֶפְלוּ הִזָּה הַשּׁוֹמֵר הִזָּה שֶׁהוּא עִם הָאָרֶץ, מוּבָל, שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לִילָד אֶלָּא אִם כֵּן מוּבִילִים אוֹתוֹ : וְאֶפְלוּ כְּפוֹת וְקִשׁוֹר הֵכֵל טְמֵא. שְׂלֹא מְטַמְּאִין לְהוּ מְשׁוּם מְשַׁכֵּב וּמוֹשֵׁב שֶׁל עִם הָאָרֶץ, אֶלָּא מְשׁוּם דְּחִישִׁינָן שְׂמָא נִכְנָס שֶׁם נִכְרִי אוֹ אִשָּׁה נֹדֵה וְיִשְׁבָּה וְהִסִּיטָה **[ח]** וְטַמְּאָה אֶת הֵכֵל : (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט **[ז]** דְּהֶסֶט וּמְדָרְס חֲמָרָא יִתְרָה הִיא, וְאִין יְכוּלִין לְעַמֵּד בָּהּ. וְכַעֲיִן הָא דְּאִיתָא בְּסוּף פְּרָק ו' דְּבָבָא מְצִיעָא. עֵינֵן שָׁם. תּוֹסְפוֹת. וְעֵינֵן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב : **[ז]** טְמֵא. וְקִשָּׁה, הָא תִּנּוּן פְּרָק ח' מְשֻׁנָּה ה', אֶשֶׁת עִם הָאָרֶץ כּוּ' הַבַּיִת טְהוֹר. וְיֵשׁ לוֹמֵר, דְּשִׂאֲנֵי הָכָא שֶׁהַפְּקִיד בֵּיתוֹ לְעַם הָאָרֶץ, שְׂאִין עִם הָאָרֶץ מְקַפֵּיד עַל חֲבָרוֹ. הַר"שׁ : **[ח]** וּמְשׁוּם כְּלֵי הַמְּקוֹף צְמִיד פְּתִיל נִקֵּט וְהִסִּיטָה, דְּאֵינוֹ רָאוּי לְמְשַׁכֵּב וּמוֹשֵׁב : (עיקר תוי"ט).

רמב"ם כִּבְר יָדַעַת שְׂאוּכְלִין וּמְשַׁקִּין טוֹמְאָתָן קֵלָה וְכֵן כְּלֵי חֶרֶס לֹא יִהְיֶה אִב הַטּוֹמְאָה וְלִכְּן גָּזְרוּ שִׁיטְמָא כֹּל מַה שְׁבִבִית מֵאֵלָה הַמִּינִים מִפְּנֵי שְׁמִירַת עִם הָאָרֶץ אִמְנָם הַמְּשַׁכְּבוֹת וְהַמּוֹשְׁבוֹת אֲשֶׁר הֵן אִב הַטּוֹמְאָה לֹא נִדִּין עֲלֵיהֶן שֶׁהֵם שָׁבוּ מְשַׁכֵּב הַזֶּב אֶלָּא כִּשְׁלֹא יִהְיֶה בַּעַל הַבַּיִת רוֹאֶה מִי שִׁיכְנַס בְּבֵית וְלֹא מִי שִׁיצָא מִמֶּנּוּ וּנְפָרַד עִם הָאָרֶץ בְּשְׁמִירָה וְכֵן כְּלֵי חֶרֶס הַמּוֹקַפֵּין צְמִיד פְּתִיל לֹא יִטְמְאוּ בְּמַגַּע טוֹמְאָה אֶלָּא בְּמִשָּׂא הַזֶּב כְּמוֹ שֶׁהַתְּבַאֵר מִדְּבָרֵינוּ בְּפִתְיַחַת

זה הסדר וכבר ביארנו זה בעדיות ולזה לא נדין עליהם בטומאה עד שיפרד עם הארץ בו מבלי פחד ולא נשאר לו מי שיראו :

והמובל. הוא חתוך הידים והרגלים עד שלא יכול להעתק עד שיקחום בריאים וישאום ולזה נקרא מובל מאמרו יובל שי (תהלים עו) וכבר נאמר שהמובל את המצורע אשר אבריו יפלו עד שלא יוכל לעמוד ולא להמשך ועם כל זה להיות הבית מגיע ברשות עם הארץ שב כמו ביתו של עם הארץ שהכל טמא : (רמב"ם)

פרק ז - משנה ו

הַגְּבָאִים שֶׁנִּכְנְסוּ לְתוֹךְ הַבַּיִת, הַבַּיִת טָמֵא. אִם יֵשׁ עִמָּהֶן גּוֹי, נֶאֱמָנִים לֹמֵר לֹא נִכְנְסָנוּ, אֲבָל אִין נֶאֱמָנִים לֹמֵר נִכְנְסָנוּ אֲבָל לֹא נִגַּעְנוּ. הַגְּנָבִים שֶׁנִּכְנְסוּ לְתוֹךְ הַבַּיִת, אִין טָמֵא אֶלָּא מְקוֹם רַגְלֵי הַגְּנָבִים. וּמָה הֵן מְטַמְּאִין. הָאֶכְלִים וְהַמְשֻׁקִים וְכֻלֵי חֶרֶס הַפְּתוּחִין. אֲבָל הַמְשֻׁכָּבוֹת וְהַמּוֹשְׁבוֹת וְכֻלֵי חֶרֶס הַמְּקַפִּין צְמִיד פְּתִיל, טְהוֹרִים. אִם יֵשׁ עִמָּהֶן נִכְרִי אוֹ אִשָּׁה, הֵכֵל טָמֵא :

ר"ע מברטנורה הגבאים שניכנסו לבית. [ישראלים] שהן גבאין של מלך לגבות מיד ישראל כסף גלגלתא ומסים וארנוניות, והן עמי הארץ, ונכנסו לביתו לעבט עבוטו: **הבית טמא.** כל כלי הבית טמא, לפי שמחפשין בכל הבית: **אם יש עמהן גוי נאמנים לומר לא נכנסנו.** וכל שכן אם אין עמהן נכרי הן יותר ויותר נאמנים לומר שלא נכנסנו. אלא משום סיפא נקט לה, דקתני אבל אין נאמנים לומר נכנסנו ולא נגענו, דדוקא אם יש עמהם נכרי אין נאמנים, דמרתתי מן הנכרי שפא

יַעֲנִישׁם {ט} אִם לֹא יִחַפְּשׂוּ כָּל הַבַּיִת וְעַל כָּרְחֻדָּם הֵם מִמְשַׁמְשִׁין כָּל אֲשֶׁר בַּבַּיִת. אָבֵל אִם אֵין עִמָּהֶם נְכָרִי, נֶאֱמָנִים אַף בְּזָה לֹאמַר נִכְנְסֵנוּ אָבֵל לֹא נִגְעָנוּ: אִם יֵשׁ עִמָּהֶן נְכָרִי אוֹ אִשָּׁה. שְׁגָזְרוּ עַל הַנְּכָרִים לְהִיּוֹת כְּזָבִים לְכָל דְּבָרֵיהֶם. וְהָאִשָּׁה, שְׁמָא הִיא נְדָה אוֹ זָבָה {י}: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {ט} דְּמִירֵי בְּנֵי חָשׁוּב שְׁאִימְתוּ עֲלֵיהֶן. גְּמָרָא: {י} מַה שְׁאִין כּוֹן בְּאִישׁ, שְׁאִינוּ רְגִיל בְּזִיבוֹת: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם אלה הגבאים גם כן הן עמי הארץ *נראה דזה טעות המעתיק וצ"ל כמו בר"ש וברע"ב (והעיקר אצלנו שהן ממשכנין על הצדקה ואפי" בע"ש) ואם באו אל הבית לקחת המשכון טימאו לכל מה שבבית אלא אם יהיה עמהם עובד כוכבים וסבת זה מה שזכרו בתוספת' מפני שאימת עובד כוכבים עליהם ולא ישלחו ידיהן וכבר התבאר בתוספתא שהגבאים אם לא יהי' המשכון בידיהם ולא היה שם ביניהן מעיד שנכנסו לבית ואמרו הן נכנסנו ולא נגענו נאמנים שהפה שאסר הוא הפה שהתיר [ואם היו אחרים מעידים שנכנסו אין נאמנים לומר לא נגענו] אמנם הגנבים אשר דרכם לבד הוא אשר בחזקת טומאה לפי שהן לא ירצו בלכתן בבית עדים: אם היה עובד כוכבי' עמהם אשר הוא כזב לכל דבריו ומטמא משכב ומושב או אשה הנה כל מה שבבית בחזקת טומאה אפילו המשכבות והמושבות: (רמב"ם)

פרק ז - משנה ז

הַמְנִיחַ אֶת כְּלָיו בְּחֵלוֹן שֶׁל אוֹדֵי־אֲרִין, רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה מְטִהֶר. וְחֻכְמִים אוֹמְרִים, עַד שִׁיתֶן לוֹ אֶת הַמִּפְתָּח אוֹ חוֹתָם אוֹ עַד שִׁיעֲשֶׂה סִימָן. הַמְנִיחַ אֶת כְּלָיו מִגַּת זוֹ לְגַת הַבָּאָה, כְּלָיו טְהוֹרִין. וּבִישְׂרָאֵל, עַד שִׁיאֲמַר בְּלִבִּי הִיא לְשִׁמְרָם:

ר"ע מברטנורה אוֹדֵי־אֲרִין. הַבְּלִינִין בְּעֲלֵי הַמְּרַחֲצוֹת יֵשׁ לָהֶן חֲלוֹנוֹת חֲלוֹנוֹת, וְכָל מִי שֶׁנִּכְנַס לְמְרַחֵץ נוֹתֵן בְּגָדָיו כָּל אֶחָד בְּחֵלוֹן וְנוֹעֵל עָלָיו

בְּדִלְתָּ שְׁבַחְלוֹן: רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה מְטָהֵר. מִשְׁעָה שֶׁנַּעַל הַדִּלְתָּ בְּפָנָי הַחֲלוֹן. וְלֹא חִישִׁינָן שְׁמָא יִגַּע שָׁם אָדָם טָמֵא, מֵאַחַר שֶׁנִּתְפָּס עָלָיו כְּגִנְבִּי: עַד שִׁיתָן לְתוֹכוֹ מִפְתָּח. וְאַף עַל פִּי שֶׁנִּתְּנָה הַמִּפְתָּח בְּיַד הַבֶּלֶן שֶׁהוּא עִם הָאָרֶץ, הָאֵתָּן לְעֵיל הַמּוֹסֵר מִפְתָּח לְעַם הָאָרֶץ הַבֵּית טְהוֹר: אוֹ עַד שִׁיעֲשֶׂה לוֹ סִימָן. לְהַכִּיר בּוֹ שֶׁלֹּא נִגַּע אָדָם שָׁם. וְהִלְכָה כְּחַכְמִים: הַמְּנִיחַ אֶת כְּלָיו. כְּלָים שֶׁבְּצַר בָּהֶם בְּטְהָרָה בְּשָׁנָה זוֹ, מְנִיחַ אוֹתָם לְבָצֵר בָּהֶם בְּטְהָרָה לְשָׁנָה הַבְּאֵה: בְּנִכְרֵי כְּלָיו טְהוֹרִין. גְּרָסִינָן. כְּלוּמַר אִם הִנִּיחוּ אֶצְלַי נִכְרֵי אֵין בָּהֶם מְשׁוּם אֶסוּר יֵין נֶסֶד: [יא], דְּלֹא חִישִׁינָן שְׁמָא לְקַחַן הַנִּכְרֵי בְּלֹא יְדִיעַת יִשְׂרָאֵל לַעֲשׂוֹת בְּגַת: וּבִישְׂרָאֵל. דְּחוּשֵׁשׁ לָהֶן מְשׁוּם טְמֵאָת מִגַּע, טְמֵאִים אִם הִסִּיחַ דַּעְתּוֹ מֵהֶן, עַד שִׁיאֲמַר בְּלִבִּי הִיָּה לְשִׁמְרָם. וְיֵשׁ סְפָרִים דְּלֹא גְרָסִי בְּנִכְרֵי, אֶלְכָּא הַמְּנִיחַ כְּלָי מִגַּת זוֹ לְגַת הַבְּאֵה כְּלָיו טְהוֹרִים, וּמִיָּרֵי בְּכַהֵן הַלּוּקָח יֵין שֶׁל תְּרוּמָה מֵעַם הָאָרֶץ וּמְנִיחַ כְּלָיו אֶצְלוֹ כְּדִי שִׁיקַח מִמֶּנּוּ לְגַת הַבְּאֵה, וְהוֹאִיל וְכָלִים שֶׁל כַּהֵן הֵן, מְרַתֵּת עִם הָאָרֶץ וְלֹא נִגַּע בָּהוּ. אֲבָל אִם הַכָּלִים הֵן שֶׁל יִשְׂרָאֵל שְׁרוּצָה לַעֲשׂוֹת יֵינוּ בְּטְהָרָה, לֹא מְזַדְּהָר בָּהוּ עִם הָאָרֶץ כְּלָי הַאי, וְחִישִׁינָן דְּלִמָּא נִגַּע בָּהוּ אָדָם טָמֵא, אִם הִסִּיחַ דַּעְתּוֹ מֵהֶן, עַד שִׁיאֲמַר בְּלִבִּי הִיָּה לְשִׁמְרָם: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט [יא] דְּלַעֲנֵן טְמֵאָת מִגַּע מֵאֵי שְׁנָא נִכְרֵי וּמֵאֵי שְׁנָא יִשְׂרָאֵל. הַר"שׁ: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם אודיארין. הבלנין שבמרחצאות חלונים ישימו כל איש לבושו בחלון מהן ויכנס אל המרחץ ולא לה חלונות פתחים ודלתות ואמר רבי אלעזר בן עזריה שהוא מעת שסגר הפתח על לבושו הנה הן בחזקתם לפי שלא ישלח איש ידו לפתוח חלון סגור וחכמים אומרים שהן טמאים לפי שכבר נגע בהן טמא אלא כשסגר עליו הדלת נשא המפתח לבלני לפי שהוא אע"פ שהיה עם הארץ לא מסר לו אלא שמירת המפתח כמו שהתבאר בפרק ראשון או ישים חותם מטיט וכיוצא בו על הפתחים כמו שהתבאר בתוספתא או ירשום רשום יקבל ממנו מופת שלא נפתח החלון ולא נגע אדם בכלים. ואמרו המניח כליו מגת זו לגת הבאה הוא שיהיה הכהן לוקח תירוש של תרומה מזה עם הארץ ועזב כלי הבציר על טהרתם במקום מהגת הוא יבצור בהן בשנה הבאה אע"פ שלא ידע אם נגע בהן שהנשים ג"כ ישמרו מהן ואפי' נעלם מהן לידיעתם שהוא כהן וחזקת הדבר אשר הוא אצלו טהור הנה הוא ישראל כל עוד שנעלם מלשומרן והוא נטמא הוא אמרו עד שיאמר בלבי היה לשומרו ואין הלכה כרבי אלעזר בן עזריה: (רמב"ם)

פרק ז - משנה ח

מִי שֶׁהָיָה טָהוֹר, וְהִסִּיעַ אֶת לְבוֹ מִלְּאָכֶל, רַבִּי יְהוּדָה מְטִהֶר, שֶׁדָּרָךְ טִמְאִין פּוֹרְשִׁין מִמֶּנּוּ. וְחַכְמִים מְטִמְאִים. הָיוּ יָדָיו טְהוֹרוֹת וְהִסִּיעַ אֶת לְבוֹ מִלְּאָכֶל, אֶף עַל פִּי שֶׁאָמַר יוֹדֵעַ אֲנִי שֶׁלֹּא נִטְמְאוּ יָדַי, יָדָיו טִמְאוֹת, שֶׁהַיָּדַים עֲסֻקְנִיּוֹת:

ר"ע מברטנורה מי שֶׁהָיָה טָהוֹר. כִּהֵן שֶׁהָיָה טָהוֹר לְאָכֶל בְּתַרוּמָה, וְהִסִּיעַ דַּעְתּוֹ מִלְּאָכֶל עוֹד בְּתַרוּמָה: שֶׁדָּרָךְ טִמְאִים פּוֹרְשִׁים מִמֶּנּוּ. הַטִּמְאִים שְׂיֹדְעִים בּוֹ שֶׁהוּא טָהוֹר, פּוֹרְשִׁים מִמֶּנּוּ, הַלְכָךְ לֹא חִישִׁינן שְׂמָא נִגַע בְּאֶדָם טִמְא וְטִמְאָהוּ: וְחַכְמִים מְטִמְאִין. מֵאַחַר שֶׁהִסִּיעַ דַּעְתּוֹ **[יב]**. וְהִלְכָה כְּחַכְמִים: הָיוּ יָדָיו טְהוֹרוֹת. בְּהֵא מוֹדָה רַבִּי יְהוּדָה דְאָפְלוּ אָמַר יוֹדֵעַ אֲנִי שֶׁלֹּא נִטְמְאוּ יָדַי: יָדָיו טִמְאוֹת. וּפּוֹסְלִין אֶת הַתַּרוּמָה, מֵאַחַר שֶׁהִסִּיעַ דַּעְתּוֹ מִלְּאָכֶל, לְפִי שֶׁהַיָּדַים עֲסֻקְנִיּוֹת הֵן וְנִגַע **[יג]** וְלֹא אֲדַעְתִּיהָ: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט [יב] פְּרוּשׁ, מְטַהֵרֵת גּוֹפוֹ. אֲבָל הָא דְפָרְק ג' דְּחִגְיָה מְשַׁנָּה ג' דְאִין צְרִיךְ טְבִילָה אֶלְא לְקַדְשׁ, אֲיָרִי שֶׁלֹּא הִסִּיחוּ דַּעְתָּם מְטַהֵרֵת גּוֹפָם אֶלְא מֵאֲכִילָה, וּמְשׁוּם מַעֲלָה דְקַדְשׁ חִישִׁינן שְׂמָא הִסִּיחוּ דַּעְתָּם גַּם מְטַהֵרֵת גּוֹפָם. אֲבָל לְהַצְרִיכָם גַּם כֵּן הַזָּאָה שְׁלִישִׁי וּשְׁבִיעִי שְׂמָא נִטְמְאוּ בְּמַת לֹא גָזְרוּ, מֵאַחַר שְׂיֹדְעִים שֶׁלֹּא הִסִּיחוּ דַּעְתָּם מְטַהֵרֵת גּוֹפָם. כְּסָף מְשַׁנָּה: **[יג]** בְּמִקּוֹם הַטְּנִפֹת. וּצְרִיכִים נְטִילָה לְנִגְיַעַת תַּרוּמָה. אֲבָל לֹא חִישִׁינן שְׂמָא יָגְעוּ בְּטִמְאָה, דָּאִם כֵּן לְבִיעֵי כָּל גּוֹפּוֹ טְבִילָה. וְעוֹד, לְמָה הַיָּדַים שְׁנִיּוֹת, לִיחוּשׁ שְׂמָא נִגְעוּ בְּאֵב הַטִּמְאָה. כְּסָף מְשַׁנָּה: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם רצה לומר כהן טהור לאכול בתרומה אם פנה ממחשבתו מהכין לאכול בתרומה ולא ישמור נפשו ולא ידע בנפשו ג"כ טומאה רבי יהודה אומר הרי היא בחזקת טהרה לפי שהטמאים לא יגעו בו לדעתו שהוא טהור לאכול בתרומה וחכ"א שהוא נטמא בהסח הדעת לענין תרומה וסבת זה מה שזכר שהידים עסקניות ר"ל רבות ההתעסקות ולפעמים נגע בטומאה והוא לא ידע וזה מכלל י"ח דבר שגזרו שהידים תפסול את התרומה ואף ע"פ שלא ידע להן טומאה כמו שהתבאר בסוף זבים והל' כחכמים: (רמב"ם)

פרק ז - משנה ט

הָאִשָּׁה שֶׁנִּכְנְסָה לְהוֹצִיא פֶת לְעַנִּי, וַיִּצְאָתָּה וּמִצְאָתָּה עוֹמֵד בְּצַד כְּפָרוֹת שֶׁל תְּרוּמָה, וְכֵן הָאִשָּׁה שֶׁיִּצְאָתָּה וּמִצְאָתָּה אֶת חֲבֵרְתָּה חוֹתֶה גְחָלִים תַּחַת קִדְרָה שֶׁל תְּרוּמָה, רַבִּי עֲקִיבָא מְטַמֵּא, וְחַכְמַיִם מְטַהְרִין. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן פִּילָא, וְכִי מִפְּנֵי מָה רַבִּי עֲקִיבָא מְטַמֵּא וְחַכְמַיִם מְטַהְרִין. מִפְּנֵי שֶׁהַנְּשִׂימַיִם **{יד}** גְּרַגְרָנִיּוֹת הֵן, שֶׁהֵיא חֲשׂוּדָה לְגִלּוֹת אֶת הַקִּדְרָה שֶׁל חֲבֵרְתָּה, לֵידַע מַה הִיא מִבְּשַׁלְתָּ **{טז}** :

ר"ע מברטנורה **גְּרַגְרָנִיּוֹת**. זוללות ומתאוות למאכל **{טו}**. תרגום כי הייתי זוללה (איכה א), ארי הויתי גרגרנית. והלכה פחכמים : (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט **{יד}** **מפני כו'**. כלומר, אבל בעני מודה רבי עקיבא : **{טו}** וענינו, הומות לאכל **{אף}** מן הגרגרת : **{טז}** **לידע כו'**. ואם יכשר בעיניה תאכל ממנו : (עיקר תוי"ט).

רמב"ם גרגרניות. הומות לאכול מן הגרגרת והוא השפוי כובע ותרגום (איכה א) כי הייתי זוללה בתרגום ירושלמי ארי הויתי גרגרנית והלכה כחכמים : (רמב"ם)

פרק ח - משנה א

הָדָר עִם עַם הָאָרֶץ בְּחָצֵר, וְשָׂכַח כָּלִים בְּחָצֵר, אֲפֵלוּ חֲבִיּוֹת מִקְפּוֹת צָמִיד פְּתִיל, אוֹ תַנּוּר מִקָּף צָמִיד פְּתִיל, הָרִי אֵלוֹ טִמְאִין. רַבִּי יְהוּדָה מְטִיֵּהר בְּתַנּוּר בְּזִמָּן שֶׁהוּא מִקָּף צָמִיד פְּתִיל. רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר, אִף הַתַּנּוּר טִמֵּא {א}, עַד שֶׁיַּעֲשֶׂה לוֹ מַחְצָה גְבוּהָ עֲשָׂרָה טַפָּחִים:

ר"ע מברטנורה הָדָר עִם עַם הָאָרֶץ. מִקְפּוֹת צָמִיד פְּתִיל. טִמְאוֹת, מְשׁוּם אֲשֶׁתוֹ נָדָה, שֶׁמָּא הִסִּיטָה וַיִּשְׁבָּה וְטִמְאָה אֶת הַכֹּל: רַבִּי יְהוּדָה מְטִיֵּהר בְּתַנּוּר. מְשׁוּם דָּאִי אֲפֻשֶׁר לְהַסִּיטוֹ, דְּסִתְמוּ מִחֲבֵר קֶצֶת, שֶׁעוֹשִׂין לוֹ טַפְלָה לְחֲבֵרוֹ בְּאָרֶץ. וּמֵאֵן דְּמִטְמֵא סֵבֵר גְּזָרִינֵן מִחֲבֵר אִטוּ שְׂאִינוּ מִחֲבֵר. וְאִין הִלְכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {א} רַבִּי יוֹסִי כו'. לְפָרוּשֵׁי מִלְתָּא דְתַנָּא קָמָא אֲתִי: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם כבר ידעת שהחצר יקרא שלפני הבתים וכל השכנים משתמשים בו ואם היה התנור בנוי ולא היה אפשר בו היסט והוא גם כן מוקף צמיד פתיל ואינו מטמא מגבו הנה בהוראתו בבתים הנה יוסר הצמיד פתיל וישיבהו ור' יהודה אומר שאין בתנור דבר שיקח שיצטרך לכל זה ואין הלכה כרבי יהודה והלכה כר' יוסי: (רמב"ם)

פרק ח - משנה ב

הַמִּפְקִיד כָּלִים אֶצֶל עִם הָאָרֶץ, טְמֵאִים טְמֵא
מֵת וְטְמֵאִין מִדָּרֶס. אִם מִכִּירוֹ שֶׁהוּא אוֹכֵל
בְּתְרוּמָה, טְהוּרִין מִטְמֵא מֵת, אֲבָל טְמֵאִין
מִדָּרֶס. רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר, אִם מָסַר לוֹ תְּבֵה
מִלֶּאָה בְּגָדִים, בְּזֵמַן שֶׁהִיא רוֹצֶצֶת, טְמֵאִין
מִדָּרֶס. אִם אֵינָה רוֹצֶצֶת, טְמֵאִין מִדָּף, אֶף עַל
פִּי שֶׁהִמְפִּיתָח בְּיַד הַבְּעָלִים :

ר"ע מברטנורה הַמִּפְקִיד כָּלִים אֶצֶל עִם הָאָרֶץ טְמֵאִים טְמֵא מֵת. וְצָרִיכִין
הַזָּאָה שְׁלִישֵׁי וּשְׁבִיעֵי : אִם מִכִּירוֹ. אִם הָעַם הָאָרֶץ מִכִּיר בְּמִפְקִיד שֶׁהוּא
כֹּהֵן אוֹכֵל בְּתְרוּמָה, זֶהִיר עַל הַפְּקֻדוֹן שְׁלוֹ שְׁלֵא יִטְמְאוּנוּ בְּמֵת, וְאֵינוֹ
צָרִיךְ הַזָּאָה : אֲבָל טְמֵאִין מִדָּרֶס. מִשּׁוּם אֲשֶׁתּוֹ נָדָה שְׁמָא יֵשֵׁבָה עֲלֵיהֶן,
דְּאֵינוֹ נִזְהָר מִטְמֵאֵת אֲשֶׁתּוֹ : בְּזֵמַן שֶׁהִיא רוֹצֶצֶת. שֶׁהַכֶּסֶף דוֹחֵק הַבְּגָדִים
מִחֲמַת שֶׁהִיא מִלֶּאָה בְּיוֹתֵר : טְמֵאִים מִדָּרֶס. הַבְּגָדִים. דְּכִשְׁאֲשֶׁתּוֹ יוֹשֶׁבֶת
עַל הַתְּבֵה אוֹ נִשְׁעֶנֶת עֲלֶיהָ, מְכַבְּדֵת עַל הַבְּגָדִים : אִם אֵינָה רוֹצֶצֶת טְמֵאִין
מִדָּף. כְּלוּמַר טְמֵאָה קְלָה, לְטֵמֵא אֲכָלִין וּמִשְׁקִין, כְּמוֹ עַל גִּבּוֹ שֶׁל זָב
שְׂאִינוֹ מִטְמֵא בְּגָדִים : אֶף עַל פִּי שֶׁהִמְפִּיתָח בְּיַד בְּעָלִים. דְּחִישִׁינוּ שְׁמָא
הַסִּיטָה : (ר"ע מברטנורה).

רמב"ם כבר בארנו בפתיחת זה הסדר משפטי הכלים אם היו טמאין
טומאת מת ולזה אמר שהן ג"כ במדרגת טמא מת ובהיות זה העם הארץ
יודע שזה אשר הפקיד אצלו אוכל תרומה הנה הוא כהן ישמרם מטומאת
מת והוא נאמן באמרו לא נטמאו במת ואף על פי שהוא עם הארץ כמו
שביארנו בעשירי מכלים אמנם נשארה בהן טומאת מדרס לפי שפעמים
תשב עליהן אשתו נדה והוא לא ימחה בידה להיותו עם הארץ וכבר ביארנו
שרוצצת רצה לומר נלחצת וענין זה ר' יהודה אומר אם היו אלה הבגדים
מעוכים קצתם בקצתן בארון עד שילחצם כסוי הארון הנה אז אפשר שתשב
עליהן אשתו נדה אמנם אם היתה בלתי מלאים בגדים אבל ישאר בין הכסוי
ובין הבגדים ריקות לא תשב עליהם אמנם יטמא טומאת מדף לבד ר"ל שהן
ישוּבו כְּמוֹ כָלִים שְׁנִישְׂאוּ עִיג הַזָּב אֲשֶׁר יִטְמָאוּ טוּמְאָה קְלָה לְטֵמֵא אוֹכְלִין
וּמִשְׁקִין כְּמוֹ שְׂבִיאָרְנוּ בְּרֵאשׁוֹן מְכֻלִּים וְכְמוֹ שִׁיתְבָּאָר בְּזָבִים (פ"ב) וְשֵׁם
יִתְבָּאָר לֶךְ שֶׁהַכָּלִים אֲשֶׁר יֵשֵׂא הַזָּב יִקְרָא מִדָּף וְאִמֵּר אֶעֱיֵף שֶׁהִמְפִּיתָח בִּיד

הבעלים אשר היה אומר אף על פי שיהיה אפשר להן שיהיו טהורים הודיענו שהן טמאים ובתוספתא נאמנים עמי הארץ על טבילת טמא מת ואין נאמנים על טבילת מדף רצה לומר אם אמרו טהרנו זה אשר היה טמא מדף ואין הלכה כר' יוסי : (רמב"ם)

פרק ח - משנה ג

המאבד ביום ומצא ביום, טהור. ביום ומצא בלילה, בלילה ומצא ביום, ביום ומצא ביום שלאחריו, טמא. זה הכלל, כל שיעבר עליו הלילה או מקצתו, טמא. השוטח כלים, ברשות הרבים, טהורין. וברשות היחיד, טמאין. ואם היה משמרן, טהורים {ה}. נפלו והלך להביאן, טמאים {ו}. נפל דליו לתוך בורו של עם הארץ והלך להביא במה יעלנו, טמא, מפני שהנח ברשות עם הארץ שעה אחת :

ר"ע מברטנורה המאבד ביום ומצא ביום טהור. דמסתמא אם היה אדם מוצאו ונוגע בו היה מגביהו {ב}, כדרך מוצא אבדה. אבל בלילה, אפלו שעה אחת דלא חזי ליה, חישנין שפמא נגע בו אדם טמא ולא ראהו. ומתניתין ברשות הרבים דספקו טהור אירי, ואף על פי כן בלילה טמאים מדרס וטמא מת {ג}. אבל ברשות היחיד דספקו טמא, בין ביום בין בלילה טמאים. והכי איתא בתוספתא: **ברשות הרבים טהורים ברשות היחיד טמאין**. דאין כאן אלא ספק שפמא נגע בהן {ד} נכרי או עם הארץ, הלכך ברשות הרבים דספקו טהור, טהורים. ברשות היחיד דספקו טמא, טמאים: **מפני שהנח ברשות עם הארץ**. וכל מה שבבית עם הארץ הוי טמא מת וצריך הזאה: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {ב} וְנוֹטְלוּ לוֹ: {ג} וְקִשָּׁה, דְּבִתּוֹסְפֹתָא תְּנִי טְהוֹר מְטַמְּאֵת מֵת. וְכֵן כָּתַב הַרְמְב"ם. וְכָתַב הַר"שׁ, דְּטַעְמָא מְשׁוּם דְּנִכְרִים וְנָשִׁים שְׂכִיחִי, מֵת לֹא שְׂכִיחַ, וּמִתְנִיתִין דְּתֵנָּא טַמָּא, הֵיכֵן מְדַרְס. וְכָל מִיּוֹדֵי דְלֹא חֲזִי לְמַדְרָס, טַמָּא מִנְעֵ זָב: {ד} דְּלִמְדָרְס לֹא חִישִׁינְוּ, שְׂאִין דְרָדָּה הַעוֹבְרִים לְדָרְס עַל הַבְּגָדִים הַשְּׁטוּחִים לִיבֵשׁ, אֲבָל אֶפְשָׁר שְׁנַגְעוּ בָהֶם. מַה שְׂאִין כֵּן בְּאַבְדָּה שְׂאִין רוֹאִין, וְלָכֵן אֵין לְחַלְקַ בְּזָה בֵּין יוֹם לְלֵילָה כְּמוֹ בְּאַבְדָּה. וְכִשְׁמִשְׁמָרוֹ, אֶפְלוּ נְגִיעָה לֹא נִגְעִי. כְּסָף מְשֻׁנָּה: {ה} טְהוֹרִין. וְקָא מְשַׁמַּע לָן דְּלֹא חִישִׁינְוּ דְלִמָּא אֲתִי חַד וְנִגְעַ וְלֹא אֲדַעְתִּיהּ: {ו} טַמְּאִים. מִפְּנֵי שְׁנַעְלָמוּ מֵעֵינָיו. הַרְמְב"ם: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם זה אשר נאבד לו דבר ומצאו אמנם הוא ברה"ר ולזה אם עבר עליו הלילה טמא מדרס לפי שידרסיהו אנשים ולא יראוהו וכבר נתבאר בתוספתא שאם אבד לו דבר ומצאו ברשות היחיד אשר ספיקו טמא כמו שקדם ביאורו הנה אלה הכלים טמאים מדרס וטמא מת והיות הכלים הנופלים ברה"ר טהורים מבואר לפי שהוא ספק ולא יסתפק עליך אמרו (בכלים) [בזה] טמא אע"פ שהוא בתוך הבור לפי שהוא מעת שהגיע ברשות עם הארץ שנטמא במת כמו שבארנו ויצטרך הזאת שלישי ושביעי ואז יטהר: (רמב"ם)

פרק ח - משנה ד

הַמְּנִיחַ אֶת בֵּיתוֹ פְּתוּחַ וּמְצָאוּ נְעוּל, נְעוּל וּמְצָאוּ נְעוּל, פְּתוּחַ וּמְצָאוּ נְעוּל, טְהוֹר. נְעוּל וּמְצָאוּ פְּתוּחַ, רַבִּי מֵאִיר מְטַמָּא, וְחֻכְמַיִם מְטַהְרִין {ז}, שֶׁהָיוּ גִנְבִים וְנִמְלְכוּ וְהִלְכוּ לָהֶן:

ר"ע מברטנורה מִפְּנֵי שֶׁהָיוּ גִנְבִים. כְּלוּמַר, כִּינּוֹן דְּהִנְיָחוּ נְעוּל וּמְצָאוּ פְּתוּחַ, וְדֹאִי גִנְבִים הָיוּ שָׁם וּפְתַחְוִהוּ, וְהָאִי דְלֹא מְטַמְּאִין לִיהּ, דְּאִמּוֹר נִמְלְכוּ וְהִלְכוּ לָהֶן וְלֹא נִגְעוּ בְּכָל מַה שְׁבִבִית. וְהִלְכָהּ כְּחֻכְמַיִם: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {ז} מְטַהְרִין. כְּשֶׁלֹּא נִגְנַב מִפְּנֵי כְּלוּם. הַרְמְב"ם: (עיקר תוי"ט).

פרק ח - משנה ה

אִשֶּׁת עִם הָאָרֶץ שֶׁנִּכְנְסָה לְתוֹךְ בֵּיתוֹ שֶׁל חֵבֵר
לְהוֹצִיא בָנוּ אוֹ בָתוֹ אוֹ בְּהֶמְתּוֹ, הַבַּיִת טָהוֹר,
מִפְּנֵי שֶׁנִּכְנְסָה שְׁלֵא בְרִשׁוֹת :

ר"ע מברטנורה שֶׁנִּכְנְסָה שְׁלֵא בְרִשׁוֹת. וּמִרְתָּא שְׁלֵא תִתְּפֹס כְּגִנְבַּ
וּמִמְהָרַת לְצֵאתָ, וְאִף עַל פִּי שֶׁלְצָרֵךְ בָּנוּ אוֹ בְּהֶמְתּוֹ שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת נִכְנְסָה :
(ר"ע מברטנורה).

רמב"ם אִם נִכְנְסָה שְׁלֵא בְרִשׁוֹת אֵלֶּה לְהוֹצִיא הָעֵנִין הַפְּלוּנִי וְתִצַּא הִנֵּה לֹא
תִשְׁתַּדַּל לְהִשְׁתַּמֵּשׁ וּלְגַעַת לְאִשֶּׁר אֶתָּה בְּבַיִת כִּי אֵימַת בַּעַל הַבַּיִת עֲלֶיהָ וְלֹא
תִשְׁלַח יָדָהּ לְדַבֵּר : (רמב"ם)

פרק ח - משנה ו

כָּלֵל אָמְרוּ בְּטָהָרוֹת, כֹּל הַמֵּיחָד לְאֹכֵל אָדָם,
טָמֵא, עַד שֶׁיִּפְסֹל מֵאֹכֵל הַכֶּלֶב. וְכֹל שֶׁאֵינוֹ
מֵיחָד לְאֹכֵל אָדָם, טָהוֹר, עַד שֶׁיִּיחָדְנוּ לְאָדָם.
כִּי צַד. גּוֹזֵל שֶׁנִּפְל לְגַת וְחָשַׁב עָלָיו לְהַעֲלוֹתוֹ

לְנֹכְרִי, טָמֵא. לְכָלֵב, טָהוֹר. רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי
מְטַמֵּא **{ט}**. חָשַׁב עָלָיו חֲרָשׁ, שׁוֹטֵה וְקָטָן,
טָהוֹר. אִם הֶעֱלָהוּ, טָמֵא **{י}**, שֵׁשׁ לָהֶן מַעֲשֵׂה
וְאִין לָהֶן מַחְשָׁבָה:

ר"ע מברטנורה כל המיוחד למאכל אדם. כגון סתם אכלין: טמא. טמאת
אכלין עד שיפסל מאכילת הכלב: עד שייחדנו לאדם. דיש חלוק בין
אפוקי טמאה מניה **{ח}**, לאתויי ליה טמאה: גוזל שנפל לגת. כשלא נפל
לגת לא פליגי רבי יוחנן בן נורי ורבנן, דנבלת עוף טהור בכרפס לא
בעיא מחשבה לשויה אכל, משום דאיכא רב עם הבאים לשוק ואכלי
נבלת עוף טהור. ובכרפס דליכא רב עם בעי מחשבה, כדפרישנא בריש
פרק קמא. כי פליגי כשנפל לגת ומת בכרפס, רבנן סברי אף על גב
דבכרפס לא בעי מחשבה, היכא דנפל לגת מאסתו גתו ואינו ראוי ובעי
מחשבה. ורבי יוחנן בן נורי סבר לא מאסתו גתו והרי הוא כשאר נבלת
עוף טהור דלא בעיא מחשבה בכרפס. ואין הלכה כרבי יוחנן בן נורי:
חשב עליו חרש שוטה וקטן. להאכילו לנכרי: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט **{ח}** דבאכל שפבר נטמא אירי: **{ט}** מטמא. לאו משום דבעי
מחשבה לכלב וחשיב לה מחשבה, אלא לא בעי מחשבה כלל. רש"י: **{י}**
טמא. וכגון שהעלהו ונתנו לנכרי, דמעשיו מוכיחין, ומשום הכי לא קשיא
מריש פרק ו' דמכשירין, דהעלה לא חשיב מעשה, דיש לתלות דמפני
הפנימה עביד ולא שירד עליהן הטל. הר"ש: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם טומאת אוכלים [*נא"י טומאת אוכלין] אינה אלא למאכל אדם בלבד
ומה שאינו ידוע במאכל אדם הנה אי אפשר מבלי מחשבה והוא שיביאהו
למאכל אדם. וזה הדבר הידוע למאכל אדם אם נפסד שאינו ראוי למאכל
אדם אז לא תטמא לאמרו יתברך מכל האוכל אשר יאכל פרט לאוכל סרוח
לפי שהוא לא יאכל ואם נטמא האוכל ואח"כ נפסד אחרי הטמאו הרי הוא
נשאר בטומאתו עד שיפסל מלאכול הכלב ויהיי שיעור המאמר כל המיוחד
למאכל אדם שנטמא טמא עד שיפסול מלאכול הכלב: רצה לומר למאכל
אדם לבד ומה שאינו ידוע במאכל אדם הנה אי אפשר לו מבלי מחשבה והוא
שיביאהו למאכל אדם וזה הדבר ידוע למאכל אדם אם נפסד עד שלא תצלח
ואפ"י לאכול הכלב אז לא יטמא ואמר יתברך (ויקרא יא) מכל האוכל אשר
יאכל אמרו פרט לאוכל סרוח לפי שהוא לא יאכל ועוד יתבאר לך באחרית
עוקצין שנבלת עוף טהור לא תצטרך מחשבה אמנם זה יצטרך מחשבה וזה
הגוזל אם נפל בין ומת לאשר הפסיד וליכלך במותו בין נראה דצ"ל
שבכאלו שב כאילו הוא נמאס אם היה הגת בעיר ולכן צריך מחשבה ואז
יטמא טומאת אוכלים והוא אמרם בגמ' נדה (דף נ:.) לעולם בכרך וגתו
מיאסתו ועשאתו ככפר ולזה אם בא עליו במחשבה והוא בתוך הבור
שיאכלנו העובד כוכבים שמטמא טומאת אוכלין ואם חשב עליו להעלותו
לכלב הנה לא יטמא טומאת אוכלין והוא ענין אמרו טהור הלא תראה

הגוזל להיותו מאכל אדם עם היות שנפסד ושב [להיות] נאות למאכל הכלב לבד אם חשב עליו יקבל טומאה וזהו כונת אמרו שכל מאכל אדם לא יוסר מלקבל טומא' עד שיפסול מלאכול לכלב ורבי יוחנן בן נורי אומר שהוא יטמא טומאת אוכלין מבלי מחשבה בהיות הגת בעיר כמו שבארנו ואין הלכה כרבי יוחנן בן נורי: (רמב"ם)

פרק ח - משנה ז

אַחֹרֵי כֵּלִים שֶׁנִּטְמְאוּ בְּמִשְׁקִים, רַבִּי אֶלְיעֶזֶר אֹמֵר, מְטַמְּאִין אֶת הַמִּשְׁקִין וְאִין פּוֹסְלִין אֶת הָאֶכָּלִין. רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אֹמֵר, מְטַמְּאִין אֶת הַמִּשְׁקִין וּפּוֹסְלִין אֶת הָאֶכָּלִין. שְׁמַעוֹן אָחִי עֲזָרְיָה אֹמֵר, לֹא כָּךְ וְלֹא כָּךְ, אֲלֵא מִשְׁקִין שֶׁנִּטְמְאוּ בְּאַחֹרֵי הַכֵּלִים, מְטַמְּאִין אֶחָד וּפּוֹסְלִין אֶחָד. הֲרִי זֶה אֹמֵר, מְטַמְּאִידָּ לֹא טַמְּאוּנִי, וְאַתָּה טַמְּאֵתְנִי:

ר"ע מברטנורה אַחֹרֵי כֵּלִים שֶׁנִּטְמְאוּ בְּמִשְׁקִים. הַאִי דְנִקֵּט אַחֹרֵי כֵּלִים, מִשּׁוּם דְקִילּוֹ, שְׁכָלִי שֶׁנִּטְמְאוּ אַחֲרָיו בְּמִשְׁקִין טַמְּאִין, אַחֲרָיו טַמְּאִין, תּוֹכוֹ אֲזַנּוֹ אֲגָנּוֹ וַיִּדְיוֹ טְהוּרִין, מִשּׁוּם דְטַמְּאֵת מִשְׁקִים לְטַמְּא כֵּלִים מִדְרַבְּנָן הִקְלוּ בָּהּ. אֲבָל אִם נִטְמָא תּוֹכוֹ בְּמִשְׁקִין טַמְּאִין, נִטְמָא כֵּלּוֹ: מְטַמְּאִים אֶת הַמִּשְׁקִין. אֶפְלוּ דְחִלּוֹ: וְאִין פּוֹסְלִין אֶת הָאֶכָּלִין. וְאֶפְלוּ דְתַרוּמָה: רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אֹמֵר מְטַמְּאִין אֶת הַמִּשְׁקִין וּפּוֹסְלִין אֶת הָאֶכָּלִים. רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ יְלִיף (בְּנִדָּה ד' 91:) דְאַחֲרֵי כֵּלִים פּוֹסְלִים אֶכָּלִי תַרּוּמָה קַל וְחֹמֶר מְטַבּוּל יוֹם, מֵה טַבּוּל יוֹם שְׁאִינוּ מְטַמְּאִין אֶת הַמִּשְׁקִין, דְלֹא גִזְרוּ רַבְּנָן עַל טַבּוּל יוֹם שֶׁיְהִי מְטַמְּאִין אֶת הַמִּשְׁקִין, אֶפְלוּ הִכִּי פּוֹסֵל אֶכָּלִים שֶׁל תַרּוּמָה, דְכָתִיב (וַיִּקְרָא כ"ב) וַבֹּא הַשֶּׁמֶשׁ וְטָהַר וְאַחֲרָיו יֵאָכֵל מִן הַקִּדְשִׁים, אִינוּ טְהוּרִין לְאֹכֵל בְּתַרּוּמָה עַד שְׁיַעֲרִיב שְׁמֶשׁוֹ, דְקָרָא בְתַרּוּמָה מִשְׁתַּעֲי. אַחֲרֵי כֵּלִים שֶׁנִּטְמְאוּ אֶת הַמִּשְׁקִין, אִינוּ דִין שֶׁיְהִי פּוֹסְלִין אֶת

הַתְּרוּמָה. וְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר דָּלָא חֵיש לְהָאֵי קַל וְחֹמֶר, מְשׁוּם דְאֲחֹרֵי כָּלִים שְׁנִטְמְאוּ בְּמִשְׁקִין דְּרַבְּנָן, וְיִטְבּוּל יוֹם דְּאֲוֹרֵיתָא, וְדַרְבְּנָן מְדִאֲוֵרֵיתָא אֵין דְּנִין קַל וְחֹמֶר: **שְׁמַעוֹן אַחֵי עֲזַרְיָה**. לְפִי שְׁעֲזַרְיָה עֶסֶק בְּפִרְקַמְטִיא וְהָיָה מְסַפֵּק מְזוֹן לְשְׁמַעוֹן אַחֵיו שְׁיַעֲסֵק בְּתוֹרָה, לְפִיכָךְ נִקְרָא עַל שְׁם עֲזַרְיָה אַחֵיו: **לֹא כֶךָ וְלֹא כֶךָ**. לֹא מְטַמְּאִין מִשְׁקָה חֲלִין וְלֹא פּוֹסְלִין אֲכָלֵי תְרוּמָה, אֲבָל מְטַמְּאִין מִשְׁקָה תְרוּמָה, וְאוֹתָן מִשְׁקִין שֶׁל תְּרוּמָה מְטַמְּאִין אַחַד בְּאֲכָלֵי תְרוּמָה שְׁנַעֲשׂוּ שְׁנַיִם, וְאוֹתָן אֲכָלִים פּוֹסְלִים אֲכָלִים אַחֲרִים שֶׁל תְּרוּמָה. וְהֵינּוּ דְקִאֲמְרֵי הָאֲכָלִים שֶׁל תְּרוּמָה לְמִשְׁקִין שֶׁל תְּרוּמָה, מְטַמְּאִידָא לֹא טְמֵאוּנִי, כְּלוּמַר אַחֲרֵי כָּלִי הַמְטַמְּאִידָא לֹא טְמֵאוּנִי, דְּלֹא פְּסָלִי אֲכָלֵי תְרוּמָה, וְאַתָּה טְמֵאתָנִי. וְהִלְכָה כְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר: (ר"ע מברטנורה).

רמב"ם כבר התבאר במקומות רבים ממה שקדם שהמשקין יטמאו הכלים וישובו אלה הכלים שני לטומא' וזה מדרבנן ועוד יתבאר בט"ו מכלים שמשקין טמאים שנגעו באחורי כלי נטמאו אחוריו ולא נטמאו תוכו לתרומה וביארנו בפתחה זו שמשקים טמאים תחלה לעולם ואפי' נטמאו בשני לטומאה אם נטמא אחורי הכלי במשקים טמאים שבאחורי הכלי שני ואם נגעו אוכלין טהורים באחורי זה הכלי לא נפסלו והיה ההיקש שתפסל ותשוב שלישי אך רבי אליעזר יקל בזה להיותה טומאה קלה מדרבנן והוא אמרם מ"ש אחורי כלי דנקט משום דקילא טומאתן (ופה) [ומשו"ה] אמר מטמאי' את המשקים אפי' דחולין ואין פוסלין את האוכלין אפי' מתרומה ורבי יהושע אומר שאחורי זה הכלי ג"כ פוסלי' את האוכלין כמו כל שני ק"ו מטבול יום אשר פוסל את התרומה ואינו מטמא את המשקים כמו שביארנו בשמיני מפרה כ"ש זה אשר יטמא משקים שהוא יפסול [צ"ל ור"א לא] לא יקיש ק"ו בין טבול יום דאורייתא ואחורי הכלים דרבנן לפי שהוא אומר אין דנין דברי סופרים מדברי תורה ובא שמעון אחי עזריה ואמר שדברי רבי יהושע אשר אמר שאחורי הכלי פוסלין את התרומה איננו אמת בשום פנים וכן מאמר רבי אליעזר אשר אמר אין פוסלין איננו אמיתי אבל הוא אמיתי באלו הפנים וזה שאחורי הכלים אם נגעו במשקים שבו אלה המשקים תחלה והן מטמאים אוכל אחר וישוב שני וזה השני יפסול אוכל שלישי הנה עברה הטומאה מאחורי הכלי לאוכלין באמצעות המשקים ואם נגעו האוכלים עצמן באחורי הכלי לא יפסלו ולזה מאמר האוכלים לאלו המשקים אם נטמאו מאחורי הכלי וטמאה מטמאיד לא טימאוני ואתה טימאתני ויהיה שמעון אחי עזריה על זה הפי' בלתי חולק על ר"א אלא דומה למפרש למה שיובן מסברתו ובהיות אפשר שיהיה הפירוש הנוטה בזה המאמר שרבי אליעזר סובר שהמשקים שנטמאו מאחורי הכלי לא יטמאו אוכלים ואע"פ שהן בעצמן משקין טמאין ויהיה ר' שמעון חולק על זה ויהיה מאמרו לא כך ולא כך לא כרבי אליעזר אשר יאמר לא תפסול משקים שנטמאו מאחורי הכלים לאוכלין לולי שאני מצאתי לשון התוספתא היות משקים שנטמאו מאחורי הכלים יטמאו כלים ויטמאו אלה הכלים אוכלים והש"ס הנה פסק שם הלי' כרבי אליעזר והנה אי אפשר שיפורשו דברי שמעון אחי עזריה אלא כמו שזכרנו: (רמב"ם)

פרק ח - משנה ח

עֲרָבָה שֶׁהִיא קֶטְפָּרֶס, וְהַבָּצֵק מְלַמְעֵלָן וּמִשְׁקָה טוֹפַח מְלַמְטָן **[יא]**, שֶׁלֹּשׁ חֲתִיכוֹת בְּכַבִּיצָה, אֵינָן מְצַטְרְפוֹת. וּשְׁתֵּי־ם, מְצַטְרְפוֹת. רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר, אִף שְׁתֵּי־ם אֵינָן מְצַטְרְפוֹת, אֲלָא אִם כֹּן הָיוּ רוֹצְצוֹת מִשְׁקָה. וְאִם הָיָה מִשְׁקָה עוֹמֵד, אֲפֹלוּ כְּעֵין הַחֲרָדָל, מְצַטְרֵף. רַבִּי דוֹסָא אוֹמֵר, אֲכָל פְּרוּד אֵינוֹ מְצַטְרֵף :

ר"ע מברטנורה שֶׁהִיא קֶטְפָּרֶס. שְׂצָדָה אֶחָד נִמּוּדָה כְּעֵין מִדְּרוֹן: וּמִשְׁקָה טוֹפַח מְלַמְטָן. בְּצַד הַנִּמּוּדָה, וְהֵינּוּ בָּצֵק שֶׁבְּלִילְתָּהּ רַבָּה וּמִשְׁקָה שְׁלֵה טוֹפַח, אֲבָל מְלַמְעֵלָה בְּלִילְתָּהּ עֲבָה וְאֵין מִשְׁקָה טוֹפַח: **שֶׁלֹּשׁ חֲתִיכוֹת**. בֵּין שְׁלֹשָׁתָן כַּבִּיצָה, אַחַת טוֹפַח וּשְׁתֵּי־ם אֵינָן טוֹפַח, סְדוּרוֹת זֹו אֲצֵל זֹו, וְהַטּוֹפַחַת מְלַמְטָה, וְהַשְּׂתָא הָאֲמַצְעִית נוֹגַעַת בְּטוֹפַחַת, וְהַעֲלִיוֹנָה נוֹגַעַת בְּאֲמַצְעִית: **אֵינָן מְצַטְרְפוֹת**. לְכַבִּיצָה לְטַמָּא הַמִּשְׁקָה טוֹפַח שְׁלַמְטָה וַיִּחְזֹר הַמִּשְׁקָה וַיִּטַּמָּא אֶת הָעֲרָבָה, דְּנִגְיָעָה אֵינָה מְחַבְּרַת אֶת הַבָּצֵק, אֲלָא אִם כֹּן נוֹשְׁכוֹת כְּדַתְנָן בְּפָרֵק קַמָּא (מִשְׁנָה ז) מְקַרְצוֹת נוֹשְׁכוֹת זֹו אֶת זֹו: **שְׁתֵּי־ם מְצַטְרְפוֹת**. אִם לֹא הָיוּ אֲלָא שְׁתֵּי חֲתִיכוֹת בָּצֵק, הַתְּחַתּוֹנָה שֵׁישׁ בָּהּ מִשְׁקָה טוֹפַח וְשְׁלַמְעֵלָה הַיִּמְנָה הַנוֹגַעַת בָּהּ, וּבֵין שְׁתֵּיהֶן כַּבִּיצָה, מְצַטְרְפוֹת לְטַמָּא הַמִּשְׁקָה וַיִּחְזֹר וַיִּטַּמָּא אֶת הָעֲרָבָה: **אֲפֹלוּ שְׁתֵּי־ם אֵין מְצַטְרְפִין אֲלָא אִם כֹּן הָיוּ רוֹצְצוֹת מִשְׁקָה**. לְעוֹלָם אֵין מִשְׁקָה מְחַבֵּר עַד שֶׁיִּהְיֶה מִשְׁקָה דוֹחֵק וְעוֹמֵד בֵּין שְׁתֵּי הַחֲתִיכוֹת. וְאֵין הִלְכָה כְּרַבִּי יוֹסִי: **וְאִם הָיָה מִשְׁקָה עוֹמֵד**. כְּלוּמַר אִם לֹא הָיָה קֶטְפָּרֶס אֲלָא אֲשַׁבְּרוּ, וְהַמִּשְׁקָה עוֹמֵד בֵּין חֲתִיכוֹת הַבָּצֵק, אֲפֹלוּ כָּל שְׁעוֹר הַבִּיצָה שֶׁבְּבָצֵק פְּרוּרִים דְּקִין כְּעֵין הַחֲרָדָל מִפְּרָדִים זֶה מִזֶּה, הַמִּשְׁקָה שְׁעוֹמֵד מְחַבְּרוֹ וּמְצַטְרְפִין לְכַבִּיצָה, וּמִטַּמָּאִין הַמִּשְׁקָה וְחוֹזֵר הַמִּשְׁקָה וּמִטַּמָּא אֶת הָעֲרָבָה: **אֲכָל פְּרוּר**. אֲכָל שֶׁהוּא חֲלוּק לְפְרוּרִים לְפְרוּרִים דְּקִין אֵינוֹ מְצַטְרֵף, דְּאֵין הַמִּשְׁקָה מְחַבְּרוֹ. וְאֵין הִלְכָה כְּרַבִּי דוֹסָא: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {יא} מלמטון. דאם הָיָה מְלַמְעָלוֹ, הָיָה הַמְשָׁקָה זָב וּמְחַבְרָם. הַר"שׁ : (עיקר תוי"ט).

רמב"ם כבר ביארנו באהלות (פ"ג) שקטפרס הוא השטח השוקע משופע לשטח הארץ אלא שקצהו האחד עולה והאחד יורד דומה לשפוע חלק ואם תהיה עריבה כפי זאת ההנחה ויהיו בה לחות משקים וג' חתיכות בצק טמא בזאת העריבה ובשלשתם כביצה הנה לא יצטרפו קצתן בקצתן מצד שיטמאו זה המשקה אשר תחתיהן ותטמא העריבה ואם תהיינה ב' חתיכות מצטרפות וכונת רוצות משקה שיהיה משקה הזה בין שתי החתיכות וכאילו יחברם וכוונת משקה עומד שתהיה הלחות שוקעת תחת הבצק ולא יהיה מדרון וא"ר דוסא אין אוכל מתפחת ואפי' היה כולו מקובץ מחובר קצתו לקצתו אינו מצטרף לכביצה ואין הלכה לא כר' יוסי ולא כר' דוסא : (רמב"ם)

פרק ח - משנה ט

מִקֵּל שֶׁהִיא מִלֵּאָה {יב} מִשְׁקִין {יג} טְמֵאִין, כִּיּוֹן שֶׁהַשִּׁיקָה לְמִקּוֹה, טְהוֹרָה, דְּבָרֵי רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ. וְחֻכְמִים אֹמְרִים, עַד שְׁיִטְבִּיל אֶת כֻּלָּהּ. הַנְּצוּק וְהַקְּטָפְרִס וּמִשְׁקָה טוֹפֵחַ, אֵינּוֹ חֲבוּר לֹא לְטֵמְאָה וְלֹא לְטָהָרָה. וְהָאֲשֵׁבֶרֶן, חֲבוּר לְטֵמְאָה וְלְטָהָרָה :

ר"ע מברטנורה כִּיּוֹן שֶׁהַשִּׁיקָה לְמִקּוֹה. כִּיּוֹן שֶׁחֲבַר קָצָה אֶחָד מִן הַמִּקֵּל בְּמִקּוֹה, אֵף עַל פִּי שֶׁלֹּא הִטְבִּילוּ כָּלוּ, טְהוֹרוֹ כֹּל הַמְשָׁקִין טְמֵאִין שֶׁפְּרָאשׁוּ הָאַחֵר, דְּקִטְפְּרִס חֲבוּר : עַד שְׁיִטְבִּיל אֶת כֻּלָּהּ. דְּקִסְבְּרֵי רַבְּנָן קִטְפְּרִס אֵינּוֹ חֲבוּר : הַנְּצוּק. קְלוּחַ צְנוּר {יד} הֵבֵא מְלַמְעָלָה לְמִטָּה בְּזִקְיָפָה כְּעֵמוּד : קִטְפְּרִס. מִים הֵבֵאִים מְלַמְעָלָה לְמִטָּה דָּרָךְ מְדָרוֹן שֶׁל תֵּל גְּבוּהָ : וּמִשְׁקָה טוֹפֵחַ. וְאֵין בּוֹ טוֹפֵחַ עַל מְנַת לְהַטְפִּיחַ {טו}, שֶׁאֵין בּוֹ כֹּל כְּדֹ מִשְׁקָה שֶׁאֵם טֹפֵחַ בָּהֶן יָדוּ עָלָה בָּהֶן מִשְׁקָה שְׁיֻכַּל לְהַטְפִּיחַ דְּבַר אַחֵר : אֵינּוֹ חֲבוּר לֹא לְטֵמְאָה. שֶׁאֵם מְשָׁקִים תְּלוּשִׁין הֵן וְנִגַּע טְמֵא בְּתַחֲתוֹן,

הַעֲלִיזוּן טְהוֹר. וְכֵן לְעֵינֵי מִשְׁקָה טוֹפַח, וְאַפְלוּ בְּמִקּוֹם חֶלֶק, אִם מִשְׁקִין מִכָּאן וּמִשְׁקִין מִכָּאן וּמִשְׁקָה טוֹפַח בְּאַמְצֵעַ, נִגַע טָמֵא בְּמִשְׁקָה טוֹפַח, מִשְׁקִין שְׂמֵכָאן וּמִכָּאן טְהוֹרִים אֵף עַל פִּי שְׂמֵחֲבָרִים לוֹ: **וְלֹא לְטְהָרָה.** כְּגוֹן גִּמְאָ שְׂאִין בְּהָ אַרְבָּעִים סָאָה, וְנִצּוֹק אוֹ מִשְׁקָה טוֹפַח מִחֲבֵר לְגִמְאָ זוֹ וּלְמִקְוֵה כֶּשֶׁר, אֵינּוּ חֲבוּר, וְהַטּוֹבֵל בְּגִמְאָ זוֹ לֹא עֲלֵתָה לוֹ טְבִילָה: **אֲשַׁבְּרוּ.** מְקוֹם עָמֵק שְׁנִקּוּוּ בּוֹ מִיָּם: **חֲבוּר לְטָמְאָה וְלְטְהָרָה.** וְאִם נְטָמְאוּ קִצְתּוֹ נְטָמְאוּ כְּלוֹ. וְכֵן אִם נִתְחַבְּרוּ קִצְתָּ מֵהוּן לְמִקְוֵה וְטְהָרוּ, טְהָרוּ כְּלוֹ: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {יב} **מלאה.** אין צריך לפרש שהוא חלול ונתמלא מים, אלא כמו שכתב הרמב"ם, וזה לשונו בנסחת ארץ ישראל, המקל אם נשרה במשקים: **משקין** {יג} רוצה לומר המים בלבד, שאין השקה מועלת אלא למים: {יד} רוצה לומר שמערה מפלי טהור לכלי טמא: {טו} משמע דטופח על מנת כוי הוי חבור. וקשה, מאי שנא מערוב מקואות דבעינן בכשפופרת הנוד. והתוספות העלו דיש לומר, דבקרקה שנה וליכא כתל כלל סגי בטופח כוי, והיכא דאיכא נקב בכתל בעינן כשפופרת, ועל גבי כתל סגי בקלפת השום: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם כבר ידעת שקטפרס הוא השטח השוקע לשטח הארץ אלא שאם שופך עליו דבר ירד ויזול:

ואשבורן. המקום המקוער אשר ינוח בו הדבר הנוזל ויתקבץ ואתן לך בזה בשכלך שרש אחד והוא שהמים לבדן זולת שאר המשקין טמאין טהרו במקוה ויטהרו כמו שזכרנו בביצה (דף יז:). באמרם משיקים את המים בכלי אבן לטהרם ועוד יתבאר זה ג"כ בשביעי ממכשירים אמר בזאת ההלכה שאם הובא מקל במקוה יתחבר מים שבמקוה באלה המשקין הטמאין נטהרו כולן ר"ל המשקין אשר במקל וכוונת השקה מגזירת (בראשית כז) ושקה לי בני על צד ההדמות בהיות קצה המטה מתדבק במי המקוה לבד ולא נצטרך שיכנס במקוה וחכמים אומרים עד שיגיעו המשקין כולן תוך המקוה ואז יטהרו ואחר מביא בזאת הכוונה בעצמה הניצוק והוא העמוד הנוזל מכלי אשר יורק ממנו הדבר הנוזל אל הארץ שזה העמוד כולו אינו בדמיון גוף אחד מצד שאם נטמא קצתה נטמא כולו המשל בזה אילו שופך אדם מים ממקום גבוה על השרץ והטיף אחד מעט מן המים ממה שבאוויר מזה העמוד הנה אלה המים טהורים ר"ל אשר הטיף וכן אינו חבור לטהרה משל בזה אילו שפכו משקין טמאים ממקום גבוה על המקוה הנה לא נאמר שכל העמוד כולו טהור להיות קצתו במקוה כמו שלא נאמר במקל וכן ג"כ המשקין אשר היו בקטפרס יהיו המים כולן כבר נחו כולן במקום השפל ונשאר זה השטח הנשפך בו משקה טופח לבד כמו שקדם קודם זה באמרו משקה טופח מלמטן כי בהיות השיפוע חלקלק לא ינוח בו זולת זה השיעור מן ההטפחה ולא נחשוב גם כן כל המשקה טופח שעל גבי הקטפרס מחובר מעת שנטמא קצתו נטמא כל המשקה אשר על זה השטח או אם הגיע קצתו במקוה שטהרו המשקים כולן אמנם אם היה מקוה מקוער ובו משקים אמנם משקים טהורין או יותר מעת תתחבר טומאה בקצתו נטמא כולו וכן

אם הגיע קצתו במקוה טהור כולו לפי שלא יטהרו המים כשיתערבו במי מקוה התערובת אלא כשיודבק במי מקוה בשטח משטחי אלו המים הטמאים לבד כמו שהתבאר בביצה (שם) ולזה אם היו אלו המים הטמאים באשבורן ומגיע קצתו בתוך המקוה הנה כל מי מקוה שטח משטחי אלה המים אשר בתוך הכלי כי אשבורן הוא כלי בלי ספק וזה מבואר אצל המאמינים והלכה כחכמים : (רמב"ם)

ט

פרק

פרק ט - משנה א

זִיתִים מֵאֵימַתִּי מִקְבָּלִין טַמְאָה. מְשִׁיזִיעוּ זַעַת
הַמַּעֲטוֹן, אֲבָל לֹא זַעַת הַקֶּפֶה, כְּדַבְּרֵי בֵּית
שְׁמַאי. רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר, שְׁעוֹר זַעַת שְׁלֹשָׁה
יָמִים. בֵּית הַלֵּל אוֹמְרִים, מְשִׁיתְחַבְּרוּ שְׁלֹשָׁה
זֶה לָזֶה. רַבִּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר, מְשִׁיתְגַּמֵּר
מִלֵּאכְתָּן. וְחַכְמֵי אוֹמְרִים כְּדַבְּרֵיו :

ר"ע מברטנורה זיתים מאימתי מקבלין טמאה. להיות מכשרים בשמן היוצא מהן : זעת המעטון. כלי שנותנים בו את הזיתים והן נכמרות שם כדי שיהיו ראויים להוציא שמן. לשון עטיניו מלאו חלב [איוב כא] : אבל לא זעת הקפה. דקפה אינה מחזקת המשקין [א], והמשקה היוצא מהן הולך לאבוד, ולא ניחא ליה, ואין מכשיר הזרעים לקבל טמאה אלא

משקה דניחא ליה, דכתביב (ויקרא יא) וכי יתן מים על זרע, כתיב יתן וקרינו יתן, יתן דומיא דיתן, מה יתן דניחא ליה אף יתן דניחא ליה: **שעור זעה שלשה ימים**. דמשקה היוצא תוד שלשה אינו חשוב שמן אלא מחל בעלמא ואינו מכשיר, שאין מכשירים לקבל טמאה אלא שבעה משקין בלבד, והו יין מים שמן דבש חלב טל דם: **משיתחברו שלשה זה לזה**. דרך הזיתים מתחברים זה לזה כששהו במעטן: **משתגמר מלאכתן**. מלאכת הכנסתן. דכל זמן שדעתו להביא עוד זיתים ממקום אחר להוסיף על אלו, אין הזעה מכשירתן, משום דלא ניחא ליה. ומשתגמר מלאכתן, אפלו בן יומו מכשיר. והלכה כרבן גמליאל, שחכמים אומרים כדבריו: (רי"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט [א] אלא אם כן זפותה. הר"ש. וקשה, דאם כן לגזרו גם כן אאינה זפותה וכמו שגזרו בענבים מהאי טעמא כו'. ולמה שכתב הר"ב בפרק י' משנה ב' לא קשה מידי: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם תחפר בארץ חפירה יאצרו בה הזיתים ויתעפשו שם עד עת הסחיטה ובעת הסחיטה יוצאו ויסחטו וזה המקום יקרא מעטן של זיתים ואמר ב"ש שאם הזיעו [צ"ל זיעה] זה ונשרו בהכבדות קצתם אל קצתם הנה נשלם להן ההכשר והוכשרו לטומאה אמנם אם הובללו בזיעתם לקופה בעת הנשאים אין זה הכשר ואמרו בית הלל שאין בהיותן מזיעות בחפירה הוכשרו אלא אם רוצו והולשו עד שיתחברו קצתם בקצתם ותעלנה ג' זיתים מדובקים וחכמים אומרים שכל זמן שתהיינה בענין האוצר וההכבדה לא יקבלו טומאה ואפי' תהיינה בזה הענין מן הבלילה אמנם אם נשלם השתדלותו ועזבם מוכנים לסחיטה הנה הוכשר לטומאה אז בלחותם וידוע הוא ששמן זית מכלל ז' משקין אשר יכשירו או יטמאו ולכן תהיינה הזיתים מוכשרות לטומאה מלחותן והלכה כחכמים: (רמב"ם)

פרק ט - משנה ב

גמר מלמסק אבל עתיד לקח, גמר מלקח אבל עתיד ללוות, ארעו אבל, או משתה, או אנס, אפלו זבים וזבות מהלכים עליהן, טהורין.

נָפְלוּ עֲלֵיהֶן מִשְׁקִין טְמֵאִין, אִין טְמֵא אֶלָּא מְקוּם מַגְעוֹ, וְהַמַּחֲל הַיּוֹצֵא מֵהֶן טְהוֹר :

ר"ע מברטנורה גַּמַּר מִלְמַסָּק. מִלְלַקֵּט זֵיתִיו : אֲבָל עֲתִיד לְקַח. לְקִנּוֹת זֵיתִים מִן הַשּׁוּק וּלְהוֹסִיף עַל אֵלוֹ : גַּמַּר מִלְקַח. שְׂאִין בְּדַעְתּוֹ לְקִנּוֹת עוֹד זֵיתִים, אֲבָל רוּצָה לְלוֹות זֵיתִים מֵאַחֲרִים וּלְהוֹסִיף עַל אֵלוֹ : אֲרַעוּ אֲבָל אוֹ מִשְׁתָּה. וּלְפִיכָד לֹא הוֹסִיף עֲלֵיהֶן, אֲבָל דַּעְתּוֹ לְהוֹסִיף כְּשֵׁי־עֵבֶר הָאֲבָל, טְהוֹרִין. לְפִי שֶׁלֹּא הִכְשָׁרוּ. כְּרַבָּן גַּמְלִיאֵל דָּאָמַר מִשְׁתַּגְּמַר מְלֹאכְתָּן : אִין טְמֵא אֶלָּא מְקוּם מַגְעוֹ. אִין מְכַשֵּׁר **(ב)** אֶלָּא מְקוּם נְפִילַת הַמִּשְׁקָה. פְּרוּשׁ אַחַר, נָפְלוּ עַל הַזֵּיתִים הִלְלוּ שֶׁלֹּא נִגְמְרָה מְלֹאכְתָּן מִשְׁקִין טְמֵאִין, לֹא נְטֵמָא מֵהֶן אֶלָּא הַזֵּיתִים שֶׁנִּגְעוּ בָּהֶן הַמִּשְׁקִין טְמֵאִים בְּלִבָּד : הַמַּחֲל הַיּוֹצֵא מֵהֶן. הַמִּים הַיּוֹצֵאִים מִן הַזֵּיתִים קִדְּם שֶׁנִּגְמְרָה מְלֹאכְתָּן אִין לְהוֹ דִּין מִשְׁקִין, וְאִין מְכַשִּׁירִין אֶת הָאֶכְלִין, וְהוּן עֲצָמוֹן אִין מְקַבְּלִין טְמֵאָה. וּמִפְּנֵי מָה טְהוֹר הַמַּחֲל הַיּוֹצֵא מִן הַזֵּיתִים עַד שֶׁלֹּא נִגְמְרָה מְלֹאכְתָּן, לְפִי שְׂאִינוֹ רוּצָה בְּקִיּוּמָן : (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט **(ב)** לְשׁוֹן הַרְמְב"ם בְּפֶרֶק קָמָא דְמְכַשִּׁירִין, הַרְבֵּה אוֹמְרִים בְּמִשְׁנָה הַזֹּאת טְמֵא בְּעֵבוֹר מְכַשֵּׁר, וְטְהוֹר עַל הַדְּבָר שְׂאִינוֹ מְכַשֵּׁר : (עיקר תוי"ט).

רמב"ם כִּבֵּר יָדַעַת שֶׁהַמְּסִיקָה תִּקְרָא קְבוּץ הַזֵּיתִים וּלְקִיטַתָּן מִן הָאֵילָן יֵאמַר שֶׁאִם נִקַּף כָּל הַזֵּיתִים אֲצִלוּ וּלְקִטָּן וּקְבִצָּן בְּמַעֲטָן אֲדָךְ שְׁכוּונָתוֹ שִׁיקְנָה וַיַּחֲבֵר אֵלֵיהֶן אוֹ הַשְּׁלִים לְלִקֵּט מִמֶּה שֶׁאֲצִלוּ וּמֵה שֶׁעֲתִיד לִיקַח גִּי"כ אֲדָךְ רוּצָה לְלוֹות זֵיתִים אַחֲרִים וַיַּחֲבֵר אֵלֵיהֶם הֵנָּה לֹא נִגְמְרָה מְלֹאכְתָּם וְלֹא הוֹכְשֵׁר עַד שֶׁלֹּא יִרְצָה לְהוֹסִיף עֲלֵיהֶם וְכָל עוֹד שֶׁקְרָהוּ מִקְרָה מְלֹהוֹסִיף כְּמוֹ אֲבָל אוֹ מִשְׁתָּה אֲפִילוֹ נִתְעַפְּשׂוּ וְנִבְלַל וְאִינָן מוֹכְשֵׁרִין כֹּאֲשֶׁר בְּרִצּוֹנוֹ לְהוֹסִיף עֲלֵיהֶן וְעַדִּין לֹא נִגְמְרָה מְלֹאכְתָּם וְלִכֵּן אִם הִלְכוּ עֲלֵיהֶן זָבִים וְזָבוֹת טְהוֹרִים לְפִי שְׂאִינָם מוֹכְשֵׁרִין וְאִם נָפְלוּ עֲלֵיהֶן בְּזֵה הַעֵת מִשְׁקִין טְמֵאִים אֲשֶׁר יִטְמָאוּ מִבְּלֵי הַכֶּשֶׁר הֵנָּה לֹא תִטְמָא מֵאֵלֶּה הַזֵּיתִים אֲלֵא מֵה שֶׁנִּגְעוּ בּוֹ מֵאֵלֶּה הַמִּשְׁקִין לְבַד וְעוֹד סִפְרָ לָנוּ בְּדִין אַחַר וְאֵמַר הַמּוֹחֵל הַיּוֹצֵא מֵהֶן טְהוֹר וּמוֹחֵל הוּא הַמִּים הַשְּׁחוּרִין הַנוֹזְלִים מִן הַזֵּיתִים וְאֵמַר שֶׁאֵלוֹ הַזֵּיתִים אֲשֶׁר לֹא נִגְמְרָה מְלֹאכְתָּן אֵלוֹ הַמִּים אֲשֶׁר יִזְלוּ מֵהֶן אִינָן מִזֵּי מִשְׁקִין וְלִזֵּה יֵהִי טְהוֹר וְלֹא יִטְמָא בְּעֲצָמוֹ וְלֹא יִכְשֵׁר כְּמוֹ שֶׁבִיאָרְנוּ בְּפִתִּיחָה וּבְתוֹסַפְתָּא ר"מ אֵמַר מוֹחֵל מִשְׁקָה הוּא וּמִפְּנֵי מָה טְהוֹר מוֹחֵל הַיּוֹצֵא מִן הַזֵּיתִים עַד שֶׁלֹּא תִגְמַר מְלֹאכְתָּן לְפִי שְׂאִינוֹ רוּצָה בְּקִיּוּמוֹ : (רמב"ם)

פרק ט - משנה ג

נגמרה מלאכתו, הרי אלו מכשרין. נפלו עליהן משקין, טמאין. המחל היוצא מהן, רבי אליעזר מטהר, וחכמים מטמאין. אמר רבי שמעון, לא נחלקו על המחל היוצא מן הזיתים, שהוא טהור. ועל מה נחלקו. על היוצא מן הבור, שרבי אליעזר מטהר, וחכמים מטמאין:

ר"ע מברטנורה נפלו עליהן משקין טמאין. לאחר שנגמרה מלאכתו והכשרו לקבל טמאה, הרי כל הזיתים טמאין **(ג)** ואפלו אותן שלא נגעו בהן המשקין הטמאין, שהמשקה שיצא מהן לאחר שנגמרה מלאכתו שעל ידו הכשרו לקבל טמאה הוא מתערב באלו המשקין הטמאין ומקבל טמאה מהן, ומטמא אחר כך כל שאר הזיתים: **המחל היוצא מהן.** מן הזיתים שנגמרה מלאכתו: **רבי אליעזר מטהר.** דלא חשיב מחל משקה לא להכשיר הזרעים ולא לקבל טמאה כשאר משקים: **וחכמים מטמאין.** דמחל חשוב משקה בין להכשיר בין לטמא, כשיוצא מן הזיתים לאחר שנגמרה מלאכתו: **המחל היוצא מן הבור.** לאחר שמוציאין השמן מן הבור, נשארו בקרקעית הבור מחל כמו מים. וקאמר רבי שמעון דעליה אפליגו רבי אליעזר ורבינן, רבי אליעזר לא חשיב ליה משקה, ורבינן סברי כיון דלא אפשר להיות מחל בקרקעית הבור בלא צחצוחי שמן, חשיבי משקה כמו השמן. והלכה כחכמים, וכמו שפרש פלוגתיהו תנא קמא, ולא כמו שפרש רבי שמעון: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט (ג) ולכאורה מתניתין חסורי מחסרא וצריך לגרוס טמאין טמאין, אבל נראה דלא חסרינן לה, דכי קתני משקין הינו טמאים, וטמאים דמתניתין אזיתים קאי. ועין במשנה דלעיל בהר"ב לפרוש השני: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם אמר שאלו הזתים אשר הן מוכשרין אם נפלו עליהן משקין רצה לומר משקין טמאין הנה הזיתים כולן ואפילו אותן אשר לא נגעו במשקין טמאין וסבת זה שהלחות אשר בכולן הוא אשר שמם מוכשרין לטמאה מחוברין באלה המשקין הטמאין שנפלו כי זה המשקה בעצמו אשר הכשיר אותן הוא אשר נטמא גם כן במשקין שנפלו וטימא כל הזיתים כולן ואחר שב למשפט אחר ואמר שהמים השחורים הנוזלים מן הזיתים שנגמרה מלאכתו ר' אליעזר לא יחשבהו משקה ולא יטמא כלל ולא יכשיר וחכמים

ישימוהו מתולדות השמן ולכן יטמא עצמו ויכשיר זה דברי ת"ק אמנם ר' שמעון אומר שהמוחל דברי הכל אינו משקה אמנם הוא מי פירות ומדרך שמן זית בעת סחיטתו שיערבהו מעט ממי הזיתים שאם נתקבץ שמן זית בתוך הבור ונצלל ימצא בתחתית הבור תחת שמן זית מים [בד"נ הגי' עכורים] שחורי' ואלו המים הם אותן אשר יאמרו חכמים שהן משקה ויטמא מפני השארות שמן זית אשר בו ועוד יבואר מחלוקת ר' שמעון ור' מאיר בזה הענין באחרית מכשירין ובתוספתא ר' שמעון אומר מוחל מי פירות הוא ומפני מה טמאו מוחל היוצא משוקת בית הבד לפי שאי אפשר לו לצאת ידי צחצוחי שמן ואין הלכה כר' שמעון ואמנם הלכה כחכמים כפי מה שזכר ת"ק : (רמב"ם)

פרק ט - משנה ד

הגומר את זיתיו ושיר קפה אחת, יתננה לעני הכהן, דברי רבי מאיר. רבי יהודה אומר, יוליך את המפתח מיד. רבי שמעון אומר, מעת לעת :

ר"ע מברטנורה **הגומר את זיתיו**. לאחר שעבר זמן הגתות והבדים. דבשעת הגתות והבדים הא תנן בחגיגה שהכל נאמנים על התרומה בשעת הגתות והבדים : **ושיר** [צריך לומר ישיר וכן הוא בספרים ישנים] : **קפה אחת**. כדי שיפריש ממנה תרומה ומעשר בטרה ויתננה [לעני הכהן, שהכהן עצמו יראה שגמר עתה את זיתיו, שאם לא יתננה לעני הכהן, הוא אינו נאמן לומר ששמןו בטרה, כיון שעבר זמן הגתות והבדים. ואית ספרים דגרסי לעני הכהן, משום דתרומה מעטת כזו שפרישים לאחר הגתות והבדים אין רגילין לתת אותה אלא לכהן עני **ד**], משום הכי תני כהן עני, והוא הדין דמצי לתת אותה לכהן עשיר : **יוליך לו את המפתח מיד**. ומהימנין ליה במאי דאמר שעתה גמר זיתיו : **רבי שמעון אומר מעת לעת**. של גמר לקיטת הזיתים, אם הביא לו את המפתח, מהימנין ליה. והלכה כרבי יהודה. ובתוספתא (פרק ו) משמע דמיד דקאמר רבי יהודה, הינו כל אותו היום : (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {ד} משום דלמשחה כתיב, ואין זה דרך גדלה לעשיר. ומכל מקום קשה, אמאי מהימנינן ליה. ומסתברא כמו שכתב הרמב"ם דמפריש בעודם זיתים, מדתני ושיר קפה. וכן משמע לשון הר"ב בדרבי שמעון. וכן כתב עוד הרמב"ם ביליף לו המפתח. ובא הכהן ויסחטם נגדו ויקח ממנו תרומת שמן בטרה: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם זאת ההלכה כבר נתבארה במסכת חגיגה (דף כה.). וזה שהעיקר אצלנו שטהרת יין ושמן של תרומה לא יאמנו עליהן האנשים כולן אלא בשעת הגתות והבדים ואפי' עם הארץ נאמן אם אמר זה השמן או זה הפרי תרומה טהורה לפי שהאנשים כולן בשעת הגתות והבדים נוהרים ונשמרים לבצור בצירם בטהרה ואם נשלם שעת הגתות והבדים ולא נשאר מי שידרוך אלא אחדים ומעטים והדברים ג"כ אשר ידרכו מעטי השיעור יזלזלו בהן ויפול ההתערבות וההמזגת בהשתמשות ויזלזלו בטהרה ולכן לא יאמנו אז עמי הארץ על טהרת יין ושמן של תרומה ואם הביאה אל הכהן לא יקבלנה מהן לפי שלפעמים היא תרומה ולכן אם נשלם שעת הגתות ונשאר לאדם שארית מן הזיתים אין רשאי לסוחטן ולהוציא מהן תרומת שמן לפי שאינו נאמן על טהרתה ולא תלקח ממנו כמו שנתבאר בחגיגה (שם) ואמנם יטול מהן תרומה בעודם זיתים (ואחר) וישאנה לכהן ואמרו לעני הכהן ולא אמר לכהן לפי שברוב [שהזיתים] ינתנו לעני למיעוטה ושמן הזית ינתן אפי' לעשיר ואמר ר' יהוד' שהוא ישא את המפתח לכהן בעת השלמת הגתות והבדים ויתננו לו תכף כדי להשאיר כל מה שבזה הגת או בבית הבד בחזקת טהרה ויבא אל הכהן ויסחטם נגדו ויקח ממנו תרומת שמן בטהרה ור"ש אומר שאם נשארו אחר השלמת הגתות מעת לעת ובעת ההיא נשא אליו המפתח בית הבד או הגת בחזקת טהרה והלכה כרבי יהודה: (רמב"ם)

פרק ט - משנה ה

המניח זיתים בכותש שימתנו שיהו נוהין לכותש, הרי אלו מכשירים. שימתנו שימלחם, בית שמאי אומרים, מכשירים. ובית הלל אומרים, אינן מכשירים. הפוצע זיתים {ו} בידיים טמאות, טמאן:

ר"ע מברטנורה **המניח זיתים בפופש**. גרסינו. והוא סל גדול שפניחים בו זיתים לכמר: **שימתנו**. שיתרככו ותהיה בהן לחלוחית. ויש ספרים שגורסים בכותש, שפניחים אותם במכתשת ימים רבים כדי שיעשו רפים ורפים ויהיו נוחין להפתש: **הרי אלו מכשרים**. במחל היוצא מהן, שכבר נגמרה מלאכתן: **בית הלל אומרים אין מכשרים**. דלא נגמרה מלאכתן עדין **(ה)**: **הפוצע זיתים**. ממעכן בידיים מסאבות: **טמאן**. דידיים מסאבות פוסלות את התרומה, וכל הפוסל את התרומה מטמא משקין להיות תחלה. והן מכשרים בפציעתו, דניחא ליה במשקה דטייף עליהו, שמתוך כך הן מרבים טעם: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט (ה) וקשה, דהא בריש פרקין תנן בית הלל אומרים משיתחברו כוי והינו קדם שתגמר מלאכתן. ונראה לי דרבן גמליאל דלעיל אינו חולק על בית הלל, אלא תרי תנאי הן אליבא דבית הלל, תנא קמא ורבן גמליאל, והד דהקא רבן גמליאל אמרה: **(ו) זיתים**. של תרומה. הרמב"ם: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם כותש הוא המכתש שכותשין בו הזיתים ואם עזב הזיתים שם שישארו עד שיתרככו ויקל דריסתן הנה נגמרה מלאכתן אמנם אם הביאן שישארו מדת הזמן עד שיתרככו ואחר יוציאם למלחם הנה לא נגמרה מלאכתן ואינן מוכשרין לסברת בית הלל. ופוצע הוא אשר ישפוף הזיתים או יבקעם אם היו ידיו טמאות הנה טימאן אם היו תרומה כי הידים טמאות שניות לעולם כמו שיתבאר בשלישי ממסכת ידים: (רמב"ם)

פרק ט - משנה ו

המניח זיתיו בגג לגרגרם, אפלו הן רוס אמה, אינן מכשרים. נתנן בבית שילקו ועתיד להעלותם לגג, נתנן בגג שילקו או שיתחם, הרי אלו מכשרין. נתנן בבית עד שישמר את גגו או עד שיוליכם למקום אחר, אינן מכשרין:

ר"ע מברטנורה לגרגרים. לעשות מהן גרגרים. כלומר לעשות שכל גרגר וגרגר יתיבש בחמה ויתנגב: **אפלו הן רוס אמה.** דכשנתיבשו העליונות, התחתונות מזיעות ומתלחלות במשקה, מכל מקום הואיל ודעתו שיתנגבו, אינן מכשרים. ויש מפרשים לגרגרו, למתקן בחמה כדי לספתם {ז} במלח ולאכלן. ולפי שאין מתמתקין כלם בבת אחת, משום הכי נקט לגרגרו, כלומר שיקח הגרגרים המתמתקין ראשון ראשון ויאכלם. וגורסין אפלו הן רוס אמה הרי אלו מכשרים, כלומר אפלו שהן גבוהים אמה דהשתא אותן התחתונות אינן מתמתקות, הרי אלו מכשרים במשקה היוצא מהן, דניחא ליה שיזיעו שם, דחזו לאכילה טפי: **שילקו.** שיתמעכו ויתפצעו: **ועתיד להעלותן לגג.** אחר כך למתקן שם בחמה: **נתנו בגג שיפתחם.** שיתבקעו הזיתים וימלחם: **הרי אלו מכשרים.** דכל הני ניחא ליה בזעת השמן הנפלט: **עד שישמר.** שיתקן שומרה לגגו. סכה מקנים וקש שעושים בראש הגג לשבת שם לשמר: **אינן מכשרים.** דלא ניחא ליה בזעה שיוצאת מהן: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {ז} פרוש, לטבלם. רש"י: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם לגרגרים. לעשות מהן גרעינים הכוונה להתיבש ולהתנגב ואפילו היה גובהם אמה אשר נדע עתה שכבר נתיבשו העליונות הנה התחתונות יבללו לכן מאחר שכוונתו הניגוב אינן מוכשרין ואם שמם בבית להתעפש והוא כוונת אמרו שילקו ואפילו היה כוונתו שיעלם אחר זה לגג או אם שמם בגג ג"כ להתעפש *נהא"י ואפי' חשב אח"כ שימתתו בגג ויתנגבו אחר התעפושם ולא רצה אחר זה שיפתחם בבית ויתנגבו אחר התעפושם הנה הן מוכשרין לטומאה מאחר שכוון לעפושם כי שרייתם במה שיצא מהן מן הלחות זה ממה שיעזור לעפושם ולזה יוכשרו אמנם אם שמם במקום אחד ונתעפשו ואין כוונתו ההתעפוש הנה הן בלתי מוכשרין וזה כפי העיקר אשר הוא אצלנו בהכשר שיצטרך שיהיה לרצונו כמו שיתבאר במקומו: (רמב"ם)

פרק ט - משנה ז

רצה לטל מהן בד אחד או שני בדין, בית שמאי אומרים, קוצה בטמאה ומחפה

בְּטֹהָרָה. בֵּית הַלֵּל אֹמְרִים, אַף מִחֻפָּה בְּטִמְאַה. רַבֵּי יוֹסִי אֹמֵר, חוֹפֵר בְּקִרְדָּמוֹת שֶׁל מִתְכַּת וּמוֹלִיךְ לְבֵית הַבַּד בְּטִמְאַה :

ר"ע מברטנורה רצה לטל מהם בד אחד. זיתים שלא נגמרה מלאכתן ולא הכשרו **(ח)**, כגון שהיה דעתו לקח ולהוסיף עליהן כדתנו בריש פרקין, ובא לקח מהן שעור מעט שמשימים בבית הבד בפעם אחת, או שני בדיו, ולעשות מהן שמן, ומשאיר מהן במעטן הרבה: **בית שמאי אומרים קוצה בטמאה**. חותך מה שרוצה לחתוך מן האוס של זיתים שבמעטן, בד או שני בדים בטמאה, כיון שלא נגמרה מלאכתן ולא הכשרו: **ומחפה בטוהרה**. כשגמר לקח מה שרצה לקח, מכסה המותר שבמעטן בטוהרה כאלו הכשר, דמועלת לקיחתו מה שלוקח להחשיב את המותר כאלו נגמרה מלאכתן: **אף מחפה בטמאה**. דאף הנשאר לא הכשר, כיון שלא נגמרה מלאכתן ודעתו להוסיף עליהם. ומיהו אם עקר כל הזיתים שבמעטן כדי לעשותן בבית הבד, היו מכשרים לבית הלל: **רבי יוסי אומר חופר בקרדמות**. ועוקר כל הזיתים שבמעטן: **ומוליך לבית הבד בטמאה**. לפי שלא הכשרו. וקרדמות דנקט, לרבותא, לפי שהן כלי ברזל ומוכנים לטמאת מת יותר משאר כלים **(ט)**. והלכה כבית הלל: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט **(ח)** הרמב"ם, שלא הכשרו. ובר"ש, דלא: **(ט)** דכשנשברו ונטהרו, כשחזר ועשה מהן כלי חזרין לטמאתן. עין תוספות יום טוב: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם אם אסף הזיתים קצתן עם קצתן במעטן הנה זה החבור יקרא בתוספתא אום של זיתים ואמרו בד או שני בדים כוונתו מלא גת או שני גתות כי גת של זיתים תקרא בד וכבר התבאר בתוספתא שאלה המחלוקת אמנם הוא בזיתים שלא נגמרה מלאכתן [נא"י שלא הוכשרו] ולא הוכשרו ואם רצה לקחת מאלו הזיתים שיעור מועט והוא אמרו בד או ב' בדים ואחר יכסה הנשאר ויעזבהו בעת מה שיחתוך מאוס של זיתים בד או שני בדים מותר לו שיחתכנו בטומאה לפי שלא הוכשרו לטומאה ואם רצה לכסות מה שנשאר לא יכסה אלא בטהרה לפי שאז נגמרה מלאכתן והוכשרו לטומאה ולא יגע בהן אלא בטהרה ובי"ה אומרים שהן אפילו בעת כסוים לא נגמרה מלאכתן ולא הוכשרו ולכן יחפה ג"כ בטומאה ור' יוסי אומר שהוא אפילו נשא זה האום כולו מעט אחר מעט בטומאה שמותר הוא באשר לא הוכשרו כי לא נגמרה מלאכתן ולא תאמר בד או שני בדים לבד אבל נאמר כל מה שנשאר באשר שכבר נגמרה מלאכתן אתה רואה שלא נשאר לו זולת הנשיאה אל הגת בהיות כונתו שהוסיף ועדיין לא נגמרה מלאכתן וכן התבאר בתוספתא שכן כוונת דברי רבי יוסי אמנם הכונה בקרדמות של מתכת ר"ל טמאים לפי שהן יותר חזקים לקבל טומאת מת משאר הכלים

כמו שביארנו בפתיחה וזה כמו אמרם קודם זה אפי' זבין וזבות מהלכין עליהם אשר הן בתכלית הטומאה ואין הלכה כרבי יוסי : (רמב"ם)

פרק ט - משנה ח

השרץ שנמצא ברחים, אין טמא אלא מקום מגעו. אם היה משקה מהלך, הכל טמא. נמצא על גבי העלים, ישאלו הבדדים לומר לא נגענו. אם היה נוגע באום, אפלו בשערה, טמא :

ר"ע מברטנורה ברחים. שנותנים בהן זיתים קדם נתינתן לבית הבד ואחר כך נותן בבית הבד וטוען בקורה: **ואם היה משקה.** נטמא המשקה בשרץ ונטמאו כל הזיתים על ידי חבור משקה **[י]**: **נמצא על גבי העלים.** נמצא השרץ על גבי העלים המכסים את הזיתים, ועלים לאו בר קבולי טמאה ניהו: **ישאלו הבדדים.** עמי הארץ שטהרו בעל השמן לעשות זיתיו בטרה, ונאמנים לומר לא נגענו בשרץ שעל העלים ולא נטמינו: **ואם היה נוגע באום.** אם היה השרץ יוצא מן העלים שמכסים את הזיתים ונוגע באום: **אפלו.** שער אחד מן השרץ נוגע באום: **טמא.** כל האום, דחשיב חבור. אום, הזיתים המקבצים יחד ומחברין זה בזה במעטן, נקראים אום: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט [י] כלומר, שבמשקה נטמאו כלם, שכלם מחברים למשקה. ועין תוספות יום טוב: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם הזיתים יטחנו ברחיים וסביב הרחים שוקת יוזל בהן השמן ומשם ירד אל השרץ ואם היה המשקה כולל הזתים כולן ועבר בזה השוקת הנה נטמא המשקה בשרץ נטמאו הזתים כולן ואם נמצא השרץ למעלה מן העלין אשר יכוסו בהן הזתים ונשאלו הדורכים ואמרו לא נגענו הכל טהור וזה מבואר ואם היה נוגע השרץ אשר למעלה מהעלים בכל הזתים המקופלים אשר תקרא אום כמו שזכרנו הנה הזתים כולן נטמאו לפי שהן מוכשרין כמו שביארנו: (רמב"ם)

פרק ט - משנה ט

נמצא על גבי פְּרוּדִים, וְהוּא נוֹגַע בְּכַבִּיצָה, טָמֵא. פְּרוּדִים עַל גְּבֵי פְּרוּדִים, אֵף עַל פִּי שֶׁהוּא נוֹגַע בְּכַבִּיצָה, אֵין טָמֵא אֶלָּא מְקוּם מִגְּעוֹ. נמצא בין כַּתֵּל לַזֵּיתִים, טָהוֹר. נמצא בַּגַּג, הַמַּעֲטָן טָהוֹר. נמצא בַּמַּעֲטָן, הַגַּג טָמֵא. נמצא שְׂרוּף עַל הַזֵּיתִים, וְכֵן מִטְּלִית מְהוּקָא, טָהוֹרָה, שֶׁכָּל הַטְּמָאוֹת כְּשַׁעַת מְצִיאָתָן :

ר"ע מברטנורה נמצא על גבי פְּרוּדִים. לאחר שֶׁתִּקַּע יָתֵד בְּאוֹם לְהַפְרִיד הָאוֹם לְכַמָּה חֲלָקִים פְּרוּדִים, וּבְכָל גּוֹשׁ וְגוֹשׁ [יא] מֵאֵלֶּה הַחֲלָקִים הַפְּרוּדִים מֵהָאוֹם יֵשׁ זֵיתִים מְדַבְּקִים: וְהוּא נוֹגַע בְּכַבִּיצָה. שָׂאֵם בְּאֵת לְצַרֵּף זֵיתִים שֶׁהִשְׂרִץ נוֹגַע בָּהֶן יֵשׁ בָּהֶן כַּבִּיצָה: טָמֵא. כָּל הַגּוֹשׁ. אֵף עַל גַּב דְּאֵין הַגּוֹשׁ חֲבוּר מִשֶּׁתִּקַּע אֶת הַיָּתֵד בְּאוֹם לְהַפְרִידָם, מִכָּל מְקוּם כִּינּוּן דִּישׁ בְּגוֹשׁ זֶה זֵיתִים טָמֵאִין כְּשֶׁעוֹר לְטָמֵא אַחֲרֵים, דְּהֵינּוּ כַּבִּיצָה, נַעֲשֶׂה חֲבוּר לְטָמֵא כָּל שְׂאֵר הַזֵּיתִים שָׂבוּ: פְּרוּדִים עַל גְּבֵי פְּרוּדִים. שֵׁישׁ גּוֹשִׁים עַל גְּבֵי גּוֹשִׁים וְהִשְׂרִץ עַל הַגּוֹשׁ הֶעֱלִיּוֹן: אֵף עַל פִּי שֶׁהִשְׂרִץ נוֹגַע בְּכַבִּיצָה. שֶׁל אוֹתוֹ גּוֹשׁ: אֵין טָמֵא אֶלָּא מְקוּם מִגְּעוֹ. שֶׁל שְׂרִץ, כְּלוּמַר אוֹתוֹ גּוֹשׁ בְּלִבְד שֶׁהִשְׂרִץ נִגַּע בּוֹ. אֲבָל שְׂאֵר גּוֹשִׁים, טָהוֹרִים [יב]: נמצא הַשְּׂרִץ בֵּין הַכַּתֵּל לַזֵּיתִים טָהוֹר. וְלֹא חִישְׁינן שֶׁמָּא הִיָּה עַל הַזֵּיתִים: נמצא בַּגַּג, הַמַּעֲלָה זֵיתִים מִן הַמַּעֲטָן לַגַּג, וְנמצא שְׂרִץ אַחַר כֶּף בַּזֵּיתִים שֶׁעַל הַגַּג: הַמַּעֲטָן טָהוֹר. כְּלוּמַר זֵיתִים שֶׁבַּמַּעֲטָן טָהוֹרִין, וְלֹא אֲמַרִינן עִם הַזֵּיתִים הַיּוֹבָא וְהִיָּה בַּמַּעֲטָן: נמצא בַּמַּעֲטָן. זֵיתִים שֶׁהֶעֱלָה בַּגַּג, טָמֵאִין, דְּמִקְדָּם שֶׁהֶעֱלָה הַזֵּיתִים לַגַּג הִיָּה הַשְּׂרִץ בַּמַּעֲטָן [יג]: נמצא שְׂרוּף. וְשְׂרִץ שְׂרוּף לֹא מְטָמֵא, דְּכַתִּיב [ויקרא יא] בְּמוֹתָם, כְּעֵין מוֹתָם. וְכַשְׁנִמְצָא שְׂרוּף עַל גְּבֵי זֵיתִים טָהוֹרִים, לֹא חִישְׁינן שֶׁמָּא נִגַּע בָּהֶן קָדָם שֶׁנִּשְׂרַף: מְהוּקָא. בְּגַד שֶׁנִּתְחַרַּד בְּאֵשׁ וְנַעֲשֶׂה כְּמִין קוּרֵי עַכְבִּישׁ, וְשׁוּב אֵינּוּ מְקַבֵּל טְמֵאָה:

טהורה. ולא אמרינן שְׁמָא טְמָא הִיא מִתְחַלָּה קִדָּם שְׁנִתְחַרְדָּ [יד] :
כְּשַׁעַת מְצִיאָתָן. בֵּין לְהַקְלֵל בֵּין לְהַחְמִיר : (ר"ע מברטנורא).

עיקר תוי"ט [יא] הוא לשון התוספתא. והינו פרוד דמתניתין : [יב] דכי מנית
ביה ראשון ושני, הוי ליה שאר גושים שלישי. הר"ש : [יג] וקשה, דמאי שנא
נמצא במעטן מנמצא בגג, והא הכא נמי איכא למימר שלאחר שהעלה לגג
נפל השרץ במעטן, וכן פרש הר"ב בעצמו במשנה ז' פרק י'. ובתוספתא תני
עלה, דברי רבי, וחכמים אומרים נמצא במעטן הגג טהור. וכן פסק
הרמב"ם. ועין תוספות יום טוב : [יד] לכאורה משמע שאלו היה טמא
מקדם לא פרח הטמאה ממנה כו'. וקשה מסוף פרק כ"ז דכלים דכשנמקה
מתטהרת. ולשון רש"י, טהורה, דאמרינן הכא נפלה עליהו לאחר שבלתה.
ועין תוספות יום טוב : (עיקר תוי"ט).

רמב"ם פרודין. זתים מפורדים ואמרו בגג ובמעטן בארתיהו ובתוספתא
ביאר לא יצטרך עמו ביאור אחר וזה לי התוס' (פ"א) היה קוצה מן המעטן
ומעלה לראש הגג ונמצא שרץ בגג המעטן טהור במעטן הגג טמא ומבואר
הוא שכוונת אמרו הגג והמעטן ר"ל זתים שבגג וזתים שבמעטן ודע ששרץ
שרוף לא יטמא כמו שהתבאר בז' מנדה וכן הבגד הקרח אשר כבר נתיישן
ובלה לא יטמא כמו שמבואר בכ"ז מכלים ואם מצאנו זה השרץ השרוף לא
נאמר אולי נגע בזיתים קודם שריפתו ואחר זה שרפוהו ע"ג הזתים וכן לא
נאמר אולי זו המטלית היתה טמאה והיא בריאה ואחרי הטמאה בלתה
ויהיה דינן דין כלים הנמצאים לפי שעיקר כל הטומאות כשעת מציאותן
כמו שקדם ביאורו : (רמב"ם)

פרק

הנועל בית הבד מפני הבדדיו והיו לשם כלים
 טמאין מדרס, רבי מאיר אומר, בית הבד
 טמא. רבי יהודה אומר, בית הבד טהור. רבי
 שמעון אומר, אם טהורין להן, בית הבד
 טמא. ואם טמאין להן, בית הבד טהור. אמר
 רבי יוסי, וכי מפני מה טמאות, אלא שאין
 עמי הארץ בקיאים בהסט:

ר"ע מברטנורה הנועל בית הבד מפני הבדדיו. עמי הארץ העושים
 מלאכה בבית הבד, וטהרן בעל הזיתים כדי שיעשו השמן בטרהרה, ונעל
 בית הבד בפניהם שלא יכנסו עמי הארץ לשם ושללא יצאו הם ויטמאו
 במגע עמי הארץ חבריהם: והיו שם. בתוך בית הבד: כלים טמאין
 מדרס. שהן אב הטמאה ומטמאין אדם בין במגע בין במשא בין בהסט:
רבי מאיר אומר בית הבד טמא. דחישנין שמא נטמאו בהן אותן עמי
 הארץ הטהורים וחזרו וטמאו את הכל, דאין חוששים לזהר על
 הטמאה: **רבי יהודה אומר בית הבד טהור.** דנזקריין על טמאת ודאי,
 הואיל וחבר זה טהרן לכך: **רבי שמעון אומר אם טהורים להם.** אלו
 הכלים. כגון שישבה עליהם אשת עם הארץ או שהיו של עם הארץ,
 דבעיניהן טהורין הן: **בית הבד טמא.** שאין הבדדים נזקרים מלגע בהן,
 ואיכא למיחש שמא נטמאו: **ואם טמאין הן.** כגון שידעו שישבה עליהן
 אשה נדה או זבה: **בית הבד טהור.** דנזקריין הן: **אמר רבי יוסי.** [רבי יוסי]
 כרבי מאיר סבירא ליה דבית הבד טמא, אלא טעמא דרבי מאיר משום
 דאין הבדדיו חוששים בטמאה, ורבי יוסי סבר דחוששין במגע אבל אין
 בקיאים בהסט, וחושבים שהן טהורין כל זמן שלא נגעו, הלכך בית הבד
 טמא, דחישנין שמא הסיטו אף על פי שלא נגעו בהם [א]. והלכה כרבי
 יוסי: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט [א] ונפקא מנה בטמאה שמטמא במגע ולא בהסט. אבל קשה,
 דהכא מירי שהיו שם כלים טמאין מדרס, והם מטמאים אף בהסט. ואפשר
 דנפקא מנה דעל הנגיעה נאמנים לומר לא נגענו, ועל ההסט אי אפשר שיהיו
 נאמנים כיון שאין חוששין לה. אלא דבמתניתין דלקמן פרש הר"ב דאין
 נאמנין על הנגיעה אלא היכא שיש חבר עמהם. ולכך נראה כפרוש הרמב"ם,
 דרבי יוסי אדרבי שמעון חולק שסבירא ליה בית הבד טהור, ופליג רבי יוסי

מִפְּנֵי שְׂאֵף עַל פִּי שְׂלֵא יִגְעוּ בְּהֵן לְהִיּוֹתֵן טְמֵאִים, הִנֵּה יִסִּיטִם לְפִי שְׂאִינֵן יוֹדְעִים שְׂהִסֵּט יִטְמֵא : (עֵיקַר תּוֹי"ט).

רמב"ם בדדין. הן אותן אשר ישרתו בבית הבד בגתות ואם היו עמי הארץ וטהרם בעל הגתות וסגר הגת עליהן והן מתחילין להתעסק במלאכתן בתוך הבית הנה כל מה שבבית הבד טהור בלא ספק ואם היה שם בבית הבד בגד טמא במדרס הזב ר' מאיר אומר בית הבד טמא לפי שלפעמים נגעו במדרס ר' יהודה אומר הרי הם בחזקתן ולכן בית הבד טהור לפי שהן יבדלו ממנו ולא יקרבו אליו ואם זה הבגד טהור בית הבד טמא כי כאשר חשבו שהן כלים טהורים נגעו בהן ורבי יוסי חולק לר' שמעון שזה אשר תחשוב שאם יחשבו שאלה הכלים טמאין מדרס בית הבד טהור היא סברא בלתי אמתית כי הן אע"פ שלא יגעו בהן להיותן טמאין הנה יטלום ויניעום ויעתיקום לפי שעמי הארץ אינן יודעין טומאת היסט ויחשבו שהיסט לא נטמא כאשר לא נגעו בדבר הטמא והן לא ידעו שהוא אי' ממיני המשא כמו שיתבאר בזבים (פ"ד) ובהיות הענין כן אין הפרש בין שיחשבו שהן כלים טהורים או שידעו שהן טמאין מדרס בית הבד טמא שמא נגעו והלכה כרבי יוסי : (רמב"ם)

פרק י - משנה ב

הַבְּדָדִין שְׂהִיוּ נִכְנָסִין וְיּוֹצְאִין, וּמִשְׂקֵין טְמֵאִין בְּתוֹךְ בֵּית הַבַּד, אִם יֵשׁ בֵּין מִשְׂקֵין לְזִיתִים כְּדִי שְׂיִנְגְּבוּ אֶת רַגְלֵיהֶם בְּאַרְץ, הָרִי אֵלוֹ טְהוֹרִין. הַבְּדָדִין וְהַבּוֹצְרִין שְׂנִמְצְאָת טְמֵאָה לְפָנֵיהֶם, נֶאֱמָנִין לומר לא נִגְעָנוּ. וְכֵן הַתִּינוּקוֹת שְׂבִינֵיהֶם, יּוֹצְאִים חוּץ לְפֶתַח בֵּית הַבַּד וּפּוֹנִין לְאַחֲרֵי הַגֶּדֶר, וְהֵן טְהוֹרִין. עַד כַּמָּה יִרְחִיקוּ וְיִהְיוּ טְהוֹרִין, עַד כְּדִי שְׂיִהְיֶה רוֹאֵן :

ר"ע מברטנורה ומשקין טמאין בתוך בית הבד. והן נשפכים על גבי קרקע ודורכים הבדדים עליהן ונדבקים ברגליהן, וחוזרים אותן משקין

וּמִטְמָאִים אֶת הַזֵּיתִים כְּשֶׁהִבְדְּדוּ עוֹלָם וְדוֹרָכִים עַל גְּבֵי הַזֵּיתִים, אֲלֵא אִם כֵּן יֵשׁ בֵּין הַמְשָׁקִין לַזֵּיתִים אֶרֶץ כְּדֵי שְׂיִנְגְּבוּ רַגְלֵיהֶן מִן הַמְשָׁקִין הַטְּמָאִים עַל יְדֵי דְרִיסָתָם בְּאֶרֶץ. וְכִשְׂאִין מְנַעְלִים בְּרַגְלֵיהֶן אֶרֶץ, דְּהֵא מְשָׁקָה מְטָמָא כְּלֵי וְחוֹזֵר וּמְטָמָא מְשָׁקִין שְׁעַם הַזֵּיתִים. אֲבָל כְּשְׂאִין מְנַעְלִים בְּרַגְלֵיהֶן וְנִתְנַגְּבוּ הַמְשָׁקִין הַטְּמָאִין שְׂבַרְגְלֵיהֶן עַל יְדֵי דְרִיסָתָן בְּאֶרֶץ, שׁוֹב אֵין מְטָמָאִים הַזֵּיתִים כְּשֶׁדוֹרְכִין אוֹתָן, דְּמְשָׁקִין טְמָאִין מְטָמָאִין כְּלֵים וְאֵין מְטָמָאִין אָדָם: **הַבְּדָדִין וְהַבּוֹצְרִין**. הָא דְלֵא נְקֻט הַמוֹסְקִין וְהַבּוֹצְרִין, לְפִי שְׂגִזְרוּ עַל הַבְּצִירָה שְׂתַעֲשֶׂה בְּטַהָרָה, וְלֵא גִזְרוּ עַל הַמְּסִיקָה. וְטַעְמָא מְפָרֵשׁ בְּפָרְק קָמָא דְשַׁבְתָּ, שְׂפַעְמִים אָדָם הוֹלֵךְ לְכַרְמוֹ לִידַע אִם הִגִּיעוּ עֲנָבָיו לְבָצֵר אִם לֹא, וְנוֹטֵל אֲשַׁכּוֹל שֶׁל עֲנָבִים וְסוֹחֲטוֹ וּמְזַלֵּף עַל גְּבֵי עֲנָבִים וּבְשַׁעַת בְּצִירָה עֲדִין מְשָׁקָה טוֹפַח עֲלֵיהֶן וְהַכְּשָׁרוֹ לְקַבֵּל טְמָאָה. וְטַעַם זֶה לֹא שִׁיךְ בְּמְסִיקָה: **נְאֻמְנִין לּוֹמֵר לֹא נִגְעָנוּ**. וְכַגּוֹן דְּחֵבֵר עוֹמֵד עִמָּהֶן **[ב]** בְּבֵית הַבֵּד. וְלֵא חִישִׁינָן דְּלָמָא נִגְעוּ וְלֵא אֲדַעְתִּיהָ דְּחֵבֵר: **הַתִּינוּקוֹת**. בְּדָדִים שְׂהִבִּיאוּ בְּנִיהֶן עִמָּהֶן וְטַהָרוּם לְכַד, וְכִשְׂרוּצִין בְּנִיהֶם לְפָנוֹת יוֹצְאִים אֲבִיהֶן לְחוּץ עִמָּהֶם וְנִפְנִים אַחוּרֵי הַגִּזְרָה, וְלֵא חִישִׁינָן דְּלָמָא נִגְע בְּטְמָאָה וְלֵא אֲדַעְתָּא דְּחֵבֵר: (ר"ע מְבַרְטִנּוּרָה).

עִיקָר תּוּי"ט [ב] וְקִשָּׁה, דְּבִפְרָק ט' מְשַׁנָּה ח' לֹא הִצְרִיכוּ שְׂיָהָא הַחֵבֵר עוֹמֵד עֲלֵיהֶן. וְהַרְמַב"ם לֹא הִצְרִיךְ כֵּן: (עִיקָר תּוּי"ט).

רמב"ם כֵּבֵר יָדַעַת שֶׁהַמְשָׁקִין טְמָאִין יִטְמָאוּ כְּלִים וְאוֹכְלִים וְלֹא יִטְמָאוּ אָדָם אִם נִגַע בָּהֶן אֲלֵא אִם נִגַע בִּידָיו נִטְמָאוּ יָדָיו לְבַד וְלִכְּן אִם הַטְּבִיל רַגְלוֹ בְּמִים טְמָאִין וְהִנִּיחוֹ בְּאֶרֶץ הֵנָּה אֵלּוּ הַזֵּיתִים טַהוּרִים כְּאִשֶׁר לֹא נִשְׂאָר בְּרַגְלוֹ לְחוּת יִטְמָא בָּהֶן וְהַאִישׁ טַהוּר וְכֵן בְּתִינוּקוֹת נִאֻמְנִים לּוֹמֵר אֵלֵּה הַקְּטָנִים לֹא נִגְעוּ בְּשֶׁמֶן אוֹ בְּזֵיתֵי וְכִיוּצָא בָּהֶן וְאַחַר אָמַר שֶׁאִם יֵצְאוּ מִבֵּית הַבֵּד וְאִפִּילוּ בְּאוֹ אַחוּרֵי הַכּוֹתֵל הֵנָּה הֵן בְּחִזְקַת טַהָרָה כְּאִשֶׁר כֵּבֵר נִטְהָרוּ וְהוּא שׁוֹמֵר אֲלֵיהֶן אֲא"כּ הִרְחִיקוּ מִמֶּנּוּ עַד שֶׁלֹּא יִרְאֶם כִּי אִזּוֹ יֵצְאוּ מִזֵּאת הַחִזְקָה וְשָׁבוּ בְּחִזְקַת עִם הָאֶרֶץ אִשֶׁר הֵם בְּחִזְקַת טוֹמָאָה: (רמב"ם)

פֶּרֶק י - מְשַׁנָּה ג

הַבְּדָדִין וְהַבּוֹצְרִין, כִּיּוֹן שְׂהַכְּנִיסוּן לְרִשׁוֹת הַמְּעָרָה [ג], דִּיּוֹ, דְּבַרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יוֹסִי

אומר, צריך לעמד עליהן עד שיטבלו. רבי שמעון אומר, אם טהורין להן, צריך לעמד עליהם עד שיטבלו. אם טמאים להן, אינו צריך לעמד עליהם עד שיטבלו:

ר"ע מברטנורה פיון שהכניסן לרשות המערה. שטובלים בה. כמו בורות שיחין ומערות: דין. ולא הישינן שמא לא יטבלו או לא יטבילו הפלים ויאמרו טבלנו והטבלנו: צריך לעמד עליהן. לפי שאין בקיאים בדין טבילה וחציצה: טהורים להם. כגון פלים של עם הארץ אחר, שבעיניהם הן פלים טהורים לפי שאין נזהרים ממגע עם הארץ. ורבי שמעון לטעמיה כדפרישנא לעיל. והלכה כרבי יוסי: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט [ג] פיון כו'. דכיון שנקנסו למקום הטבילה על דעת לטבל, לא חשדינן להו שלא יטבלו. ולא החמיר רבי מאיר במגען בריש פרקין אלא משום דאין חוששים לזהר, ולא שנחזיקנו ברשע: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם כבר הודעתך שהאנשים כשרוצין לדרוך בטהרה יטהרו הפועלין ואז יביאם אל הכרם לבצור את בצירו לפי שלא יקטפו את הענבים לגת אלא בטהרה לפי שהן מוכשרים כמו שביארנו באחרית אהלות ואמר ר"מ שהוא מעת שיביאם אל פי המערה אשר יטבלו בתוכה נדע שהן טבלו ולא נתחייבו להתעבב שם עד שיראה בואם אל המים ור' יוסי אומר שיצטרך שיעור בטבילה לפי שהן לפעמים יבאו ויאמרו הנה טבלנו והם הגיעו עד שפת המים ויזו ולא טבלו ור"ש אומר שהם כאשר חשבו בעצמן שהן טהורין ולא יצטרכו טבילה הנה יחוייב אליו שיעמוד עד שיטבלו והלכה כרבי יוסי לפי שהן ג"כ לא ידעו תכונת הטבילה כפי השלמות ויזלזלו בחציצה ומה שדומה לה: (רמב"ם)

פרק י - משנה ד

הנותן מן הסלים ומן המשטח של אדמה, בית שמאי אומרים, נותן בידיים טהורות. ואם נתן

בְּיָדַיִם טְמֵאוֹת, טְמֵאָן. בֵּית הַלֵּל אוֹמְרִים,
נוֹתֵן בְּיָדַיִם טְמֵאוֹת, וּמְפָרִישׁ תְּרוּמָתוֹ
בְּטַהֲרָה. מִן הָעֵבֶט וּמִן הַמִּשְׁטַח שֶׁל עֲלִים, הַכֹּל
שְׁוִים שֶׁהוּא נוֹתֵן בְּיָדַיִם טְהוֹרוֹת. וְאִם נָתַן
בְּיָדַיִם טְמֵאוֹת, טְמֵאָן :

ר"ע מברטנורה הַנּוֹתֵן מִן הַסֵּלִים וּמִן הַמִּשְׁטַח שֶׁל אֲדָמָה. עֲנָבִים שֶׁבְּצֶרֶן
מִתְחַלְקָה לְאֲכִילָה, וְלֹא הַכְּשָׁרוֹ לְקַבֵּל טְמֵאָה, דְּלֹא גָזְרוּ אֶלָּא עַל הַבּוֹצֵר
מִתְחַלְקָה לְגַת וְאַחַר כֵּן נִמְלֵךְ עֲלֵיהֶן וּלְקַחֵן מִן הַסֵּלִים אוֹ מִן הָאֲדָמָה
שֶׁשֵּׁטַח הָעֲנָבִים עֲלֵיהֶן וְנִתְּנָן לְגַת: **בֵּית שְׁמַאי אוֹמְרִים נוֹתֵן בְּיָדַיִם
טְהוֹרוֹת.** כִּיּוֹן שֶׁבָּא לְנִתְּנָן לְגַת הָרִי הוּא כְּאִלוֹ בְּצֶרֶן מִתְחַלְקָה לְגַת, וְצָרִיךְ
שְׁיִתֵּן לְגַת בְּטַהֲרָה: **וְאִם נָתַן בְּיָדַיִם טְמֵאוֹת טְמֵאָן.** וְאִם עַל גַּב דְּסִתָּם
יָדַיִם שְׁנֵי הֵן, וְאִין שְׁנֵי עוֹשֶׂה שְׁלִישִׁי בְּחֻלִּין, דְּלִמָּא קִסְבְּרִי הַטְּבוּלִים
לְתְרוּמָה כְּתְרוּמָה דָּמוּ. אִי נְפִי, בְּיָדַיִם תְּחִלּוֹת עֶסְקִינָן, וְרַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן
אֶלְעָזָר הֵיא כְּדֵאִיתָא פֶּרֶק ב' דְּחֻלִּין: **וּבֵית הַלֵּל אוֹמְרִים נוֹתֵן לְגַת בְּיָדַיִם
טְמֵאוֹת וּמְפָרִישׁ תְּרוּמָתוֹ בְּטַהֲרָה.** לְפִי שֶׁלֹּא הַכְּשָׁרוֹ כִּיּוֹן דְּבְצֶרֶן מִתְחַלְקָה
לְאֲכִילָה: **מִן הָעֵבֶט וּמִן הַמִּשְׁטַח שֶׁל עֲלִים.** עֲבִיט הוּא כְּלִי שְׁנוֹתְנִים בּוֹ
הָעֲנָבִים כְּשֶׁבוֹצְרִים אוֹתָן לְגַת. וּמִשְׁטַח שֶׁל עֲלִים, שֶׁשֵּׁטַחוֹ הָעֲלִים עַל פְּנֵי
הָאֲדָמָה וְנִתְּנָו הָעֲנָבִים עֲלֵיהֶם. וְהַשְׁתָּא מוֹכָחַא מִלְתָּא דְּהַבּוֹצֵר עֲנָבִים
הִלְלוּ מִתְחַלְקָה, לְגַת בְּצֶרֶן וְלֹא לְאֲכִילָה, הַלְכָּךְ שְׁוִים בֵּית שְׁמַאי וּבֵית הַלֵּל
בְּהָא דְּנוֹתֵן בְּיָדַיִם טְהוֹרוֹת, דְּהָא שְׁתִּיק לִיהַ הַלֵּל לְשְׁמַאי בְּפֶרֶק קַמָּא
דְּשִׁבְתָּ וְהוֹדָה לוֹ שֶׁהַבּוֹצֵר לְגַת הַכְּשֵׁר: (ר"ע מברטנורה).

רמב"ם כִּבֵּר בִּיאָרְנוּ בְּסוּף אֵהֱלוֹת שֶׁהַבּוֹצֵר לְגַת הוֹכֵשֶׁר לְטוֹמָאָה וְזֶה דַעַת
ב"ש וּב"ה אוֹמְרִים לֹא הוֹכֵשֶׁר וְאַחַר דָּבָר שֶׁם בְּעֲנָבִים שֶׁלֹּא נִבְצְרוּ לְגַת וְהִיוּ
בְּמַחְצֵלָאוֹת שְׁטוּחוֹת עַל הָאָרֶץ לִיִּבֵשׁ וְלֵהִיּוֹת צְמוּקִים וְאַחַר לְקַח מֵהֶן
וְהַשְׁלִיכֶם לְגַת אִמְרֵי בֵּית שְׁמַאי שְׁצָרִיךְ שִׁיקָחַם וְיִתְּנֶם לְגַת בִּידַיִם טְהוֹרוֹת
לְפִי שֶׁהוֹכֵשֶׁר לְטוֹמָאָה מֵעַת לּוֹקְחוֹ לְגַת וּבֵית הַלֵּל אוֹמְרִים נוֹתֵן בִּידַיִם
טְמֵאוֹת לְפִי שֶׁהוּא בְּלִתֵּי מוֹכֵשֶׁר לְפִי עֵיקָר סְבֵרְתָם אֲךָ אִם עַל פִּי שֶׁהוּא בְּלִתֵּי
מוֹכֵשֶׁר לְעַנְיִין הַפְּרִשְׁתָּ תְרוּמָה לֹא יִפְרִישְׁנָה אֶלָּא בִּידַיִם טְהוֹרוֹת:

וְעִבִיט. שֶׁם לְחִפְרָה אֲשֶׁר יִקּוּבְצוּ בָּהּ הָעֲנָבִים כְּמוֹ שִׁיקָרָא חִפְרֵיּוֹת הַזֹּתִים
מֵעַטָּן וְאִם הִיוּ עֲנָבִים בְּעִבִיט אוֹ שְׁטוּחִים עַל גְּבִי הָעֲלִים הֵנָּה כּוֹלֵן מִצּוּיִן
שֶׁלֹּא יִקַּח מֵהֶם וְיִתֵּן לְגַת אֶלָּא בִּידַיִם טְהוֹרוֹת לְפִי שֶׁהוּא מוֹכֵשֶׁר בְּמָה שִׁיִּצֵּא
מֵהֶן מִן הַלְּחוֹת וְכִבֵּר הָעִיד בְּזֶה לְדַעַתוֹ בְּהִיּוֹתָם שְׁטוּחִים עַל הָעֲלִים עַד שֶׁלֹּא
יִשְׁפֹךְ מֵהַ שִׁיטְפָח מֵהֶן וְהִלְכָה כְּבֵית שְׁמַאי: (רמב"ם)

פרק י - משנה ה

הָאוֹכֵל מִן הַסֵּלִים וּמִן הַמִּשְׁטַח שֶׁל אֲדָמָה, אֵף
עַל פִּי שְׁמִבְקָעוֹת וּמְנֻטְפוֹת לַגֶּת, הָרִי הַגֶּת
טְהוֹרָה. מִן הָעֵבֶט וּמִן הַמִּשְׁטַח שֶׁל עָלִים וְנֹפֵל
מִמֶּנּוּ גִרְגֵר יְחִידִי, אִם יֵשׁ לוֹ חוֹתָם, טְהוֹר **{ד}**.
אִם אֵין לוֹ חוֹתָם, טָמֵא. נָפְלוּ מִמֶּנּוּ עֲנָבִים
וְדָרְכָן בְּמָקוֹם הַמִּפְנֵה, כְּבִיצָה מְכוּן, טְהוֹר.
יֹתֵר מִכְּבִיצָה, טָמֵא, שְׁכִיּוֹן שְׂיֻצָאת טֶפֶה
הָרְאוּשׁוֹנָה, נְטִמָּאת בְּכִבִּיצָה :

ר"ע מברטנורה האוכל. ענבים: מן הסלים ומן המשטח של אדמה.
דסתמן לאכילה נבצרו. אף על פי שידי טמאות והענבים נוטפים יין
לגת: הרי הגת טהורה. דאיתן טפין אין להם תורת משקה, הואיל
ולאכילה נבצרו ולא ניחא ליה במאי דטיף. אבל האוכל מן העביט ומן
המשטח של עלים, אף על פי שאין הענבים מבקעות ואין מנטפות, אם
נפל ממנו גרגר יחיד ואין חותם לאותו גרגר, דהינו במקום שהעקץ על
פי הגרגר יש כמין חותם ואותו חותם סותם פי הגרגר שאין משקה
יוצא. וכשנעקר העקץ עם החותם, משקה יוצא, ואף על פי שנטלם
לאכלם יש לו תורת משקה, הואיל ומתחלה בצרם לגת, ונטמא אותו
משקה בידי טמאות, וכשנפל לגת נטמא. והני מלי כשנגע בידי במקום
החותם. אבל אם לא נגע במקום החותם, לא נטמא הגת, שהרי לא נגעו
ידי במשקים כדי שיחזר המשקה ויטמא הגת: **נפלו ממנו ענבים.**
כלומר אשכול של ענבים, שהגרגרים מתפרים באשכול ואין משקה
יוצא, ונטמאו בידי טמאות, דהכשרו לפי שנבצר לגת: **ודרכן במקום**
המפנה. מקום פנוי בגת שאין שם כלום לא יין ולא ענבים **{ה}** ודרכוהו
בטהרה: **כביצה מכוון טהור.** הגת, דאין אכל מטמא כלי, ומשיצאת
טפה ראשונה חסר ליה מכביצה ואין אכל מטמא אחרים בפחות
מכביצה, נמצא דאין טמאה לטפה זו אלא מחמת טמאה שקבלה

כְּשֶׁהִיְתָה אֲכָל, הַלֶּכֶד הַשְּׂתָא נְמִי דְנַעֲשִׂית מִשְׂקָה אִין לָהּ כַּח אֶלָּא כְּאֶכֶל.
אָבֵל יוֹתֵר מִכְּבִּיצָה, טְמֵא, שְׁהַבִּיצָה מִטְמְאָה טְפָה רֵאשׁוּנָה כְּדִין מִשְׂקָה,
וְחִזְרָה הַטְּפָה וְטְמְאָה אֶת הַגֵּת, דְּמִשְׂקָה מִטְמְאָה כְּלִי : (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט [ד] **טהור**. שְׂאֵף עַל פִּי שְׁהַגְרָגֵר נְטֵמָא שְׁהָרִי הַכֶּשֶׁר הוֹאִיל וְלֵגַת
בְּצָרוֹ, מְפַל מְקוֹם אִין אֲכָל מִטְמְאָה כְּלִי. וְאֶפְלוּ אִם עַל יְדֵי דְרִיכָה יֵצֵא מִמֶּנּוּ
מִשְׂקָה, אִין הַמִּשְׂקָה מִטְמְאָה הַכְּלִי כִּיּוֹן שְׂאִין שְׁעוֹר בְּאֶכֶל לְטֵמְאָה הַמִּשְׂקָה :
[ה] דְּעֵנְבִים נְמִי הִיוּ מִתְטְמְאִים בְּכִבִּיצָה : (עיקר תוי"ט).

רמב"ם אָמַר מִי שִׂיאֲכַל בִּידֵים מִסּוּאָבוֹת מִן הַסְּלִים וְעַל אֱלוֹ הָעֵנְבִים
שֶׁנִּתְבַּקְּעוּ וְנִטְפוּ אִינוּ מוֹכֶשֶׁר וְלִכְּן אִם נִפְלַל לֵגַת הַגֵּת טְהוֹר שֶׁהֵעֵנְבִים אֲשֶׁר
יִחוּתְכוּ לֹאכִילָה לֹא הוֹכֶשֶׁרוּ וְאִם הִיָּה אוֹכֵל מִתּוֹךְ הָעֵבִיט וּמִן הַמִּשְׁטַח שֶׁל
עֲלִים בִּידֵים מִסּוּאָבוֹת וְנִפְלַל מִמֶּנּוּ גִרְגֵר יַחֲדִי לֵגַת אִם הִיָּה זֶה הַגִּרְגֵר בְּרִיא
וְקִצָּה הָעֵץ אֲשֶׁר יִתְלֶה בּוֹ הַגִּרְגֵר קְבוּעַ בְּגִרְגֵר עַד שֶׁלֹּא תִצָּא מִמֶּנָּה לְחוּת הֵנָּה
זֶה הַגִּרְגֵר טְהוֹר וְזֶהוּ כּוֹנֵת אֲמָרוּ יֵשׁ לוֹ חוּתָם וְאִם הִיָּה מוֹסֵרֶךְ זֶה הַקִּצָּה
וְנִשְׂאָר הַגִּרְגֵר מִגּוּלָה הַרְאֵשׁ הֵנָּה יִטְמָא בִּידּוֹ הַטְּמָאָה מִפְּנֵי הַמִּשְׂקָה אֲשֶׁר
בְּזֶה הַרְאֵשׁ וּבִתּוֹסִי (פ"א) אָמַר אִין לוֹ חוּתָם טְמֵא בְּד"א אִם נִגַּע בְּמִקּוֹם
חוּתָם אָבֵל לֹא נִגַּע בְּמִקּוֹם חוּתָם טְהוֹר וְאַחַר שֶׁבַד וְדָבָר בְּעֵנְבִים טְמֵאִים
שֶׁנִּטְמְאוּ בִּידּוֹ בְּאִמְצָעוֹת הַמִּשְׂקָה אִם נִפְלוּ לֵגַת וְדָרְכָן הוּא דְבוּר מִבוּר
מִמָּה שֶׁקֵּדָם לָנוּ פִירוּשׁוֹ בְּשִׁלְיֵשִׁי מִזֹּאת הַמִּסְכָּת : (רמב"ם)

פרק י - משנה ו

מִי שֶׁהָיָה עוֹמֵד וּמְדַבֵּר עַל שְׂפַת הַבוּר וְנִתְּזָה
צְנוּרָא מִפִּיו, סָפֵק הַגִּיעָה לְבוּר סָפֵק לֹא
הַגִּיעָה, סָפֵקוֹ טְהוֹר :

ר"ע מברטנורה **ונתזה צנורא**. נִתְּזוּ רַק מִפִּיו שֶׁל עִם הָאָרֶץ הַמְּדַבֵּר, וְרַק
הַיּוֹצֵא מִפִּי עִם הָאָרֶץ מִטְמְאָה אָדָם וְכֻלָּם מְדַרְבְּנוּ, וְכָל שֶׁכֵּן אֲכָלִים
וּמִשְׂקִים : **ספקו טהור**. דְּאִמְרִינָן שְׂפַת הַבוּר קְלִטָּה הַצְּנוּרָא וּמִנְעֵתָהּ
מִלְּרִדֵת לְתוֹךְ הַיּוֹן. וּמִתְנִיתִין אִירֵי בְבוּר סִיד שְׂאִינוּ מְקַבֵּל טְמָאָה.
וּבִתְּוֹסְפֵתָא אֲמָרוּ, דְּבְבוּר שֶׁל שְׂמֹן טְמֵא [ו], לְפִי שֶׁהַשְּׂמֹן מִחֲלִיק שְׂפַת
הַבוּר [וְהַצְּנוּרָא] מִחֲלֻקָּת וְיִוֹרְדֵת לְמִטָּה לְשְׂמֹן שְׁבִבוּר : (ר"ע מברטנורה).

רמב"ם ר"ל הטמא שהיה עומד על שפת הבור של גת וניתזה צינורא מפיו בעת דבריו ספיקו טהור : (רמב"ם)

פרק י - משנה ז

הזולף את הבור, נמצא שרץ בראשונה, כלן טמאות {ז}. באחרונה, היא טמאה וכלן טהורות. אימתי, בזמן שהוא זולף בכל אחת ואחת. אבל אם היה זולף במחץ, נמצא שרץ באחת מהן, היא טמאה בלבד. אימתי, בזמן שהוא בודק ולא מכסה או מכסה ולא בודק. היה בודק ומכסה, ונמצא שרץ, בחבית, הכל טמא. בבור, הכל טמא. במחץ, הכל טמא :

ר"ע מברטנורה הזולף את הבור. המוציא יין ושמן שבבור. ומפני שאינו מוציאו פלו בבת אחת אלא מעט מעט, קרי ליה זולף: ונמצא שרץ בראשונה. שהכניס חבית בבור ומלאה, וכן שנייה, וכן שלישית, ואחר כך נמצא שרץ בחבית שמלא ראשונה: כלן טמאות. דמהראשונה נטמא כל מה שבבור, בין שהיה שרץ בבור בין שהיה בחבית: באחרונה היא טמאה וכלן טהורות. דממנה היה השרץ ולא מן הבור. ואפלו היה מן הבור, שמא נפל בבור אחר שנתמלאו כל הראשונות: אימתי בזמן שהוא זולף. כשהוא מכניס החביות עצמן בתוך הבור וממלא אותן אחת אחת: אבל היה זולף במחץ. שהחביות עומדות חוץ לבור, והוא ממלא אותן על ידי המחץ, והוא כלי חרס העשוי למלאות בו יין: נמצא שרץ באחת מהן היא טמאה בלבד. דאמור בתוך החבית היה השרץ ולא בבור: אימתי בזמן שהוא בודק. המחץ והחביות. שבדקו שלא היה בהן שרץ קדם שנתן לתוכו שמן, אבל לא היה מכסה לא הבור ולא

החביות כל שעה שהיה מביא המחץ מזה לזה, דאמור בהליכתו נפל השרץ בחבית. וכן מכסה ולא בודק נמי שפא היה בחבית קדם לכן: **אבל היה בודק ומכסה.** שבודק החביות, ובכל פעם שהיה מוליך המחץ מזה לזה היה מכסה בין בור בין חבית, ממה נפשך שרץ היה בבור מתחלתו, בין שנמצא בחבית, בין שנמצא בבור, בין שנמצא במחץ: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {ז} טמאות. צריך עיון, דהא סתמא קתני, וכי לא בודק ולא פסה אימא לאחר שפמלאה נפל בה והראשונה בלבד תהיה טמאה: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם זולף. הוא המריק בור של יין או של שמן בכלי ואם נמצא שרץ בכלי אשר נתמלא ראשון הנה הכלי אשר נתמלאו אחריו טמאים לפי שנטמא כל מה שבבור ואם נמצא השרץ בכלי האחרון הוא לבדו נטמא כי אנחנו נאמר אחר שנתמלאו אלה הכלים המוקדמין כולן נפל השרץ לבור בשארית אשר נתמלא ממנה חבית אחרונה וזה אם הורק הבור בכלים עצמן וזה כשיכניס כל הכלים בבור וימלאם אחד אחד אמנם אם היה דולה מן הבור בדלי הנקרא מחץ ויריק בכל כלי עד שימלאנו ואחר נמצא שרץ באחד מן החביות בין שימצא כאשר נתמלאו תחלה או באחרונה לא תטמא זולת הכלי אשר נמצא בו השרץ שאנחנו נאמר שכל מה שהיה בבור טהור הוא ובזאת החבית לבדה נפל השרץ ונהיתה זאת החבית לבדה טמאה וכל מה שנתמלא לפניו או לאחריו טהור זהו אם היה בודק הכלים בעת מה שיריק בהן היין ולא יכסם שאפשר שנאמר בזאת החבית נפל השרץ אחר שנתמלא או אם מכסה כל כלי בעת התמלאו אך שלא יבדקם בעת שיריק היין בהן כי אנחנו נאמר גם כן אולי השרץ היה בחבית ויצק עליו היין אמנם אם בודק כל חבית ואז יצק בה היין במחץ ואחר כסם אחרי התמלאם ונמצא שרץ באחת מהן הנה כולן טמאין שאנחנו נאמר שבבור היה השרץ בהכרח וכן אם מצאו השרץ בבור הכל טמא לפי שאנחנו נאמר ששם היה מתחלת הענין וכן אם מצאנוהו במחץ שאנחנו נאמר ששם היה בתחלת הענין ומזה השרץ הוצק היין וכל מה שנתמלא ואפי' לפני המצאו הכל טמא: (רמב"ם)

פרק י - משנה ח

בין העגולים לזגין, רשות הרבים. פרום שלפני הבוצרים, רשות היחיד. שלאחר הבוצרים,

רְשׁוֹת הַרְבִּים. אֵימָתִי, בְּזִמּוֹן שְׁהַרְבִּים נִכְנָסִים
בָּזוּ וְיוֹצְאִים בָּזוּ {ח}. כְּלֵי בַּיִת הַבַּד, וְשָׁל גַּת,
וְהַעֲקָל, בְּזִמּוֹן שֶׁהוּן שֶׁל עֵץ, מְנַגְּבוֹ וְהוּן טְהוֹרִין.
בְּזִמּוֹן שֶׁהוּן שֶׁל גָּמִי, מִיִּשְׁנֹן כָּל שָׁנִים עֶשְׂרֵה חֲדָשׁ,
אוֹ חוֹלְטוֹן בְּחַמִּים. רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר, אִם נִתְּנוּ
בְּשִׁבְלַת הַנְּהָר, דִּין :

ר"ע מברטנורה העגולים לזגים. עגול כמין ריחים גדול היו משימין על
הזגים לאחר שדרכו הענבים ברגל, כדי שיתמצו ויצא כל היין הנשאָר
בהן, ומתוך כבדו וגדלו של עגול זה צריכים בני אדם הרבה להעלותו
על הצבור של הזגין העשוי כמין תפוח ולהורידו, לכך נחשב רשות
הרבנים לטהר ספק טמאה, משום דרבים מצויין שם: **כרם שלפני
הבוצרים רשות היחיד.** שיראין בני אדם לכנס שם, מפני שנתפס עליו
כגנב: **אחר הבוצרים רשות הרבים.** שיש רשות לכל אדם לכנס: **כלי
בית הבד של גת.** כלומר ושל גת. דבית הבד לשמן, וגת ליין: **העקל.**
עשוי כמין קפה מסרֶגֶת כעין רשת, ואחר שסחטו הזיתים נותנים הגפת
{ט} באותו עקל, ומניחים עליו דבר מכביד להוציא הנשאָר: **מנגבן.**
וקדם לכן לא מהניא טבילה אם נטמאו, עד שיצא מהן המשקה הטמא
שנדבק בהן: **חולטון.** שופך עליהן מים רותחים ואחר כך מטבילן:
בשבילת הנהר. מקום שהמים רודפין {י}, כדי להוציא המשקה הנדבק
בהן. ואין הלכה כרבִּי יוֹסִי: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {ח} בָּזוּ כו'. נכנסים ברות זו ויוצאים ברות שפנגדה. הרמב"ם:
{ט} שאותו הפסלת נקרא גפת: {י} מלשון ושבילת שטפתני [תהלים סט]. ולפי
שד"ך הספינות ללכת שם, נקרא כן, מלשון שביל: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם עיגולין. הן לוגין הכלים אשר בהן הענבים מוכנים לגת והיו בעיגולי
התבנית אצלם ולזה נקראו עיגולין והם אשר קוראים אנחנו אלמנסור.
וזגין הפסולת והן הזגין אשר ישארו אחר הדריכה והוא גם כן שלפני
בוצרים הוא אשר יעמוד נגד פניהן מן הכרם כשיבצרו ושלאחר הבוצרים
מה שכבר נשלם בצירתו וכבר ידעת ענין היות מקום רשות היחיד או רשות
הרבים לענין טומאה:

עקל בית הבד. הוא הקף סביב הזתים בעת הדריכה לחברם ולקבצם ואמר
שאלה הכלים אם היו טמאים הנה יכנס בחלקיהן משקין טמאין בלי ספק
ואם היו מעץ ינגבם אם היו של גמי וכיוצא בהם אשר לא יתנגבו יעזבם
שנה תמימה עד שינגבם האויר או ירחצם במים חמין עד שיצא מה שבלעו

ממשקים טמאים ור' יוסי אומר שיתלם בשטף הנהר ויורחצו תכלית
הרחיצה ואחר יטבילם בלי ספק ולשון התוספתא מי שהיו גתיו ובדיו
טמאין ומבקש לטהרן הדפין והלולבין והעדשות מנגבן וכו' ואין הלי כר'
יוסי : (רמב"ם)

